

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

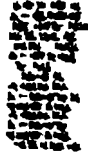
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HANI DEVRİM OLACAKTI

BİR '78' ROMANI

NAZMI GÖKÇELİ

Chiviyazıları

Nazmi Gökçeli

1953 Sinop doğumlu olan Gökçeli, İstanbul'da ticaret lisesinde okurken kamuda çalışmaya başladı. 12 Eylül 1980'den sonra öğrenimine devam ederken özel sektöre geçerek, muhasebecilik ve çeşitli kademelerde yöneticilik yaptı. Yazıları değişik gazete ve dergilerde yayınlandı. Elinizde bulunan kitap daha önce Etiküs yayınlarından "Duvarlarda Kaldı" ismiyle yayınlanmıştı. Yeniden gözden geçirilerek ve düzenlenerek yayınlanan bu çalışması, aynı zamanda da Gökçeli'nin ilk kitabıdır.

Hani Devrim Olacaktı

Nazmi Gökçeli

Chiviyazıları

Kitabın Adı
Hani Devrim Olacaktı

Yazar
Nazmi Gökçeli

Seri / Sıra No
Chiviyazıları: 249 Roman: 7

ISBN
978-975-9187-93-4

Yayıncı Sertifika No
1206-34-003753

Adres
Mühürdar Bağ Sk. 8/1 Kadıköy - İstanbul
Tel: 0216 414 91 13 Faks: 0216 414 97 93
www.chiviyazilari.com E-posta: bilgi@chiviyazilari.com

Copyright
Chiviyazıları Yayınevi © 2007
Nazmi Gökçeli © 2007

Kapak Tasarım
Taner Güven

Baskı/Tarih
Birinci Basım 2004
İkinci Basım 2007

Baskı
Ezgi Matbaası
Sanayii Cad. Altay Sk. No: 10 Yenibosna / İstanbul

Tel: 0212 452 23 02
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

"Saat on dokuz.

Burası Türkiye Radyoları.

Sayın dinleyiciler, şimdi haberleri veriyoruz.

(...)

***Şişli'de meydana gelen bir saldırıda Mustafa Gökçeli
adlı bir vatandaş ensesinden vurularak öldürüldü...***

***(...) Olay mahallinde bulunan bir trafik polisinin
müdahalesine rağmen saldırganlar kaçtı."***

Kendi Halinde Bir Mahalle

Nemli, ıslak ve ılık bir akşamüzeri. Eyüp sırtlarındaki Piyerloti Tepesi'den aşağı inildikçe, sağ taraf sarımtırak bir toprakla, sol taraf yeşilli, grili, beyazlı bir örtü ile kaplı. Mezar taşları, Drama Köprüsü türküsünde söylendiği gibi sıra halinde otlayan koyun sürülerine benziyor. Tepenin eteklerinden kıvrıla kıvrıla ince bir yol gidiyor. Yolun altında Marmara Denizi'nden bir hançer gibi vadiye sokulan ve manzarası ile Altın Boynuz olarak adlandırılan Haliç Körfezi ilerliyor. Bakımsızlıktan eskimiş, yıkılmaya yüz tutmuş harabeler halindeki kırıntı dökük binalar ile fabrika ve ev atıklarından oluşan adacıklar, yeşil, kalın saplı bataklık bitkileri, sazlıklar körfezi istila etmiş. Sütlüce Burnu, Eyüp'ten itibaren vadiyi keserek Haliç girişinin görüntüsünü önlüyor. Alibeyköy ve Cendere dereleri Zülfikâr gibi ikiye ayrılarak uzuyor. Kanalizasyon ve vadi çevresindeki fabrika atıklarından oluşan pis bir koku bütün vadiyi sarmış durumda.

1960'lı yıllardan itibaren yoğun göç alan vadi çevresinde ya-

şayan insanlar, kirliliğinden, pisliğinden şikâyetçi oldukları fabrikalarda iş bulmuş, çalışmış ve kendilerine yeni bir yaşam kurmuşlardı. Karadenizliler, Trakyalılar ve muhacirlerin çoğunlukla bulunduğu mahallenin bir kısmına da Erzurum, Erzincan, Kars, Malatya gibi doğu illerinden gelenlerin yerleşmişti. Devrimci hareketler, biraz da fabrikalara yakınlığı nedeniyle burada taban bulmuş ve birçok devrimci hareket Türk Demir Döküm, Elektrofer, Silahtarağa Elektrik Santrali gibi büyük fabrikalarda örgütlenmeye başlamışlardı.

Mustafa'nın ailesi de 60'ların sonlarına doğru buraya gelip yerleşmişti. Geçen on yılda ailede önemli sayılacak değişiklikler yaşanmış; ülkenin büyük bir bölümünü kasıp kavuran yoksulluk, yolsuzluk ve adaletsizlik gençlerin düşüncelerinde ufuklar açmış, onların taraf olmasına tuz biber ekmişti. Baba dindar bir çevre içinde dünya ile ilişkilerini daraltırken, ağabey, Mustafa ve kardeşi dönemin de etkisiyle sola yakın düşüncelere eğilim göstermişlerdi. Babanın dar düşünceliliği, ufuksuzluğu, çocuklarını anlayamaması, tüm solu dinsiz olarak düşünmesi, bu anlayışın günlük yaşamda da etkili hale gelmesi, evdeki yaşam tarzının da dinsel inançlar çerçevesinde belirlenmeye başlaması, çocuklar ile baba arasındaki uçurumu iyice açmış ve her gün yeni tartışmaların yaşandığı bir aile haline gelmişlerdi. Annenin olup bitene yön verecek, iki tarafı yönetecek yetenekte olmaması ailedeki uçurumu derinleştirmiş ve taraflar yeni arayışlara doğru yol almaya başlamışlardı.

Koşulların getirdiği siyasal sorunlar bu mahalle halkını da sarp sarmalamıştı. Şişli ile Beyoğlu'nu ikiye bölen cadde deyim yerindeyse ortadan ikiye bölünmüştü. Caddenin Piyerloti Tepesi'ne

bakan kısmı solcu, devrimci, sosyalist eğilimli kişi ve gruplarca; Şişli'ye dönük yüzü de sağcı, faşist, kişi ve gruplarca abluka altına alınarak kontrol edilmek istenmekteydi. Caddenin ortası her iki taraf için tehlikeli bir hal almıştı.

Yıllardır sokak aralarında top koşturan, mahallenin gençleri sanki sihirli bir değneğin dokunuşu ile birbirlerinden ayrılmaya, kopmaya ve ayrı kamplara bölünmeye başlamışlardı. Bu inanılması güç olay, kısa bir zamanda gençlerden başlamak üzere giderek, tüm mahalleyi sarmış ve yeni göçlerle hızla dolan gecekondu mahallesinde gelecek günlerin çatışmalı geçeceğini işaretleri ortaya çıkmıştı.

Solcu Olmayana Kız Vermiyorlar

Yeni duruma hazırlıklı olmak isteyen mahalle halkı arasında bir dernek kurma fikri gelişmişti. Kitlesele gücünün büyüklüğü ile ülkeyi etkileyen devrimci bir hareketteki bölünme İstanbul'a da yansımış, Şark Kahvesi'nde kurulan bir derneğin kadroları arasından ayrılan bazı gençlerin de öncülüğüyle bu çalışmalar belirli bir aşamaya getirilmişti.

Son durakta bulunan ve vadiye bakan, üstü de kahve olarak kullanılan binanın altı, giriş çıkış yönünden güvenli ve dernek için elverişliydi. Hemen her yerde olduğu gibi bu kahvede de müşteriler arasındaki konuşmanın gündemi siyasallaşma, şiddet ve din üzerineydi.

Sabahtan beri hummalı bir çalışma sürüyordu. Kimi, derneğin içine çayocağı için bir bölme yaparken, kimi duvardaki sıva çatlaklarını kapatmakta, kimi de kireç ile duvarları badana yapıyordu.

Öğleden sonra da evlerden masa, sandalye, taburelerle birlikte bir de toplantı masası için kumaş kesim tezgahı getirildi. Geniş masanın çevresine ince tahtalar oturtulmak üzere sıralar ya-

pıldı, bütün bunların yanına bir de kitaplık eklendi. Esnaftan biri de daha önce kapattığı çay ocağına ait semaver çay, kahve takımlarını getirip çay ocağını faaliyete geçirdi. Hava kararmadan demeğin kurucu üyeleri seçilecekti.

Güneş, Piyerloti Tepesi'nin üzerine doğru eğilmiş, önüne gelen küme küme bulutlar nemli havada kirli turuncuya, kahverengiye, sarıya, çalan bir renk almış, kuzey kısımlardan da pamuk dağları gibi duran bulutlar hızla güneye doğru kaymaktaydı.

Saçları kısa kesilmiş, dudaklarını hafifce kapatan seyrek bıyıklı, orta boylu bir delikanlı olan Resül, her zaman koltuk altında dolaştırdığı çantası ile; "Selam arkadaşlar," diyerek kapıdan içeri girdi. Demek kapısı önünde duran bir kısım mahalleli de içeri girdiler. Çantasından çıkardığı evrakları, kâğıt ve kalemi masanın üstüne koydu.

- Arkadaşlar, sevgili Örnektepeliler, hava kararmadan yönetime seçilecek arkadaşlarımızı belirleyelim, daha sonra bol bol konuşuruz.

Kapıya çıkan bir genç dışarı seslenerek:

- Arkadaşlar, seçim yapacağız, dışarıda olanlar içeri girsinler.

Giriş kapısında iki genç sağlı sollu beklemekteydi. kısa saçlı, yüz hatları keskin olmayan Resul:

- Arkadaşlar, öncelikle gönüllü arkadaşlarımızdan bir liste yapalım. Listemiz tamamlanmazsa, daha sonra sizlerin önerileriyle listeyi tamamlayacağız. Kurucu aday olacakların, çeşitli mesleklerden, yaşlardan ve bu işlere yatkın kişilerden olması gerekir. Daha da önemlisi bu kişilerin mahalle halkından olması tercih nedeni olacaktır.

Kendisini öneren birkaç kişiden sonra, mahalle halkı daha önce tanıdığı, güvendiği kişileri aday gösterdi. Listenin eksiği bir kişiye inmişti. Daha önce de Kırbağsırmı Demir Döküm Fabrikası'nda ça-

lıymış, çalıştığı bu dönemde 68 olaylarına katılmış, o dönemin devrimcilerinin bir kısmını evinde ağırlamış, işten atılmış ve yaptığı çalışmalar nedeniyle yıllarca hapis yatmış ve '74 affıyla dışarı çıkmış, daha sonra da çeşitli işlerde çalışmış, esmer, bıyıklı, uzunca boylu Bekçi Ali'nin bir eli yanında duran yeğeni Orhan'ın omzunda, diğer eli, Mustafa'nın omzunda duruyordu. Yeğeni Orhan'ın omzundaki elini kaldırarak Mustafa'yı kurucu aday olarak önerdikten sonra liste tamamlandı.

Mahallelilerin bir kısmı dışarı çıkarken, birkaçı masanın etrafına toplandı. Birbirlerini bilmiyor, tanımıyorlardı. Tanıştılar. Yapacaklarını konuşup bir kısmı ayrıldı. Ayrılırken masanın üzerindeki kutuya çay parası bıraktılar. İçerisi sigara dumanı dolmuştu. Resul, yanında bulunan arkadaşlarına:

- Mahallede henüz olaylar kızıışmadı. Ama hazırlıklı olmalıyız. Geceleri olmasa bile geç saatlere kadar demeğin önünde, çevresinde beklemeliyiz, dedikten sonra yanına da birkaç kişi alarak, geldiği yoldan yürüyerek gitti.

Yirmi beş yaşlarında, kara kaşlı, kara gözlü, gür bıyıklı buğday tenli, orta boylu Mustafa eve vardığında biraz düşünceliydi. Yönetime seçilmişti ama, neler yapacağını, bu görevinin ne götürüp ne getireceğini bilmiyordu. Akşam ağabeyi gelince durumu anlattı. Ağabeyi memur demeğinde örgütlü idi. Bir dönem de yöneticilik yapmıştı.

- Önemli bir sorumluluk almışsın. Görev bölümü yaptınız mı? Görevin nedir?

- Onları henüz konuşamadık abi. En kısa zamanda bir araya geleceğiz.

Konuşmaları duyan ve zaten tedirgin olan annesi daha da tedirginleşti. Ağabeyi odasında kitap okumaya başlayınca:

- Abi şöyle bir dolaşayım, dedi.

Abisinin yanında sigara içmiyordu. Eline aldığı sigara paketinden bir sigara çekip, kapıdan çıktı. Ağabeyi arkasından:

- Fazla geç kalma. Ortalık o kadar da rahat değil, dedi.

Durmuş Bakkal ile biri Trakyalı diğeri Karadenizli iki komşusu dalları oturanların başına değmekte olan söğüdün altında oturuyorlardı. Mustafa'yı görünce seslendi:

- Mustafa gelsene, biraz konuşalım.

Yanlarında duran tersyüz edilmiş gaz tenekesinin üzerine oturdu.

- E, anlat bakalım neler yapıyorsun?

- Her gün işe gidip geliyoruz.

- Başka?

- Başka da bir şey yok.

- Nasıl yok canım. Derneğin yönetimine girmişsin. Tebrik ederim. İnşallah başarılı olursun

Trakyalı:

- Te be anlatsana şunu biraz. Bizim çocuk da girmiş. Nedir bu? Neler yapacaksınız bakalım?

- Mahalle halkının, yol, su, kanalizasyon işlerine, okuyan yoksul çocuklarına yardımcı olacağız.

Bakkal Durmuş:

- Bu işler böyle başlar, sonra şekil değişir. Hani bi söz vardır: Karaman'ın koyunu, sonra çıkar oyunu.

- Tebe sen ne sülersin? Ne çıkacakmış?

Diğeri, belirgin Karadenizli aksanıyla:

- Belçi de boş konuşmuyordur. Pakup cöreceğüz.

Mustafa'nın gözlerinin içine bakarak:

- Sen yine de tikkat edesun oğlum.

- Ele durun bakalım. Dün bir bugün iki.

- Eee... Öbür işler ne âlemde?

- Öbür işlere vakit yok.

- Senin bekâr kalmanı bir türlü anlayamıyorum. Boy bos yerinde, işin var, gücün var. Sana varmayacak kızın aklından şüphe ederim. O kadar istedim bir kızım olmadı ki. Olsa gözü kapalı verirdim. Bir oğlum var, halini biliyorsunuz.

- Olsaymış, vermiş hemen. Beçara kari boşamak kolaydır derler ya o hesap. Olmayan kızını hemen verir.

- Doğru sülersin.

- Sizlerin muhabbetine doyum olmaz. İzninizle.

Biraz ilerledikten sonra, dik sokağın başında bekleyen gençlere sordu:

- Ne bekliyorsunuz? Bir sorun mu var?

- Yazılarımızı siliyorlar.

- Kimler?

- Faşistler.

- Kolay gelsin.

- Sizinkiler de az ilerde yapılan gecekondulara yardım ediyorlar.

- Kimler bizimkiler?

- Sizin arkadaşlar.

- Siz biz yok. Biz hepimiz beraberiz, diyerek ayrıldı. Son söz canını sıkıştı. Başı önünde düşünerek ilerledi.

Küçük bir dereyi geçer geçmez karşısına gecekondular yapıyorlar geldi. Dibini zor aydınlatan sokak lambasının ışığında çimento torbasını taşıyan gencin yanında bulunan kerestelerden alıp:

- Kolay gelsin, diyerek çatıyı yapan ustaya uzattı.

Bir genç elinde kürek, sıva harcı karıyordu:

- Hoş geldin Mustafa Abi. Sultan Abla bak, Mustafa Abi de geldi. Sultan Abla:

- Bı xêr hati bira, çawayi?

- ...

Sessiz çevresine bakındı. Konuşmadan bir şey anlamamıştı. Kocasının sesini duydu.

- Hoş gelmişsiniz abicim; nasılsınız, diyor?

- İyiyiz bacım. Asıl siz hoş geldiniz, dedikten sonra, tekrar eline bir kereste alıp yukarıdaki ustaya uzattı. Kocası:

- Ne yaparız başka? Var mıdır çaremiz? Ne var ne yok satıp geldik. Daha geri de dönmek.

- Canınız sağ olsun. Size de bir geçim kaynağı bulunur elbet.

- Bulunacak tabii Mustafa gardaş. Bulacağız hep birlikte, diye söze devam etti ev sahibi erkek.

Hava kararırken başlayan gecekondu yapımı, neredeyse çatıya gelmişti. Ama içi bomboştu. Ne tahta, ne döşeme... Altına ince bir beton atılmış, üzerine briketler yığılmıştı.

Belli ki sabaha kadar da bitecekti. Yıkılan inşaatlardan çıkma kapı ve pencereler takılmıştı. Sıvadan sonra ince bir kat da kireç sürdün mü iş bitmiş sayılırdı. Gerisi zamanla yapılacaktı.

Bir süre yardım ettikten sonra, dernekten tanıdığı bir genç yanına geldi.

- Sabahleyin de erken işe gidersin. Fazla yorma kendini.

- Zaten biraz sonra gideceğim. Arkada sokağın başında, nöbet bekleyen iki genç var, onlara göz kulak olun.

- Biliyoruz Mustafa Abi. Onlar başka fraksiyondan. Bizim burada olduğumuzu da biliyorlar. Merak etme sen.

Gece yarısını geçmişti. Eve döndüğünde ağabeyinin, kitabını yastığının yanına düşürmüş, uyuya kaldığını gördü. Işıklar da açıldı. Üstünü değiştirip sessizce yattı.

Otobüs durağında iki otobüslük yolcu sıraya girmişti. Sıranın en arkasına geçti. Başları ortulu iki kadın arkasına durdular. Çanta-

larından çıkardıkları örgü ipliklerini ellerindeki şişleriyle örmeye başladılar. Sabahın bu saatinde; hem de ayakta... Ağabeyi aklına geldi. Yolda yürürken gazete okurdu. Duraktakilere baktı; bir kişi hariç hiç kimsede gazete yoktu. O da maliyede çalışan bir memurdu. Gece vardiyasından dönen işçileri taşıyan otobüs, durağın karşısında durdu. Yolcuları indirdikten sonra hiç beklemeden kıvrılarak durağa yöneldi. Tam bir kavis çizerken, kuyruktaki yolcular, denizin dalgasından kaçır gibi yana açıldılar. Ayakta binmek isteyenler ikinci bir sıra oluşturmuşlardı. Oturacakların sırasında binenler bitince ayakta da otobüse bindiler. Bir süre yerinde bekleyen Mustafa, otobüs tam kalkarken kapıdan içeri girdi. Sağlı sollu oturma yerleri dolan otobüste, ayakta da ikişer sıra olmuştu. İç içe duran yolcuların nefes kokularından akşam ne yedikleri anlaşıyordu

Otobüs öne doğru fırlayarak yolcuları yerlerinde salladı. Bu sallama, yolcuları yerleştirme, sıkıştırma sallaması idi. Arkadan öne doğru birkaç kişi ilerledi.

Otobüs Şark Kahvesi'ni geçmişti ki, bir kadın çılgılığı ve arkasından da “şak” diye bir tokat sesi duyuldu. Herkes o tarafa baktı. Genç bir kadın:

- Terbiyesiz herif, ne üstüme üstüme geliyorsun? Senden kaçmaktan, yanımdakinin üstüne düşeceğim neredeyse.

- Ne diyorsun abla? Arkadan itildikçe ilerliyorum.

- Yüzsüz herif hâlâ konuşuyor.

Yanında bulunan yolculardan biri:

- Yürü be kardeşim...Yürü işte. Hâlâ uzatıyorsun.

Adamın suratı kıpkırmızı olmuştu. Önden inemeyeceğini anlayınca, arkaya yöneldi. Yolcular arasından sürtünerek birkaç adım attı. Mustafa ile yüz yüze gelmişti. Birkaç gün önce yine otobüste, bir kadının parasını çalarken görülmüş, otobüs durdu-

rulup bütün yolcular indirildiği halde para bulunamamıştı. Faşistlere de yakınlığı biliniyordu. Arka kapıya yaklaşmış olan kişiye:

- Pis herif, bu saatte ne işin var otobüste?

Çevresine bakındı, sesin geldiği tarafta Mustafa'yı gördü. O'na doğru geliyordu.

- Sana ne pis komünist!

Aralardan uzanıp sert bir tokat çaktı. Otobüs Okmeydanı Duracağı'na varmıştı. Kapıları açılırken, Mustafa'ya yaklaşıp vurmak isteyen hırsız, yediği bir tekme ile otobüsten dışarı fırladı. Yere düşmek üzereyken toparlanıp kaçtı.

İşyerine vardığında, Kemal Usta dükkânın kepenklerini yeni açıyordu.

- Günaydın Kemal Abi, diyerek, ustanın açtığı kepengin mandalını indirip sertçe yukarı kaldırdı. Yan tarafa geçtiklerinde, kepenge dayalı sırtlığı gördüler. Bu sırtlık, dükkânın mallarını taşıyan hamal Maksut'undu ve onun geldiğinin bir işaretiydi. İç kapıyı açarken, hamal Maksut Kapalıçarşı tarafından görüldü. Kısa boylu, göbekli, gür saçlı, kıllı Kemal Usta, kapının arkasındaki elektrik şalterlerini indirdi. Dükkânın her yeri aydınlanıverdi.

- Bu sıralar ne yapıyorsun Mustafa, biraz telaşlı görünüyorsun?

- Ne telaşı olsun Abi? Günlük bilinen işler işte.

- Yok yok... Sende bazı farklılıklar var bugünlerde.

- Mahallemiz çok huzursuz. Neredeyse ikiye bölündü bölünecek. Herkes sokağa çıkarken, işe giderken çekiniyor. Yarın öbür gün okullar da açılacak. O zaman ne olacak bilmem...

- Çok şükür bizim oralarda şimdilik bir şeyler yok ama, bazı yerlerde olup biteni duyuyoruz.

- Sizin oralar merkezi yerler abi. Belki ileride sizin oralara da gelir. Böyle bir şey olunca insan ister istemez taraf oluyor. Benim bulduğum müballe sokuların denetiminde. Geçen gün de bir

demek kuruldu. Beni de yönetimine seçtiler. Şimdi biraz daha sorumlu davranmak zorunda hissediyorum kendimi.

- Seninki de büyük cesaret doğrusu. Başka insan mı yoktu?

- Saydığım bir komşunun önerisini kıramadım. Zaten o da görev almaktan kaçmayan biri idi.

- Hayırlısı olsun. Ne diyeyim. Bu işler kolay işler değil. Bilirsin patronlar seni sevip, kollarlar. Bu durum seni değiştirirse pek hoşlarına gitmez. İşlerine de gelmez.

- Abi, ocağa çay koyayım. Gerçi Gülnaz Hanım işine pek karışılmasını sevmez ama o gelinceye kadar demlenir, diyerek düşünceli bir şekilde, kumaş balyalarının arasındaki kapıyı açarak arkaya geçti. Çaydanlığı ocağa koyup kapıya yaklaşıncı, merdivenlerden çıkan Bayan Esther'in ayak seslerini ve arkadan da Kemal Usta'ya seslenen kibirli sesini duydu:

- Günaydın Kemal Bey, bugün nasilsiniz?

Esther nanım, ince zarif giyimli, sürekli parfüm kokulu, albenili, her gün ince topuklu, zarif ayakkabılar giyerdi. Bakımlı, şık bir bayandı. Patronların akrabası olduğundan işyeri sahibi gibi davranırdı. Mustafa kapıyı açmak üzere ittiğinde, Bayan Esther, iki merdivenle çıkılan kendi bölmesine girdi.

- Günaydın Esther Hanım.

Her sabah hal hatır sorarak odasına geçen Esther Hanım, selamını tek kelime ile bitirip odasının kapısını kapattı.

- Günaydın.

Kemal Usta'nın selamı yanıtsız kalmıştı. Esther Hanım'ın davranışları Kemal Bey'in de dikkatini çekmeye başlamıştı.

Akşam iş dönüşü doğrudan derneğe uğradı. Derneğin kapısından girerken camlara koyulmuş bir perde takıldığını gördü. Kütüphane-

nin yanında bir kız, bir erkek iyice birbirlerine sokulmuş konuşuyorlardı.

- Güzel olmuş. Biraz koyu ama; hiç olmazsa içerisi görünmüyor. Çok açıktaydık.

- Evet Mustafa Abi. Aşağı mahalleden bir komşu getirip taktı.

- Güzel! Her gün biraz daha toparlanıyoruz.

Kütüphanenin bulunduğu tarafa bakarak ayağa kalktı. Yaklaşıp bir süre inceledi, seri hareketlerle dönerek demekte bulunan gence doğru seslendi:

- Kahveye çıkıyorum Tekrar gelirim.

Köşeyi dönüp kahvenin merdivenlerinden çıkarken, açık olan kahve kapısından Arkadaşı Adnan'ın içeride kâğıt oynadığını gördü. İçerip girip, Adnan'a doğru yürürken:

- İyi akşamlar Abuzer Abi, nasıl gidiyor?

- Nasıl gidecek? Deve gibi... Hani deveye sormuşlar: Neden boynun eğri? Deve cevap vermiş: Nerem doğru ki... Bizim ki o hesap işte...

Adnan'ın yanına yürürken masada saçları briyantınli, kâğıt oynayan biri:

- Bari sen şikâyet etme Abuzer Bey. Buralarda işleri en iyi giden sensin. Bu kahve günün her saati dolu maşallah. İşsizlik biraz da sizlere yarıyor. Mezarcının ölü beklediği gibi... Abuzer, iri yarı, pos bıyıklı, kıllı kocaman kolları olan bir adamdı. Az konuşur, ama diyeceğini de cuk otuttururdu.

- Benzettiğin işe bak. Başka örnek mi bulamadın?

Uzun boylu, temiz yüzlü, günlük tıraşlı, yakışıklı, karizmatik yirmi beş yaşlarındaki Adnan, başını oyun masasından kaldırıp Mustafa'ya bakarken:

- Boş ver densizi. Ne söylediğinin farkında değil bu akşam. Ne içersin?

- Hiçbir şey içmem.
- Nedir, bir durum mu var?
- Yok bir şey. Az sonra derneğe inmem gerekiyor.

Briyantınli, kahveye yeni gelmeye başlamıştı. Uzun saçları hergün bryantinli ve geriye taralı idi. Mahallede oturup oturmadığı da bilinmiyordu.

- Şu altta kurulan dernekten mi söz ediyorsunuz?
- Evet. O dernekten...
- Ne derneğidir? Ne iş yapacak?
- Mahallelilerin kurduğu bir dernek. Mahalle halkının ihtiyaçlarının karşılanmasına çalışacak.
- Hayırlısı olsun. İnşallah başarırlar.

Uzak masalardan, yanında Serhat'la birlikte birkaç gencin oturduğu masaların birinde oturan bir genç:

- Başarmaya başarırlar da tek taraflı davranmazlarsa. Daha şimdiden solcuları, komünistleri doldurmuşlar dedi.

Mustafa:

- Seçilenlerin hemen hepsi mahalle halkından.

Aynı genç:

- Şimdiye kadar kimle konuştuysa dernek hakkında bana net ve doğru dürüst bir cevap veren olmadı.

Mustafa:

- Ne soruyorsun da cevap veren olmuyor?

Aynı genç:

- Komünistlikte Allah var mı yok mu? Neden bütün solcular Allah'a inanmıyorlar?

- Dernekle ne alakası var bu sorunun?
- Var tabii, niye yokmuş?

Bir başka masadan söze karışan Mustafa Öğretmen:

- O soruların yeri ve zamanı değil arkadaşlar. Ayaküzeri ko-

nuşmalarla bu soruların cevabı bulunmaz. Ancak bizleri birbiri-mize düşürür. Hem bizim konuşmamız gereken bu konular de-ğil. Bu tür soruları olanlar öncelikle gidip cami imamına, sonra da üniversite hocalarına sorsunlar.

- Ya ne peki?

- Neden akşama kadar bu kahvelerde işsiz güçsüz oturuyoruz? Neden şehirlerde yaşadığımız halde yollarımız asfalt değil, kana-lizasyonumuz yok, suyumuz akıyor?

Bir başkası:

- Evet doğru söylüyor. Hadi sen ver bunların cevabını bakalım?

Briyantinli:

- İnsanın aklına takılan sorular cevaplamayınca kimse kimse-ye güvenemez. Doğrusu ben de solcuların Allaha, Peygambere inanmamalarını anlayamıyorum. Dinsiz imansız insan nasıl olur?

Orta boylu, parlak yumuşak saçlı, bıyıklarını sağ elinin iki parma-ğı ile sürekli dudaklarının üzerine doğru kıvrıran Mustafa Öğretmen:

- Öyle birisi var ise soruyu ona sormak gerekir. Herkes ken-dinden sorumludur.

Tartışmayı oturduğu küçük masadan izleyen Abuzer, kocaman kıllı kollunu kaldırıp işaret parmağı ile briyantinliyi göstererek:

- Bi dakika, bi dakika. Az önce, "Solcuları, komünistleri doldur-muşlar." dedin. Bilirsiniz benim sağla, solla pek bir işim olmaz. Ama gördüğüm kadarıyla solcu olmamak ayıp hale geldi nerdey-se. Eskiden memur olmayana kız verilmezdi. Şimdi işçi ve solcu olmayana kız vermiyorlar. Bu ne anlama geliyor dersiniz?

Adnan, gözleri briyantinlinin ellerindeki kâğıtlarda:

- Haydi yakışıklı. Daldın gittin bakıyorum. At şu elindeki pa-pazı da masanın hesabını sana ödeteyim. Abuzer Abi, sen de su-sarsın susarsın bir söz atarsın. Cuk diye oturtursun.

Az önceki sen hava birden yumuşadı. Briyantinli, Adnan'ın

sözüne takılmıştı:

- Ne demek yani. Şunun şurasında vakit geçirmek için kâğıt oynuyoruz. Hesap ödetmek için değil. Maksat muhabbet olsun.

Mustafa, Adnan'ın omzunu tutarak:

- Sonra görüşürüz. Bana müsaade arkadaşlar. Haydi iyi akşamlar.

Derneğe girdiğinde gelenler artmıştı. Küçük masanın önündeki sandalyeye oturdu. Hem çay içiliyor, hem de o günkü, olaylar konuşuluyordu. İçeri giren birkaç genç:

- Arkadaşlar sinemada Yılmaz Güney'in filmi oynuyor. Bu akşam birlikte gitmek istiyoruz ne dersiniz? diye oturanlara seslendi. Orta yaşlı bir kadın:

- İyi olur. Çocukları daha sonra götürecektim. Bizler de geliriz.

- Biz de gelmek istiyoruz, diye kütüphanenin önündekiler seslendi.

Mustafa, derneğin kapısında ayakta bekleyen gence:

- Adnan kahvede oyun oynuyor. Bu akşam sinemaya gideceğimizi, kendisinin de gelmesini söyler misin?

- Peki abi!

Yazlık Sinema

Briketlerden örölmüş, yüksek çevre duvarları boyunca akasya ve ıhlamur ağaçları sıralanmış, geniş, kale kapısı gibi demirden kapısı olan bir yazlık sinema mahallenin yüksek bir tepesine kurulmuştu. Kocaman demir kapının yan tarafında vezne penceresi gibi bir pencereden biletler satılıp paralar alınıyordu. Önünde mısır, kuruyemiş, leblebi, çekirdek, sakız gibi çeşitli şeyler satılıyordu. Karşısındaki bakkal dükkânının önünde bir çocuk, dolaptan çıkardığı gazoz şişelerine elindeki açacağı vurarak:

- Dondurma var, gazoz var, diye bağıyordu. Giriş kapısının önünde mahalleliler sıra olmuşlardı. İri yan iki genç, iki taraflı kapıyı tutmuş, girenlerin biletlerini kontrol ediyordu.

Dernekten gelen bir genç, sinemanın duvarının dibinde toplanmış olan arkadaşlarından paraları toplayıp sıraya girdi. Oturulacak tahta ve ağaçtan yapılmış sandalyeler birbirlerine tellerle bağlanmış; bir kısmı beton zemine bir kısmı da toprak zemine sabitlenmişti.

Arkalara doğru, dört ayak üzerine oturtulmuş bir bölüm makine dairesi olarak düzenlenmişti. Karşısına gelen yüksekçe duvar kireçle boyanmıştı. Önünde ince dar bir sahne ve içerde müthiş bir

uğultu vardı.

Işıklar sönüp yandı. Giriş kapısının önünde bir telaş görüldü. Girişler biraz daha hızlandı. Tekrar sönüp yandı. Tekrar söndü ve makine dairesinden gür bir ışık seli gürültüyle perdeye yapıştı. Çok seri bir şekilde gelecek program gösterisi yapıldı. Bu arada hâlâ ayakta gezenler vardı. Perdeye yansıyan ışığın önünden geçenlerin görüntüleri Karagözle, Hacivat'ın görüntüleri gibi perdeye yansıyor, onlar da eğilerek hızla geçmeye çalışıyorlardı.

Hafif hafif esen rüzgar ile ıhlamur çiçeklerinin kokusu çevreye yayılıyor, gökyüzünde bir tepsi duran ay tüm sinemayı aydınlatıyordu. Filmin başlamasıyla oluşan sessizlik, arkalardan bir öksürük sesi ile hafifçe bozuldu. Daha sonra bir çocuk inlemesi duyuldu. Öksürük sesi ve çocuk sesinin geldiği yere doğru bakan Mustafa, hemen iki sıra arkasına arkadaşı Adnan'ın oturmuş olduğunu gördü. Yanında da bir kadın vardı. Dikkatle baktığında, yaşlı bakkalın karısı Zehra olduğunu anladı. Pek bir anlam veremedi filmi izlemeye devam etti. Filmin ilerleyen bir bölümünde Yılmaz Güney gözleri bağlı olduğu halde, ses gelen yere ateş ederek hedefini vurmaya çalışıyordu. Makine dairesinden "çıt" diye bir ses geldi. Fakat film oynamaya devam ediyordu. Seyircilerden gür bir ses çıktı:

- Makinist seeeeees!..

Çok geçmeden ses başladı.

Tekrar bir öksürük sesi ile ışıklar yandı. Sinemanın içi müthiş bir uğultu ile doldu. Bir bölüm seyirci ayağa kalktı. Çekirdekçiler, gazozcular, dondurmacılar sinemayı işgal etmişti sanki. Sinemanın yüksek duvarlarından da yüksek olan akasya ve ıhlamur ağaçlarının dallarına mahallenin çocukları tavuklar gibi tünemişlerdi ve bedava film seyreliyorlardı. Az ileride bulunan tuvaletlerin önünde kadın erkek sıraya girdiler.

Işıklar söndü. Yandı. Bir koşuşma başladı ve kısa süre sonra seyirciler yerlerine oturmuşlardı. Makinenin çalışması ile çıkan gür ışıktan, "ışık yolu" gibi bir görüntü perdeye tekrar yansdı.. Bu ikinci yansıma ile perdenin önünde, sigara dumanından gri bir tabaka

oluşmuştu.

Çıkışta kapının önüne seyirciler yığılmıştı. İterek, kakarak, ilerlediler. Daha çok kadınlardan, çocuklardan oluşan grup geride kalmıştı. Mustafa ve dermekten bazı gençler, yine girerken bekledikleri duvarın dibinde birikmişlerdi. Arkadaşı Adnan, hızla yanlarından geçerken seslendi:

- İyi akşamlar.

- İyi akşamlar Adnan, derken az ilerisinde bakkalın karısı Zehra'yı gördü. İkisi sinema duvarının dibindeki köşeden kıvrılarak sinemanın duvarı boyunca ilerleyen sokağa daldılar. Akasya ağaçlarının dibinde bekleyen iki çocuk, ağaçtan inemeyen arkadaşlarına:

- Haydi atlasana lan. Haydi atla!

Yukardaki inleyen bir sesle:

- Kolumu ağacın dikenleri yırttı. Kanıyor. Dikenler kollarıma batıyor.

- Sen de üstüne uzun kollu bir şey giyseydin. Bilmiyor muydun sanki böyle olacağını?

- Ben ne bileyim lan böyle olacağını.

- Haydi atla... Atlaa...

Adnan:

- Ne oluyor çocuklar? Ne bekliyorsunuz?

- Arkadaşımız ağaçta kaldı. İnemiyor.

- Durun ben indireyim.

Zehra:

- Ben gidiyorum.

- Sen yavaş yavaş ilerle. Ben yetişirim.

Çocuğa seslendi:

- Ayaklarını sarkıt canım.

Çocuk kollarını ağacın gövdesine dolayıp, kafasını da boynu içine sokabildiği kadar sokarak, kendini yavaşça bıraktı. Adnan ellerini yukarıya doğru uzatıp, ellerini çocuğun ayaklarına merdiven gibi yapıp bastırarak çocuğu indirdi.

- Bu ne hal ufaklık. Yarı çıplak dikenli ağaca tırmanmışsın.

- Evet amca. Zaten kolumu yırttı.

- Yırtar tabii. Bir daha bu kıyafetle ağaca çıkmayın. Hem gece yarısı bir film için ağaca çıkmak da ne oluyor? Düşerseniz kolunuz kanamakla kalmaz, ölürsünüz. Sakat kalırsınız.

- Sağol amca. İyi geceler.

- İyi geceler çocuklar.

Adnan, Zehra'nın peşinden hızla ilerlerken, kolu çizili çocuk, kanayan kolunu ağzına götürerek emmeye başladı ve gecenin karanlığında kayboldular. Mustafa, yanında bulunanlara gece derneğin beklenilmesini anımsatarak ayrıldı. Caminin bulunduğu cadde-den geçerek uzun yolu seçti. Eve vardığında ağabeyi gelmemişti. Buna alışmışlardı.

Güneş epey yükselmiş, Piyerloti Tepesi'ndeki binaların çatılarını aydınlatmıştı. Durmuş Bakkal'ın önünden hızlıca geçerek, caminin yanından aşağı inen dik toprak yola girdi. Bu yol Sötlüce'den, Silahtarağa'ya giden minibüslerin yoluna dik olarak indiğinden arabalar pek çıkamıyordu. Ancak yaya yolu olarak kullanılıyordu. Yokuştan aşağı biraz indiğinde, ana yolun karşısında Hülya Hemşire'yi gördü. Tozlu yolda hızlıca inerek yetişti.

- Günaydın Hülya Hemşire Hanım.

- Günaydın, nasılsınız?

- Yokuş aşağı inerken, paçalarım toz toprak içinde kaldı. Tavşanlar gibi zor indim.

- Tavşanlar yokuşu zor mu inerler?

- Tavşanların arka ayakları uzun olduğundan, yokuş yukarı çok hızlı koşar, yokuş aşağı zor inerlermiş. Bu nedenle avcılar, köpeklerine tavşanları hep yukarıdan aşağıya kovalatmak isterlermiş.

- Ya! Ne ilginç! Bu yaşıma geldim böyle şey duymamıştım. Siz nereden biliyorsunuz bunları? Avcılık mı yaptınız yoksa?

- Bizim bakkalla biraz konuşsan hemen bir avcı hikâyesi dinlersin. Ben yıllardır dinleye dinleye ezberledim.

Hülya hemşire bir süre çevresine bakındı. Yamaç, toprak yollar-dan işe gitmek isteyenler hızlı adımlarla iniyorlardı. Mustafa'ya dö-nerek konuşmasını sürdürdü.

- Dernek yönetimine seçilmişsin. Tebrik ederim.

- Aslında ben istekli değildim. Kendisi önerince hayır diye-medim.

- Her yerde bir hareketlilik var. Bizim işyerinde de sendikal ça-lışmalar iyice gelişti.

- -Buraların eski halini bilir misin?

- On yıl kadar öncesini hatırlıyorum. Biraz daha temizdi ve san-dalla geçerken suya dokunabiliyorduk

- Sabahları işe giderken şu vadinin kokusu olmasa ne iyi olur-du. İlk zamanlar burnumu tıkayarak geçiyordum. Artık alıştım ga-liba, şimdi pek rahatsız olmuyorum.

- Evet ilk zamanlar ben de öyleydim. Gerçi her zaman bu yolu kullanmıyorum.

- -Doğru söylüyorsun. Son yıllarda öyle çabuk kirlendi ki. Ne-redeyse sandallar çalışamaz duruma geldi. Fabrika atıkları buraları doldurarak karaya dönüştürdü.

Fabrikalar kurulmadan önce, sandal sefaları yapılan Haliç'in de-vamı olan bir koyda artık sandallar çalışamaz olmuştu. Az ileride büyükçe taşların üzerine yerleştirilmiş birkaç tahta parçasından bir iskele yapılmıştı. Daha çok kürekle çalışan birkaç kayık ile yolcu-lar Eyüp tarafına geçiriliyor, dönüşte de oradakiler alınıyordu. Hat-ta bazı geceler kürekli kayıkların sahibi de bırakıp gider, yolcular kendileri kürek çekerek karşılıklı gider gelirlerdi. Yalnız sabah ve akşam işe gidiş ve dönüşlerde motorlu bir kayık yolcuları taşırdı. Böyle konuşarak yürürlerken iskeleye gelmişlerdi bile. Hülya Hemşire iskelede duran Doktor Ahmet'e:

- Günaydın Doktor Bey, diye seslendi.

- Günaydın Hülya Hemşire. Nasılsınız?

- İyiyim. Teşekkür ederim.

Yanında duran Mustafa'yı göstererek:

- Arkadaşla tanışmıyoruz sanırım.

- Evet tanımıyor olabilirsiniz. Son durağa yakın oturuyor.

Doktor, Hülya Hemşire'ye bakınca:

- Mustafa arkadaş, son durakta açılan derneğin yönetim kuruluna seçilmiş.

- Adınız Mustafa öyle mi?

- Mustafa...

- Memnun oldum Mustafa arkadaş, diyerek elini uzattı, tokalaştılar.

Mustafa, daha ilk tanışmada "arkadaş" diyen bir doktorla tanışmaktan biraz şaşkın biraz da memnundu. Doktor:

- Şark Kahvesi'deki arkadaşları tanıyor musunuz?

- Evet bir kısmını tanıyorum. Bu derneği kuran arkadaşlar da oradaki dernekten ayrılarak gelen arkadaşlar.

Kaptan motorun kasnağına sardığı halatı hızla bir şekilde çekti. Yolcular ileri geri sallanıp, uygun yer bulanlar oturdular. Bir kısmı ayakta kaldı. Motor, tır, tır, tır ses çıkararak, kirli, kahverengi, gri karışımı, pis kokulu koyu suyun içinden geçtiği yerlerde hafif hafif kabarcıklar oluşturarak ilerledi. İlk kez binenler ile henüz alışmayanlar burun deliklerini kapadılar.

Karşı iskele biraz daha derli toplu idi. Yolcular rahatça indiler. Çıkıntılı toprak yolda birkaç adım atıp Eyüp-Eminönü istikametine giden yola çıktılar. Doktorla Hemşire, Eyüp Hastanesinde çalışıyorlardı.

İşten çıktığında hava daha kararmamıştı. Eminönü Camisinin önüne kadar vitrinlere bakarak geldi. Genellikle bilet almamasına karşın caminin yan tarafında bulunan Nimet Abla gişesinden bir bilet aldı. Caminin önünde uçan kirli mavi güvercinlerin güneşin gölgesinden kurtulup yükseldikleri zaman kirli beyaz bir renk aldıklarını fark etti. Elindeki bileti onlara sallayarak:

- Şansınıza, der gibi yapıp bileti cebine koydu. Durağa baktı. Kalabalıktı. Deniz kenarına kadar yürüyerek, Galata Köprüsü'nün Eminönü Ayağı'ndaki balık ekmek satanları, balıkçı motorlarının

kenarındaki artıkları yakalamak için dalıp çıkan martıları bir süre seyretti. Akşamın iş çıkış saati bir koşuşturmadır gidiyordu. Durakta birkaç yolcu biriktiğini görüp koştu.

Durağa vardığında birkaç kişinin önünde duran bayanı tanımıştı. Ağabeyinin işyerinde çalışan Dilek Hanım'dı. Bir akşam ağabeyi tanıştırmıştı. Bayan bindikten birkaç koltuk sonra oturmuştu. Yanından geçerken bayan cam kenarına doğru kayınca yüzüne baktı.

- Oturabilir miyim?

- Tabii ki oturabilirsiniz, sizin için kenara çekildim.

Birkaç genç ayakta bindikten sonra otobüs hareket etti.

- Akşamları bazen ağabeyimle birlikte gidiyordunuz. Buradan Beşiktaş'a tayin olup gidince siz de yalnız kaldınız galiba.

- Ağabeyinle beraber bazı arkadaşlarımızı dağıttılar. Biz de yalnız kaldık.

- Aramıyor mu sizleri?

- Arıyor, hem de çok sık görüşüyoruz. Hafta sonları da görüşüyoruz bazen. Geçen yaz birkaç kez Adalar'a gitmiştik. Çok güzel vakit geçirmiştik. Bu yaz henüz gidemedik. Gidersek eğer siz de gelin... Ağabeyin söylemişti. Nasıl gidiyor demeğiniz?

- Gelmeye çalışırım. Dernekte de bir şeyler yapacağız. Yapmamız gerekiyor.

Ölenler Sayılardan İbaret Değildir

Çok geçmeden mahallenin Şişli tarafındaki kahvede bir telaş başladı. Dışardan da gelenlerle epeyce kalabalık bir grup, binanın içinde dışında dolanıp durdu. Akşam üzeri de parti temsilciliği levhalarını caddeye bakan cepheye astılar ve yüksek sesle müzik yayın yapmaya başladılar. Bir grup ellerinde zarflarla kahveleri, esnafı dolaşıp zarfları bıraktı. Dağıtılan zarflara vatandaşın gönlünden ne koparsa konulması isteniyordu.

Devrimciler de çok kısa bir süre önce dernek açmışlar ve vatan-
daşa karşı böyle bir davranışta bulunmamışlardı. Bu iki tarz farkı mahallede bir süre konuşuldu.

Serhat, kısa boylu, sivri çeneli, bıyıkları yeni çıkmaya başlayan, derin bakışları olan, zayıf bir çocuktur. Odasından çıkarken, salon-
da oturan babası tıkrıklarını duydu. Sırtına mont giymesi dikkatini çekmişti. Kapıdan çıkmak üzereyken mutfakta bulunan annesi, oğ-
luna yaklaşıp:

- Nereye gidiyorsun oğlum? Otursana oturduğun yerde.
- Evin önüne çıkıyorum. Uzaklara gitmem merak etmeyin.

Babası oturduğu koltuktan kalkıp:

- Oğlum, tehlike kapımızın dibinde zaten. Evin bir bölümünü kiralamakla başımıza belayı sarmış olduk.

Tedirgin ve gergindi. Duygu ve düşüncelerini belli etmiyordu. Suskundu. Ağzını bile açmadan dışarı çıktı. Evin kapısından çıkıp bitişikteki lokalin kapısından girdi. İçerisi hararetli konuşmaların, sık giriş çıkışların olduğu kalabalık bir ortamdı. Büyük çoğunluğu, gür, sarkık bıyıklıydılar.

Mustafa otobüsten indiğinde, durakta bekleyen polis otosu dik-katini çekti.

Teypten yayınlanan marş sesleri çevrede inliyordu. Birkaç gündür duyduğu doğru çıkmıştı. Fazla oyalanmadan Abuzer'in kahvesine girdi. Adnan'la, geçen akşamki saçları briyantınli genç yine kâğıt oynuyordu.

- Neler oluyor Abuzer bey?

- Neler olacak görüyorsun vaziyeti. Zorla marşlarını dinlettiriyorlar.

- Evet evet. Bakalım bu halk hunlara dur demeyecek mi?

- Mecbur mu arkadaş insanlar bunların marşlarını, türkülerini dinlemeye? Yarın bir başkası çıkıp aynısını yaparsa ne olur mahallenin hali?

- Anlaşıyor ki işler kızışıyor. Gültepe'de olanlar bizim de başımıza gelecek galiba.

- Gültepe'de de böyle başlamışlar. Bildiğiniz gibi kaç aydır her iki taraftan onlarca kişi öldü. Yazık bu memleketin çocuklarına yazık.

- Dur heyecanlanma abi. Bakalım zaman ne gösterecek.

Adnanların masasına yöneldi. Bir sandalye çekerek yanlarına oturdu. Abuzer'in masasında Mustafa Öğretmen oturuyordu. Katladığı Cumhuriyet Gazetesi'ni Kahveci Abuzer'e uzatarak, yüksek bir sesle:

- Bak şu resme. İki gün önce bu arkadaşımızı da öldürdüler. Her gün birkaç kişi öldürüyorlar.

Briyantınli:

- Ne birkaç kişisi abicim. Günde on - on beş kişiye çıktı. Dün

Şişli'deki bir arkadaşın işyerinde duydum. Her gün sağdan soldan ortalama on kişiden fazla ölüyormuş. Bu işler biraz da kısasa kısas gibi geliyor. Şu altımızda açılan demekten sonra şimdi de ülkücü-ler lokal açtı.

Mustafa Öğretmen:

- Sözüünü ettiklerinin birisi mahallelinin kurduğu demek, diğeri ise parti lokali. Kıyaslama böyle olmaz. Üstelik, ölenler de sayılardan ibaret değildir.

"Şişli'de bir arkadaşının işyeri" sözü Mustafa Öğretmen'in dikka-tini çekti. Bu lümpenin Şişli'deki arkadaşı kim ola ki? Şişli'de her gün birçok olay oluyor. Bizler oralardan geçemiyoruz. Bu adam Şişli'de arkadaşına gidip geliyor. Bunu bir araştırmalıyız diye dü-şündü. Mustafa'ya doğru döndü. O da kalkmış kendisine doğru ge-liyordu. Mustafa, Öğretmen'in elindeki gazeteye basılmış resme baktı. Gencecik öğretmenin resmini görünce:

- Başın sağ olsun.

Kahveci Abuzer gür sesiyle:

- Yazıktır bu gençlere. Ne durumdadır şimdi bu gencin annesi, babası? Kim verecek bunun hesabını?

- Kimse veremeyecek tabii ki Abicim. Kim vurduya gidiyor hep. Elindeki oyun kâğıdını masaya vurarak devam etti briyantinli. İki Mustafa birbirleriyle bakıştı. Kahveci Abuzer bu bakışlardaki anlamı fark etti.

- İyi akşamlar Abuzer Bey, derneğe bir uğrayayım.

Kapıya yaklaşınca, Adnan'ın masasına baktı. Adnan ona dönerek:

- Haydi iyi akşamlar. Görüşürüz.

Kahveden çıkan Mustafa'nın ardından, Mustafa Öğretmen de kahveden ayrıldı. Mustafa henüz köşeyi dönmemişti. Mustafa Öğretmen:

- Mustafa arkadaş, biraz bekler misin?

Geriye döndüğünde Mustafa Öğretmen'i fark etti. O, merdiven-lerden inerken Mustafa da ağır ağır köşeyi dönüp bekledi:

- Duydun konuşmayı, ne anlam çıkarıyorsun?

- Pek bir anlam veremedim, ama düşünmek gerekecek.
- Bu adama bir mim koymalı.
- Dur bakalım. Benim de dikkatimi çekti.
- Adnan'a sorsak nasıl olur? Senin iyi arkadaşın.
- Sormaya sorarız da? Nasıl olur bilemem? Adnan kurnazdır. Bilse beni uyarırdı.

- Belli mi olur?
- En kısa zamanda bunu soracağım, ama sizler de araştırın.
- Zaten araştıracağız. Çoktandır dikkatimi çekiyordu. Bu akşam bir ipucu vermiş oldu.

- Hadi derneğe gidelim, oturur konuşuruz biraz.
- Bizler bu tür çalışmaları pek doğru bulmuyoruz. Arkadaşlarımız kendi çaplarında çalışıyorlar.
- Geceleri sokağın başında arkadaşlarımızla karşılaşıyor musunuz.

- Haa. Onlar mı? Sizler o arkadaşlarla mısınız?
- Evet, bekleyenler bizim arkadaşlarımız.
- Bu ayrışmaları pek anlayamıyorum, bir gün anlarım belki.
- Anlayamıyorsun, ama dernekte görev bile aldın.
- Evet, dernekte görev alan herkes bir grubun adamı mı sizce?
- Eh! Aşağı yukarı öyle sayılır.
- Derneğin yönetiminde kaç yıldır birlikte komşuluk yaptığımız mahalleliler var. Bunların çoğu politikayı bile bilmeyen insanlar. Birbirlerini fazla tanımayan bizler gelişen olayların bir zorunluluğu sonucu bir araya geldik. Kendi sorunumuz olarak gördük. Bu arada da bunları da öğreneceğiz tabii ki.

- Peki, hadi iyi akşamlar.

Köşeyi döndüğünde, Davut'u gördü. Davut da Mustafa'yı görünce hızlandı. Derneğin girişine yakın briket duvarın önünde beklemeye başladı. Davut telaşlı ve kızgın bir yüz ifadesi takınmış olarak Mustafa ile selamlaştıktan sonra:

- Ülkücüler bugün lokallerini açtılar. Açılış için çevreye duyuru yaptılar. Esnafa zarf dağıttılar. Açılışlarına ben de gittim. İçeride bir

süre konuşmalar yapıldı. Katılanlardan birisi: 1 Mayıs İşçi Bayramı ile ilgili soru sordu. Soru üzerine orada bulunanlardan hiçbir ses çıkmayınca, aynı konuda ben bir soru sordum. Birtakım şeyler söyleyerek geçiştirdi. Geçen yıl yapılan katliamı (1 Mayıs '77) hatırlatarak; İşçi Bayramına saldıranlar insan değildir deyince, arka taraflarda duran siyah asık suratlı biri: Sen fazla oldun. Seni susturmasını da biliriz, diyerek tehdit etti. Bunun üzerine benimle birlikte birkaç kişi oradan ayrıldık.

- Katılan çok muydu?

- Bu mahalleden katılan pek yoktu. Daha çok dışından gelmişlerdi. Çoğu da çoluk çocuktu.

Demeğe girip üzerine bir iki günlük gazete bırakılmış olan masaya oturdular. Eline aldığı bir gazetenin sayfalarını açarken bacak bacak üstüne attı. Çayını içip gazetelere bakarken, Abdül ile Esin demeğin kapısından girdiler. Abdül, tez canlı, ani hareketleri olan, dik saçlı, keskin yüz hatlı, kumral, orta boylu, konuşmaları sert, belediye'nin ulaşım bölümünde çalışan, sekte biri idi. Esin, Aileden gelen alışkanlıkla Trakya şivesine yakın bir dille konuşan, siyah gür saçlı, bıyıkları yeni çıkmış, orta boylu, Abdül'ün aksine ağır hareketli bir genç olup, yaşlı bakkalın komşusuydu. Esin büyük masanın önünde durdu. Abdül de kütüphanenin yanına gitti. Her zaman cebinde bulunan bozuk paraları parmakları arasında çevirerek şıkır şıkır sesler çıkarmaya başladı. Gिरerken Mustafa'nın öyle oturmasına bozulmuş; fakat ses çıkarmamıştı. Esin, Mustafa'ya dönerek:

- Kim getirdi bu masayı? Ne güzel karı oynatılır, dedi.

Abdül:

- Ne demek istiyorsun arkadaş. Az sonra bacılarımız, kız arkadaşlarımız gelecek, bu sözler yakışıyor mu?

Esin, suç işlemiş çocuk gibi sustu. Mustafa da kendini toparladı.

İnce uzunca gözlü, kumral ve dik saçlı, çabuk ve sert hareketli, sinirli biri olan Abdül, bir süre kütüphanede bulunan kitap ve dergilere baktıktan sonra, Mustafa'nın yanına gelerek:

- Mustafa arkadaş, yarın akşam geçeköndü sorunları hakkında

toplantımız olacak. Bu konuda görüştüğümüz mühendis ve Sular İdaresi'ndeki arkadaşlarımız konuyu gecekonduculara anlatacaklar. Biliyorsun gecekonduyu yapmakla iş bitmiyor. Elektrik, su, kanalizasyon gibi sorunlar insanlara dert oluyor. Hatta geçenlerde benzeri konular yüzünden iki komşu birbirlerine girmişler. Karakolluk olmuşlar. Gecekondu yapmalarına önayak olurken bunları da gözardı etmemeliyiz.

- Yönetim Kurulu'nun bundan haberi var mı? Benim yok.

- Bundan benim de haberim yok. Organize eden arkadaşlarla görüşürsün. Sormakta haklısın ama, arkadaşlar da sizleri zorda bırakacak bir hareket yapmazlar sanırım.

Düşünceli ve ağır adımlarla dik sokağın başına vardı. Yokuş aşağı inmeye başlarken duvardaki sloganları gördü:

- Faşizme ölüm, halklara özgürlük!

Geceleri gençlerin yazıp beklediği slogan bu olmalı diye düşünerek yokuşu indi.

Bakkal Durmuş'un oğlu Sadi, bakkalın önünde dolanıyordu:

- Ho... ho... hoş...hoş... ge... ge...gel.. geldi.. geldin a... a.. abi..

- Hoş bulduk Sadi'ciğim. Anlaşıldı. Yorma kendini. İçerden bakkal:

- Bekle biraz Mustafa oğlum, geliyorum.

Göründüğüne pişman olmuştu. Bakkal, mahallede ne olsa bilir, her şeyi de görürdü sanki.

- Hoş geldin oğlum. Nasılsın? Gel şöyle oturalım.

Şemsiye gibi açmış dalları yerlere kadar uzanan söğüt ağacının dibine giderken, Sadi'ye seslendi:

- Oğlum dükkâna göz kulak ol.

- Pe... pe... peki... peki... Ba... ba.. baba..

- Ne yaptın? Nasıl işler?

- İşler fena değil. Biz çalışıyoruz onlar kazanıyor.

- Öyle deme, o kadar da kolay değil bu işler. Fabrikada çalışırken ben de öyle düşünüyordum. Şimdi kendi işimdeyim. O kadar da kazanamıyorum.

- Bir gün biz de anlarınız herhalde.

- Peki... Adnan'dan ne haber? O ne yapıyor?

Hoppala... Nereden çıktı bu soru birden diye şaşırdı. Az önce de kahvede Mustafa Öğretmen'in söyledikleri aklına geldi.

- Ne olmuş Adnan'a? Bir şey mi yapmış. İşine gidip geliyor sanırım.

- Doğru işine gidip geliyor da. Mahallenin diline düşmesine ne demeli?

- Ne dile düşmesi Durmuş Amca? Ne demek istiyorsun sen?

- Canım ne diyeceğim. Aşk, meşk işleri işte.

Gergin yüzü gülümsedi.

- Adnan'ın aşk, meşk işlerinden bana ne. Bu da mı mahalleli-den sorulacak artık?

- Dememiz o değil. Sen ya bilmiyorsun, ya da bilmemezlikten geliyorsun. Adamın kansı hamile kalmış.

- Hangi adamın? diye sorarken, sinemada gördüğü olayı anımsadı.

- Hangi adamın olacak. Bakkal Hüseyin'in.

- Neee!.. Sahi mi söylüyorsun? Kaç akşamdır görüşüyoruz. Hiçbir şeyden bahsetmiyor. Sezdirmiyor da.

- Senden çekiniyor olmalı. Veya işin önemini bilmiyor.

- Benden çekinmez. İşin önemini bilmeyecek adam da değildir ama; dur bakalım.

Bakkal Durmuş'la konuşuyordu, akli bu olayda idi. Düşünceli halini belli etmemek için:

- Neyse canım. Ben de her şeye kafa yoruyorum. Arkadaşımsa arkadaşım. Kendisi düşünsün biraz da...

- Hadi oğlum, kendine dikkat et. Her şeye de kafanı yorma. Daha çok şeyler görürsün ömrün oldukça.

Ertesi gün işyerinden ağabeyi aradı ve öğle yemeğini birlikte yemek istediğini söyledi. Bu konuşmayı patronlar da duydular. Peki... tamam... olur... gibi...

Son zamanlarda gelen bu tür telefonlar işyerinde herkesin dik-

katini çekiyordu. Patronlar dışarıya yemek siparişi verdikleri için onların yemekleri masalarına bırakıldıktan sonra:

- Kemal Abi yemeğe çıkıyorum. Abimle yiyeceğiz. Dönüşte sana da alayım. Ne istersin?

- Teşekkür ederim. Ben de çıkıp şu arkada yemeğimi yerim. Sen erken gelmeye gayret et yeter.

- Peki Kemal Abi. Hadi afiyet olsun.

Mısır Çarşısı'nın içinde su böreği, tavuklu pilav ve tatlılar yapan ünlü bir yer vardı. Kapının önünde buluşarak oraya gittiler. Üç katlı yerin en üst katına çıkıp köşe bir yere oturdular. Gelen garsonun getirdiği menüye bakmadan iki porsiyon su böreği söylediler.

- Neler oluyor mahallede, ne yapıyorsun?

- Çok şeyler oluyor galiba. Olayların önüne geçilemiyor.

- Nedir olay dediğin?

- Ne olacak basit basit konular.

- Örneğin?

- Örneğin bir tanesi, hatta iki tanesi arkadaşım Adnan'la ilgili. Biri dil ucuyla da olsa ondan şüphelenir gibi konuştu. Durmuş Bakkal da, Hüseyin Bakkal'ın karısı ile ilgili konuştu.

- Boş ver, böyle özel konulara fazla girme.

- İşin garibi de burada zaten. Demek yönetimine girdik ya; herkes her şeyi sorar oldu.

- Adnan'la ilgili birinci konuyu biraz açar mısın? Nedir? Temkinli olmak gerekir. Bu karışık ortamda herkes her şeyi söyleyiveriyor. Kim söyledi bunu sana?

- Hani şu Mustafa Öğretmen var ya... Aşağı mahallede oturan...

- Olamaz. O bilgili, tecrübeli biri. Bu lafları edecek biri değil gibi görünüyor.

- Zaten etmedi abi. Kahveye son aylarda saçları briyantınli biri dadandı. Hemen her akşam da Adnan'la kâğıt oynuyorlar. Mustafa Öğretmen elindeki gazeteden öldürülen bir öğretmen arkadaşının resmini Kahveci Abuzer'e göstererek, "Dün öldürdüler bu arkadaşımı. Her gün birkaç kişi öldürülüyor" dedi. Bunun üzerine briyan-

tinli de, "Günde on beş kişiye çıktı. Şişli'deki bir arkadaşımın işyerinde konuşuluyordu" diye söyleyince dikkatini çekti. Adnan da her gün onunla oyun oynuyor ya.

- Bahsettiğiniz kişinin durumu ilginç. Ama sırf bundan ötürü Adnan'a böyle bir yakıştırma yapılmamalı. Aman dikkat edin. Böyle suçlamalar çok ayıp ve tehlikelidir. Siz yine de uyanık olun. Ama briyantiniye de çok dikkat edin. Evde ne yapıyorsunuz? Annemin, çocukların durumu nasıl?

- Bilmiyorum ki abi. Olaylar da her gün kızışıyor. Bazıları silahlanmayı bile düşünüyor.

- Ne yapsın insanlar? Gidecek bir makam bulamayınca, kendi başlarının çaresine bakacaklar tabii ki.

- Bizler ne yapalım? Ne dersin? Kalabalık bir aileyiz Her an her şey olabilir.

- Dur bakalım bir çare düşüneceğiz. Gerekirse o da olur. Olursa da sakın çocuklar görmesinler. Beni merak etmeyin. Ben şimdilik arkadaşlarda kalabiliyorum. Yakında da bir ev bulurum elbet. Fakat bekâra ev bulmak çok zor bilesin.

- Dün akşam birlikte çalıştığınız kız arkadaşını gördüm. Selam söyledi.

- Hangisini?

- Adı Dilek'ti sanırım. Uzun saçlı, gözlüklü biri.

- Anladım... Bugün bu tarafa bir iş çıktı o nedenle gelmiştim. Yoksa bu saatte burada olamazdım. Belki az sonra o arkadaş da uğranm.

- İşyerinde durumun nasıl?

- Şimdilik iyi görünüyor ama, bazı rahatsızlıklar da seziliyor.

- Olacaktır bunlar. Devlet memuru olduğum halde, başımdakiler rahatsız oluyor da, seninkiler olmaz mı?

Masanın üzerine bırakılan hesap pusulasının yanına para bırakıp çıktılar.

- Haydi ben aynlıyorum. Aman kendinize dikkat edin. Benim bulunduğum yerler, rahat yerler. Beni düşünmeyin. Eydekilere selam.

Çocuktur Yapar

Akşam dönüş saatlerine doğru, yaklaşık elli kişilik bir grup, otobüs durağına yakın bir yerde birleşerek, faşistlerin lokaline doğru yürümeye başladı. Önlerinde birkaç militan genç, arkalarında mahalle halkı, lokalin önünde sloganlar atmaya başladılar. Aralarında orta yaşlı biri bir eliyle oğlunun elinden tutmuş, öbür elini de havaya kaldırarak slogan atıyordu. Çocuk, karşılarındaki bakkalın yanında duran ağabeyine eli ile gel işareti yapıyor. Ağabeyi arkasını dönüp görmemezlikten geliyordu.

- Baba, baba, ağabeyim bakkalın önünde duruyor.
- Boş ver sen oğlum, gelmezse gelmesin namussuz. O da anlar sonra belki.

Çeşitli siyasi gruplardan katılanlar olduğu için değişik sloganlar atıyorlardı.

- Kahrolsun faşistler,
- Faşizme karşı omuz omuza.
- Halka kalkan faşist eller kırılır.
- Faşizme ölüm, halka hürriyet... gibi...

Faşistler hiç küpürdünceydiler. Böyle bir duruma hazır değildi-

ler. Lokallerinin arka tarafına doğru çekildiler. Çevre evlerde bulunan halk ve işyerlerindeki insanlar da dışarı çıkıp, hiç karşılaşmadıkları bu olayı meraklı gözlerle izlediler. Benzer olayları başka yerlerde görenler daha temkinli davranarak kendilerini koruyabilecek yerlere doğru çekildiler. Bir ara yürüyüşe katılanlardan bir grup faşistlerin lokaline doğru yürüyünce, bir başka grup kenara çekilerek, gruptan ayrılmak istedi. İçeri yürüyenlerle, ayrılmak isteyen grup arasında kısa süren bir tartışma yaşandı. Lokale doğru gidenler binanın etrafını sardılar. İçeridekiler iyice arkalara, duvarın dibine doğru çekildiler.

Binayı saranlar eylemlerini tamamlayıp geri çekilirken, polis otosu görüldü. Gençler ve dışarıdan gelenler çoktan dağılmışlardı. Mahalle halkı da sokak aralarına girip gözden kayboldu.

Haliç Tersanesi'nin önünden geçerken devasa boyutlu vinçleri ve denizin içine uzanmış dev gemi iskelelerini hayranlıkla seyretti. İnşa halindeki geminin güvertesine yakın biri yerde, başında bareti bir işçi kaynak makinesi ile kaynak yapıyordu.

Sabah toz duman içinde indiği yokuştan tırmanırcasına çıktı. Yokuşun başında gençlerden birisi bekliyordu. Bir çırpıda olan biteni anlattıktan sonra:

- Lokalin sahibinin oğlu Serhat, kardeşini kovaladı. Belinde silahı da vardı. Kardeşin Abuzer'in Kahvesi'ne zor yetiştii. Arkadan kapıyı kapatınca demir kapıyı açamadı.

Vay namussuz, vay piç kurusu. Küçük boyuyla nelere kalkıştı görüyor musun? Demek ki arkasındaki güce çok güvendi. İyi ki kardeşime bir zarar gelmemiş. O da küçük boyuyla ne aramış oralarda tek başına bilmem ki, diye düşünerek yokuşu tırmanıyordu. Biraz soluklanmak ve düşünmek amacıyla durdu. Haliç'e, üzerinde dolaşan kayıklara, biraz aşağıda dalıp çıkan martılara, Eyüp Mezarlığı'na ve daha yukarılara bakarak Piyerloti Tepesi'nden gözlerini ufuklara dikti. Bir süre öyle kaldı.

Kafası karmakarışıktı. İçinden hemen gidip Serhat'ı pataklamak geldi... Fakat bu yanlış olurdu. Hem hazırlıksızdı, hem de olay kişisel bir olay değil diye düşündü.

Durmuş Bakkal'ın önünden geçmemek için alt sokağa girdi. Dik sokağın önünden geçerken, yukarılara doğru baktığında ana cadde üzerinde bulunan inşaatın üzerinde aşağılara bakan bir adam gördü. Güneşin kızılı yüzüne vurmuş, sırtında ceketi, elleri belinde öyle bakınıyordu. Sokak duvarlarındaki yazılar da yerlerinde idi.

Dereyi gecip giden biri yanına gelerek:

- Olayları duydun mu Abi?

- Duydum. Ondan doğruca buraya geldim. Sorumlu arkadaşlar buralarda mı?

- Biraz sonra buraya gelecekler. Sonra da doğru derneğe gideceğiz.

Mezarlığın yan tarafından bir grup genç göründü.

- Birkaç arkadaş geliyor işte.

Gelenler arasında Şark Kahvesi'ndeki dernekte önemli faaliyetleri olan Resul de vardı. Elindeki ince çantasını yine yanına almıştı. Onlar gelince içerdekiler de çıktı. Kalabalık bir grup oluşturdular.

İçerden çıkan orta yaşlı biri Resul'e dönerek:

- Toplantıyı yapacak mıyız?

- Evet yapmalıyız. Niye yapmayalım? Mahallelilere söz vermişiz. Herkese duyurmuşuz. İptal edemeyiz. Derneğin etrafına güvenlik için arkadaş görevlendirelim. Toplantımızı da hava fazla kararmadan, insanlar ortalıktan çekilmeden bitirelim. Mustafa:

- Ben durağa bir çıkıp görünsem iyi olurdu. Şu serseriye de birkaç tokat çakardım belki.

- Asla böyle bir şeye kalkışmayalım şimdi. Adamlar tahrik olmuş vaziyetler zaten, diyen birine; bir başkası:

- Belki şimdi daha doğru olur. Bazen, düşmanın üstüne üstüne gitmek zafere giden kısa yoldur.

Resul:

- Öyle bile olsa bu Mustafa arkadaşımızın özel meselesi değil ki.

Bu işin hesabını bizler ayrıca soracağız.

Mustafa:

- Ben gelirken yazılamaların yapıldığı dik sokağa bakan inşaatın üstünde biri vardı. Çevresine bakınıp duruyordu. Baktım ama pek tanıyamadım. Takım elbiseli, esmer, uzun boylu, bıyıklı idi.

- Sahibidir belki. Bu saatlerde inşaatın betonunu suluyor olabilir

Mustafa:

- Sahibi değil.

Bir başkası da.

- Faşistler olabilirler.

Resul:

- Biz işimize bakalım. Şimdiden bu kadar panik olmaya gerek yok. Daha ne zorlu günler bizleri bekliyor.

Mustafa arkasını dönüp ayrılırken; Resul:

- Mustafa, biliyorum sıkıntılısın, ama gelişme karşısında sana söylemeyi uygun gördüm. Çünkü senin ilişkilerinde bir esneklik, bir tutarlılık var. Bunu yapabilirsin. Şu Serhat'a bir nasihatta bulunsak veya bunu yapabilecek birisini bulsak.

- Doğru söylüyorsun. Daha dün şu arkada bulunan çayırda aynı topun peşinde koşan çocuklar, birdenbire birbirlerine düştü. Hele Serhat! Çok çabuk saf tuttu doğrusu. Bilmem bir yaran olur mu? Bunu da yapmakta fayda var. Ama bu tehdit varken yapamayabilirim. Yoksa korktu sanırlar.

Resul:

- Bu durumu sonra bir düşünürüz.

Durak çevresindekiler, otobüs bekler gibi yaparken caddenin ucundan da bir otobüs görüldü. Gelen arkadaşlardan birinin elinde küçük bir çanta, yanlarında da Cevat Öğretmen olacağını öğrenmişlerdi. Cevat Öğretmen ve yanındaki otobüsten inip demeğe giderken hakkala giden de arkalarından yürüdü.

Az sonra demeğin içi de, önü de dolmuştu. Bir grupla demeğe gelen Mustafa, demeğin önünde kardeşini gördü. Gruptan ayrılarak, ona doğru yönelmişti ki; Resul:

- Arkadaşlar yeterinden bile fazla toplandık.

Birbirlerinin yanlarına gelen iki kardeş bakıştı. Mustafa:

- Sonra görüşürüz, diyerek içeriye girenlerin arasına katıldı. İki kardeş içeride de ayrı ayrı oturdular. Resul ve dışarıdan gelenler örgütlü olmanın yararlarından, derneğin esas bundan sonra çalışmalarına başlayacağından, özellikle yeni kurulmakta olan gecekondu mahallesine yapılacak yardımlaşma ve dayanışma ilişkilerinden, daha önce yapılan gecekondulaşma sorunlarından uzun uzun söz ederek toplantıyı bitirdiler.

Resul ile Abdül henüz çıkmamışlardı. Resul:

- Arkadaşlar, Mustafa arkadaşımızın bu toplantı ile ilgili bir rahatsızlığı var. Kendisi yönetim kurulunda olduğu halde haber verilmeden toplantı yapılmasını doğru bulmuyor. Bunu bir konuşalım. Abdül:

- Elbette konuşalım, konuşalım da bazen olaylar öyle hızlı geliyor ki, bırak toplantıyı insan haber bile vermeye vakit bulamıyor. Akşamüzeri yapılan korsanın kararını öğleye doğru almamış olsaydık; belki bugün durakta sürprizlerle karşılaşacaktık. Bildiğiniz gibi olayın arkasından Mustafa arkadaşımızın kardeşi de tehdit edildi. Bunun da ayrıca görüşülüp, karşılığının verilmesi gerekir kanatındeyim. Yoksa bizi korktu sanırlar. O hareket, halkı eylemlere alıştırmak, katmak için yapılmış bir hareketti. Bunun arkasından daha çok olay gelecek göreceğiz. Ve yaptığımız her harekete halkı katarken, kendi arkadaşlarımız en büyük riskler alacaklardır. Yoksa halk bize güvenmez. Faşizme karşı mücadele edenler bunu asla unutmamalılar.

Cevat Öğretmen:

- Evet Mustafa arkadaş, belki haklısın ama, görüyorsun ki zaman o kadar bol değil. Ama prensip olarak bunu böyle yapmamalıyız.

Mustafa:

- Arkadaşlar, benim yerim de olsanız mutlaka siz de öyle düşünürdünüz. Hem burası yasal bir demek diyoruz, hem de Yönetim Kurulundan habersiz toplantılar yapıyorsak bu tehlikeli olur diye

kaygılanıyorum. Kaygılanmam yalnızca kendi adıma da değil. Bütün Yönetim Kurulu ve mahalleliler adınadır. Derneğimiz kapanırsa hepimiz üzülrüz.

Mustafa, en azından bu konuda kafasını meşgul eden sorunu halletmiş olmanın rahatlığı ile dernekten ayrıldı.

Derneğin önünde gördüğü kardeşi ile konuşma fırsatı bile bulamamıştı. Son zamanlarda çevresinde oluşan insanların hemen hepsi çok okuyan, tahsilli, konuşulanı iyi anlayan, iş gücü sahibi insanlardı. Bu duruma seviniyor ama, kendisinin bu konudaki eksikliğine üzülyordu. Hadi tahsil yapamamıştı ama, kendini yetiştirmek için çok fırsatlar vardı. Kütüphanenin yakınında bulunan ve sürekli okuduğunu gördüğü bir gence:

- Okumaya yeni başlayanlar için bir kitap varsa, verir misin?

Genç bir kitap çıkardı. Uzattı. Üzerinde "Felsefenin Başlangıç İlkeleri" yazıyordu. Eline aldı, bir iki kez sayfalarını açtı. Dudaklarını bükerek bıraktı.

- Daha ince bir kitap?

Bu kez yine kapağı kırmızı, ince bir kitap verdi: Kapağında "Sosyalizmin Alfabetesi" yazıyordu. Onun da sayfalarını birkaç kez evirdi, çevirdi. Elinde kitap gence baktı. Genç durumu anlamıştı. Kütüphanenin arka taraflarına gitti. Rafta yan yatan broşürlerden birkaç tane aldı. Gülümseyerek uzattı. Broşürleri inceleyen Mustafa, birinin birkaç sayfasını açınca içinde karikatürlü, yazılı sayfaları gördü. Gülümseyerek içlerinden ikisini ayırarak:

- Bunları alayım. Bakıp geri getireyim.

- Peki abi. Onlardan elimizde çok var, getirirsen de olur. Okuyunca isteyenlere de verebilirsin.

Demekten tekrar çıkarken, kardeşinin Orhan'la konuşmakta olduğunu gördü.

- Orhan nasılsın? Dersler nasıl?

- Dersleri hiç sorma abi.

Kardeşine dönerek:

- Ben eve gidiyorum. Hadi gidelim.

- Geliyorum abi.

Uzun zamandır iki kardeş birlikte yürümemişlerdi.

- Olayı biliyorum. Niye gitmiştin bakkala?

- Derneğin çayı bitmişti çay alacaktım. Bakkala doğru gittiğimi görünce, onların lokalinin önünden küfürler ederek koştu. Ben de geri dönüp kahveye kaçtım.

- Sonra kimse bir şey demedi mi?

- Lokallerinin önünde halk onları protesto edince, ortalık gerginleşmişti. Belinde silahı da vardı.

- Peki, oralara pek yaklaşma. Ona bunu hesabını soracağım. Merak etme sen. Annem duydu mu?

- Duymaz mı? Tabii duymuş.

- Kim söylemiş?

- Kim olacak? Mahallede bu işler kimden soruluyor abi?

- Anlaşıldı. Üzülme. Bundan sonra da daha dikkatli ol.

- Elindekileri nereden aldın abi?

- Demekten aldım. Bizim de çok okumamız gerekiyor. Yönetim seçtiğimden beri her gün birileriyle tanışıyorum. Onları gördükçe cahilliğimden utanıyorum.

Durmuş Bakkal'ın seslenmesini duymazlıktan gelerek:

- Abim de bulsun, istediğin kitaplardan. İstersen bulur.

- Biliyorum bulur. Bugün görüştük. Öğle yemeğini birlikte yedik. Hâlâ ev bulamamış.

Çocuklarının geldiğini duyan anneleri, kapıyı açtı. Yıllardır masada yemeğe ve televizyona karşı çıkan babaları gidince eve bir masa ve televizyon alınmıştı. Anneleri pişirdiği yemekleri hazırlayıp masaya taşımak için kızları çağırdı. Televizyon açtı.

- Çocuklar tabakları masaya götürün, sofrayı hazırlayın.

- Peki anne geliyoruz. Abimi beklemiyor muyuz?

- O gelmez bu saatlerde. Belki de hiç gelmez.

Annenin yüksekçe bir sesle söylediği son cümleyi arka odadan Mustafa duymuştu. Annenin ve erkek kardeşlerin morallerinin bozuk olduğu hallerinden anlaşıyordu. Kızlar olan biteni henüz an-

layamadıklarından, kendi aralarında itişip gülüşüyorlardı.

- Anne, abimle görüştüm bugün, merak etme. Öyle sitemli konuşman da gerekmez. Durumu iyi.

Büyük kızkardeşi:

- Üzülme anne, bir akşam geç vakitlerde elinde balık torbasıyla geliverir. O saatten sonra balığı yapmaya üşenirsin. Abim de bana yaptırır.

Hep birlikte gülüştüler.

- Çocuklar, işin şakaya gelir yanı yok. Bugün abinizi silahla kovalamışlar. Bugün bunu yapanlar yarın ne yapmazlar? Sokağa çıkartmazlar böyle giderse.

- Çıkartmasınlar. Biz de buralardan gideriz. Zaten abim de öyle istemiyor muydu?

- İstemesi kolay, ama, kendine bile bir ev bulamıyor.

Mustafa:

- Bekâra kimse ev vermiyor anne.

- Bekâra ev vermiyorlar!.. Bekâra ev vermiyorlar!.. Evlensin o da öyleyse...

- Bıktık bu konuşmalardan artık. Sinirlerimiz bozuldu Konuşmayalım bunları.

Sustular, televizyon o günkü mitinglerden görüntüler veriyordu. Mustafa paketindeki son sigarayı yakıp, televizyonun karşısına geçti. Erkek kardeşi de yanına oturdu. Kızlar anneleriyle masayı toplamaya başladılar.

Kalkıp odasına bıraktığı broşürleri almaya gitti. Döndüğünde elinde o broşürlerden başka bir de kalın bir kitap vardı: "Doğanın Diyalektiği" ... Öncelikle bu kitabı eline alarak, yapraklarının ucundan yay gibi kıvrıdı. Sayfalarını tek tek, ağır ağır bırakarak içinde resim ve çizgi aradı. Başlıklarını bir gözden geçirdi. Sıkkin olan canı daha da sıkılmıştı. Kitabı, kanepenin yanına bıraktı. İki broşürden birini eline aldı. Bir süre dışını inceledikten sonra, saman kâğıda basılmış olan kapağı açtı. Baktı, baktı. Bir sayfa daha açtı. Kare kare karikatürler ve yanlarında, üstlerinde konuşma baloncukları

vardı. Broşürün yansıını okumuştı ki, sayfanın üst köşesini kıvrıp, kenara bıraktı. Sıkılmıştı.

- Anne canım sıkıldı biraz dolaşacağım.

- Ne dolaşması oğlum. Dolaşacak zaman mı? Az önce kendiniz konuşuyordunuz. Şimdi bu karanlıkta kalkıp sokağa çıkıyorsun.

- Yukanya çıkmayacağım. Adnan'a gidiyorum. Biraz oturup gelirim.

Kürtaj Yasak

Hüseyin Bakkal, ağzında sigarası, elinde bastonu ile dükkânını kapatmaya çalışıyordu. Kırçıl bıyıkları sigaradan sarıya, kahverengiye dönüşmüştü.

- Merhaba Hüseyin Amca nasılsın?

- İyiyim oğlum. Sen nasılsın? Babandan bir haber var mı?

- İyiyim. Babamdan epey zamandır haber alamadık. Geçenler de bir arkadaşı uğramış, yakında geleceğini söylemiş.

- Bakmayın onun yakın demesine. Onun yakını bir yıl sürer.

- Kapatıyorsun galiba?

- Kapatmayayım da ne yapayım be oğlum? Boş boş bekliyoruz.

Gidip kahvede oturayım biraz.

- Bu saatten sonra mı?

- Ne varmış saatte, kahveler sabaha kadar açık. Hem acı patlıcanı kırağı çalmazmış.

- Bir sigara verir misin?

Bakkal Hüseyin raftaki sigaralara baktı. Ne vereceğini düşünürken, Mustafa, Adnan'a giderken filtreli sigara almak istediğinden:

- Filtreli sigara olsun amca.

O günlerde pek az içilen filtreli sigaradan bir paket uzattı.

- Bizler kahvelerin kapalı olduğunu biliyoruz.

- Onlar sizin kahvelerinizdir oğlum. Bizim gibi ihtiyarların kahveleri sabaha kadar açık..

Bir sigara yakarak sinemanın duvarı boyunca yürüdü. Yatsı ezanı çoktan okunmuştu, tomruktan yapılmış cami minaresinin ucundaki tek lamba yanıyordu. Ortalıkta da kimseler yoktu. Adnan'ların bahçesindeki erik ağacının karanlığına çekilip bir süre bekledi. Gaziosmanpaşa civarından iki el silah sesi geldi. Saatine baktı. Adnan bu saatlerde gelirdi. Belki de gelmiştir düşüncesiyle dış kapının mandalını kaldırarak bahçe kapısından girdi. Yaşlı babası pencerenin perdesini aralayıp bahçeye baktı. Dış kapının önündeki Mustafa'yı fark etti.

- Buyur oğlum. İçeri gir.

- Amca sizi bu saatte rahatsız etmiş olmayayım. Adnan gelmiştir diye uğramıştım. Gelmedi mi?

- Gelir şimdi. Eli kulağındadır.

- Biraz yıldızları seyredeyim. O arada gelirse ya bahçede oturur, ya da gireriz.

- Bırak şimdi, yıldızları mıldızları. Geç içerde otur.

Dış kapının mandalından klik diye bir ses geldi. İki de dönüp baktılar. Adnan'dı.

- Oğlum bak işte boşuna dememişler, iti an, çomağı eline al diye.

- Rica ederim amca, o deyim değişti artık, adını an, çiçeği eline al diyorlar şimdi.

- Kapıda ne anlatıyorsun arkadaşşıma?

- Ne anlatacam? Hiçbir şey anlatmıyorum. Yarım saattir seni bekliyor arkadaşın. Sen yoksun.

- İşte geldim ya... Geçsene içeri Mustafa.

İçeri geçip pencere kenarına oturdular. Gökyüzü pırıl pırıldı. Baba odasına geçti.

- Ne haber? Ne yapıyorsun?

- Bildiğin gibi, bu aralar pek uzaklara gitmiyorum. Her akşam

da kahvede oyun... Başka türlü de vakit geçmiyor

- Geçiyor, geçiyor da, sen oralar da yoksun. Biliyorsun geçen yıllarda ben de öyleydim. Şimdi bırak oyun oynamayı, rahat rahat konuşmaya vakit bulamıyorum.

- Şu piç kurusu kardeşini kovalamış değil mi?

- Hem de ne piç kurusu. Dünün sidiklisi başımıza eşkıya kesilecek galiba.

- Kim takar onun eşkıyalığını?

- Öyle deme. Kurşun adres sormaz derler. Çocuğu silahla kovalamış.

- Kim vermiş o piçe silahı? O kadarcık çocuğa silah verilir mi yahu? Sokarız o silahı kışına.

- Sen verene bak. Arkalarındaki desteğe güvenmiş olmalılar. Bu çocuk nasıl oldu böyle birden? Ne çabuk bu duruma geldi? Hemen her gün Şişli'ye gidip geliyormuş.

- Ne varmış Şişli'de?

- Ne olacak? Adamların merkezi orasıymış, şimdiye kadar birçok devrimci, solcu öldürmüşler.

- Dur bir çay koyayım ocağa. Anlaşıldı epey konuşacağız seninle. Çoktandır da konuşmamıştık.

Kalkıp mutfığa gitti. Bir iki tıkırtıdan sonra, çayın suyunu koyup geldi.

- Nerede kalmıştık?

- Şişli'de öldürülen devrimcilerde, solcularda.

- Haa.. Şişli'ye gittiğinden konuşuyorduk. Şişli'de bunların merkezi mi varmış?

- Ne varsa varmış işte. Ben de tam bilmiyorum ama, yıllardır oralarda çok cana kıyılmış.

- Deme yahu. Bazen bir şeyler duyuyorduk ama... Demek ki insanın ilgisi olmayınca anlayamıyor..

- Onu anlatmaya çalışıyorum sana. Derneğin yönetimine seçildiğimden beri, eski alışkanlıklarımı bile unuttum neredeyse.

- Doğrudur. Peki, Neye varır bu işin sonu?

- Bilsem. Ah bir bilsem... Ona göre davranırdım. Ama öyle, ya da böyle, o hareketini o ite pahalıya ödettireceğim.

- Aman dikkat et Mustafa, o kadar işleri ilerletti ise çekinmek gerekir. Bir serserilik eder. Sonra da, çocuktur yapar derler. Kanunlar bile öyle durumlarda ceza veremez.

- Belki de bu nedenle çocukları kullanıyorlar.

- Belki de...

Adnan şöyle bir durarak kafasını kaldırdı. Elini alnına götürdü. Düşünceli bir şekilde mutfığa gidip, çayı demledi. Mustafa, sigarasını yakıp bir tane de arkadaşı için eline aldı. Birlikte sigaralarından derin birer nefes aldılar.

- Bak şimdi, aklıma geldi. Hani şu akşamları benimle oyun oynayan adam var ya, o da Şişli'ye bir işyerine gidip geliyor galiba. Geçen akşam oyun oynarken öyle bir şey söyledi.

- Sahi kim o adam? Son zamanlarda kahveye gelip gitmeye başladı. Tanıyor musun?

- Hayır tanımıyorum. Bir akşam masada oyuncu eksikti: Abuzer Abi var mı arkadaşlara eşlik edecek biri diye sorunca, ben varım, diye geldi yanımıza. Oyuna katıldı. O gün bu gündür de çoğu akşam birlikte oynuyoruz. Ne eder, ne yapar, kimdir, nedir bilmiyorum.

- Ne adamsın be Adnan. Kaç aydır oyun oynadığın kişiyi tanımıyorsun. İn midir, cin midir? Hırlı mıdır, hırsız mıdır, insan bir merak etmez mi?

- Bana ne bunlardan Mustafa. Ama bundan sonra dikkat ederim.

Ne güzel bir yere geldik. Hiç ummadığım bir anda, konu cuk diye istediğim yere geliverdi, diye içinden geçirerek:

- Etmelisin tabii ki. Hatta o genci bir araştırsan iyi edersin.

- Evet evet haklısın. Sana daha önemli bir konu açmak istiyorum. Bizler meslek icabı birçok kadınla beraber oluyoruz. Düzenli bir ilişki olmasa bile, bir biçimde bazı ilişkileri yürütüyoruz. Ama başımız da beladan kurtulmuyor.

- Hayrola nedir?

- İıııı.

Elini başına götürüp, utangaç utangaç saçlarını karıştırarak:

- Hamile demek.
- Desene bakkalın dediği doğru çıktı.
- Ne doğru çıktı? Hangi bakkalın?

Adnan bir anda kocasının öğrenmiş olabileceğini düşünerek paniğe kapıldı. Şaşkınlıktan ne yapacağını bilemez halde. Ya öğrendi ise, ya babam duyarsa diye aklından geçirerek ayağa kalktı evin ortasında dolaşmaya başladı.

- Hangi bakkal bu arkadaşım?
- Durmuş Bakkal.

Ani bir hareketle, yumruğunu sıkarak, sanki bir insanın midesine vuruyormuş gibi yaparak savurdu. Kekeleyerek, üstüne basa basa:

- Dur...muş... Bak...kal... mı?

- Vay namussuz herif, vaaay. Arkadaş bu mahallede hiçbir şey saklanmaz. Bu nasıl bir şey ki öğreniliyor ve her olan biteni de bu godoş biliyor? Şaşırmamak mümkün değil. Dinle şimdi, dikkatle dinle ki sen bu konuşmadan bir şey çıkarabilir misin? Sözün özü şu: Geçen gün komşular Pala Osman'ın evinde toplanmış. Oradan buradan konuşurken, komşulardan biri: Kızım da geçen gece kalktığında çok telaşlanmış, sabah kalkıp çamaşırlarını öylece sepete atmış. Başka bir komşu: Haydi hayırlısı, diyerek tebrik etmek istemiş. Zehra da, bu aralar ben de geciktim deyivermiş. Sen ne anlarsın bu konuşmadan?

- Benim anlamam gerekmiyor. Onlar kadın kadına anlamışlar demek ki.

- Pes yani, pes yani...

Evin ortasında dört dönüyordu. Bu arada babasının ve annesinin duymaması içinde azami dikkat gösteriyordu.

- Peki ne olacak şimdi? Ne yapmayı düşünüyorsun.
- Bir şey düşünemiyorum elbet. Daha birkaç günlük bir olay.
- Ama çok çabuk karar vermelisin? Yarın bir gün kadının karnı hüyük herkes duyar.

- Herkesin duyması mı kalmış Mustafa. Bakkal Durmuş'un duyması demek zaten herkesin duyması demektir bunu bilmiyor musun? Bu adamın diline düşeceğime keşke lağım çukuruna düşseydim.

- Dil ucuyla aldırırız belki diye bir yokladım. Zehra'nın gözleri boşanıverdi. Kadıncağız kaç yıldır çocuk diye tırım tırım tırmalanıyor. Yaşlı heriften de çocuğu olmayınca, mal bulmuş mağribi gibi sarıldı, sevindi. Söylemeye de dilim varmıyor doğrusu. Son zamanlarda da, boşanırım evleniriz demeye başladı. Ama bir yandan da başka çare yok gibi görünüyor.

- Yani evlilik mi düşünüyorsunuz?

- Kadın zaten imam nikâhlı. Hani çocuk babasız kalmasın diye aklından geçiriyor olmalı.

Aklına devrimciler arasında konuşulan devrim nikâhı geldi. İkinin birbirinden farkı yok diye düşünürken:

- Devrimciler arasında da devrim nikâhından söz ediliyor.

- Desene herkes mikinin keyfine göre bir yol bulmuş.

- Sanırım öyle. Önce eylem. Sonra ideolojik kılıf...

- Adnancığım biliyorsundur. Hatta benden de iyi biliyorsundur ki, kürtaj bu memlekette yasak.

- Ne yasak? Ne yasak?

- Kürtaj yasak, kürtaj. Yani senin anlayacağın çocuk aldırma!

- Ulan ben bu memleketin... Ne demek bu şimdi. Bu devlet vatandaşın çoluğuna çocuğuna da mı karışıyor? Yatağına, namusuna da mı? Komünistlik bu arkadaş. Düpedüz komünistlik... Devlet vatandaşın çocuğuna komünist idarede karışır biliyoruz biz.

- Senin sinirlerin iyice gerildi. Ne dediğini bilmiyorsun? Gece çok da geç oldu. Ben gideyim. Yakında yine görüşürüz.

- Nereye gidiyorsun? Konuyu bu kadar açmışken, bir sonuca varmadan nereye gidiyorsun?

- Ne âlâ bir memleket yahu. Sen keyfini süreceksin. Ben sıkıntısını çekeceğim.

- Bırak şimdi bu lafları. Ne yapabiliriz onu söyle.

- Dün sabah Eyüp Sigorta Hastanesinden bir doktorla tanıştım.

Hatta aşağıımızda bir de hemşire var. Bir yoklarız bakalım.

- Yoklarız ne demek arkadaş. Bu kadar duyulmuş bir şeyin yoklanacak yanı mı kalmış? Mutlaka açık açık konuşmanın bir yolunu bulmalıyız?

Anne ve babasını uyandırmamak için sessizce kapıdan çıktı. Bahçe kapısını da çektikten sonra, Adnan, evin kapısını kapattı. Haliç Koyu'nun Eyüp civarında tır tır ilerleyen bir deniz motorunun sesi duyuluyor, önünü zor aydınlatan ışığı görünüyordu. İki üç genç dik sokakta duvarlara yazı yazıyor, gecekonducular evlerini yapmaya devam ediyorlardı. Durmuş Bakkal'ın önünden geçerken, çöp tenekesinin içinden fırlayan kedinin çıkardığı sesle irkildi. Hızla arkasına döndüğünde; el feneri ampulleri gibi parlayan iki çift göz hareketsiz durduğunu gördü.

Seçunup yatarken uzunca bir düdük sesi geldi. Arkasından birkaç el silah sesi... Mahallede ilk kez bu denli yakın ve fazla silah sesi duyulmuştu. Az sonra kaçanların ayak seslerini duydu. Pence-reye geçip bir süre az önce geldiği yolu gözledi. İki karartı camiye doğru hızla geçti.

Kemal Usta henüz gelmemişti. Şimdi gelir diye düşünürken Kemal Usta göründü.

- Hayrola bu sabah erkencisin.
- Her sabah geç mi kalıyorum ki, bu sözü söylüyorsun abi?
- Son zamanlarda genellikle ben açtıktan sonra geliyorsun da onun için söyledim. Daha önceleri ben açmadan gelirdin. Ona alıştık demek ki...

Birlikte kepenkleri kaldırıp mağazayı açtılar.

- Hayrola gözlerin kızarmış.
- Biraz geç yatmıştım. Ondandır.
- Bugün önemli bir mal sevkiyatımız olacak. Maksut yanına birkaç kişi alarak malları kamyonu yükler. Sen başlarından ayrılma. Galiba patronlar da gelmeyecek. Hafta sonunu değerlendirmek

için eşlerini, çocuklarını da alarak İsrail'e gidip geleceklermiş. Bilsin onlar gelmeyince Esther Hanım havalara giriyor.

- Tamam abi. Sana asla söz getirtmem.
- Teşekkür ederim.

Biraz sonra Hamal Maksut, dört arkadaşını almış, sırtlıklarıyla birlikte kapıdan girdi.

Mustafa, alt kattaki konuşmalardan hamalların geldiğini anladığından, Esther Hanım'a seslendi:

- Esther Hanım, hamallar geldi. Malların evrakları hazır mı?
- Hazirdir. Patronların masasındadır.

Maksut:

- Mustafa arkadaş o laflar sana yakışıyor mu?
- Hangi laflar?
- Bize ne diyorsun öyle?
- Alınma canım. Alışamadık henüz yeni unvanınıza. Sırt işçisi mi neydi?

Maksut'un yanında bulunanlardan biri:

- He gurban, dedi.
- Tamam, tamam bundan sonra öyle deriz. Haydi şunları hemen kamyona ativerelim.
- Haydi ikiniz şu koliyi tutun.
- Haydi Maksut birlikte kaldıralım. Haydi hooop.
- Sen de şunu al Maksut.
- Mustafa arkadaş ne ağır olmuş bunlar.
- Sana da yaranılmaz. Kumaşçıya diyorsun ne ağır, plastikçiye diyorsun ne havaleli. Sana da iş beğendiremiyoruz. Al şu irsaliye-leri de kamyona teslim ederken imzalatmayı unutma.

Kısa bir zaman içinde birkaç sırt yükleyen Mustafa malların tamamını gönderdikten sonra:

- Esther Hanım malları gönderdim.
- Tamamdır. Evraklar gelince aldığınız yere koyunuz.

Kemal Usta alt katta, Mustafa üst katta, Esther Hanım odasında bekliyorlardı.

Müşteri:

- İyi günler. Elbiselere bakacaktım.
- Buyrun üst kata, arkadaşımız size örnekleri gösterebilir.

Müşterinin merdivenlerden çıktığını anlayan Esther Hanım, odasının küçük penceresinden tezgâhın bulunduğu yerleri seyretti. Müşteri tavanlarda askılı duran malları sırayla izliyordu, fakat tezgâhta kimseler yoktu. Bir ara etrafına bakındı. Esther Hanım penceresini açarak:

- Kemal Bey tezgâhta kimse yok mu?
- Mustafa yukarıda Esther Hanım.

Birkaç gecedir geç yatan Mustafa, malların yüklenmesine yardım edince iyice yorulmuş. Mallar gittikten sonra da büyük tezgâhın arkasına girenleri görecektir şeklinde oturmuştu. Bir süre öyle oturunca öğle yemeğinin verdiği ağırlıkla da uyuya kalmıştı. Müşteriye bakan olmadığını gören Esther Hanım odasından çıkarak tezgâha doğru yürüdü.

- Buyurun ben yardımcı olayım, derken, sağa dönünce Mustafa'yı uyurken gördü. Çok sinirlenmişti. Azarlar bir sesle:

- Kemal Bey, buraya bakan yok mu? diye aşağıya bağırdı. Kemal Usta, bir tersliğin olduğunu anlamıştı. Hızlı adımlarla yukarıya çıktı. Esther Hanım'ın sesini duyan Mustafa uyanmıştı ve hemen yerinden fırlayarak tezgâha doğru yürüdü. Kemal Usta onu gözlemlerini oğuştururken gördü. Müşteriye hissettirmemek için hiçbir şey demeden tezgâha geçti. Mustafa'ya seslenerek:

- Mustafa, çaya bak hazır ise, Gülnaz Hanım bize çay versin.

Bu sözlerin ne anlama geldiğini bilen Mustafa doğruca lavaboya gitti. Gülnaz Hanım da konuşmaları duymuştu. Çayları bardaklara koyarken:

- Esther Hanım seni kötülemek için fırsat kolluyor. Keşke bu fırsatı ona vermeseydin.

- Kaç gecedir geç yatıyordum. Olacağı buydu. Bari sen üzülme. İş olacağına varır, boş ver.

Mustafa elini, yüzünü yıkayıp, tezgâha gelirken:

- Çaylar geliyor Kemal Abi.

Esther Hanım arkasına bakarak ağır adımlarla odasına doğru yürüdü.

İş çıkışı abisinin arkadaşları ile özellikle karşılaşmak için hızla durağa gitti. Geçen akşam konuştuğu Dilek Hanım ve iki arkadaşı ile göz göze geldiler. Dilek hanım:

- Nasılsınız?

- Teşekkür ederim. Sizler?

- ...

Dilek:

- Bu hafta sonu Adalar'a gidiyoruz. Ağabeyiniz söylememiş olabilir. Siz de gelin. Arkadaşlarınızı da getirebilirsiniz. Çeşitli çevrelerden gelenler olacak. Çok eğleniriz.

- Abim söylemedi ama, gelmeye çalışırım. Nerede buluşuyorsunuz?

- Eminönü İskelesi'nde buluşuyoruz. Ben de orada olacağım.

- Peki anlaştık. Birkaç kişi de yanıma almaya çalışacağım.

Dilek Hanım'la, Mustafa, diğerlerinin arkasındaki koltuğa oturdu. Otobüs, Osmanbey'e yaklaştığında; bir durak önce binen üç gençten birisi bir eliyle kapının önündeki direği sımsıkı tutarak:

- İşçiler, emekçiler; faşistler halkımıza topyekûn saldırıya geçtiler. Daha dün iki öğretmen arkadaşımızın cenazesini kaldırmadan, bugün de üniversitelerdeki arkadaşlarımıza saldırdılar. Hemen her gün onlarca insanımız, bilim adamlarımız, hocalarımız öldürülüyor. Devlet bu işe kışkırtırcasına susuyor. Yakalananları salıveriyor. Bu gidişe dur demek için hepimiz, fabrikalarda, iş yerlerinde, mahallelerde faşizme karşı örgütlenmeliyiz. Kahrolsun faşizm, yaşasın örgütlü mücadelemiz. Faşizme karşı omuz omuza!

Üçü birden otobüs durur durmaz indiler. Arkalarında bir homurtudur başladı. Kimi, artık buralara kadar mı geldiler; kimi, afe-rin gençlere, onlar da olmasa bu memleketin hali haraptır, onu destekleyen bir başkası: Atatürk boşuna güvenmemiş gençliğe... gi-

bi kendince düşüncelerini aktardı.

Demeğe girip çıkması bir oldu. Az önce otobüsten inerken, Serhat'ı, Bakkal ile kahve arasındaki boş arsada biri ile konuşurken görmüştü.

- Arkadaşlar, küçük bir hesap vardı. Şu itin hesabını bir göreyim.

Arkasından birkaç kişi daha çıkarak yürüdü. Mustafa, Serhat'a doğru giderken, arkasından gelenleri geri gönderdi. Ortalık henüz kalabalıklaşmamıştı. Görünmemek için bakkala doğru dönüp yürüdü. Biraz ilerleyince göz göze geldiler. Yanındaki de bakkalın oğlu idi. Bakkalın oğlu Mustafa'nın sinirli halini görünce hemen oradan ayrıldı. Serhat, sağına, soluna bir bakındı. Kaçacak yer bulamayınca, arsanın arkasındaki boşluğa doğru yürüdü. Bakkalın binasının arka köşesine varıp, durdu. Mustafa hızla sol eli ile bileğinden yakalayıp duvara yapıştırdı. Silah olup, olmadığını kontrol için belini yokladı. Yumruğunu kaldırırken yandaki kahveden çıkan biri:

- Dur vurma. Çocuk o. Uymuş şeytana bir kere

Bakmak için kafasını geri çeviren Serhat'ın suratına sert bir yumruk indi.

Tir tir titremeye başlayan Serhat, gelen sese bakan Mustafa'nın kolunu gevşetmesi ile elinden kurtulup, kaçmaya başladı. Bacaklarını açarak koşuyordu. Pantolonunun ağı ıslanmıştı. Evlerinin kapısından içeri girerek gözden kayboldu. Mustafa da hızla karşı tarafa geçerek demeğe girdi. Az sonra bakkaldan, kahveden, evlerden çıkanlarla ortalık hareketlendi.

Faşistlerin lokalinin önü içerden çıkanlarla kalabalıklaştı. Yandaki merdivenlerden eve giren çıkanlar arttı. Babası aşağıya, lokalin önüne indi. Bir süre ortalıkta görüldükten sonra, lokale girdi.

Bir süre sonra iki araba hızla gelerek lokalin önünde durdu. İçlerinden üçer kişi inerek, lokale, karşılarındaki inşaata ve eve dağıldılar. Bildik marşlarını çalmaya başladılar. Mahalle birdenbire daha fazla gerildi. Bir polis otosu az önceki olay yerine gelerek bir süre bekledikten sonra, biraz daha ilerleyerek, duvarın dibinde durdu. İçindeki polisler dışarı bile çıkmadılar.

Kahveci Abuzer, camdan dışarı bakıyordu. Bir süre öyle bekledikten sonra, merdivenlerden inerek durağa doğru yürüdü. Cebinden sigara paketini çıkarıp, sigarasını yaktı. Elindeki boş sigara paketini çöp kutusunun içine fırlattı. Sigarasından derin bir nefes çekerek faşistlerin lokaline doğru baktı. Görüntüden ve çalınan müzikten rahatsız olmuştu. Ağır ağır yürüyerek bakkala girdi. Tezgâhta bakkalın oğlu vardı.

- Bir maltepe versene.
- Peki Abuzer Amca.
- Neler oluyor? Baban nerede?
- Belki görmüşsündür. Mustafa Abi sessizce geldi ve Serhat'ın gırtlğından sıktı. Serhat çok değışti. Kendine çok güveniyor. Çok arkadaşşı olduğunu hep söylüyor. Onlardan cesaret almış olmalı. Ha! Babam da eve namaz kılmaya gitti. Şimdi gelir.

- Peki selam söyle, yarın ona para göndereceğim.

Abuzer, sigara paketinin ağzını açmak için uğraşırken polis otosundaki polisler selam vererek ilerledi.

Bakkal Hüseyin çoğu zaman olduğu gibi, ayakları tellerle gerdirilmiş, her oynatışta gıcırdayan ahşap sandalyesi üzerinde dükkânının kapısının yan tarafında oturuyordu. Bir eli ile kızılıık ağacından yapılı, vernikli bastonunu tutarken, diğeri eli ile de sigarasını tutuyordu. Gözlüklerinden birisinin camı kırıldı ve çerçevesini de yine telle tutturmuştu. Önünden geçmekte olan Mustafa'ya seslendi:

- Hayrola bu yolu pek kullanmazdın?
- Sinema afişlerine bakmaya gidiyorum amca. İyi akşamlar.

Uykusuz Geceler

Gece yansıdan sonra birkaç el silah duyuldu. Arkasından, yoğun bir silah sesi başladı. Zaten tilki uykusunda olan ev halkı uyandı. Mustafa'nın dış kapıya doğru yanaştığını gören annesi de kapıya çıktı.

- Oğlum, abin gelmedi. Başına bir şey gelmesin?
- Merak etme anne, o bu saatlere kadar hiç kalmazdı.
- Kalmaz olur mu oğlum? Bazen sabaha karşı bile geldiği oluyor.
- Peki bir dolaşayım.
- Dur şimdi. Dışarı çıkma.
- Anne hâlâ alışamadın. Abim bu saatlerde gelmez.
- Kolay mı alışmak. Korkudan her gece uyuyamıyorum. Aylardır midem ağrıyor. Son gittiğimde doktorlar sinirlerin bozulmasından dediler.

Mutfağın penceresinden komşuların ışıklarının yanıp yanmadığına baktı.

- Kurusıkı olabilir. Korkutmak için ateş açmışlardır. Hatta bizimkiler bile olabilir. Haydi yatalım. Sabah öğreniriz.

Herkes yatağına çekildi.

Kahveci Abuzer her zamanki gibi sabah ezanı ile uyandı. Gece atılan silah seslerinden pek uyuyamamıştı. Yatağın üzerinde gövdesini sağa sola eğerek, bükerek eklem yerlerini çıtlattı. Karısı da yanı uykuda gözlerini hafif aralamış onu seyrediyordu. Karısına doğru döndüğünde izlendiğini fark etti. Karısının göğüslerinin yarısı geceliğin dışına çıkmıştı. Göğüslerinden öpmek için uzandığında karısı belinden tutarak üstüne doğru çekti. Ellerini pijamasının içine sokarak, belinden omuzlarına doğru yavaşça gezdirerek boyundan, çenesinden, dudaklarından öptü. Gecelikten fırlayacakmış gibi duran memelerini avuçlarına alarak okşamaya başladı. Karısı şehvetle yanı açılmış dudaklarını kocasına uzattı. Yorganı üzerlerine iyice çekerken her ikisi de külotlarına uzandılar. Karısının kalçalarından tutup kendine çekti ve hareketleri hızlandı. Az sonra soluk soluğa karısının üzerine kendini bırakıverdi. Vücutları birbirine yapıştı.

Namazdan dönen komşusu ile karşılaştı. Hava epey aydınlanmıştı ve her zamankine göre işe geç bile kalmıştı.

- Hayırlı sabahlar Abuzer oğlum, bu sabah geç kalmışsın galiba?

- Sorma amca, gece silah seslerinden uyuyamadım. Sabaha karış da dalıp kalmışım.

- Evet yaa. Bizimkiler de çok korktular. Bizim hanım gece hiç uyuyamadı. Silah sesleri biraz durunca, hadi bir dolaş seni iki taraf da tanıyor. Bir şey demezler. Belki yaralı, ölü varsa bir hayrın dokunur diye yalvardı durdu. Doğrusu cesaret edip çıkamadım. Şimdi de camiden geliyorum. Pek bir şey anlayamadım. Namaz sonrası camiden çıkanlar da mahallenin huzurunun iyice kaçtığından söz ettiler.

- Allah kabul etsin amca. Geç kalıyorum. Gidip çayocağının altını yakmalıyım. Az sonra otobüs şoförleri, vardiyadan dönenler ve otobüs bekleyenler gelirler. Hem durumu da erkenden öğrenmiş oluruz.

- Dur ben de geleyim. Sana arkadaşlık etmiş olurum.

Birlikte yola koyuldular. Bakkal Hüseyin'in önünden geçerken ekmek sepetlerinin etrafında dolaşan kedileri görüp, kovaladılar. Az ilerde, Bakkal Hüseyin'in de bir elinde bastonu diğer eli ile gözlüğünü düzelterek ve sağa doğru eğilerek koştuğunu gördüler. Abuzer:

- Hüseyin Amca bizim acelemiz var, ama sen daha acele etmelisin. Çünkü biraz daha geç kalırsan sermayeyi kedilere yedireceksin.
- Ne yapalım oğlum. Yaşlılıkta bu kadar oluyor.

Kahvenin bulunduğu binaya yaklaştıklarında kahvenin karşısına gelen duvarın, otobüs durağındaki telefon kabininin, çöp kutusunun, durağı çevreleyen yan duvarların ve durağa bakan tüm ev ve işyeri duvarlarının ne kadar yazı yazılacak yeri varsa "Komünistler Moskova'ya, Kahrolsun Komünistler" gibi sloganlar yazılmış olduğunu gördüler. Gecenin telaşı böylece anlaşılmış oldu.

Abuzer ile komşusu bir süre çevreye bakındıktan sonra, Abuzer:

- Komşu, ben çayocağının altını yakayım.
- Ben de şöyle bir yürüyeyim. Bakalım, ne var ne yok.
- Az sonra çay demlenir, beklerim.
- Sağol evladım. Gelirim.

Sinirli bir şekilde kapıyı açıp, doğruca çayocağına gitti ve semaverin altını yaktı. Pencereleri açarken kapıdan çırak girdi.

- Oğlum hemen yerleri ıslat ve süpür, o arada masaların tozunu al. Az sonra gelenler olur. Görüyorsun geç kaldık bu sabah.

- Usta ben erkenden geldim, ama kahve açık olmadığı için içeri giremedim.

- Tamam, tamam. Sorduk mu sana neredeydin diye!

Komşusu ağır ağır cadde boyunca yürüyerek ilerledi. Faşistlerin bulunduğu kahvenin ışıkları yanıyordu. İçinde epeyce oturan da vardı. Önünde ayakta duran yaşlı iki kişiye selam vererek yoluna devam etti. Yaklaşık iki yüz metre yürüdükten sonra sabahın ilk seferini yapmak üzere durağa doğru gelen otobüsün arkasından geri döndü. Ara sokaklardan caddeye çıkan tek tük insanlar hızlı

adımlarla yürüyor, kedi ve köpekler ortalıkta dolaşıyorlardı. Yürüdüğü cadde boyunca tüm duvarların yazılı olduğunu gördü.

Otobüs şoförü ile arka arkaya kahveye girdiler. Abuzer:

- Ooo, komşu çabuk döndün. Nasıl buldun çevreyi.

- Nasıl bulayım oğlum. Gözlerinin gördüğü, ellerinin erdiği her yere yazı yazmışlar.

- Yazsınlar bakalım. Yazsınlar. Yazmakla bu işler düzelecekse hepimiz yazıya çıkalım ve yazalım.

- Doğru söylüyorsun kahveci arkadaş, diyerek şoför de söze girdi.

- Yazsınlar bakalım. Bugün onlar yazar, yarın başkaları yazar.

Yazışılar kendi kendilerine.

- Durun sizin çaylarınızı vereyim.

Otobüs durağına gelen yolcular duraktaki peronun içine doldular ve tek sıra halinde arkaya doğru dizildiler. Şoför cebinden çıkardığı bozuk parayı masaya bırakarak ayağa kalktı.

- Komşu, nereye varır bu işin sonu?

- Abuzer, evladım, insan şaşırp kalıyor bu olanlar karşısında.

Bir süre önce herkes işine gücüne bakarken, birbiri ile iyi geçinirken, birden mahalleli ikiyi bölünür hale geldi. Böyle bir şeyin mantığını anlamak mümkün değil. Siyasetse eskiden de siyaset vardı. Üstelik mahallenin her iki tarafında da hem sağdan hem soldan insanlar vardı. Ve herkes de birbirini tanırdı. Hal böyle iken ne bir olay olurdu, ne de küskünlük.

- Doğru söylüyorsun komşu. Sanırım, halk bir taraftan olmaktan çok, korkudan tarafmış gibi görünüyor. Eğer böyle ise bu korku geçince yine eskisi gibi huzura kavuşur mahalle.

- İnşallah evladım, inşallah. Benzer bir şey daha önce de yaşandı zaten. Duymuşsundur. Altmış sekizde başlayan olaylar, yetmiş bire kadar sürdü. Silahtar'daki Demir Döküm Fabrikası'nda çok çetin direnişler, grevler yaşandı. Çok büyük olaylar oldu. Fabrikayı işçiler işgal etti. Dışardan gençler çok büyük destek verdiler. Olaylar o boyutlara geldi ki işçiler birbirlerine düşman gibi hakmaya başladılar. Aynı tezgâhtaki iki arkadaş birbirleri ile görüşemez ol-

du. Sendikaların genel kurullarında sendikacılar birbirlerine küfürler ediyorlardı. Birbirlerini işçi düşmanlığı ile suçluyorlardı. Sonunda 12 Mart geldi. Hiçbiri ortada görünmez oldu. Senin anlayacağın post gitti, kavga bitti.

- 12 Mart'tan sonra kurulan mahkemelerde devrimcilere yardım ve yataklıktan yargılananlar varmış bu mahallede. O günkü gençlerin, devrimcilerin şehirli olduğu hep söylenir. Oysa bugünkü gençlerin çoğu hemen hemen içimizden birileri... Bu kadar yakından tanıdığımız gençlere yine de pek güvenilmiyor gibi geliyor bana. Doğru mu düşünüyorum. Hani, daha dün neydi, bugün ne oldu denir ya...

- Öyle de denilebilir. Ama insan esas olarak, konuşulanlara değil de yapılanlara bakarak karar verirse daha doğru olur. Altmışsekizli gençlerin bir de giyimi, kuşamı, davranışları da güven veriyordu. Belki böyle durumlara alışık olmadığımızdan bize öyle geliyorlardı. Ayrıca hepsinin de kültür düzeyleri çok yüksekti. Bugün öyle mi? Daha dün, iki lafı bir araya getiremeyenler, bugün halkın önüne önder olarak çıkıyorlar. Üstelik hepsi iş ve geçim derdinde. Tepkileri çabuk açığa çıkıyor. Eminönü'den başlayarak Boğaz'ı gezen bir insanın bu kenar mahalle ile oraları kıyasladığında yüreği yangın yerine döner. Bu da yetmezmiş gibi; elektriksiz, tüpsüz, şeker-siz, yağsız bir yoksulluk içinde uğraş dur. Ama bu işler uzun soluk ister. Birkaç ayda öğrendiklerinle devrimci olunmaz. Hele beline silah takmakla hiç olunmaz. Dün geceki silah sesleri kurusıkıymış. Bunlar korkudan yapılmış, halkı sindirmek için gözdağı vermek için sağcılar tarafından yapılmış hareketlerdir. Gece mezarlıktan geçerken ısıklık çalmaya benzer.

Mustafa evden çıkarken bütün hane halkı ayakta idi. Annesi:

- Oğlum seninle ben de geliyorum. En azından durağa kadar beraber gidelim. Otobüse bindiğini göreyim.

- Ben giderim anne. Sen hiç merak etme. İstiyorsan sokağın başından gözle. Zaten alt yoldan giderek yürüyüşü uzatacağım. O arada gördüklerim bana yeter.

Bakkalın önünde ekmek almak için çocuklar ve kadınlar birikmişti. İlerdeki köşeyi dönerken annesinin arkasında kardeşlerinin hâlâ baktığını gördü. Sinemayı geçip biraz ilerleyince Abuzer'in yanından ayrılan komşu ile karşılaştı. Pek yakından tanışmalarına karşın selam verip, geçecekken:

- İyi günler Mustafa oğlum. İşe mi gidiyorsun?
- Evet amca. Sen nereden geliyorsun bu saatte?
- Camiden sonra şöyle bir dolaştım. Her yeri yazmışlar. Görüldüğü kadarıyla atılan silahlar da kurusıkı olmalı.

Ellerini arkasında bağlayarak ağır ağır ilerledi. Kahveye girdiğinde Abuzer ona bakıyordu.

- Abuzer Abi, bu gece olanlar bir tesadüf mü, yoksa bir misilleme mi sence?

- Doğrusu ben de bir anlam veremedim. Sanıyorum misilleme. Hadi yazıyı anladık. Peki silah sesleri ne oluyor? Gerçi bunu komşu iyi tarif etti ama!

- Ne dedi?
- Mezarlıktan geçerken ıslık çalmak gibi bir şey diye söyledi.

Yunuslara Bir Alkış Lütfen

Komşunun bahçesindeki kavak yaprakları hafif hafif sallanıyor, bazen koyu yeşil, bazen kurşuni bir renk alıyordu. Adalar'a gitmek üzere kardeşi ile konuşmuşlardı. Vapurun kalkmasına bir saat kalmıştı. Yatmakta olan kardeşini uyandırdı.

- Haydi kalk. Güneş epey yükselmiş. Geç kalacağız yoksa.

Anneleri mutfakta kahvaltı hazırlıyordu. Çocuklarının sesini duyunca odalarının kapısını açtı.

- Ne oldu? Bugün tatil, neden erkenden kalktınız?

- Bugün Adalar'a gideceğiz. Denize gireceğiz. Abim de gelecekmiş.

- Hadi sen büyüksün. Kendini kurtarabilirsin. Ya kardeşin...

- Anne, ben de gitmek istiyorum.

- Aklım hep sizde kalacak bugün... Peki hadi hemen bir şeyler atıştırın. Mustafa, oğlum, üzerinde para var mı? Bugün ben de komşularla çarşıya gideyim. Şu kızlara da giyecek bir şeyler alayım. Sırtlarında bir şey kalmadı.

Cebindeki paranın bir kısmını annesine vererek mutfığa girdi. Uzun zamandır annesi para istememişti. Babasının yurtdışından gönderdikleri ve ağabeyinin verdikleri ile idare ediyordu. Bu ara

habasının da para göndermediğini düşündü.

- Babamdan bir haber var mı anne?

- Uzun zamandır para göndermiyor. Geçenlerde gelen bir arkadaş ile haber göndermiş. Yurtdışından gelince kasabaya yerleşecekmiş. O nedenle biraz sıkı davranıyormuş. Zaten biliyorsunuz para konusunda sıkıdır.

İki kardeş ayakta bir şeyler atıştırıp, kapıya yöneldiler.

- Peki çocuklar, arkadaşlarınıza selam söyleyin. Abinizle konuşun. Ev işlerini ne yapmış öğrenin.

Yanyana duran iki vapurdan birinciye geçerek ikinciye bindiler. Yanlarında duran kamyon lastikleri iyice parçalanmış, halatın iskele habasını saran kısmı aşınmış, boyası dökülmüş bir şehir hatları vapuru idi. Sağlı sollu duran merdivenlerinden yukarıya çıkarak yolcuların arasına daldılar. Abilerinin, bir grup arkadaş ile Kız Kulesi tarafına baktıklarını gördüler. Ona doğru ilerlerken geri dönen ve onları tanıyan bir arkadaş abilerinin omzuna dokunarak:

- Bak kimler gelmiş?

Geri dönen abileri kardeşlerini görünce şaşkınlıkla:

- Size kim söyledi? diyerek boyunlarına sarıldı.

- Mahallelilerle mi geldiniz? Başka arkadaşınız var mı yanınızda?

Mustafa:

- İkimiz geldik abi. Dilek arkadaşın söylemişti.

Kaptan Köşkü'ne çıkan merdivenlerin dibinde durdular. Abileri:

- Kızlar ne yapıyorlar? Nasıllar?

Mustafa:

- İyiler. Fakat senin gelmemene alıştılar galiba. Eskisi gibi soruyorlar.

- Alışacaklar tabii ki. Gözden uzak olan, gönülden de uzak olurmuş derler.

- Fakat annem her akşam abini gördün mü, diye soruyor. Bazen de gördüm anne diyerek yalan söylüyorum.

- Ben yeterince üzdüm. Sizler üzmemeye çalışın.

- Doktor, üzülmeceksin, sinirlenmeyeceksin diye uyarılmış.

Kolay sanki, diyor. Geçenlerde köyden akrabalar gelmişti. Onlarla konuşurken gözleri dolup boşaldı. Babamın da olmaması annemi çok sarstı. En çok da ikimize kızıyor. Eşşek kadar oldunuz, hâlâ evlenmiyorsunuz diye sitem edip duruyor

- Anneme söyleyin sonunda bir ev bulup kiraladım. Cadde üzerinde arkası bahçeye çıkan, Boğaz Köprüsü'nü gören bir ev. İki odalı. Ticari İlimler Akademisi'nde okuyan bir arkadaşla kalıyorum. İş de yürüyerek gidip geliyorum. Akşamları tam yemek yapacağımız zaman havagazı yetmiyor. Isıtmıyor suyu. Biraz geç saatlerde çok güzel geliyor. Biz de genellikle geç saatlerde yapıyoruz yemeğimizi.

- Nasıl oldu? İyi bulmuşsun abi.

- Evli arkadaşlardan alyanslarını aldık. Az önce birlikte olduğumuz arkadaşların arasında bulunan bir kız arkadaşla nişanlı imiş gibi parmaklarımıza taktık. Ev sahibinin karşısına çıktık. Yakında evleneceğimizi söyledik. Kabul etti. Hafta sonu da taşındık. Gelip kitaplarımın bir kısmını da alacağım. Anlatırsınız anneme.

- İnanmaz bu duruma. Hele nişanlılık numaranıza hiç inanmaz... Abi, mahalle çok karıştı. Halktan bazı kimseler kendiliklerinden silahlanmaya başlamışlar. Daha da kötüsü insanların güveneceği bir kurum yok. Bazı geceler komşu mahalleden de silah sesleri gelmeye başladı.

- Sorup soruşturun. Eve bir silah alın olmazsa. Ama üzerinizde taşımayın. Ve iyi saklayın. Babamdan para geliyor mu?

- Gelmiyor galiba abi. Bu sabah annem para istedi. Üzerimde bulunanları verdim.

- Size para vereyim de anneme götürün.

Sağda Topkapı Sarayı bütün İstanbul'u sanki göz hapsine almış gibi duruyor; solda, geride Kız Kulesi, Harem, Haydarpaşa Garı ve Kilise ile Kadıköy İskeleyi kalmıştı. Mendireğe kocaman kocaman sloganlar yazılmıştı. Gökyüzünde hiç bulut yoktu ve deniz yeşile çalan bir mavilikte idi. Arkadaşlarının arasından geçerlerken birisi ayaklarını uzatarak yolu kapattı. Ağabeyleri tam düşmek üzereyken avaklarını uzatanın omzundan tuttu. Abdül idi:

- Selam

- Ne güzel, üç kardeş bir aradasınız.

Ağabeylerinin aklına Ruhi Su'nun söylediği türkü geldi. Keşke öyle olsaydı diye düşündü: Üç kardeş bir İstanbul'a bedeliz.

Ağabeylerinden ayrılıp dolaşırken Hülya Hemşire ile karşılaştı.

- Size soracağım bir konu var. Bilmem yardımcı olabilir misiniz?

Yeri ve zamanı uygun değil belki ama.

- Nedir? Haydi söyleyin.

- Mahallede bir asker arkadaşım var. Pek politika ile ilgilenmese bile, zararsız biri. Yine mahallede yaşlı bir bakkal var. Sorumsuz.

- Eee...

- Adam, belki bir çocuğum olur diye, köyünde tecavüz edildiği için İstanbul'a getirilmiş genç bir kız ile evlenmiş.

- Ay masal gibi anlatıyorsunuz. Eee.... Sonra...

- Sonrası; bu kadın kocasını asker arkadaşım ile aldatıyormuş.

- Ne varmış bunda bizleri ilgilendirecek?

- Kusura bakmayın konuya direk giremedim. Bizi ilgilendiren yanı yok tabii de konu şöyle: Kadın hamile.

- Aaa!.. Bak sen!.. Eee ne olacak şimdi?

- Arkadaş çocuğu hemen aldırma istiyor. Kadın başka çocuğum olmaz diye doğurmak istiyor. Kocas da henüz konuyu bilmiyor.

- Olur mu öyle şey? Yakında karnı büyüyünce her şey anlaşılacak.

- Bu duruma gelmeden ne yapabiliriz? İşin kötüsü kürtaj da yasakmış.

- Evet yasak.

- İnsanlar bizden çok şey beklemeye başladı aslında.

- Ekonomik durumu nasıl? Özel yerde yaptıramaz mı?

- Durumu fena değil, ama bilmem!

- Özel yerde yaptırsa iş kolay. Doktor da buluruz. Ama epey para alırlar. Ama devlet hastanesinde biraz zor. İlegal yoldan yapılması gerekiyor.

- Bu da olabilir mi?

- Sanıyorum olabilir. Araştırıp durumu bildiririm.

- Peki. Çok sağol.

Uğultuya kulak kabartıp ses gelen tarafa döndüler. Herkes aynı anda yüz metre kadar uzakta vapurla yarışan yunuslara baktı. Üç tane yunus dala çıka vapurla yarış ediyordu. Kaptan vapurun düdüğü ile onları selamlarken, yolculardan biri yüksek bir yere çıkıp bağırdı:

- Yunuslara bir alkış lütfen.

Vapurdakilerin hemen hepsi coşkulu bir alkışla yunusları selamladı. Dikkatleri dağılmıştı.

Aralarına gelen Abdül:

- Haydi hep beraber marş söyleyelim.

- Günlerin bugün getirdiği... Baskı zulüm ve kandır.

Yalnız kaldığını, pek katılan olmadığını anlayınca kesti.

Mustafa:

- Türkü söyleyelim. Ama çoğumuzun bildiği türkülerle başlayalım.

Dilek:

- Aldırma Gönül'ü söyleyelim.

Elinde darbuka olan genç, parmakları ile darbukasını bir yokladıktan sonra tempolu bir biçimde çalmaya başladı.

Başın öne eğilmesin,

Aldırma gönül aldırma.

Ağladığın duyulmasın,

Aldırma gönül aldırma.

Abdül, Mustafa'ya bakarak:

- Sözlerini Sabahattin Ali Sinop Cezaevi'nde yatarken yazmış.

Dilek:

- Bu konuda Sinop Cezaevi çok ünlüymüş. Eşkıya dünyaya hükümdar olmaz türküsü de orada geçmiş.

- Evet onu duymuştum.

- Mustafa arkadaş bu türkünün sözlerinin senin memleketinde yazıldığını biliyor muydun?

- Hayır bilmiyordum. Sinop'ta mı yazılmış?

- Evet. Sinop Cezaevi'nde yatan Sabahattin Ali tarafından yazılmış.

- Öğrendiğim iyi oldu.

Bu konuşmayı duyan Dilek, Abdül ile Mustafa'ya doğru yavaş yavaş arkadan Mustafa'nın omzuna dokunarak:

Sinop Kalesi'nden uçtum denize,
Tam üç gün üç gece göründü Rize.
Sinop'un damları yol oldu bize.
Eşkîya dünyaya hükümdar olmaz.

Vapur iskeleye yaklaşırken kalkmak üzere olan bir başka vapurun düdüğü ile kendilerini toparladılar.

Yokuşun tepesine vardıklarında aşağıda müthiş bir manzaranın var olduğunu fark ettiler. Karşılarında Büyükada, hemen bulundukları adanın ve karşıdaki adanın eteklerinde konumlanmış; bahçelerinde asırlık çam, ıhlamur ağaçlarının bulunduğu yalılar insanın gözlerini kamaştırıyordu. Daha önce defalarca geldiği buraları hiç de böyle görememişti. Üstelik işyerinde anlatılanlardan buralar da daha çok azınlıkların oturduğunu biliyordu.

Abi-kardeş yan yana yürürken küçük kardeş, Kekeme Sadi ile sarçam ormanları arasında uzanan yolun kenarında bekliyorlardı. Yanlarına gelen abi:

- Ne haber Sadi? Nasılsın? Baban nasıl?

- İ...i...iyi...iyi...iyiyim...iyiyim abi. Se... se... se... sen... sen na...nass... nas... nassı... Nassısın?.. Ba...ba...baba... baba... babam... babam da... i...i... iyi... iyi...

- Çok selam söyle. Avcı fıkralarına biraz ara verip mahalleye, sizlere göz kulak olsun. Beni gördüğünü ve özellikle de selam söylediğimi söylemeyi ihmal etme.

- Pe... pe... pek... peki... pekiyi a... a... ab... ab... abi... abi...

- Okulu ne yaptın? Bitirdin mi?

- Ço... çok... çok şü... şük... şükü... şükür şükür bi... bi... bit... bit... bitti. Bitti.

Sadi konuşmalarını el kol hareketleri ile pekiştirerek anlatmaya çalışıyordu.

Mustafa:

- Boş ver Abi, yorma çocuğu. Geçen gece şafak sökünceye kadar beklemek zorunda kaldım. O gün işyerinde de işler biraz ağırdı. Uyumamak için kendimi zor tuttum. Çünkü daha önce bir gün uyuyakalmıştım. Esther Hanım da durumu anlamıştı.

- Sen de biliyorsun ki kaç yıllık memuruz senin kadar alamıyoruz. Ama standardımız, yaşamımız elbette ki senin pozisyonundakilerden üstte. Buna göre düşün.

- Belediyede çalışan arkadaşlar var. Maaşları da çok iyi. Üstelik sendikalılar da. Onlara bu konuyu açtığımda olumlu baktılar. İstersem görüşebileceklerini söylediler. Ben şimdilik duralım bakalım dedim.

- Belediyede veya kamuda işe girersen, mutlaka sendikalaşsın. Hemen her yerde olay var. Fabrikalar, kamu işyerleri, büyük çiftlikler, emniyet, askeriye bile hızla örgütlenip siyasallaşıyor. Ve toplum hızla ikiye ayrılıyor. Bütün bu gelişmelerde önde olacakların işi daha zorlaşıyor.

Mustafa, Esin'i de yanına alarak kayalara doğru çam ağaçlarının gövdelerine tutunarak koşarcasına yürüyüp kayaların üzerinde zor durdu. Ayaklarını suyun içine sokunca tüm vücudunda bir serinleme, bir rahatlama hissetti. Askerde giydiği botlar, ayaklarında mantar oluşmasına neden olmuştu. Tuzlu suyun iyi geldiğini de kendi deneyimleri ile biliyordu. Midyeler ve yosunlar kayalara sarılmıştı ve küçük balıklar pırıl pırıl suyun içinde keyiflerince yüzüyorlardı. Birkaç metreden sonra da deniz derinleşiyordu.

Esin de paçalarını sıvamıştı. Yanına gelip oturdu. Elinde birkaç çatalı, kuru çam dalı vardı. Denizin dalgaları şap, şap diye sesler çıkararak kıyıya vuruyor, dalgaların kabarttığı su bazen kıvırdıklarını pantolonlarına değiyordu. Yarım mil kadar uzakta bir balıkçı kayığı ile Büyükada sahillerinde yatlar görünüyordu.

Ayaklarına birkaç metre yaklaşan bir balığı takip ederken, gümüşbalığı sürüsünü gördü. Suyun üstünde çizgili küçük dalgalar oluşturarak sicim gibi kayıyorlardı. Bir süre onları takip ettikten sonra, kıyıdaki kavalanın icindeki yosunların arasından bir çıkıp bir

kaybolan kayaballığına gözleri takıldı. Elindeki dalı yavaşça ona doğru uzattı. Yaklaştı, yaklaştı, ayağa kalkıp bir iki adım attı. Yaklaşık on santim kala balık yosunların arasında kayboluverdi. Geri çekilirken pantolonunun paçaları ıslandı. Ayaklarının yanında denizböcekleri, kurtçuklar dolaşıyordu. Öyle dalgın dururken, denizde, karada, havada böyle binlerce, milyonlarca canlının varlığını düşününce irkildi. Bu muazzam gücü görmek, tanımak ve tarifini yapmak olacak bir şey değildi. Son zamanlarda duydukları ve öğrendikleri ile bütün bunların ilahi bir güç tarafından da yaratıldığını bilmek bile insanı ürkütüyordu. Babası ile ağabeyinin bu konulardaki çatışmaları aklına geldi. Yüzü asıldı. Hemen kurtulmak istedi bu düşüncesinden. Esin'in sesi ile kendini topladı.

- Daldın gittin. Ne oluyor? Ne düşünüyorsun?

- Boş boş bakıyorum. İyi oldu geldiğimiz. İnsan biraz da kendi kendine olmak istiyor.

- Evet çok iyi oldu. Ben de çok yorgundum. İş, okul, demek, nöbet, yazı, gecekondur derken kendimizi, hayatımızı unutup gitmişiz. Bu ne biçim iştir? Okuldan bazı arkadaşlara bakıyorum. Dünya umurlarında bile değil. Hatta bizim mahallede bile böyle insanlar dolu. Biz miyiz mahallenin kahramanı, koruyucusu, kurtarıcısı anlamadım gitti.

- Biz olmazsak başkaları olacaktır mutlaka. Bizim mahallenin derdi birden büyüdü. Gelişen bu olaylara paralel toplumsal güçler gelişmeyince duyarlı olan bizlere kalıverdi bütün işler. Bizden çok daha fazla koşturan, yorulan arkadaşlarımız dolu. Hem de canları pahasına mücadele veriyorlar. Yüzlerce üniversiteli genç, okullarını bitirip, mühendis, doktor, avukat olmayı hedeflemesi gerekirken, mücadelenin sonundan geleceğine inandıkları devrimi hedeflemişler. Beni düşündüren bunca gayretimize, gençlerin bunca fedakârlığına karşın mahallelinin kendine sahip çıkmamasıdır.

Mahallelilerin arasına döndüklerinde, Bekçi Ali'nin yanında tanımadıkları arkadaşları vardı. Bekçi Ali, arkadaşını tanıştırdıktan sonra:

- Güneş döndükten sonra sizlerle deniz kenanna gidelim. Ba-

lıkçı barınaklarında yaşayan bir arkadaşımız var. Teorik derinliği ve isabetli gözlemleri olan bir arkadaşımızdı. Kendisini içkiye fazla kaptırdı. Sanırım yaşamın ağırlığını taşıyamadı. Hem işinden hem ailesinden oldu. Şimdi siyasetle de ilgilenmiyor. Zaten kimse de arasına almıyor.

Sarı çam ağaçlarının gölgeleri diplerinden doğuya doğru bir insan boyu kadar uzamıştı. Yüzü pancar turşusu gibi kırmızıya çalan, yağlı saçlarının altındaki alnın bittiği yerde gür ve kalkık kaşlarından çok şişkin burnu ile dikkati çeken uzun boylu biri karşılarında duruyordu. Tabağında birkaç sardalya balığı vardı ve yan tarafında ise bir şarap şişesi göze çarpıyordu.

- Kusura bakmayın, şarabımdan başka bir şey yok. Sizlere başka bir şey ikram edemiyorum. Ama isterseniz bir şişe daha şarabım var. Paylaşabiliriz.

Masanın yan tarafına elini uzattı. Bir torbanın içinden bir şişe şarap çıkardı. Hasan:

- Sağol arkadaşım, biz yemeğimizi yedik. Seninle sohbete geldik.
 - Hasancığım, arkadaşlar bizi pek tanımıyorlar, belki sarhoş muhabbeti sanacaklar, ama ayrı düştük arkadaşlarımızdan. İçim yanıyor, yüreğim kanıyor, ama ne yapayım. Belki bütün bunlar açık konuşmaktan, belki olanlara tahammülsüzlüğümden bu durumlara düştük. Zaten eşimden ve çocuklardan da kopunca dünyada yapacak hiçbir şeyim kalmadı. Oysa zamanında yurt da bastık, okul da işgal ettik, polis de kovaladık, faşist de dövdük. İşçilerle ne direnişler örgütledik, ama gördüğünüz gibi bugün de buradayız. Hem şunu hâlâ anlamış değilim. Hem modern, ileri, adanetli, özgür bir toplumu hedefliyorduk, hem de kendimiz sanki bu toplumun dışındaymış gibi, bir sürü yasakları kendimize layık görüyorduk. Hâlâ şu içki, filtreli sigara, kot pantolon gibi yasakları anlamış değilim. Hele şu kız arkadaşlarımızla aramızdaki ilişkiler beni kahrediyordu. Birbirlerini seven iki genç el ele, kol kola gezemiyorlardı. Nereden çıktı bu anlayış? Kim icat etti anlamış değilim. Şimdi de bir moda daha çıktı. Hemen herkes birbirlerine abi,

abla, bacı diye hitap etmeye başladı. Hem feodalizmi yıkmak için uğraş vereceksin, hem de yıkmak istediğin sistemin kültürünü yaşıatmak için uğraşacaksın. Yok böyle bir şey benim kitabımda. Göreceğiz bakalım ilerde o bacıların, ablaların, abilerin durumlarını. Bugün bacı dedikleri kız arkadaşlarıyla yarın evlenmek isterlerse hepsinin yüreği acıyacak, kafaları karışacak. Bu feodal kültürün hiçbir kalıntısını kentlere sokmamalıydık. Hatta bugün gelişen gecekondulaşma işi öyle canımı sıkıyor ki, yarın bunların altından nasıl kalkılacağını çok merak ediyorum. Hem insanlığa modern bir toplum vaağın olacak, hem de halkını en köhne yaşama sokmaya önderlik edeceksin. Bunlar ileride onulmaz yaralar açacak. Dünyanın her tarafında köyden şehirlere göç olduğu görölmüştür. Ama bu göçlere hazırlıksız olarak yakalanan bütün devletler, şehirlerin kenarlarında oluşın bu yeni göçmen şekli ile başa çıkamamıştır. En başta altyapısı büyük sorunlar yaratmıştır. Altyapısı olmayan yerlere yerleşen bu yeni şehirliiler, eskilerin yararlandığı imkânları kullanmaya başlayınca şehirler şehirlikten çıkmıştır. Şunu da görmüyor bilmiyor değilim. Ve bugün en önde koşın devrimcilerin büyük çoğunluğu köyden kasabadan gelmiş insanlar. Elbette ki bunların kültürleri, yüz yıllardır bu toplumu etkileyen kültürün ta kendisi. Ama bizler bunun tehlikesini bile bile sustuk. Böyle giderse gelecekte bütün kentleri köy kökenli siyasetçiler yönetecektir. Yakışır mı bu durum bu ülkeye. Yazık olmaz mı? Bütün bir toplum geri gitmez mi? Bu ülke geri gitmez mi?

- Çok dertlisin biliyorum. Çocuklarını görüyor musun? Anneleri başlarında mı? Ne yapıyorlar?

- İkisi de gözlerimde tütüyor. Elbette ki görüyorum bazen. Ama yeter mi bu kısa görüşmeler? Bizler böyle günler için mi yola çıkmıştık? O çocukları böyle durumlara düşürmek için mi yapmıştık. Kurtların, çakalların sofrasına yem mi etmek istemiştik?

- Ne diyorsun? Ne kurdu, ne çakalı?

- Daha ne olsun dostum!

Dolan gözlerini cebinden çıkardığı mendili ile silerek.

- Beni bıraktıktan bir süre sonra yurtdışına gitti. Çocuklar da bir o yana bir bu yana savruldu. Biliyorsun bir oğlum, bir kızım vardı. Oğlum liseyi bu yıl bitirdi. Kızım daha ortaokulda. Geçen yaz Tekirdağ'da babaanneleri ile kalmışlardı. Bu yaz da İstanbul'da anneannelerinin yanında kalıyorlar. Geçenlerde ikisi de bana geldiler. Nasıl da güzel çocuk olmuşlar. Oğlumun boyu neredeyse benim boyuma gelmiş. Yüzlerine bakamadım yavrularımın.

Hepsinin gözleri doldu:

- Peki bu işlere bir çeki düzen verilemez mi? Biliyorsun, ben de memurluktan atıldım. İtildim, kakıldım ama iyi kötü yine bir iş tutum da namerde muhtaç olmaktan kurtuldum.

- Doğru söylüyorsun da, biz nasıl yaparız pek bilemiyorum doğrusu. Geçen kış bir arkadaşımın yanına takıldım. Açıkçası arkadaşşıma yük oldum. Önümüzdeki günlerde tedavi olmayı düşünüyorum. Bir doktor arkadaşım ile uzun uzun konuştuk. Seni hiç kimse düşündüklerinden ötürü dışlamaz, bunu kimse yapmaz ve yapamaz da. Üstelik söylediklerinden herkes ders çıkarmalı. Sen belki birçok devrimcinin aklından geçirdiği, fakat söyleyemediklerini söylüyorsun. Senin derdin alkol, diye üstüne basa basa söyledi. Bu sözlerini uzun uzun düşündüm. Anladım ki arkadaşımız haklı. Onunla tekrar buluşacağız.

- İyi edersin. Hem de çok iyi edersin. Söylediklerine aynen katılıyorum. Bu işi sakın ihmal etme. Hem çocuklarına yazık, eşine de yazık oldu doğrusu. Çok güzel bir aile idiniz. Birçok arkadaş sizin evliliğinize imrenirdi. Kolay mı öyle hem devrimci, hem evli olmak. Üstelik iki tane de çocuk büyütmek. Herkesin göze alamayacağı işler bunlar.

Başını önüne eğmiş dinlerken, şişeyi eline aldı, arkaya doğru doğrularak kaldırdı:

- Bu memleketin çöplüğü çok. Onların yarattıkları bu bataklıklarda, çöplüklerde bizler de tepinip durmaktayız. Çöplükleri bile rek temizlemiyorlar. Hani hep bataklığı kurutmadan bu işler düzelmez diyorlar ya. Bataklığı yaratanlar bataklık kuruturlar mı hiç? Bö-

lündükçe de bölünmekteyiz. Çünkü her çöplüğe bir horoz gerekli ya... Ne kadar çöplük o kadar horoz... Fabrikalarda, mahallelerde birbirimizle horoz dövüşü yapmaktayız.

- Dostum, canım arkadaşım. Bizler hâlâ senin dostun, arkadaşın, her şeyiniz. Sanma ki seni unuturuz. Bizler, arkamızda yüzlerce acı, nefret, gözyaşı, kin sevda, deney ve tonlarca ter bırakarak bugünlere geldik. Hepimizin imbikten süzülmüşçesine deney ve birikimleriz var. Bütün bunları bu ülkenin topraklarına ekeceğiz, dikeceğiz. Bütün bu yaptıklarımız, düşündüklerimiz, yeniden yenisinden filizlenip ayağa kalkacak. Bundan kuşkumuz yok. İzinle biz kalkalım. Sanırım arkadaşlar biraz sonra toparlanırlar, onlarla birlikte gidelim.

Şişeyi elinden bıraktı. Hafiften sendeleyerek ayağa kalktı. Gözleri dolmuştu. Elini uzatırken, yanağını da uzattı. Şarabın kokusu üstüne sinmişti.

Daha Güçlü Bir Eylem

Gecekonduarın arasında toplanmış gençlerden biri:

- Adamlar sabaha karşı tüm caddeyi boydan boya yazmışlar. Halkta büyük bir panik başladı. Bu iş böyle gitmez. Bizler daha büyük bir eylem yapmalıyız ki, sinmediğimiz, korkmadığımız anlaşılsın. Yoksa yarın ara sokaklara inerler ve sokağa da çıkamaz hale geliriz. Bir başkası:

- Doğru söylüyorsun. Okulda benzer olayları her gün yaşıyoruz mu? Okulda önder arkadaşlardan biri, faşistlerin gözlerinin içinden gözlerinizi ayırmayacaksınız. Gözlerinizi ayırdığınız an kavgayı kaybettiniz demektir derdi.

İlk konuşan:

- Kavgada ilk vuran kazanırmış. Benim aklımdan da, çok kalabalık bir grupla bütün mahalleyi ve hatta, çevre mahalleleri bile afiş ve yazıya boğmalıyız diye geçiyor.

Gençler arasında bu konuşmalar olurken, Resul ile Abdül göründüler.

Resul:

- Selam arkadaşlar. Bir durum mu var?

Son konuşan:

- Bir durum yok. Faşistlerin yazılama işlerini konuşuyorduk.

Resul:

- Onların işlerini ne konuşacağız. Boş verin onların işlerini. Biz kendi işimize bakalım. Onlardan çok daha nitelikli, etkili işler yapıp, onların etkisini kıracağız. Bu mahallelere onları sokmayacağız. Halkın bize büyük bir desteği var. Onların dışardan destekleri gelmezse sokağa çıkamazlar. Bizler öyle miyiz?

Oysa tam da öyle idiler. Mahalleli ile öylesine içli dışlı olmuşlardı ki; kendilerinin de dışardan geldiklerini unutuyorlardı.

Abdül:

- Ayrıca adamların arkasında koskoca bir devlet var. Dikkat ederseniz görürsünüz. Dışardan ne zaman adamları gelse, arkalarından ekip otoları da geliyor. O güvenleri olmasa onlar buralara gelemezler. Lokalleri bile dışardan yığma güçlerle dolu. Resul Arkadaş, bize de dışardan birkaç arkadaş gelse mahallelilerin morali daha düzelir. Kendi kendimize kalmış olmak insanı üzüyor. Yaşlıların konuşmalarından öyle bir hava seziyorum.

Resul:

- Göreceksiniz pek yakında kalabalık bir grupla bütün mahalleyi ve çevre mahalleleri de afişlerimizle sloganlarımızla donatacağız.

İlk konuşan:

- Biz de tam böyle bir eyleme ihtiyaç var diye düşünmüştük ve az önce bunu konuşuyorduk.

Orta yaşlı biri:

- Kesinlikle daha güçlü bir eylem, bir çıkış yapmalıyız. Yoksa bu halk size de güvenmez ve siner. Çünkü halk güce tapar.

Daha güçlüünün ölçüsü neydi? Nerede başlayıp nerede bitiyor bilen, düşünen yoktu. Ama hep daha güçlü olmak isteniyordu. Bir başkası:

- Diğer sol gruplarda da benzer eğilimler var. Onlarla da bir konuşmalıyız. Belki birlikte yapabileceğimiz bir eylem türü buluruz. İlk yaptığımız protesto eylemine bütün gruplar hemen hemen des-

tek vermişti. Yine benzer bir şey yapabiliriz.

Resul:

- Yöntemlerimiz farklı olunca birbirimize ve halkımıza zarar vermekten korkuyoruz. Ama yine de diğer gruplarla bir görüşelim.

Mustafa:

- Biz ailece fazla yalnız kalıyoruz. İyi ki evimiz arada da zarar vermeleri zor gibi görünüyor. Eylem olarak geniş katılımlı ve daha etkili bir eylem şart.

- Arkadaşlar, durumu bir değerlendirelim. Birkaç güne kadar tekrar bir araya geleceğiz. Herkes bilsin ki birkaç güne kadar etkili bir eylem yapacağız.

Resul, Abdül, Mustafa birlikte dereden geçerek yola girdiler. Abdül:

- İş biraz ciddileşiyor. Diğer bölgelerden arkadaşlar gelmesi gerekiyor artık.

- Mahalle halkı da bunu bekler hale geldi. Bizleri pek yeterli görmüyor sanıyorum.

- Birkaç arkadaşımızın silahlanması fayda var. Bu tür ıvır zıvır işler bizleri geliştirmez. Pratik yapmak gerekiyor. Okuduklarımızı pratikle sınamalıyız ki, teori-pratik birlikteliği olsun.

- Geniş katılımlı ve daha güçlü bir eylem şart.

- Sen yine askerlik yaptın. Öyle arkadaşlar var ki eline silahı versen korkudan yere atar. Eylem konularını dernekte asla konuşmayalım. Kapatmak için bahane arıyorlardır.

Adnan dört gözle Mustafa'yı bekliyordu. Kapıdan girdiğinde sevinçten gözleri faltaşı gibi açıldı. İlk sorusu:

- Ne oldu o iş?

- Hafta sonu Hülya Hemşire ile konuştum. Bir çare buluruz dedi. Fakat çok şaşırdı.

- Şaşıracak ne var ki bunda?

- Sana göre elbette ki yok. Adamın karısının hamile kalması ne

demek oluyor?

Annesi dış kapının önünde kapıyı nasıl açacağını düşünürken; Mustafa'nın ağzından çıkan adamın karısının hamile kalması kelimelerini anlaşılır, anlaşılmaz duyar gibi oldu. Dış kapının mandalı tıkırdadı. Annesi:

- Adnan, oğlum şu kapıyı açar mısın? Elimde demlik kala kaldım kapının önünde.

Adnan koşarak kapıyı açtı.

- Demliği yere koyarak açamadın mı anne?

- Ne bileyim oğlum. Biz de akıl mı kaldı.

- Hem neden demlikle geldin ki? Az sonra çay soğur.

- Soğumaz, soğumaz. Bu sıcakta çay mı soğurmuş hemencecik?

Soğursa da tekrar ısıtveririm

Çaydanlığı bırakıp giderken, Adnan arkasından seslendi:

- Sen çayını aldın mı anne?

- Hay Allah. Size getirdim de kendime almayı unuttum. Dur kendime de koyayım.

Geri dönüp bıraktığı çaydanlığı almaya uzandı. Adnan:

- Anne ne oluyor? Bir şaşkınlık var bu akşam sende.

- Neden olsun oğlum?

- Neden olacak. Bardağını alıp gelip burada doldursan daha iyi olmaz mı? Çaydanlığı tekrar götürüp getireceksin?

Yarı doğrulmuş vaziyette bir soru soracakmış gibi bir süre durduktan sonra.

- Bu akşam bütün şaşkınlığım üzerimde galiba. Hem bu akşam siz...

Arkasını dönüp gitti. Sormak istediğini sonraya bıraktı. Bir süre de gelmedi.

Adnan:

- Bu akşam annemde bir anormallik var. Bak şimdi de çay almayı unuttu. İçerden bardak, tabak alayım da bir çay vereyim.

Dış kapıdan içeri girdiğinde annesi, bulaşıkları yıkamış duruluyordu. Oğlunun girdiğini görünce ıslak ellerini önündeki önlüğe

silerek yüzünde anlaşılmaz bir ifade ile:

- Ne oldu oğlum. Bir ihtiyacınız mı var?
- Yok anne, sana çay vermeye geldim.
- Ben çay filan istemiyorum.

Kaşlarını çatarak oğluna döndü. Gözlerine gözlerini dikip:

- Ne konuşuyorsunuz erkek erkeğe?
- Hiç be Anne. Senin de merak edeceğin tuttu galiba?
- Nedir? Mustafa'nın bir sorunu mu var? Çocuğun bugünlerde

başı çok telaşlı galiba?

- Telaşlıysa kendi telaşı be anne. Sanki işi gücü yokmuş gibi bir de dermeğe bulaştı. Her gün bir yerde her gün başka birisiyle. Doğru düzgün eve bile uğrayamaz oldu.

Az önce duyduklarını ilişkilendirmeye çalışarak, yüzü muzip bir hal aldı.

- Ne o geceleri de mi eve gelmiyormuş? Hayatında bir kadın mı var yoksa?

- Eee, o kadar işin altından başka nasıl kalkacak. Elbette ki bazı geceler geç geliyordur canım.

Annesinin yanından ayrılıp Mustafa'nın yanına giderken gülme krizine tutulmuş gibi gülüyor, ama ses çıkmasın diye ağzını iki eliyle sımsıkı kapatıyordu. Ağzı dolu dolu:

- Bu akşam biraz meraklı gibi. Bir şeyler duymuş, ama yanlış anlamış.

Elindeki sigarayı, ağzına götürürken:

- İnanır mısın, tanıdığım bazı insanların yanında şunu içmeye utanıyorum. Hele eğitilmiş insanlar daha az içiyor. Ama bizim çevremiz ağzından eksik etmiyor. Hatta içmiyor, yiyorlar sanki.

- Bırak şimdi sigara muhabbetini. Sen de bizim konuyu değiştirmeye, kaynatmaya bayılırsın.

- Nereden çıkarıyorsun bunları?

- Şimdiye kadar hep öyle olmadı mı? Şimdi bunları konuşmanın sırası mı yani?

- Çok farklı alanlardayız. Ve giderek de bu açı büyüyor. Sana

kısaca şunu sorup konuya geçelim.

- Zamanın kısa ise hiç sorma?

- Kısa ama, zaten yarısını konuştuk. Çevremdeki insanlar fosur fosur sigara içiyorlar ama, filtreli sigara içmek ayıplanıyor. Buna şaşıyorum

- Höstünüz yani. Bu ne demek oluyormuş?

- İyi ki senin gibi bir arkadaşım var. Sen benim için aynasın, ışığımsın valla. Bu sözü ben söylesem çok ayıplarlar biliyor musun?..

Gülerek:

- Neyi?

- Filtreli sigaraya gösterdiğin tepkiyi.

Kaşlarını çatarak:

- Höstünüz yaniyi mi?

- Evet.

- Sen boş ver bunları Mustafacığım. Herkesin bildiği, inandığı bir davası vardır. Bazıları pis gezmeyi bile marifet sayıyor bilmiyor musun?

- O da başka bir sorun aslında. Aramızda bazı arkadaşlar var; ayakkabıları boyalı, üstü başı tertemiz, saçları bakımlı, makyajlı kızlara nasıl alaycı bir tavırları var anlayamıyorum.

- Oğlum sen kötü bir yere düştün galiba.

- Ne biçim konuşuyorsun? Kötü yola düşmüşüm gibi

Yağmur Devrim Gibidir

Gecekonduğunu yapmaya para bulamayan yoksul göçerler, yol, su, kanalizasyona para ayırmayı düşünmüyorlardı. Yeter ki başlarını sokacak bir yer bulsunlar. Gecelerin ayazından, karından, soğuktan korunmak ilk önce geliyordu.

Devrimcilerin ve mahalle halkının özel ilişkileri ile birçok malzeme ucuza ve hatta bedavaya alınmış, makineler ücretsiz olarak bulunmuş, kanallar ise mahalle halkı ve dışarıdan gelen gönüllü gençler tarafından ücretsiz kazılmıştı.

Kemberburgaz, Belgrat ormanları üzerinden kalkan pamuk yığını gibi bulutlar Alibeyköy, Küçükköy, Gaziosmanpaşa üstlerinden geçerek ufukta kayboluyordu.

Resul'ün yanına gitti. Daha önce hiç karşılaşmadığı yaklaşık otuz yaşlarında giyimi kuşamı, konuşması düzgün iki erkek daha vardı. Resul, Mustafa'yı tanıştırdı. Adlarını söylememeye özen gösteren iki kişinin de ellerini sıkarak tokalaştı. İçlerinden biri:

- Nasıl gidiyor Mustafa Arkadaş?

- Çok güzel, umulmadık bir kalabalık gelmiş. Belki birkaç saat sonra kazma işi bitebilir.

- Birkaç saat sonra döşeme işinin yarısı bitecek. Bugün bu işin tamamını erkenden bitirip, konducu ve mahallelilerle toplantı yapacağız

- İyi olur. Dışardan gelen birilerinin bu mahalleliye bir şeyler anlatması gerekiyor.

Resul, Mustafa'nın omzundan tutarak:

- Gel şöyle bir dolaşalım. Öğleden sonra bir grup arkadaş daha gelecek, onların da çalışması için aletler bulalım.

Evlerden toplanan alet, edevatlar kanal boyunca uzanan yolun kenarına bırakıldı. Boşta kalanlar kanal kazanları nöbetleşe dinlendirirken topraklı yoldan yolu tozutarak kum ve çimento kamyonları göründü. Toz duman içinde yaklaşan kamyonların üzerine birkaç kişi çıktı. Ark boyunca yavaş yavaş ilerleyen kamyonlardan çimentolar ve kumlar boşaltıldı. Bir süre sonra yaklaşık on kişilik bir grup daha geldi. Onlar da birerli, ikişerli çalışanların arasına dağıldılar. Mustafa elindeki küreği kanalın kıyısında bekleyen bir gence vererek sahanın dışına çıktı. Terden gömleği sırtına yapışmış, yüzünde çimento tozları birikmişti. Kahvenin yanında bulunan dedelerin yanına vardı.

- Evladım, ne çok terlemişsin. Terin kuruyuncaya kadar istersen içeri geç veya şu duvarın arkasında dur.

Mustafa:

- Boş ver dede.

- Öyle deme oğlum. Hep böyle söyleyenleri çarpar rüzgâr.

Yanındaki yaşlı dede:

- Nasıl gidiyor demeğin işleri?

- Gecekondu yapılırken altyapı sorunlarını da halletmek gerektiğini her zaman her yerde söyleriz. İşte bugün bunu yapmaktayız. Bundan daha iyi iş mi olur?

- Evet sağ olsunlar, böyle bir güce dağlar dayanmaz. Baksana bir gün bile olmadan koca kanal inşaatı bitmek üzere. Fakat hava pek müsaade etmeyeceğe benziyor. Yaz yağmuru birden bastırır.

- Pek bir şey de kalmadı aslında. Ama yine de belli olmaz. İz-

ninizle biraz dolaşayım.

- Peki oğlum. Bak arkada soğuk su ve ayran var, iç istersen biraz, terin de geçti zaten.

- Sağ ol dede. Sonra içerim.

Toprak yol üzerinde yürüyerek dere boyundaki evin yanına gitti. Resul, Abdül ve gelen iki arkadaşı da oradaydı. Resul:

- Mustafa arkadaş, kanal inşaatı bittikten sonra toplantı yapacağız. Bu fırsatı iyi değerlendirip, kendi sorunlarına sahip çıkmaları gerektiğini anlatmalıyız...

Abdül:

- Bazı konularda eğitim çalışmaları da yaptırmalıyız. Bütün bu yapılanlar halkın direk sorunu olduğu için canla başla çalışırlar. Ama bu halkın eğitilmesi, savunulması, korunması da bizlere düşüyor. Bu çalışmaların mutlaka faşizme karşı direnmeye dönüştürülmesi gerekir. Yoksa bu ilişkiler saman alevi gibi sönüp gider.

Uğur:

- Zaten bütün çalışmamızın ana eksenini sözünü ettiğin temelde geliyor. Ama, mahallelerde bunu birden söyleyemiyoruz. Bunu hissettirdiğin an mahalleli bizden uzaklaşabilir. Böyle yerler üniversitelere hiç benzemiyor. İğneyle kuyu kazar gibi halkın arasında çalışacaksın ki onun güvenini kazanasın.

Mustafa:

- Arkadaşımızın adı Uğur galiba değil mi?
- Evet öyle diyebilirsin.
- Halk kendi sorunları içinde boğulup kalmış, halka siyasi bilinç vermek oldukça zor görünüyor. Kendi can alıcı sorunlarına temelinde yaklaşarak onları yanımıza çekebileceğimizi bu işle daha iyi görmüş olduk.

- Size katılıyorum. Ben de zaten direk kendi somut sorunlarından yola çıkmamız gerektiğini düşünüyorum. Başka mahallelerde, başka illerde de böyle sorunlarla karşılaştılar. Örneğin bazı mahallelerde halk faşist saldırılardan sokağa çıkamaz, işe gidemez, çocuğunu okula gönderemez, hatta bazen mahalle bakkalına gidemez

oldu. Bu durum karşısında kendilerini savunacak, bir organizasyon gerektiğini en can alıcı şekilde hissettiler. Karakola, mahkemeye gidemediler. Resul:

- Buralar da onlardan farksız. Hele son zamanlarda halk iyice bezginleşti.

- Öyleyse bir yandan sorunları ile ilgilenirken öte yandan da kendi davasına sahip çıkmayı öğrenecekler. Türkiye tam bir alt-üst oluş içinde. Kimin ne dediği, ne yaptığı, bilinmez halde. Arkadaşları yalnız bırakmayalım. Haydi onların yanlarına gidip yardım edelim.

Mustafa, Resul, Uğur ve arkadaşı birlikte bir süre yürüdüler.

Mustafa:

- Arkadaşlar biliyorsunuz. Hafta sonları semtimizde bir pazar kuruluyor. Pazar tezgâhlarının bakımı, pazarcılardan toplanan para karşılığında bir kişi tarafından yapılıyor... Demek olarak bu iş el atmamız gerekmez mi? Uğur:

- Gerekmez olur mu? Tam da bizim işimiz. En kısa zamanda bu işi bir araştıralım. Mutlaka el koyalım.

Resul:

- Kimden öğrendin?

- Taksici arkadaşlar söylediler. Siz diyorlar, gözünüze batan çöpü görmüyorsunuz. Aklınız hep yüksek politikalarda. Oysa elinizin altındaki esnaf hem sömürülüyor, hem de önemli bir kaynak mafyanın elinde ona buna peşkeş çekiliyor.

Uğur, derin bir nefes alarak:

- İşte bütün bunlar bizim el atmamız gereken işler. Halk bizden bunların çözülmesini bekliyor; biz farkında değiliz.

Yanındaki Resul'e dönerek:

- Önce o adamı bulalım. Sanırım o adamla kapışmamız gerekcek. Bundan hiç çekinmeyelim. Hem esnafın işini hallederiz; hem de gelir kaynağı bulmuş oluruz. Makbuzsuz para toplamayalım. Her şeyimiz açık olsun ve halk da bunu görsün.

Resul ile Mustafa ayrılarak çalışanların yanına giderken:

- İnsanlarla çok kolay ilişki kurabiliyorsun. Bu güzel bir yete-

nek. Ama kötü yanları da var. Geçenlerde sosyalizmi ve sosyal emperyalizmin ne olduğunu anlamak için bana getirdiğin genç, aslında sağcıymış. Ben de onu solu biraz olsun bilen biri sanarak, konuyu anlattıkça çocuk kızardı, bozardı ve ayrıldı, gitti. Şu Serhat'la bir konuşmak gerekir sanıyorum. Çünkü faşistlere karşı ne yapsak, karşımıza o çocuk çıkıyor. Bu mahallenin bir çocuğu olduğundan durumu anlatmakta güçlük çekiyoruz ve çekeceğiz. Zaten lümpen bir hali var.

- Okulda da yaramaz, arkadaşlarıyla iyi geçinemeyen, saldırgan biriymiş.

- En kısa zamanda onu bir punduna getirip uyarmalıyız. Yazık olacak o çocuğa.

- Bir deneyelim isterseniz ama, yaklaşmamız biraz zor görünüyor.

Bölgeyi baştan başa kaplayan gri renkli bir bulutun üzerlerinden geçmesi ile biraz rahatladılar. Oysa bulut, yaşlıların canını sıktı. Arkasından gelecekleri kestirebiliyorlardı. Başında eski, yan yatmış bir şapkası, beyaz, gür bıyıklı dede, ellerini arkasına bağladı, öne hafif eğilerek, Resul ile dışardan gelenlerin bulunduğu yere doğru gitti. Dedeyi gören Resul ona doğru gelip:

- Bir şey mi var dede?

- Resul, oğlum, az önce geçen bulut bize bir ihtar yapmıştır. Bunun arkası çok kuvvetli geleceğe benziyor. Herkes hazırlıklı olsun.

- Peki dede sen merak etme. Ben şimdi arkadaşları uyarırım.

Çalışanların arasında da durumu aşağı yukarı kestirebilenler kendi çevresindekileri zaten uyardılar. Tekrar bir hamle yaparak hızlandılar.

Hava birden karardı. Önce bir ağacın yarılması gibi sert ve ani gelen sesle kulaklar çınladı. Arkasından gökyüzü giderek daha çok gürlemeye başladı. Karadeniz taraflarından yoğun bir yağmur bulutu geliyordu. Yukarılardan başlayan şimşekler, gökyüzünde cam kırıkları gibi ışıldayan parlak çizgiler çizerek, kılcal damarlar gibi dağılarak, aşağı doğru iniyordu. İşe daha hızlı asıldılarsa da birkaç dakika sonra havan topu gibi gürleme ile tek tük düşen yağ-

mur damlaları kanalda çalışanların yarı çıplak bedenlerine yapışıyordu. Çevrede boş duranlar çimento torbalarını kaparak inşaat sahasından uzaklaştırmaya çalıştılar. Yağmur damlaları hızlanınca çalışanlar da daha hızlı çalışmaya başladılar. Bir kısmı kanalın yarık yerlerini toprakla kapatmaya, bir kısmı alet, edevatı toplamaya koyuldu. Etraf yine bir savaş alanı gibi toza bulandı. Planlanmamış bir görev bölümü ile insanlar karınca gibi bir yerlere gidip geliyorlardı. Elinde işi olmayanlar çevredeki binaların korunaklı yerlerine geçmişti. Kısa bir yağmurun arkasından yoğun bir dolu yağmaya başladı. Fındık büyüklüğünde dolu taneleri, tepede bulunan geniş bina duvarında ve sık yapraklı kavak ağacının gövdesinden aşağı halı tezgâhındaki sicimler gibi kayan bir görüntü almıştı. Kanalda kalanlar, son çukurları da doldurduktan sonra koşarak kahvenin bulunduğu binanın altına sığındılar.

Köpekler havlamaya başladı. İnsanlar sokakta kalan yakınlarına bağıryorlardı. Kahvenin yan tarafındaki merdivenin üstüne yağmurdan korunmak için konulmuş olan tenekeden yayılım ateşi gibi ses geliyordu. Çok kısa süren dolunun arkasından başlayan yağmurla birlikte, gecekonduların ve çevrede bulunan birkaç katlı evlerin çatılarından dışarı uzatılmış olan plastik borulardan yağmur suları kavisler çizerek akmaya başladı. Bazıları kanalın başına doğru koştular. Yukarılardan gelen yağmur suları henüz tam kapatılmamış olan kanalın başlangıcını bozmuş, künklerin üzerindeki toprakları bozup kanalı açıyordu. Sel suları arttıkça topraklar da sel suları ile dere yatağı boyunca gitti. Bir kısmının pantolonları dizlerine kadar sıyrık olmasına karşın, sıyrık olanlar da olmayanlar da yukarıdan aşağı ıslanmaktan kurtulamadılar. Yağmur hafiflemeye başladığında yağmurun altında bulunan herkes tepeden tırnağa ıslanmıştı. Yağmur dindikten sonra çevreyi dolaşanlar dere yatağının temizlendiğini, çukur yerlerde fındık büyüklüğünde dolu birikmiş olduğunu, geniş yapraklı ağaçların yapraklarının köklerinden koparak yerlere düştüğünü, bazılarının da mermi sağanağına yakalanmış gibi delik deşik olduğunu gördüler.

Çevreden taşlar toplandı. Getirilen taşlar sel yatağının bulundu-
ğu yere döşendi ve üstü toprakla tekrar kapandı. Kanal da yağmur-
dan hemen sonra birkaç kişi tarafından tamamlandı. Bir süre dol-
durulan toprak üzerinde yürüdüler.

Resul, Uğur, Hoca, Abdül, Mustafa, bir ara baş başa verip bir
şeyler konuştu. Daha sonra Resul bir sandalyenin üzerine çıkarak:

- Arkadaşlar hepinize mahalleliler adına teşekkür ediyoruz. Çok
büyük bir işi sizlerle beraber bitirmiş olduk. Başka mahallelerden,
üniversitelerden, sendikalardan gelen çok arkadaş oldu. Hepiniz
çok yoruldunuz. Şimdilik herkes dağılabilir. Unutmayın akşam yi-
ne işlerimiz olacak.

Bulutlar dağılmıştı, havada yağmur sonrası bir serinlik ve top-
rak kokusu vardı. İslananlar bir an önce kurumak için güneş gö-
ren yerlere doğru dağılırken, yağmurdan kaçıp ıslanmaktan kurtu-
lan iki üç kişi de, yan tarafta bulunan söğüt ağacının dibine çekil-
di. Yarı güneşli söğüt ağacının dibinde, aralarından bir tanesinin
söğüt ağacının gövdesine yaslanması ile ağacın yapraklarında biri-
ken bütün yağmur damlaları, altında oturanların üzerine aktı. Bir
kaçışma oldu ise de epeyce ıslandılar. Kahvenin çıkıntısı altında
oturan dede:

- Yağmur bu kadar ıslatamamıştı. Yağmurdan kaçıp doluya tu-
tulumak buna denir çocuklar.

Abdül:

- Yağmur devrim gibidir. Doğadaki bütün kiri, pisliği toplayıp
kuytu köşelere atar.

Güneş, Eyüp sırtlarından arkalara eğilmiş, tepenin gölgesi Ha-
liç'in kirli sularını daha da karartmıştı. Daha önceden evlerine ve gö-
rev yerlerine gidenler akşam yapılacaklar için çalışmalarına başladılar.

Mahalleli kahvenin içinde toplanmıştı. Uğur, dışardan gelenle-
rin büyük bir kısmını yanına alarak uzaklaştı. Resul de mahalleli-
lerden oluşan grubun yanına giderek durumu ve yapılacak olanla-
rı anlattı. Kahvede kalan birkaç kişiden başka herkes ikişerli, üçer-
li ayrıldı.

Kanalizasyon çalışması mahalle halkının gözünde devrimcilerin popülaritesini çok artırdı. Onların karşılıksız ve fedakârca çalışması olağanüstü bir güven oluşturdu. O günlere kadar dışardan gelen yabancılara kuşkuyla bakan halk, o günden sonra, devrimci olmasa bile dışarıdan gelenlere sempatiyle bakar oldu. Giderek halk ile devrimciler arasında güvene dayalı bir ilişki gelişti ve dışarıdan gelen onlarca devrimci, geceleri halkın o küçük gecekondularında konuk edildiler.

Bula Bula Bunları mı Buldunuz?

Kekeme Sadi, dik sokaktan çıkıp demeğe gitmek istiyordu. Ekip otosunun arkasından gelen beyaz özel bir oto da otobüs durağından ayrılarak demeğin önünden kavis çizerek ilerliyordu. Şoför, yanında bir bekçi, arkada bir kadın, bir çocuk, bir de sivil vardı. Dar geçidin hizasına gelip durdu. Sadi, geçidin ağzında otoyu görünce geri çekildi. Otodaki sivil kapıyı açmış bekliyordu. Kadın ve çocuk indiler. Bekçi:

- Ne yapıyorsun orada? derken sivil, Sadi'yi içeri çekti. Mustafa'nın kardeşi de Sadi'yi uzaktan görmüştü ve ona geliyordu.

Dik sokaktan çıkmak üzereydi ki:

- Hop, hop ne oluyor? diyerek özel otodakilere seslendi. Kapıyı açan sivil onu da tutup Sadi'nin yanına oturttu. Sivil:

- Adın ne senin, ne yapıyordun orada?

- Sa... sa... sa.

Şoför gülerken, kafasını sallayarak şaşkınlık içinde:

- İşe bak yahu.

- Sa... di... di.. Sadi...

Bekçi de gülümsemeye başlayınca. Sivil:

- Biz bunu sabaha kadar konuşursak bir şey öğrenemeyiz?
Mustafa'nın kardeşi:

- Ne öğrenmek istiyorsunuz ki?
- Sen kimsin? Neyi oluyorsun bunun?
- Komşusuyum. Babası arkasından gönderdi.
- Öyle miymiş bakarız şimdi?

Oto epey ilerleyip köprüden geçtikten sonra:

- Üzerinizdekileri çıkarın bakalım.

Mustafa'nın kardeşinin üzerinden çıkan bir adet G3 mermisini parmakları arasında gezdirerek:

- Ne bu? Kim verdi bunu sana?
- Abim askerden gelirken getirmişti. Kolye olarak kullanıyordum. Sicimi kopunca cebime koydum.
- Abin kim senin?
- Mustafa.
- Hangi Mustafa, demekteki Mustafa mı?
- Demekte birkaç Mustafa var. Siz hangisini soruyorsunuz bilemem ki?

- Bilemezmiş. Bal gibi bilirsin.
- Ne yapıyorsunuz siz, okuyor musunuz?
- Evet Ortaokuldayım.
- Be... be... be.. ben. Ben... Ben de. O... Oo.. Ooo... Or... Or... Orr.
- Tamam. Tamam. Anladık.

Şoför:

- Bırakalım bunları.
- Bırakalım da ne yapacağız? Elimiz boş mu döneceğiz karakola?
- Deriz bir şey. Bula bula bunları mı buldunuz, derlerse ne yapacağız?

Sivil suskun, bir süre bekledi. Yutkundu. Gürültülü bir sesle genzini temizledi.

Şoför otoyolu yolun sağına çekip durdu. Öyle suskun bir süre beklediler. Otodaki herkes sessizce birilerinin ağzından çıkacak sesi bekledi. Hava epey kararmıştı. Yoldan geçenler karartı şeklinde

görülebiliyordu. Sadi:

- Bi... bi... biz... bizi... bizi... ner... ne... nere... nereye... g... göt... göt...

Sivil:

- Sus ulan pezevengin çocuğu. Bir de senin zırvalarını mı dinleyeceğiz.

Sivil elinde çevirip durduğu merni çekirdeğini Mustafa'nın kardeşine uzattı.

- Haydi çabuk uzaklaşın buradan!

Gençler sol taraftaki kapıyı açarak otodan indiler. Oto hızla uzaklaştı.

Mustafa kahveye girdiğinde kahveden bir genç:

- Abi kardeşini polisler kaptı. Sadi de yanlarındaydı.

- Ne tarafa götürdüler biliyor musunuz?

- Şark Kahvesi tarafına Abi...

Dışarı fırladı. Kahve ile faşistlerin lokali arasında bekleyen taksiler vardı. Onlara doğru yürüdü. Taksicilerden biri:

- Hayrola Mustafa, kardeşini polisler almış.

- Evet, ben de şimdi duydum. Haydi gidip karakola bir bakalım.

Dar geçidin caddeye çıkışında bulunan kahvenin önünde bekleyen tuhafiyeci:

- Durun, ben de geliyorum. Mustafa'yı yalnız bırakmayalım. Ne olur ne olmaz, diyerek hareket etmek üzere olan taksiye bindi.

Karakola vardıklarında anormal bir şey olmadığını daha bahçesinden girerken anladılar. O, ünlü Aynalı Kavak Karakolu, kocaman bahçe içinde ağaçların hışırtısı altında sessizce duruyordu.

Taksi şoförü:

- Mustafa sen inme, ben şimdi öğrenir gelirim.

Tuhafiyeci:

- Ben de geliyorum. Birlikte gidelim.

Kapıda nöbet bekleyen polis memuruna:

- Mahalleden iki çocuğu memurlar arabalarına almışlar. Buraya getirdiler mi diye gelmiştik?

- Hayır getirmedi. Sizler hangi mahalledensiniz?

- Örnektepe'den.

- Sizin mahallenin bekçisi ile görevli arkadaş az önce bir uğrayıp ayrıldılar. Yanlarında kimse yoktu.

Taksi şoförü ile tuhafiyeci bu tuhaf işe bir anlam veremediler. Geriye dönüp karakolun bahçe kapısını çekip çıktılar. Şoför:

- Mustafa arkadaş, çocuklar buraya gelmemişler.

Tuhafiyeci:

- Mahalle bekçisi ile görevli memur bir uğrayıp ayrılmışlar. Yanlarında da kimseler yokmuş.

Mustafa düşünceli bir şekilde dalıp gidince tuhafiyeci:

- Haydi gidelim mahalleye. Bekçi belki dönmüştür. Gidip onu bulalım.

Şoför:

- Ne dersin Mustafa arkadaş? Gidelim mi?

- Bilemiyorum. Böyle bir şey başımıza gelmiş değil ki?

- Doğru. Haklısın. Ama bilesin ki bundan sonra böyle şeyler başınıza gelebilir. Alışmalısın.

Tuhafiyeci:

- Bu da bir şey mi oğlum. Allah daha beterinden korusun?

Şoför, geri dönerek, Sütlüce'ye doğru yöneldi. Mahalleye gelip taksi durağında durdukları an yanlarına gelen birisi:

- Siz buradan ayrılır ayrılmaz, çocuklar Abuzer'in kahvesine girdiler. Polisler onlarla biraz konuşup, Şark Kahvesi'nin oralarda bırakmışlar. Az önce de kardeşin eve gitti.

Eve vardığında kardeşinin eve uğrayıp tekrar çıktığını öğrendi. Arkasından o da çıktı.

Kutular içinde kırmızı boya ve fırçalar duvarın kenarında duruyordu. Resul yüksekçe bir yere çıkarak orada bulunanlara ajitatif bir konuşma yaptı. Bitirirken:

- Arkadaşlar, bu gece onlardan daha güçlü olduğumuzu göstermeliyiz. Kahvede bulunanlarla birlikte üçer, dörder kişiden oluşa-

cak kalabalık bir arkadaş gurubuyuz. Her gruba mahalleyi iyi bilen, güzel ve çabuk yazan, saldırı olursa onları göğüsleyecek arkadaşlarımızı dağıttık. Bu gece sloganlarımızın yazılmadığı boş duvar kalmayacak. Tüm mahalle halkının desteği arkamızdadır. Faşistlerin lokalinin çevresini ben yazacağım. Herkes görevinin başına, hepinize kolay gelsin.

Mezarlığın yanına vardığında duvarlarda bugüne kadar görmediği afişlerle ve yazılarla karşılaştı. Çevrede ne kadar boş yer varsa sloganlarla doldurulmuştu.

Resul'ün yanına varınca:

- Olanları öğrendik. Kardeşin mahalle halkı ile yazıya çıktı. İstersen git kardeşine bir görün. Geçtiğin yerler nasıldı?

- Her yer yazılmış.

- Hele bir de faşistlerin lokalinin çevresini görsen. Binalarının duvarlarına bile slogan yazdık

- Desene işler kızışıyor giderek.

Kardeşi cadde üzerinde duvara yazı yazıyordu. Başlarında Abdül ve biraz gerilerde son zamanlarda mahalleye gelip giden Uğur vardı.

Abdül, Mustafa'yı eliyle işaret ederek yanına çağırırdı.

- Mustafa, güvenlik için pek kimseyi bulamadık. Sen biraz uzak-tan çevreyi kolla. Dikkat çeken sivil, resmi kimi görürsen bizlere işaret et. Ben ve Uğur senin işaretine göre hareket edeceğiz. Şu karşı binanın altında bekleyen de gözcülük ediyor. Onu da tanıma-ya çalış. Senin işaretine göre bizler gerekli tedbiri alırız. Özellikle köprü başını iyi kontrol et. Az sonra orada olacağız. Elini hafifçe kaldırarak ayrıldı. Uğur'a da el işareti yapıp köprü'nün başına doğru yürüdü. Yazı yazanların yanından geçerken elinde fırça ile yazı yazan kardeşine seslendi. Kardeşi duymayınca, yanındaki:

- Ağabeyin geldi.

Kardeşi geri dönüp baktı. Gencecik körpe yüzünde bir gülümseme belirdi. Elleri ile işaretleşip uzaklaştılar. Köprü başında beklerken polis otosu görüldü. Geriye çekilerek ısıklık çaldı.

Cadde üzerinde yazı yazanlar boya ve fırçalarla sokak aralarına çekildiler. Uğur belindeki silahı çıkarıp, seri bir şekilde namlusunu geri çekerek mermiyi ağzına verdi. Sokaklara çekilenlerin çoğu silahın bu sesini duydular. Abdül de ceketinin altında duran silahın kabzasını tutarak, sokak aralarına çekilenleri görececek şekilde cadde üzerinde bulunan otobüs durağında durdu.

Polis otosu ağır ağır ilerleyerek Mustafa'nın yanından geçti. Polis otosunun arkasından gelen beyaz bir otoda bulunan önde ve arkada ikişerli oturan dört kişi dikkatini çekti. Polis otosundakiler köprüden geçtikten az sonra duvarlardaki yazıları görünce yavaşladı ve durdu.

Polis otosundaki memurlardan birisi Abdül'e bakarken arkadan gelen beyaz otodakiler yavaşça geçip gittiler. Polislerin kendine yaklaştığını gören Abdül cebinden mendil çıkararak burnunu silerken çevresinde olup bitenlere daha dikkatli bakmaya başladı. Mendili cebine koyduktan sonra, diğer cebindeki bozuk paraları eline alarak, her zaman yaptığı gibi parmakları arasında şakırdatarak oyalanmaya, çevresi ile ilgisiz görünmeye çalıştı. Uğur karşıda olup bitenleri izliyordu. Abdül, tam karşısına gelen taksiye yüksek sesle seslendi:

- Durakta otobüs var mı?

- Bir otobüs var, ama daha yeni geldi. Ne zaman kalkar bilmiyorum.

- Peki çok sağol. Biraz daha bekleyeyim.

Önüne baktı. Ayağının önünde bulunan bir taşı ayağı ile yol kenarına atmaya çalıştı. Konuşmaları dinleyen polislerin otosu yavaş yavaş ilerlerken, polisler Abdül'ün yüzüne bakarak geçtiler. Polis otosunun geçmesi ile herkes görevine başladı. Köprüyü toplu halde geçmek çok tehlikeliydi. Bir kısmı beklerken, bir kısmı hızlı adımlarla geçti.

Köprünün öbür ucunda büyükçe bir cami inşaatı ve onu çevreleyen duvarları vardı. Bundan sonrasını da bir başka solcu grup denetliyordu. Onların geçişini bulundukları yerlerden izliyorlar, şim-

dilik ortalıkta görünmüyorlardı. Polis otosundakiler geri dönerken köprübaşının da yazılmış ve afişlenmiş olduğunu gördü. Cami duvarlarının arkalarından başlayarak Kasımpaşa'ya inen cadde ve tüm yan sokaklar afişlerle, yazılarla donatılmıştı.

Buralar Bizden Sorulur

Kenan, Osman ve Mustafa cadde boyunca konuşarak ilerlediler. Şark Kahvesi'nin yanındaki caminin yanına yaklaşıncı Mustafa:

- Üçümüz beraber gitmeyelim. Dağılalım. Hem dikkat çekmeyiz hem de hepimize birden zarar verememiş olurlar.

Kenan:

- Nasıl olsa biz aynı evde kalıyoruz. Bizler beraber gidelim.
- Ben aşağıdan gideceğim.

Akraba çocukları olan Kenan ile Osman elleri ceplerinde sessizce ilerlerken, cami duvarının dibindeki elektrik direğinin altına vardıklarında duvarın arkasında bulunan iki genç:

- Kaldırın ellerinizi. Başınızı duvara dönüp, yaslanın!

Duydukları ses karşısında neye uğradıklarını şaşırان Kenan ile Osman oldukları yerde donup kaldılar. Duvarla aralarında birkaç metre vardı. Duvarın arkasından çıkan iki genç silahları doğrultup yanlarına geldiler. Birisi yolu kontrol ederken birisi iyice yaklaşıp sordu:

- Nereden geliyorsunuz?
- Beyoğlu'ndan.

- Beyoğlu'ndan nereden?

Osman çok heyecanlanmıştı. Kenan heyecanını belli etmemeye çalışarak:

- Sinemadan.

Osman, gencin kendine döndüğünü fark ederek:

- Evet sinemadan geliyoruz, dedi başını sallayarak.

- Nerede oturuyorsunuz?

- Okulun yanında.

- Okul Müdürü'nü tanıyor musunuz?

Soru üzerine ikisi de bir süre bekledikten sonra; Osman:

- Arkadaşımızın babası.

- Arkadaşınız küçüğü mü, büyüğü mü?

- Büyüğü. İstanbul dışında öğretmen okulunda okuyan.

- Kardeşi ile aranız nasıl?

- Tanıyoruz ama, görüşmüyoruz.

İki sorgucu birbirlerine anlamsızca baktı. Bir süre önce hava kararırken buradan serçe marka otosu ile geçerken durdurup sorguladıkları müdürü anımsadılar. Müdür ve büyük oğlu onlara yakındı, fakat, kardeşinin faşistlere yakın biri olduğunu biliyorlardı. Biri çevreyi gözetlerken, diğeri de soru soruyordu. Soru soran:

- Geriye dönüp, yolu takip ederek yürüyeceksiniz. Biz arkanızdayız. Bir yanlışlık yapmazsanız, zarar görmezsiniz.

Osman ile Kenan gözgöze geldiler. Yürümek istemeyince, yolu gözleyen de yanlarına gelerek:

- Arkanızdaki yola doğru ilerleyin, deyince geriye döndüler. Yola girerlerse birkaç yüz metre sonra yol ikiye ayrılıyor. Biri faşistlerin denetlediği, mahalleye, diğeri ayrılan grubun denetlediği mahalleye çıkıyordu. Peki ileride nereye sapılacaktı. Bunlar kimdi? Yol ağzında durup:

- Hangi partiyi tutuyorsunuz?

Bir süre sustular.

- Ne susuyorsunuz? Cevap versenize!

Kenan:

- Biz partili martili değiliz. İkimiz de hem okuyor, hem çalışıyoruz.

Kenan, gençlerin tipinden davranış ve konuşmalarından solcu olduklarını çoktan anlamıştı. Fakat, başlarına ne geleceğini kestirmeye çalışıyordu. Cesaretini toplayıp sordu:

- Siz kimsiniz? Bizi neden çevirdiniz?

- Buralar bizden sorulur. Burada soruları biz sorarız.

Kenan hata yaptığını anladı ama, söz bir kere ağzından çıkmıştı. Diğerinin silahını doğrultup kendine doğru geldiğini anlayınca, içini bir korku kapladı. Çevresine bakınırken, yanlarına yaklaşmakta olan bir otomobilin farlarının ışıkları, yandaki binanın duvarlarından aşağı inerek, gencin elindeki silahın üzerinde ışıldadı. Silahını usulca beline takarak hızla duvarın arkasına geçti. Kenan ile Osman biraz rahatlayarak gitmek için bir iki adım attılar. Soru soran:

- Durun. Daha bitmedi.

Oto yaklaştıkça, soru soran uzaklaştı. Bunu fırsat bilen Kenan ile Osman kaçmaya başladılar. Otomobil geçtikten sonra silahlılar peşlerinden koştular. İki el silah sesi ile irkildiler. Kenan köprü'nün yarısını geçtiğinde, Osman köprüye girmek üzereydi. Osman bacağında bir sıcaklık hissetti. Bir iki sendeledikten sonra yere yığıldı. Kendini demir korkuluklara dayayarak bacağına uzandı. Baldırından yaralanmıştı. Korku, panik, dehşet içinde kıvranmaya, etrafına bakınmaya başladı. Ateş eden gençlerin hızla karanlıkta kaybolduklarını, yanında bulunan Kenan'ın da ortalıkta görünmediğini fark etti. Oysa Kenan, köprü'nün karşısına geçmiş, mezarlık tarafındaki aralığa girmişti. O da Osman'ı göremeyince bir şeyler olduğunu anlamıştı; etrafına bakıyor, olup, biteni anlamaya çalışıyordu. Üstelik bulunduğu yer de her iki taraf için tehlikeli bir bölge idi. Faşistler görse vurabilir, polis görse götürebilirdi. Bir süre öyle çevresini kolladıktan sonra köprü'nün başında bir karartı gördü. Yol boyunca uzanan duvarın çevresinde sıralanmış olan ağaçların arasından kafasını kaldırarak baktığında karartının Osman olduğunu anladı. Ne yapacağını şaşırılmış bir durumda beklerken, Ömektepe tarafından bir taksi geldi. İçini sevinçle, korku arası bir duygu kap-

ladı. Köprü'nün çıkışında oturmuş duran Osman'a yaklaşıncaya yavaşladı. Osman iniltili bir sesle ve elleri ile taksiye durması için işaret ediyor ve sesleniyordu:

- Dur, dur. Taksiii... Duuur.

Taksi yavaşça durdu. Etrafına bakarak olup biteni, dur diyeni anlamaya çalıştı.

- Ne oldu hemşerim? Rahatsız mısın? İçkili misin?

Osman bir eli ile bacağını tutarak öbür eli ile de köprü'nün korkuluklarını tutarak ayağa kalkmaya çalıştı.

- Ne hastayım, ne de sarhoşum ateş edip, kaçtılar. Ne olur bir an önce beni hastaneye götür.

Şoför şaşkın, kararsız, tedirgin beklerken Osman yüksek sesle bağırdı.

- Ne bekliyorsun birader? Beni bu halde mi bırakacaksın? Korkma ben durumu anlatırım.

Şoför kapıyı açarak:

- Dur sana yardım edeyim.

- Sağol birader. Ah bacağım, bacağım sızlıyor.

- Yere basabiliyor musun?

- Dur bir deneyeyim. Daha şimdi oldu. Ayağa kalkmaya bile fırsat bulamadım. Şaşkınlık içinde beklerken sen geldin.

- Yalnız mıydın?

- Evet yalnızdım. Sinemadan geliyordum.

- Yahu arkadaş bu nasıl bir iş? İnsan geceleri evine de mi gele-meyecek artık? Ben de rastlamasan burada kalacaksın demek ki?

- Demekkisi fazla, mutlaka kalacaktım. Çünkü korkudan ne yapacağımı şaşırdım.

- Korkmak, şaşırmak az bile hemşerim. İnsan kendi kendinden bile korkar oldu. Şu olup, biteni bir düşünsene. Anacadde üzerinde kimdir, nedir bilmeden birileri tarafından vuruluyorsun?

- Oooo. Ayağımın içi kan dolmuş. Ne olur beni bir an önce şuradaki hastaneye ulaştır.

Şoför, Osman'ın kolundan tutup, yavaşça taksiye yanaştırıp ar-

ka kapıyı açtı.

- Arkaya uzan, ben şimdi seni yetiştiririm.

- Çok sağol birader. Bir an ölüm korkusuna bile kapıldım inanır mısın?

- İnanılmayacak bir olay değil ki.

Kapıyı sertçe kapatıp, hemen yerine geçti.

Kenan durumu anlamıştı. Peşinden gitmektense eve gidip, akrabalarına haber vermeyi yeğledi.

Mustafa silah seslerini duymasına karşın olağan bir durum diye düşünerek evine gitti.

Şoför gecenin karanlığında bomboş yolda hızla ilerledi. Okmeydanı SSK Hastanesi'nin kapısından girdiğinde acilin önü hastaneye gelenlerle dolu idi. Şoför, acil kapısına yaklaşarak sertçe durdu. Taksinin etrafını meraklılar sardı. Şoför koltuğundan kalkıp inmeye çalışırken, dışarıda bekleyenlere Osman seslendi. Yardıma gelenler, sedyeye boylu boyunca yatırıp içeri götürdüler.

Yatağa uzanmış doktor bekleyen Osman'ın başına önce hastane polisi geldi.

- Geçmiş olsun nerede oldu?

- Şark Kahvesi'nde.

- Nasıl oldu?

- Ben de pek anlayamadım. İki genç yolumu kesti. Nereden geldiğimi, hangi partiden olduğumu sordular. Ben daha cevap bile vermeden gelen bir arabadan korkup kenara çekilince kaçmaya başladım. Arkamdan ateş edip yaraladılar. Sonra da kaçtılar. Kimdir, nedir bilmiyorum. Sağolsun bu taksici beni buraya kadar getirdi.

- Nerede oturuyorsun? Adresini söyle bakalım.

Polis memurları tutanağı tutmak için uğraşırken, doktor yanında bir hemşire ile odaya girdi.

Polis memuru ile bekçi birlikte odadan çıkarlarken, şoföre:

- Bizimle gel.

Üçü birlikte hemen yan tarafta olan odaya geçtiler. Şoförün de bilgileri alındıktan sonra:

- Gidebilirsiniz, diyerek odadan çıkardılar.

Biraz sonra bekçi de odadan ayrılınca, polis memuru telefonun ahizesini kaldırdı.

Doktor gerekli müdahaleyi yaparken, dışarıda bir telaş görüldü. Görevliler, hasta yakınları ve meraklılar dışarıya doğru yöneldiler. Kadınları, erkekli bir grup iki arabadan indiler. Aralarından ağır yaralı olana bir sedye bulunarak, acilin kapısına dayandılar. Yüzleri, gözleri kanlı hafif yaralı birkaç kişi de bağırarak, küfürleşerek, gü-rültü yapıyorlardı. Doktor, yanındakilere bakarak kapının önünde duran görevliye:

- Dışarıdakilere söyleyin biraz sussunlar.

Görevli, yüksek sesle:

- Biraz yavaş konuşun beyler. İçerde hasta var, çalışmıyoruz.

Gelenlerden biri:

- Hastamız kan kaybından ölecek, bir Allah'ın kulu bizimle ilgilenmiyor.

- Sizinle de ilgilenilecek. İçerdeki hastanın işi bitmek üzere. Üs-telik o da yaralı kan kaybı var.

- Olabilir de bir başka görevli, doktor, hemşire kimse yok mu? Koşarak sedye üzerinde yarı baygın yatan yakınının yanına git-ti. Peşinden birkaç kişi de sedyenin etrafını çevirdi.

Doktor, gerekli müdahaleyi yapıp:

- Kurşun kaba etini delip çıkmış. Kemiğe hiç dokunmamış bile. Haydi geçmiş olsun.

- Hemşiranım, hastayı bu gece yatıralım. Söyleyin yatağını göstereyim.

- Osman, yataktan kalkıp aksayarak hemşirenin arkasına takıl-dı. Dışarda bekleyen birkaç kişi hastaları ile odaya doluştular. Hemşire önde o arkada yatakların bulunduğu yere doğru gittiler.

Osman, yatakların bulunduğu odaya vardığında içerisini berbat, pis bir koku sarmıştı. Bu koku yetmezmiş gibi, bir de iniltiler, uğul-tular arasında kalmıştı.

Kenan, kendini toparlayıp bulunduğu ara sokak boyunca ilerledi. Bu sokak mezarlığa çıkıyordu. Gecenin bu saatinde ana caddeden gitmeyi göze alamadı. Mustafa'nın evinin önünden geçerken ona uğramayı ve durumu anlatmayı düşündü.

Kapıyı birkaç kez vurdu. Mustafa ışıkları yakmadan sessizce dış kapıya yanaştı. Küçük pencereden kafasını uzattığında Kenan'ı gördü. Hemen kapıyı açtı. Durumu anlatınca birlikte çıktılar. Doğruca Kenan'ın evine gittiler.

Acilin kapısından üstleri başları temiz giyimli, elleri ceplerinde dört kişi girdi.İkisi bellerinde silahları olduğunu hissettiriyordu. Görevliye:

- Az önce Osman diye bir arkadaşımız buraya gelmiş. Onu görmek istiyoruz.

Görevli gelenlerin durumlarından şüphelenerek:

- Bir soralım bakalım.

Görevli, hemşireye yaklaşıp:

- Hemşiranım şu bankonun önünde duran dört kişi az önce gelen yaralı hastayı soruyorlar galiba.

Gelenleri gören hemşire, doktorun yanına giderek durumu anlattı. Doktor gelenlere doğru yaklaşıp görevliye bağırdı.

- Burası neden bu kadar kalabalık? Çıkarın dışarı bunları.

İçerdekilerin bir kısmı dışarı doğru yöneldiler. Gelen dört kişiden ikisi de kapının çıkışına doğru ilerledi. Gelenleri göz ucuyla süzen doktor düşünceli bir biçimde odasına doğru ilerlerken, içerde kalan iki kişi görevliyi geçerek hastaların bulunduğu odalara doğru yürüdü. Görevli arkalarından yüksek sesle.

- Beyler içeri girmeyin. İçerisi yasak.

İki kişi pervasızca odalara daldılar. Görevlinin bağırmasını duyan hemşire ve doktor o tarafa baktılar. Giriş kapısında duran bekiçi ve polis de telaşı fark ettiler. Doktor durumu anlamıştı. Hızlıca hastaların bulunduğu tarafa koştu:

- Beyler hasta dışında içeride kimse kalmasın. Yoksa polisi çağıracağım.

İki kişi hızla odaları dolaşıp görevli bankosunun yanında bulunan doktorun yanına geldiler. Dışarı çıkmak için kapıya yönelmişlerdi ki doktor seslendi;

- Sizler ne arıyorsunuz?

Geri dönüp:

- Az önce bir arkadaşımızın buraya yatırıldığını duyduk. Onu görmeye geldik. Görevliler bilmiyoruz diyerek ilgilenmediler.

- Adı ne arkadaşınızın?

- Bize telefonla bildirdiler. Adı Osman

Gelenlerin durumlarından kuşkulanan doktor:

- Dışarıda bekleyin lütfen. Biz size haber vereceğiz.

Doktor hemşireyi yandaki odaya çağırdı. İçeriye kimsenin alınmamasını, özellikle o kişilere dikkat edilmesi için görevliyi uyarmasını söyledi. Güvenlikteki polisten kuşkulandı.

- Bu polisi buradan aldırmadan bize rahat yok, diye söylenerek uzaklaştı.

Mustafa, kapıda beklerken, Kenan kapıyı açıp hızla merdivenlerden çıktı. Aynı binada alt katta oturan ablası gürültüye uyanmış, pencerenin tüllerini aralayıp sokağa baktığında Kenan ile Mustafa'yı gördü. Usulca pencereyi açıp:

- Ne oldu Mustafa, bu telaş niye? diye sorarken, Kenan:

- Yok bir şey abla? Osman gecikti. Onu merak ettik.

- Nereye gitmişti?

Konuşmaları duyan eniştesi pencereye çıktı.

- Nedir? Ne oluyor?

- Yok bir şey?

- İçeri girin içerde konuşuruz.

Pencerenin altına yaklaştılar.

Bir süre konuştuktan sonra enişte:

- Biz ablanla Osman'ı aramaya gidiyoruz. Eve çeki düzen verin.

Az sonra polis gelebilir.

- Kenan sen kal. Ben de gidiyorum. Daha fazla bekleyemem.
Hastane kayıtlarında Osman'ın adını görünce yüzlerindeki sertlik yumuşayıverdi. Telaş içindeki görevliye yaklaşıp Osman'ı sorduklarında görevli:

- Osman'ın neyi oluyorsunuz?
- Ben eniştesiyim.
- Ben de ablası.

Görevli, yanlarında bulunan Mustafa'ya bakınca:

- Ben Arkadaşıyım.
- Bizler de sizleri merak ediyorduk. Hemen doktor beyle görüşün.

Muayenesini bitirip, sandalyesine oturan doktorun karşına dikişlen ikisi:

- Doktor Bey, Osman'ı görecektik.
- Siz kimsiniz?
- Ben eniştesiyim. Bu da ablası.
- Gelin benimle.

Arkasına üç kişinin takıldığını fark eden doktor, durup Mustafa'nın yüzüne baktı. Gergin bir hali vardı.

- Siz kimsiniz. Ne arıyorsunuz arkamda?
- Birlikte geldik. Osman'ın arkadaşıyım.

Doktor, yandaki hemşirenin odasına gidip önünü kapatarak:

- Hemşire Hanım gelenlerle ilgilenebilir misiniz? Az önceki hastanın yakınları geldiler. Biraz dikkatli olun lütfen.

Hemşire, gelenleri yan taraftaki ilaçların bulunduğu odaya çekerek:

- Osman'ın durumunda bir şey yok. Yalnız bir an önce buradan almalısınız. Az önce dört kişi gelip sordular. Durumlarından şüphelendiğimiz için dışarı çıkardık. Belki dışarıda bekliyorlardır. Durumun ne olduğunu bile anlayamadık. Görevli size yardımcı olsun.
- Sağolun hemşire hanım. Çok teşekkürler. İyi nöbetler.

Şaşkınlık içinde odadan çıktılar. Hemşirenin arkasına takıldılar. Görevlinin yanına gidip durdular. Hemşire, görevliye seslenerek:

- Hastanın yakınları hastayı hemen alabilirler. Doktor bey yar-

dımcı olmanızı istedi.

Görevli:

- Hastanenin kapısında taksi durağı var. Taksi ile arka kapıya yanaşın. Hastayı arka kapıdan alıp gideceksiniz. Geldiğinizde ben size yol gösteririm.

Mustafa:

- Ben taksiyi alıp, arka kapıya gelirim. Siz Osman'ı hazırlayın.

Enişte:

- Dışarıda bulunanlar seni tanıyabilirler. Kaş yapalım derken, göz çıkarmayalım. Biz gidelim.

- Peki, ben Osman'ın yanına gidiyorum. Siz de dikkatli olun.

Karı-koca kol kola girip acilin kapısından çıkarken, Mustafa hastaların olduğu odaya daldı. Çevrelerinde olup bitenleri anlamaya çalışıyorlardı. Ablanın duvarın dibinde bekleyen iki kişi dikkatini çekti.

- Bak şu iki kişi olabilir.

- Evet, evet, mutlaka onlardır. Görünmemeye, hissettirmemeye çalışalım.

Taksi durağına doğru ilerlediler.

Osman, Mustafa'yı karşısında görünce, şaşkınlık ve sevinç içinde doğrulmaya çalıştı.

- Geçmiş olsun. Nasıl oldu?

- Hiç sorma. Pisi pisine yaralandık. Kenan'dan bir haber var mı?

- O haber verdi. Eniştenle ablan taksi çağırma gitti. Seni buradan hemen çıkaracağız.

- Haydi toparlanalım. Yaran çok acıyor mu?

- Biraz ağrıyor ama, önemli değil. Ölebilirdik bile. Çok ucuz atlattık.

- Nasıl oldu?

- Senden ayrıldıktan hemen...

- Neyse, şimdi bunların sırası değil. Haydi kalkalım. Arka kapıya gideceğiz. Sen omzuma asıl.

- Neden arka kapıdan? Kaçıyor muyuz?

- Onun gibi bir şey. Ama doktorun izniyle oluyor.

- Bir şey anlayamadım. Nedir?

- Boş ver şimdi. Olanları evde konuşuruz.

Kapıya çıktıklarında görevli yanlarına gelerek:

- Bu uzun koridoru geçtikten sonra birkaç kez sağa, sola dönerek koridordan ayrılmadan arka kapıya varacaksınız. Ben kapıyı açıyorum.

- Çok sağol hemşerim.

Cebinden para çıkarıp görevlinin cebine koydu.

Kimsenin kimseye güvenmediği günlerdi. Polisler de iki ana gruba bölünmüşlerdi. Osman ev adresini doğru vermişti. Kenan içerde bulunan bazı kitap ve dergileri toplayıp bir gazeteye sardı. Sonra da bir naylon torbaya koyup tavan arasında bulunan eski koltuk ve mobilyaların arka tarafına attı. Tavan arasından inip odasına girerken kapı güm güm vuruldu.

- Açın kapıyı, polis!

Kenan kapıya doğru gidince dışanda kalabalık bir polis grubunun olduğunu fark etti. Mandalı geri çekmesine fırsat kalmadan gürültülü bir sesle kapı arkasına kadar açıldı. İki polis memuru:

- Ellerini başına koy, yere yat!

Kenan usulca yere yattı. İlk girenler üzerini ararken arkadan iki polis daha girdi. İlk gelenler:

- Başka kimse var mı?

- Hayır yok.

Odalara daldılar. Arkadan gelen iki polis:

- Ayağa kalk, arkanı dön ve duvara yaslan.

Oda kapısının duvarına yaslanan Kenan, içeri girenlerin yatakları, dolapları karıştırdıklarını fark etti.

- Komiserim burada birkaç kitap ve gazeteden başka bir şey yok.

Kapının önünde bekleyen komiser:

- Ne kitapları onlar?

- Birkaç tane yüksek okul ders kitabı. Defterler, Cumhuriyet ve

Demokrat gazeteleri, birkaç da kitap: Gorki Ana, İnce Memet, Tırpan, Viliç Lenin gibi.

- Toparlanın gidiyoruz.

Mustafa evlerinin hizasına vardıklarında arabadan indi. Enişte, Osman ve abla eve yaklaştıklarında evin önündeki durumu anlamakta gecikmediler. Şoförün de dikkatini çekmemek için taksiyi caminin bulunduğu sokağa çevirdiler. Bir süre gittikten sonra sağa sola dönerek Sütlüce yoluna indiler. Silahtar'dan gelen yola varınca taksiyi yokuş yukarı çevirip devam ettiler. Eve yaklaştıklarında ortalıkta kimse kalmamıştı. Şafak sökmüştü. Gökyüzünü alaca bir karanlık kaplamış, Piyerloti Tepesi'ndeki ağaçların silüetleri ufukta hareketsiz duruyorlardı. Horoz sesleri ile ezan sesleri birbirine karışmıştı.

Orhan Kaçırılıyor

Faşistlerin lokallerinde sabahtan beri bir heyecan, bir telaş vardı. Dün geceki çalışma onların kapısına kadar dayanınca çok zorlarına gitmişti. Dışardan defalarca gruplar halinde gelenler gidenler oldu. Gelenler bazen lokallerinin etrafındaki işyeri ve kahvelere girerek oralarda görünüyor ve yüksek sesle marş yayını yapıyorlardı. Dar geçidin yanında bulunan inşaatın üstüne çıkıp alt cadde ve sokağa bakanlar, inşaatın içinde bekleyenler artmıştı. Caddede yürüyenler yürüyüşlerinin temposunu artırmış, herkesin hareketleri hızlanmıştı.

Mustafa otobüsten indiğinde, marş sesleri arasında Abuzer'in kahvesine çıktı. Kahvede oturanların bir kısmının yüzü gülüyordu, ama bir kısmının suratı asıktı. Abuzer, biraz soğuk bir davranışla:

- Hoş geldin Mustafa arkadaş. Geç otur sana içecek bir şey vereyim.

- Teşekkür ederim. Öylesine bir uğradım. Eve gideceğim. Yeni otobüsten indim.

Arka taraflardaki cam kenarında oturmuş, dışarıyı seyreden briyantimli:

- Gördüğünüz gibi ortalık gergin. İnsanlar caddeye korkarak çıkar oldu.

- Evet öyle. Peki, ne yapmalıyız ? Bilen var mı?

Abuzer ocağın kenarından:

- Önümüzdeki günler neler gösterecek hep birlikte göreceğiz. Korkarım işyerlerini kapatmak zorunda kalacağız. Ha unutmadan söyleyeyim. Adnan yana yakıla seni soruyordu.

Bir başkası:

- Neden öyle söylüyorsun Abuzer? Belki bir şey olmaz canım.

- Doğru henüz olmuş değil. Ama olanlar da meydana çıkan pehlivanlarının peşrevine benziyor. Bu gece, yarın gece adamların ne yapacağı belli mi? Briyantini:

- Adamların kapılarına kadar yazı yazılmış, afiş yapıştırılmış. Bunu hazmedebilirler mi acaba?

Mustafa, hâlâ kardeşi ile dün gece olanları ve başına gelenleri görüşmemişti. Bu arada Adnan'ın işini de boş vermişti. Zaten burada anlatılanlar da canını sıkacağa benziyordu.

- Arkadaşlar izninizle ben eve bir uğrayayım. Haydi iyi akşamlar.

Eve girdikten bir süre sonra Abdül de geldi. Kapıyı açan annesine:

- Günün nasıl geçti anne?

- İyi geçti oğlum. Benim iyi geçti ama, sizlerin kötü geçiyor galiba.

- Bizim de iyi geçiyor. Mücadele çok hızlı geliyor. Ülke hızla devrime doğru gidiyor.

- Gitsin bakalım oğlum, gitsin.

Mustafa konuşmaları duyunca kapıya çıktı. İçeri girer girmez, annesine devrimi anlatan Abdül'ün heyecanına şaşkınlıkla bakıyordu. Annesine dönerek:

- Anne yemekten sonra çıkınız.

- Hadi siz gidin oturun. Hazırlayınca haber veririm.

Köprübaşını ve caddeyi gezip, mezarlık duvarının dibinde rastladığı arkadaşlarla sohbete dalan Abdül ve Mustafa, evi uzakta olduğu halde orada bekleyen Orhan'ı uyarmalarına karşın gitmemekte ısrar ediyordu:

- Evde canım sıkılıyor. İş verin yapayım. Biraz sonra giderim.

Abdül:

- Yapılacak bir iş olunca seni çağırırız.

Mustafa:

- Amcan nerelerde? Çoktandır hiç görünmez oldu. Görürsen selamımı söyle.

- Ben çoğu zaman amcamlarda kalıyorum. Söylerim.

Çocukluğun, tecrübesizliğin ve gençliğin verdiği cesaretle, arkadaşlarından ayrılıp alt yoldan evine gitmek yerine anayoldan gitmeye kalkmıştı. Cadde bomboştu. Tek başına yürüyerek faşistlerin lokaline yaklaştı. Lokalin karşısındaki inşaatta iki kişi çevreyi izliyorlardı. Lokalin önündeki iki kişi de caddeyi kontrol ediyordu. Geleni gideni takibe almışlardı. Lokalin önünde bekleyenler uzaktan Orhan'ın geldiğini görünce inşaatın içindekilere işaret ederek lokale girdiler. İnşaatın içindekiler de giriş kapısına yaklaşıp Orhan'ın biraz daha yaklaşmasını beklediler. Orhan dikkat çekmemeye çalışarak, biraz da lokalin uzağından geçmek için yolun karşısında bulunan inşaata yaklaşıncı, inşaatın kapısında hazır bekleyen iki kişinin yakınlarından geçmek zorunda kaldı. Pusuya yatmış kurtlar gibi kucaklarına gelen Orhan'ı kollarından tutup içeri çektiler. Ağzını da kapattıklarından hiç ses çıkaramamıştı. Bir anda neye uğradığını şaşırان Orhan, inşaatın karanlığında debelenmeye başladı. Kimselerin duymayacağını, öldürüleceğini düşünmeye başlamıştı. Sesi çıkmaması için ağzını geniş bir bezle ensesinden bağladılar. İki kişi kollarına girerek inşaatın bodrumuna götürdüler. Bodrum zifiri karanlıktı ve inşaatın malzemeleri çalınmasın diye açık bırakılan yerler naylonlarla, tahtalarla kapatılmıştı. Gece sokaktan el ayak çekildikten sonra Orhan'ı lokallerinin içini attılar. Hiç bekletmeden üst kata, arka tarafa götürdüler. Bir sandalyeye oturtup ellerini, ayaklarını bağladıktan sonra, sandalyeyi de su tesisat borusuna bağladılar.

Orhan gece eve gelmeyince, amcası Bekçi Ali ve yengesi meraklanıp aramaya başladılar. Koluna taktığı eşi ile derneğin önüne

gelen Bekçi Ali, mahalledeki sessizliğin nedenini de bildiğinden pek fazla oyalanmadan, dik yokuştan aşağı indi. Mustafalara gitmek üzere çıkmaz sokağa ilk kez giriyordu. Annesini pek az görmüşlerdi. Kapıya vurup beklemeye başladılar. Annesi kapı açarken başörtüsünü örtmeye çalışıyordu. Kapıyı açtığında başörtünün bir ucu kaydı. Bir yandan başörtüsünü düzeltirken, bir yandan da Bekçi Ali ve eşine:

- Buyrun birini mi aradınız?
- Orhan'ın amcasıyım, bu da eşim. Bu saate kadar gelmedi. Merak ettik acaba burada mı?
- Küçük oğlanla gelip gidiyorlardı bazen. Birkaç gündür bize uğramadı.
- Mustafa nerede?
- Az önce arkadaşları ile çıktılar. Gelir belki. Bizimkiler bazen sabaha karşı geliyor. Ben alıştım artık.

Orhan sabaha karşı, üstü başı, toz toprak içinde doğruca amcasının evine geldi. Bilekleri kıpkırmızıydı. Gece gelen birkaç kişi tarafından sorgulanmış, kendileri ile çalışması istenmiş, eğer kabul etmezse ise öldürüleceği söylenmişti. Tüm devrimci ve solcuların isimleri okunarak, olayın ne kadar ciddi olduğu anlatılmak istenmişti. Gece sabaha karşı elleri arkasından bağlı olarak arka odada bırakıp gittiklerinde, kendi kendine ellerini çözmeyi başarmış ve arka pencereden bahçeye atlayarak kurtulmuştu.

Gece sabaha kadar rahat uyuyamayan amcası kapının vurulması ile kapıya koştu. Gördüklerine inanamamış durumda:

- Orhan! diye bağırarak yeğenine sarıldı. Gözlerinden, yanaklarından öperek sımsıkı kucakladı. Omuzlarından tuttuğu gibi havaya kaldırarak içeri aldı. Eşi ve çocukları yataklarından kalktılar. Salona geçip koltuğa oturmuş olan Orhan'ın yanına koştular. Yüzünde kaçırılmanın verdiği korkulu bir ifadeyle, gülmeye çalışarak kendilerine bakan Orhan'a tek tek sarıldılar. Kızlardan biri, Orhan'ın evine haber vermeye koşarken, yengesi de mutfaka gidip su getirdi. Üstü başı toz toprak içindeydi. Yengesi omuzlarından tuta-

rak, üstünü değiştirmesi için banyoya götürüp yıkanmasını söyledi. Babası pek ilgisiz davrandığından Orhan banyoda iken annesi geldi. amcasının pijamaları içinde yiğit bir genç gibi oğlunu karşısında gören annesi, oğlunun boynuna sarılıp gözyaşlarını tutamayıp ağladı. Orhan o küçük çocuk yüreği ile olgun bir genç gibi davranarak annesini teselli etmeye çalıştı. Hep birlikte salona geçtiler.

Halk Adına El Koyuyoruz

Resul, Esin ve arkalarında Abdül pazar esnafını dolaşıyorlardı. Fırının karşısındaki manifaturacı ile ayak üzeri bir süre görüştüler. Manifaturacı, İrfan Bey'in bu işleri bir dernek aracılığı ile yaptığını kendilerinin de bu yolu kullanmalarını önerdi. Abdül:

- Suyun başını kimler tutuyormuş da haberimiz yokmuş meğer. Onların seçimine gidemeyiz biz. Hem ne zaman olur? Belki iki yılda birdir. Bu kadar süre bekleyebilecek miyiz? Çalıştığım işyerinin spor kulübü ve derneğin seçimleri için bir çalışma yapalım, dedik. Beceremedik. Adamlar bütün köşe başlarını tutmuşlar. Uzun bir çalışma gerektirir o işler. Resul:

- Peki ne önerirsin?

- Bu öneriyi duymadık sayarız.

- Eee...

- Eesi bildiğimiz yöntemlerle bu işi çözmek. Esin:

- O işin kolay yanı. Biz yine seçim yolunu denemek için bir girişimde bulunalım. Olmaz ise, yapamayacaksak dediğinizi düşünüyoruz.

Resul:

- Arkadaşlarla bir konuşalım. Belki daha uygun bir formül bu-

lunur. Mutlaka başka deneyler de vardır.

- Bu işi fazla uzatıp dallandırıp, budaklandırmamalıyız. Böyle gerekçelerle birçok işi yüzümüze gözümüze bulaştırıyoruz. Ötekiler gibi yapmayalım. Danışacaksak da hemen gidip danışalım.

Resul:

- Abdül, ikimiz gidelim mi? Esin buralarda görünsün.
- Görünsün de; bugün pazar. Buraları boş bırakmaya da gelmez.
- Haydi siz görüşüp gelin. Ben kahveden bir arkadaş daha alır, buralarda dolaşırım.

İki arkadaş, hiç vakit kaybetmeden oradan ayrıldılar. Merkeze vardıklarında danışacakları arkadaşları buldular. Bir süre görüşüp ayrıldılar. Yapılan görüşmeler sonucu, seçimlere katılarak derneğin yönetimini ele geçirmek ve o aracılıkla, işi yapmak en güzel yoldu, fakat, günün pratiği uzun soluklu çalışmalara uygun değildi. Mahalle halkı tehdit altında iken, ne zaman olacağı belli olmayan seçimleri bekleyip derneğin yönetimi ele geçirmek, en azından bugün için uygun görülüyordu: Fırtınanın ortasında dalgalarla boğuşurken sandalı nasıl yapmak gerektiğini düşünemezsiniz, bunun için daha sakın bir liman gerekirdi.

Pazarın en canlı anıydı. Tezgâhları onaran işçiye buldular. Toplanan paralar pazar yerinin bitiminde bulunan kahvede bekleyen fötr şapkalı bir beye gidiyordu. Tarif üzerine hemen tanıdılar. İşçiden gerekli bilgileri alıp, yola çıktılar.

Çayocağının hemen yanında bulunan masada çayocağı sahibi ile başındaki saçları epeyce dökülmüş bir bey oturuyordu. Masanın kenarında da bir fötr şapka sanki sembol gibi duruyordu. Abdül dışarıda kaldı. Esin ile Resul doğruca masanın önünde durdular. Oturan iki kişi de durumdan işkillenmişlerdi. Gelenlerin yüzlerine bakmadan konuşmalarına devam ediyorlardı. Resul:

- İyi günler. İrfan Bey'le görüşmek istiyorduk.

İkisi de kafalarını kaldırdıklarında gelenlerin kim olduklarını tahmin etmekte gecikmediler.

- Buyurun benim.

- İrfan Bey, biliyorsunuz bu mahallenin güzelleşmesi, gelişmesi, halkının kültürel düzeyinin artması için kurulmuş bir derneğimiz var. Ve bu dernek maddi sıkıntı içinde. Duyduk ki pazar esnafından toplanan paralarla esnafın tezgâhlarının tamir ve bakımı yapılmıyormuş ve kalan bir miktar para da sizde kalıyormuş. Bundan sonra bu işleri bizler yaptıracağız. Kısaca artan paraya da halk adına el koyuyoruz. Halkın parası halkın yararına kullanılacaktır.

İrfan Bey, sandalyesinden iyice geri doğrularak:

- Nasıl olur? Nasıl yaparsınız bunu? Yıllardır alışlagelmiş bir şey bu. Esnaf beni tanıyor, güveniyor. Ben de onların işlerini yapıyorum. Bunun hiç kimseye bir zararı yok.

- Doğrudur. Zararı yoktur. Ama faydası da yoktur. İstiyoruz ki bundan sonra faydası da olsun.

Çayocağı sahibi:

- Gençler, bu yaptığınız pek yakışık alan bir şey değil. Haklısınız bir derneğiniz var ve buna para gerek Ama, bu beyin de buna göre kurmuş olduğu bir düzen var. Ona göre borcu, harcı vardır. Çoluğu çocuğu buradan geçiniyor olabilir.

- Olabilir de ne kelime birader. Yıllardır bu işi yapıyorum. Zaten ben de çok önceleri bu işe bakan birinden para ödeyerek aldım.

- Olabilir İrfan Bey, sizler de karşılıksız derneğe devretmiş olacaksınız. Kimse bu işten tek başına fayda görmemiş olacak. Eğer artan bir para olursa, O da mahalle halkının yararına kullanılmış olacak.

- Yapmayın, etmeyin. Bana bir süre müsaade edin.

- Müsaade edecek bir şey yok amca. Biz kendimize almıyoruz. Az sonra paraları toplayan arkadaş gelecek. Burada herkesin gözü önünde derneğimizin makbuzunu keserek kendisine vereceğiz. O da pazar esnafına tek tek anlatacak. Sonra istersen pazar esnafına sorarız. Bakalım memnun oluyorlar mı?

- Durun ben bir eve kadar gideyim. Hemen gelirim.

- Hayır. Beraber bekliyoruz. Paraları toplayan arkadaşla görüş-tük, az sonra gelecek. Senin yanında durumu ona da açıklamalıyız.

Bir yanlışlık olmasını istemiyoruz.

İşçi gelince, konuştukları gibi işçinin günlüğünü verdiler, kalan paraya derneklerinin makbuzunu kesip, işçiye pazar esnafına göstermesi için uzattılar:

- Şimdi bu makbuzu bütün pazar esnafına göster. Bundan sonra alınan bütün paraların makbuz karşılığında alınacağını bilsinler. Ve ne şikâyetleri olacaksa hemen derneğimize başvursunlar. Senin de bundan sonra bir sorunun olursa, derneğimize durumu aktar. Bizi mutlaka bulacaksın.

İşçi korka çekine bir İrfan Abisine bir çevresine bakındıktan sonra:

- Peki abi.

İrfan Bey ve çayocağı sahibi, olup bitenleri yerlerinden bile kıpırdamadan sessizce izlemektedirler. İşçinin yüzü muzip bir şekilde gülmekteydi. İrfan Bey başına gelecekleri hissetmiş olmalı ki, susuyordu. Çayocağı sahibi kendini biraz geri çekerek:

- Oldu mu bu şimdi gençler? Yakışık aldı mı? Kafam karmakarışık oldu. Bu nasıl bir iş böyle?

Resul:

- Belki haklısınız. Biz biraz acele ettik. Durumun nasıl da ahlaksızca ve mafya usulü yürüdüğünü öncelikle anlatmalı, sonra bu işe başlamalıydık. Ama şunu bilirsiniz ki, yaptığımızı bundan çıkarı olmayan herkes doğru bulmaktadır. Ve göreceksiniz, duyacaksınız ki bu iş iyi olmuştur.

Çok geçmeden pazar esnafından tezgah onarımları dışında para istendiği öğrenildi. Belirlenen bir esnafın tezgahına, iki genç yardımcı gibi yerleştirildi. Bir süre sonra beklenenler de geldiler. Sonradan gelenlere dönerek:

- Buyrun siz ne istiyorsunuz?

- Bizi İrfan Abi ile arkadaşı gönderdi. Bir emaneti varmış onu almaya geldik.

- Onların ne emaneti olabilir ki bende. Bizim pek işimiz olmaz onlarla. Kırım yok, pisimiz yok. Tezgâh için de zaten demeğe ge-

rekli bağışımızı yapıyoruz.

Bekleyen gençler, hafifçe kenara çekilerek durumu bir süre izledikten sonra, pazarcıya dönerek:

- Durun bi dakika. Ne oluyor burada? Kim bunlar?

- Tanımıyorum. Para almaya gelmişler. İrfan Bey'in de selamını getirmişler.

- Kim bu İrfan Bey?

- Bizim tezgâhların bakımını yaptırıyordu. O galiba. Haraç istiyor adam bütün esnaftan.

Bekleyenler, gelenlere dönerek:

- O işleri artık bizim demek yaptırıyor. Ve paraları da bizim aradaşlar topluyor zaten, bu ne demek oluyor şimdi. Bir iş için iki kez para mı toplanır? Hadi çekin gidin buralardan bir daha sizleri buralarda görmeyelim.

Para istemeye gelenler geri çekilerek bellerine uzandılar ise de iki genç birden tezgâhtan kaptıkları bıçakları havaya kaldırarak öbürlerinin üzerlerine yürüdü. Kaçmaya çalışan haraççıların arkasından:

- Faşist köpekler, esnaftan haraç mı alıyorsunuz? Bundan sonra geldiğinizde bizi karşınızda bulacaksınız. Sıkıysa bundan sonra da gelin bakalım.

Bir süre sonra pazaryerinden uzaklaşanların arkalarından gitmekten vaz geçerek geri döndüler.

Gelip pazarcının etrafında toplananlara durumu anlatıp korkmamalarını, bütün esnafın kollandığını, bundan sonra işlerin eski si gibi gitmeyeceğini söyleyip uzaklaştılar.

İşin rengi değişmiş, mertlik bozulmuştu. Olaylar çok hızlı geliyordu. Halkta ve devrimcilerde hiçbir donanım yoktu. Çok geçmeden gerekli hazırlıklar da yapılarak eksiklerini giderdiler. Kendilerini savunacak mekanizmaları kurmakta gecikmediler.

Gerçekler Acı ve İnatçıdır

Zehra, banyodan çıkmış ve gür saçlarını havlu ile sarmıştı; yatağın üzerinde kamı ile oynuyordu. Karnının ve memelerinin büyümeye başladığını, bedeninde o günlere kadar alışık olmadığı değişiklikler olduğunu fark ediyordu. Yüzündeki mutluluk ifadesi, yerini aniden bir hüzne bıraktı ve ağlamaya başladı. Yançıplak yatağın üzerinde beklerken, kapıdan gelen bir sesle irkildi. Hemen kendini toparlamaya başladı. Üstüne bir şeyler geçirip yatak odasının kapısına koştu. Kocası hiç beklenmediği bir saatte eve gelmişti.

- Zehra!..

Ses gelmeyince daha yüksek bir sesle:

- Zehra, nerdesin?

Kocasının geldiğini anlayınca sessizce bekledi. Kocası ağır hareketlerle salonu, mutfak, banyoyu gezdikten sonra, banyonun halinden durumu anladı. Yatak odasına doğru ilerledi. Zehra'nın üzgün durumunu fark etti.

- Ne oldu sana? Bir şeye mi üzüldün?

- Hayır, bir şeye üzülmüş değilim.

- E, ağlamışsın. Ne diye ağlıyorsun öyleyse?

- Annemle, babamı özledim. Buraya geldiğimden beri bir kez olsun göremedim.

- Üzüldüğün şeye bak. Üzme kendini. Gider görürsün. Hatta biraz kalabilirsin bile. Şimdi işleri de çoktur. Yardım edersin. Onlar da çok sevinirler. Ben kendi kendime idare ederim. Sen hiç merak etme.

Zehra'nın eli karnının üstünde öyle kalakalmıştı. Kocasının gözleri elinin altındaki karnına gitti.

- Sen son zamanlarda biraz kilo aldın galiba. Geceleri de fark ediyordum. Ama söyleyememiştım.

- Bana da öyle geliyor. Biraz kilo aldım galiba? İş yok, güç yok. Kilo alınmaz mı?

- Ben gideyim. Bakkala gelen olur. Ceketimin cebinde defteri unutmuşum. Onun için gelmişim. Gitmek istersen haber ver, sana hazırlık yapayım. Hadi hoşçakal.

Ağır hareketlerle kapıya yaklaştı. Klik sesi ile kapı arkasından kapandı.

Yaşlı bakkalın önünden çevresine bakmadan ilerleyen Adnan, bir süre yürüdükten sonra geriye dönüp bakkalı kontrol etti ve soğanın arasına daldı. Bir süre daha yürüyüp Zehra'nın evine yaklaşıncaya ayaklarını yerdeki çakıl taşlarına sürterek Zehra'nın duyup kapıyı hazır tutmasını bekledi. Ayakkabısını tekrar tekrar yere sürüp, bir iki de salladıktan sonra kapının sesini duydu. Usulca içeri süzüldü. Kapı arkadan sürgülendi.

Birbirlerine sarılıp bir süre öyle beklediler. Adnan ne yapacağını, nasıl söyleyeceğini bilmez halde Zehra'nın uzun, büküm büküm saçlarını koklayarak, kulaklarının arkasını, boynunu öperek dudaklarını sevgilisinin dudaklarına yapıştırdı.

İkisinin de kalplerinin sesi duyuluyordu. Zehra kollarını Adnan'ın boynuna dolayıp dudaklarını öperken; Adnan da ince, uzun kuğu gibi boynundan aşağı sırtına doğru okşamaya başladı. Yavaşça iterek de kapının yanındaki duvara yasladı. Elleri bel ile kalça kıvrımlarına değerken kasıklarının ağrıdığını, tüm vücudunun ateş-

ler içinde yandığını hissetti. Uzun elbisesini yukarıya doğru sıyırarak elleri ile pürüzsüz kalçalarını kendine doğru çekip, dipdiri, iri göğüslerini vücuduna yapıştırdı. Birbirlerine sımsıkı sarıldılar.

Adnan bir yandan sevgilisinin kalçalarını okşayıp külotunu aşağı doğru indirirken, bir yandan da olacakları düşünüyordu. Nasıl söyleyebilirdi? Şimdi yine ikisinin de canları sıkılacak ve şu güzel ortam bozulacaktı.

- Sana ne oluyor Adnan? Senin bir sorunun mu var canım? Az önce elbiselerimi delerek bacaklarımın arasına girecekken birden gevşeyiverdin. Seni nasıl da istiyordum. Görüyorsun kalbim küt küt atıyor, bütün vücudum titriyor.

Susmanın, uzatmanın bir anlamı kalmamıştı. Akşamın bütün heyecanı gitmişti. Oysa son bir kez sarılmayı, doya doya öpmeyi, sevişmeyi nasıl da istiyordu.

- Sana biraz sonra söyleyeceklerimi düşünürken canım sıkıldı ve bütün heyecanım kaçiverdi. Kusura bakma. Seni çok seviyor ve istiyordum.

- Ne oldu peki? Ne söyleyecektin?

- Üzülmeyeceğine, beni anlayacağına söz ver.

Halının desenlerine, renklerine bakarak, işaret parmağı ile halının desen çizgilerinde gezinirken, Adnan'ın ağzından çıkacak sözleri bekliyor ve bütün dikkati ile ona bakıyordu. Adnan pencereyi hafifçe kaldırıp, yan tarafta sehpanın üzerinde duran kül tablasını pencerenin altına koydu. Cebinden sigarasını çıkarıp çakmağa uzanırken:

- İçme şu zıkkımı, mereti. Az sonra odanın içi sigara dumanı dolacak. Sen gittikten sonra da suç izleri gibi kokusu kalıyor. Hoş bunu anlayacak kimse de yok ya...

- Birkaç firt çekip bırakacağım. Canım çok sıkkın.

Sigarasının ucunda kül birikmiş düştü düşecekken fark etti. Hemen pencere altında duran kül tablasına uzandı ve parmağı ile sigarasına dokundu, sigaradan kopan tüm küller parçalanarak, pencere kenarına, örtülerin ve Adnan'ın üzerine dağıldılar. Zaten gergin ve sinirli olan Adnan hızlı bir hareketle yerinden doğrulurken

Zehra:

- Bırak şimdi onlarla uğraşmayı, az sonra sen gidince ben temizlerim. Üzülünce sigara, keyiflenince sigara... Oh ne âlâ... Bu zıkkımın ne zaman, nerede isteneceği de belli değil.

- Haklısın canım. Bırak şimdi bunları ne yapalım, onu söyle.

- Ne söyleyeyim? Ne yapmamız gerekiyorsa söyle de bitsin bu işkence artık.

Sırtına gelen yastığı düzeltti.

- Doktor yarın bekliyor.

Bir anda gözleri doldu. Yanda bulunan yastığın üstüne kapandı. Hayatın acı gerçekliği ve inatçılığı hayal gücünün sınırlarını bir kere daha yıkmıştı.

Avin Büyüğünü Kaçırdık

Mahallenin tek önemli girişi olan Köprübaşı'na doğru yürüdü. İki el ateş edildi. Hızla yere yatarak, havaya ateş etti. Arkasındaki gençler de bulundukları gecekondunun duvarından ateş edilen yeri kolluyorlardı. Sürünürcesine bulunduğu yeri terk ederek mezarlık tarafına geçti. Onun uzaklaştığını gören faşistler peşinden ilerleyerek caddeye çıktılar. Takip eden gençler karşılarına çıkıp silahlarını doğrultunca, paniğe kapılıp mezarlık tarafına kaçtılar. İsteddiği bu idi. Faşistlerin kendine yaklaştığını görünce, gizlendiği duvarın dibinden usulca çıkarak, mezarlık duvarını siper edip silahını doğrulttu. Kısaç altında kalan faşistler panik halinde, biri onun tarafına, diğeri öbür tarafa ateş ederek, karşılarında bulunan yüksek duvara tırmandı. Gecekondunun çatısı hizasındaki duvardan atlayıp kaçtılar.

Tekrar ilk başladığı yere gitti. Kendisi bir yanda, arkadaşları diğerk yanda beklerken kapalı kasa kamyon görüldü. Diğerlerine işaret ederek, kamyonun sapacağı arka fırın sokağına doğru ilerledi. Kamyonun ön kısmında şoförden başka iki kişi oturuyordu. Sokağa dönüş yaparken giyimi düzgün bir kişi indi. Kamyonun tente

pencerelerinin açıklığından içerde sigara içenler olduğu anlaşıyordu. Abdül kamyonun arkasına takılınca arkadaşları da inen kişiyi kollamaya başladılar. İki genç geleni sıkıştırmak için yaklaşmaya başlamışlardı ki, bir otomobil görüldü. Gelen otomobile el kaldırdı ve duran otomobile binip uzaklaştı. Gençler bakakalmışlardı. Koşup Abdül'ün yanına vardılar. Durumu anlattıklarında Abdül:

- Tüh be avın büyüğünü kaçırdık. Tam indirilecek adammış.

Üç arkadaş durumu değerlendirip fırını basmaya, gerekirse çatışmaya karar verdiler.

Fırın, boş bir araziden sonra toprak bir yol üzerinde idi. Az önce gelen kamyon da fırının önüne toprak yola park etmişti. Öbür tarafı başka bir sokağa ve faşistlerin denetlediği mahalleye açılıyordu. Üç arkadaş yaklaşık beşer metre ara ile fırına doğru yürümeye başladılar. Mayalanmış hamurlar, tabut gibi teknelerinin içine doldurulmuş, üzerleri beyaz örtülerle örtülmüştü. İçerde birkaç işçi görülüyordu... Fakat az önce kamyondan inenler bunlar olamazdı. Peki ama onlar neredeydiler. Bu soruların yanıtlarını kafalarında düşünürlerken, fırının arka kısmında bulunan, ışık yanan bir bölümü fark ettiler. Bir süre geri çekilerek ne yapacaklarını kararlaştırdıktan sonra iki arkadaş fırına giderek ekmek olup olmadığını sordu. Hamurcu kendine yardım eden işçiye:

- Bu saatte pek ekmek kalmaz ama, şu arkada bulunan kasanın içine bir bakıver. Belki kalmıştır.

İşçi elindeki ıspatulayı bırakarak, arkasını dönüp tarif edilen bölüme gitti. İki arkadaş içerde ışık gelen bölümü daha iyi görebilmek için bulundukları yerden biraz uzaklaşarak fırının giriş kapısına doğru yürüdüler. İşçi arkadan elinde bir ekmekle dönerken, kapalı bölümde bulunan ve sesleri duyanlardan bir kişi kapıyı açarak dışarı çıktı. Ekmeği alıp parasına cam kenarına bırakırken, dışarı çıkan kişinin üstünün başının temizliği, düzgünlüğü dikkatlerini çekti. Hızla uzaklaştı ve Abdül ile buluştu. Fırını basmak için uygun bir zamandı. Yanındaki arkadaşlarından birini durumu anlatmak üzere mezarlık duvarı dibine gönderirken, kendisi de az önce bek-

lediği gece kondunun çatışının altındaki karanlığa çekildi. Giden genç yanına iki kişi daha alarak gelmişti. Yeni gelenlere durumu anlatarak üç kişi önde, iki kişi arkada fırına doğru ilerlediler.

Önceden fırından ekmek alan iki kişi fırının biraz uzağında arka sokağı kollamaya geçerken, Abdül kamyonun arkasında cebinden çıkardığı kırmızı, bir bezi yüzünü kapatacak şekilde bağlayıp silahının namlusuna mermiyi sürdü ve sokağı kollayanlara da işareti vererek ileri doğru fırladı. İşareti alanlardan biri, diğerine:

- Haydi kolay gelsin, diyerek fırladı. Üçüncüsü de arkadaşına yanıt bile vermeden onlara yetişti. Birlikte fırının kapısına dayandılar. Karşılarında silahını kendilerine doğrultmuş, yüzü kapalı biri ve yanlarında duran iki genci görenler neye uğradıklarını anlamadan:

- Hepiniz yere yatın, kimse yerinden kıpırdamasın!

Komutu duyan işçiler korkarak, titreyerek, yatacak yer aramaya başladılar. Az önce ekmek veren işçi plastik su bidonlarının arasına kafasını soktu, usta hamur teknelerinden birinin üzerine doğru uzandı, yanındaki de ekmek kasalarının arasında kendine uygun bir yer buldu ve hepsi de kıpırtısız itaat ettiler. İçerdekilerden az önce kapıya çıkan, yine dışarı çıkınca:

- Basıldık! diye içerdekilere bağırarak kapıyı hızla kapattı. İçerden gelen, gürültü patırtıya dışardan atılan silah sesleri karıştı. İçerden de silah sesleri gelmeye başladı. Tekrar kapıyı açıp, fırının arka bölümüne saklanmak isteyince merdivenlerden atlarken, ustanın yanında bulunan hamur teknesinin içine boylu boyunca yüzü koyun düştü. Düşmesi ile kalkması bir oldu. Tekneleri devirerek kaçtı. Kabarmış olan hamurda önce yüzünün kalıbı çıktı. Sonra hamur yavaş yavaş eski haline geldi. Fırın işçileri korku, panik, telaş içinde yattıkları, kafalarını soktukları yerden daha uygun yerlere sindiler. İçerden sandalyelerin masaların devrilme seslerine pencerenin açılıp arka sokağa atlayanların ayak sesleri ile silah sesleri birbirine karıştı. Abdül'ün yanındakiler fırını kollarken, arka sokağı görebilen duvara doğru koştu. Pencereden atlayan iki kişi duvarın dibine yatmış arkadaşlarının inmesini beklerken, iyice duvarın

dibine sızdılar. İkinci kez başlayan silah sesleri ile kendini duvardan aşağı attı. Yere düşen yaralanmıştı. Ayağa kalkmakta zorlandığını gören arkadaşları geri dönüp almak için ona doğru gelirken, binanın öbür yanına dolanan Abdül ve arkadaşları ateş edince, onlar da silahlarını ateşleyerek arkalarına bile bakamadan kaçmaya başladılar. Son gelen silah sesleri ile Abdül ve arkadaşları olay yerinden hızla çekildiler.

Kurtların İni Dağıtılmadan Bize Uyku Yok

Akşamın alacakaranlığında dışarıdan gelen bir kadın bir erkek faşistlerin lokalinin bulunduğu cadde üzerinde yürüyordu. Onlar lokalin önünde anormal bir durum olup olmadığını görecektik arkadaşlara durumu işaret ile bildirecekti. Arkalarında da Resül ile yine mahalleye ilk kez gelen bir militan vardı. Lokalin karşısında bulunan sokağa çıkan Dar Geçit hizasında iki genç, bellerinde silahları gelecek işareti bekleyecekti. Eylemlerde yapılanları bilmemek, kişileri tanımamak çok önemsenen bir kuraldı. Bu altı kişi de birbirlerini tanımıyor, Resül'ün işareti ile harekete geçeceklerini biliyordu. Önden giden erkek, eşi rolündeki kadının kolunu bırakıp ayakkabısını bağlamak için eğilip doğrulması eylemin yapılabileceği anlamına geliyordu.

Önden gidenler lokalin hizasına yaklaşmışken arkadaşları da dikkatlice onları takip ediyorlardı. Biraz ilerlemiş olan Resül, bir yandan önden gidenleri takip ederken militanın yaklaşmasını bekledi. Erkek, kadının kolunu. Bırakıp eğilirken, hiç sigara içmeyen Resül, cebinden çakmak ve sigarayı çıkartıp yakmaya çalışırken lo-

kalın önünde bulunan kumlara doğru yürüyen çocukları gördü. Ağır hareketlerle, sigarası ağzında bekleyen militana yaklaşıp çakmağı O'na uzatıp, çocuklar nedeniyle eylemin yapılmayacağını anlattı. Döndüğünde lokalin karşısında bulunan kahveden çıkan ve kendisine doğru yaklaşmakta olan ince, uzun yüzlü, bıyıklı Davut'u gördü. Hiç vakit kaybetmeden uzaktan selamlaşıp ilerledi.

Dar Geçit'in karşısında bulunan gençler, ayakkabısını bağlayan erkeğin oradan ayrılması ile silahlarını bellerinden çıkartıp, geçitin karşısındaki lokale doğru ateş etmeye başladılar. Kahve önündekiler apar topar içeri kaçarken, sokakta bulunan işçi de ne olduğunu anlayamadan kendini kahveye attı. Gençler mermileri biter bitmez uzaklaştılar. Resul ile yanındaki de o panikten yararlanarak hemen önünde bulunan dar geçite girerek oradan uzaklaştı. Arkadan gençlerin yanına yaklaşarak işaretler yaptılarsa da, durum anlaşılincaya kadar gençler tabancalarındaki mermileri bitirmişlerdi.

Birkaç gün sonra, yine bir akşamüzeri, daha önceleri ara sıra gelen üniversiteli gençlerle birkaç da kız geldi. O gün mezarlık çevresinde ve mahallenin güvenli yerlerinde sokak sokak dolaşıldı. Halktan birçok kişi mahalleye yeni gelenleri evlerine davet ederek sıcak ilgilerini gösterdilerse de gelenler evlere pek girmeyerek, daha çok sokak aralarında dolaşmayı, konuşmayı yeğlediler. Akşam hava kararırken mahallede toplanan gençlerle, organize ettikleri mahalleliler, caddeye çıktılar. Faşistlerin lokalinde birkaç kişi çay ocağının çevresindeki masalara toplanmış oturuyordu. Zaten bu saatte kalabalık olan caddede yeni gelen kalabalığı da fark edemediler. Kahvelerden, otobüs durağından, evlerinden gelenlerle lokalin önü oldukça kalabalıklaştı. Lokalin önünün kalabalıklaştığını gören grubun elemanları ellerinde kazma, kürek, sopalarla halkın arasına katıldılar. Uzun süredir oralarda pek görülmeyen ve Kara Musa olarak tanınan biri, yüksekçe bir yere çıkarak:

- Arkadaşlar, faşistler bu mahalleye geldiğinden beri bu mahallede huzur kalmadı, insanlar sokağa çıkamaz, çocuklar okula gidemez oldu. Pek yakında işe gidip gelmek de kolay olmayacak. Mahallemizin huzurunu bozan, bizi birbirimize düşüren bu çetelerden en kısa zamanda kurtulmamız gerekiyor. Çünkü artık ellerinde silah gelip geçenleri bile vurmaktan, öldürmekten geri kalmıyor ve kalmayacaklar. Bunlara son bir ihtar yapalım, kimseye zarar vermeden, kan akıtmadan bir gözdağı vereceğiz. Bu bir uyarıdır. Anlamazlar ise daha sonra anlayacakları dilden de konuşuruz. Bugün bazılarını yapılanlar, yarın hepimize yapılacaktır. Bu kurt inini mutlaka dağıtmalıyız. Kurtların ini dağılmadan bize uyku yok. Bunun herkes böyle bilsin!

İçerde bulunanların arasında Esin'in kardeşi de vardı. Resul içeri girip ona dışarı çıkmasını söyledi.

O da çevresindekilere bile bakmadan denileni yaptı. Diğerleri yere yatırıldı. Tek tek üzerleri kontrol edildikten sonra, ellerinde kazma, kürek, sopa olanlar da binanın camlarına çerçevelerine vurmaya başladılar. Konuşmayı yapan genç, eline bir kazma alarak, hızla merdivenlerden birinci kata çıkarak camlara, kasalara vurmaya başladı. Masaları deldi, teybi kırdı. Bir yandan sloganlar atılırken, bir yandan da camlar, kasalar, kapılar kırılıyordu. Cam şakırtıları, kazma kürek sesleri içerde bulunan faşistleri iyice korkutmuştu ve arkalara doğru çekilmişlerdi. Kısa bir süre içinde lokalin camları kırılmış, kasaları kısmen dağıtılmış ve duvarları yazılmıştı. Serhat, yanında bir komşusu ile lokalin girişindeki masanın yanından Mustafa'ya bağırdı:

- Niye böyle şeyler yaptırıyorsunuz? Evimizin, kahvemizin bütün cam ve çerçevelerini kırdırdınız. Bu yaptığınız yanınıza kalacak mı sanıyorsunuz?

Yanına gelen Mustafa:

- Ben mi yaptırıyorum ki, yapanlar ortada, görüyorsun. Üstelik ne yüzle insan içine çıkıyorsun. Hemen arkada katiller oturuyor.

Senin yerine onlar gelsinler de konuşsunlar.

Gürültü patırtı arasında fark edilmeyen bu söz düellosu mahalleli iki gencin saflaşmasının işaretlerini de veriyordu.

Çok kısa süren bu eylemin hemen arkasından da cadde üzerinde bulunan tüm kalabalık çekilmiş, cadde bir anda ıssızlaşmıştı. Polis uzaklardan görüldüğünde ortalıkta olayla ilgili kimseler kalmamıştı

O gece yine sabaha kadar silahlar susmadı. Mahallenin çeşitli yerlerinden aralıklı olarak silah sesleri geldi. Mustafa odasında uyurken bile, annesi, evin çevresinde duyduğu her ses üzerine lambaları bile yakmadan dış kapının arkasına gidip dışarıyı dinledi. Ara sıra gelip pencerenin önünde dışarıyı seyretti. Olan bitenlerden iyice bunalmıştı. Sabahın alacakaranlığı ile uykuya dalabildi.

Mutfaktan gelen bir sesle yatağından fırlayan anne, Mustafa'yı mutfakta görünce az önce korkular içindeki yüzü yumuşayıverdi.

- Anne ben bu sabah biraz erken çıkmalıyım. Çünkü bir süre yolu mu değiştireceğim. Yürüyüp birkaç durak sonra otobüse bineceğim.

- Dur oğlum. Bekle biraz, ben de seninle geleceğim. Zaten bütün gece boyunca gözüme uyku girmede. Kardeşlerin uyurken birlikte gidelim.

- Hiç gerek yok anne. Olayı çok büyütme.

- Hiç konuşma oğlum. Daha fazla dayanacak gücüm kalmadı. Bari kafam dinç olur.

Birlikte evden çıkıp alt sokaktan yürüyerek ilerlediler. Aynı şeyi birçok aile de yapmaya başlamıştı. Mezarlığın yanından geçerek köprüye en yakın sokaktan içeri girdiler. Az sonra köprünün başındaydılar. Anne bir süre sokağın başında beklerken, Mustafa da köprüden hızla geçerek Şark Kahvesi tarafına ulaştı. Burası biraz daha güvenli ve etki alanlarının dışında kalıyordu. Az ilerde de bir otobüs durağı vardı. Ayrıca Şişhane'ye giden minibüs hattı da buradan başlıyordu.

Durağa yaklaştığında, durağın dışında bekleyen bir grup genç kız kendi aralarında bir şeyler konuşurken, yanlarından geçen

Mustafa'ya seslendiler. Kızlardan biri:

- Mustafa Abi. Akşam sizin mahalle yine karışmış. Bir yaramazlık var mı?

Geri dönerek:

- Ciddiye alınacak bir şey olmadı. Yalnızca binalarının camları kırıldı. Onlar içerde oturuyorlardı. Seslerini çıkaramadılar.

Aralarından uzun boylu, esmer biri:

- Senin için faşistlerin lokaline girdiğini söylediler doğru mu?

Hemen her gülümsemesinde yay gibi gerilerek, hilal şeklinde uzayan kaşlarının altında kısılarak uzayan gözlerinin içi gülümsüyordu.

- O kadar da değil. Serhat oradaydı. Ben de yanına gidince biraz dalaştık. O kadar.

Oysa halk arasında bu basit eylemlerden, ilişkilerden yeni kahramanlar yaratılıyordu. Kendisinin bile farkında olmadığı bu hareketi gece mahallede nasıl anlatılmışsa, ağızdan ağıza dolaştıkça başka anlamlar katılıyor, olaylar gerçek yaşananların çok çok üzerinde abartılarak yeniden harmanlanıyordu.

- İyi günler, diyerek yanlarından ayrılırken, kızlar da arkasından durağa yürüdüler. Otobüse binerken kızları önüne alarak bindirmesi kızların hoşuna da gitmişti. Otobüste de birçok mahalleli dün gece olanları anlatıyordu. Bazıları Mustafa'yı göstererek konuşuyor. Bu durum onda içten içe sevinç, kaygı karışımı duygular oluşturuyordu.

İşyerine varınca ağabeyini aradı. Sekreter, ağabeyinin dışarıda olduğunu, gelince söyleyeceğini belirterek telefonu kapattı. Mahallede yaşam gündüzleri de zorlaşmıştı. Evden ayrılanlar, kaygılar, kuşku-lar içinde evde kalanların durumunu düşünüyordu. Tanınmadık her-kese belki bir düşman, belki ajan, gözüyle bakılır olmuştu. Sabahle-yin annesinin tedirginliği Mustafa'yı da tedirgin etmişti. Annesinin ve kardeşlerinin başına bir şey gelmesinden korkuyordu.

Takım elbiselerden birini mağazadaki müşteriye göstermek üzere indirmek için uzandığında telefon çaldı. Masaya yakın duran Kemal Usta:

- İyi günler buyrun.

Ahizeyi telefon cihazının yanına bırakarak:

- Ağabeyin arıyor.
- Arayacağımı söyleyebilir misin?
- Akşam üzeri oldu, bulamayabilirsin. Beyefendi elindeki elbiseyi incelerken görüşürsün.
- Peki geliyorum.

Telefonun ahizesini eline alırken Kemal Usta masadan ayrılarak müşterinin yanına gitti. Ağabeyi ile konuşmasını fazla uzatmadan bitirdi. Kemal Usta:

- Beyefendi, Anadolu'da işler nasıl? Birçok müşterimiz eskisi gibi sık gelmez oldu. Ne olup bitiyor oralarda?
- Hiç sormayın birader. Hani derler ya, insan burnundan soluyor. O hesap. Kimse işinden gücünden memnun değil. Daha da kötüsü güvensizlikten alış veriş durdu. İstanbul'dan Anadolu'ya mal gitmiyor.
- Ne can güvenliği kaldı, ne mal.
- Anadolu'ya mal gider ama, can ve mal güvenliği bir yana, senet ve çekler de ödenmez oldu.
- Bir çay söyleyeyim de birlikte içeriz.
- Arkadaşlar Sirkeci Garı'nın önünde bekleyecekler. Fazla gecikmek istemiyorum. Saatine baktı; ama biraz daha vaktim var. Bir çay içebiliriz.

Mustafa, mutfak tarafına gidip görevli bayana üç çay söyledi. Kemal Usta:

- Onu diyordum. Anadolu'ya mal vermek çok riskli olmaya başladı.
- Haklısınız beyefendi. Eskiden bir sözle yapılan alışveriş, artık senet ve çekle bile yapılamaz oldu. Kimsenin kimseye güveni kalmadı. Böyle bir ortamda mal verilmez de alınmaz da. Niçin diyor-sunuz? Anlatayım. Diyelim ki mal almak için paramızı da yanımıza aldık. Yola çıktık. Para taşımak da başlı başına bir dert. Nerede ne ile karşılaşılacağı meçhul. Malı aldın, parayı ödedin, malın yerine ulaşip ulaşamayacağı meçhul. Sigortacılık başlı başına bir sorun. Zaten alışmamışız da. Velhasıl nereden baksan berbat. Birkaç tanı-

dığım, işçi olarak gittikleri Almanya'da huzur içinde çalışıyor, durumları da benden kat kat ilerde. Onlara özenir oldum. Üstelik beni kasabada zengin sayarlar. Eğer zenginlik buysa batsın böyle zenginlik. Ben ailem, çocuğum çocuğum, komşumla mutlu olduktan sonra hiçbir değeri yok böyle.

Kolundaki altın kaplama saate bakarak:

- İzninizle ben gideyim. Vitrininiz dikkatimi çekti de girdim. Zaten ihtiyaçları da almıştım. Dilerim başka zaman alışveriş de yaparız.

- Yine bekleriz efendim. İyi akşamlar. İyi yolculuklar.

Müşterinin arkasından kepenkleri de çekerek işyerinden ayrıldılar. Hızla Sultanhamam kalabalığına karışarak kayboldular.

Havada hiç rüzgâr yoktu. Sötlüce Mezbahası'nın önünden geçerken hem Haliç'in, hem de mezbahanın kokusu insanın burun direğini kırarak gibiydi. Bindiği minibüs mezbahayı geçtikten sonraki durakta durdu. Minibüsün arkasından kalkın toz bulutu yere indiğinde Hülya Hemşire'nin motordan inmiş kendisine doğru ilerlediğini gördü. Bir süre bekledikten sonra, yanına yaklaşan Hülya Hemşire'ye:

- İyi akşamlar Hülya Hemşire. Geç kaldınız galiba?

- Erken bile sayılır. Bu akşam yine erken dönüyorum. Çoğu zaman daha geç kalıyoruz. Dernekti, sendikaydı gece geç saatlere kadar sürüyor. Haa ne oldu arkadaşının karısının durumu?

- O akşam bitirilmedi mi o iş?..

- Bitirildi bitirilmesine de. Ondan sonrası ne oldu?

- Ondan sonrasını ben de bilmiyorum. Bir şey mi duydun?

- Senin haberin yok galiba olup, bitenden?

- Yooo. Ne oldu?

- Sen gittikten sonra kadın bir süre koltuktan kalkmak istemedi. Kendini halsiz hissettiğini söyleyerek öyle kaldı. Gece de iyice karardığından gideceği yere de gidemeyeceklerini konuşmaya başladılar. Arkadaşın bir ara size gelmeyi bile düşündü ise de kadın

uygun görmedi. Sonunda ben eve götürmeyi teklif ettim. İstemeye istemeye de olsa kabul ettiler. Birlikte bizim eve gittik. Biliyorsun bizde de annemle ben kalıyorum. Eve girerken caminin imamı da bizleri görmüştü. Ertesi gün karısı bize gelince biraz karıştırmış, akrabamız olduğunu, İstanbul'a doktora geldiğini, bir iki gün geçtikten sonra döneceğini söylemişse de biraz kendini ele vermiş. Bir akşam yine eve geç kalmıştım. Caminin yanındaki merdivenlerden geçip, eve inerken, balkonda bulunan annem ve imamla karşılaştık. Geçmiş olsun teyze kızınız hasta imiş. Nasıl oldu, durumu düzeldi mi biraz, deyince birden afalladım. Bozuntuya vermeden, annemden önce davranıp:

- Evet evet. Pek bir şeyi yokmuş. Bugün gidecekti belki gitmiştir. Eşiniz nasıl, diyerek geçiştirmeye çalıştım. Ama anladığım kadarıyla o da durumdan biraz kuşkulandı. Gözlerinde manalı bir bakış hissettim

- Çok ilginç. Bilmiyordum. Adnan'ı da o günden beri göremedim. Doğrusu çok şaşırdım.

- Daha sonra kadın kendisi gitmiş. Biraz da annem onu göndermemiştir. Gündüzleri çoğu zaman tek başına olduğu için canım sıkılıyor diye şikâyet edip dururdu. Zehra Hanım'la iki gün birlikte olmak anneme iyi bile gelmiştir. Fırsat bulup konuşamadık da. Yoksa bana da sorardı. Çünkü o akşam bir arkadaşım diye tanıttım. Evde bir erkek de olmayınca anlatması kolay oldu. Bunlar önemli şeyler değil de imamın davranışları ilgi çekici. Bana karşı davranışları çok iyi. Niyetini de pek anlamış değilim.

- Nasıl yani?

- Ne bileyim? Geceleri geç gelmelerim dikkatini çektiği halde pek olumsuz yaklaşmıyor. Acaba solcu mu diye düşünüyorum.

- Hiç sanmam?

- Niye sanmayasın. Bizim derneğin üyelerinden bir imam. Birlikte oturup sohbet ederken, ezan saati yaklaştığında: Arkadaşlar izninizle şu işimi yapıp geleyim, diyerek aramızdan ayrılır, biraz sonra namazı kıldırdıktan sonra yine gelirdi.

Az önceki şaşkın yüz ifadesi yerini bir gülümsemeye hırakarak:

- Bu akşam duyduklarım beni hepten şaşırttı. İyi ki sizinle karşılaştım.

Caminin altından yokuş yukarı konuşarak çıktılar, ayrılacakları yere gelince:

- Arkadaşına selam söyle. Cesur birine benziyor.

- Sen de kendine dikkat et. Özellikle de imama.

Kardeşleri ve annesi evdeydiler. Yemeklerini birlikte yedikten sonra, kardeşiyle odalarına geçtiler. Kardeşi:

- Abi arkadaşların seni bekliyorlar bu akşam. Cenaze ile ilgili yazı ve afiş yapacaklarmış. Hatta beni de çağırdılar.

- Seni neden çağırıyorlar? Küçücük halinle başına iş açacaksın.

- Benden küçükler bile var aralarında. Sen öyle diyorsun ama esas tehlike büyükler için. Biliyorsun polis yakaladığında hizi bırakıyor, ama sizleri hırakmaz. Geçenlerde sen de gördün

- Her zaman öyle olacak diye bir kural yok. Korkum odur ki yakalanmadan başına bir şey gelir. Cenazede öyle bir olay olacağı kimsenin aklından geçmez, ama bir kişinin yanlış bir hareketi olayların boyutunu değiştiriveriyor. Gidersen de aman dikkat et. Hem annem ikimize kızıyor. Sen küçüksün diye daha çok kaygılanıyor.

Öyle konuşurken lavaboya ellerini yıkamaya gelen anneleri konuşmaları duydu; hiçbir şey söylemeden salon olarak kullandıkları odaya geçti. Biraz sonra odalarından çıkan çocuklarının karşısına dikilip:

- Bu akşam ikinize de dışarı çıkmak yok. Ya beni de götüreceksiniz, ya da siz de gitmeyeceksiniz. Artık dayanamıyorum. Her gece yüreğim ağzımda uyku uyuyamaz oldum. Mideme sancılar giriyor. Sinirden, dişlerimi sıkmaktan, dişlerim sızlıyor. Yeter artık çocuklar. Babanız yok, ağabeyiniz evi terk etti. Bir kadın başıma kaldıramıyorum bu yükü.

Mustafa:

- Tamam anne. Büyütme sen de hunu. Hem bugün ağabeyimle konuştum. Pazar günü buluşacağız. Eğer izin verirsen ufaklığı da

görmek istiyor.

- Oğlum, ağabeyinizle görüşmenizi istemez miyim? Elbette ki isterim; ama artık kimseye güvenim kalmadı. Ağabeyinize diye çıkar-sınız, kapıda başınıza bir şey gelebilir. Ben bu kadın halimle bile cesaret edemez oldum.

- Bu kadar da değil anne. Olayları fazla abartıyorsun. Kızlar da bu anlattıklarından korkar oldular. Onlar da sürekli bir tedirginlik içinde.

- Öyleler zaten. Geçen gün, hani şu hastanede çalışan biri var; onun karısı geldi. Bir süre konuştuk. O bile çocukların psikolojisi bozulmuş diyor kızlar için.

- Dedikleri de doğrudur anne. Kimin psikolojisi bozuk değil ki? Sen merak etme. Ben arkadaşlarla bir görüşüp geleyim. Gelemez-sem de merak etme. Geç de olsa mutlaka gelirim.

Kardeşine dönerek:

- Annemi fazla merakta bırakmayalım. İstersen sen kal.

- Abi, bana basit bir iş verecekler. Başkası benim kadar pratik yapamıyormuş.

Anne:

- Ne işymiş bakıym o?

- Aman anne. Ne işi olacak. Sen de biliyorsun, tahmin ediyorsun. İki kardeş evden çıkarken, Anneleri, ağlamaklı bir ifadeyle:

- Çocuklar sözümü dinlemiyorsunuz. Ben artık sizinle baş edemiyorum. Kocaman çocuklar oldunuz. Beni daha fazla zora sok-mayın. Ben de çekip giderim buralardan eğer böyle yaparsanız!..

Ateş Gibi Bir Genç: Nizamettin Orhangazi

*Ölmek zor bir şey değil bu dünyada.
Yeni bir yaşam kurmaktır asıl zor olan*
Mayakovski

Mustafa, Abdül, Dal dışardan gelen birkaç arkadaşları ile Yadigâr Dede'nin evinde toplanmışlar, teorik eğitim çalışması yapıyorlardı. Bu çalışma, daha önce dergilerde liste halinde yayınlanmış Diyaletik ve Tarihi Materyalizm (Stalin), Komünist Manifesto (Marks-Engels), Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm (Engels), Devlet ve İhtilal (Lenin), Emperyalizm (Lenin) Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı (Lenin), Kesintisiz Devrim I-II-III (Mahir Çayan) gibi kitaplar olup okunduktan sonra üzerinde tartışmalar yapılan bir çalışma idi. Yeni başlayanlar ve hele Mustafa gibi okumayı sevmeyenler için bu kitaplar çok ağır kitaplardı.

Evin dış kapısı vurulup öbür odada oturan Yadigâr Dede kapıyı açınca, telaşlı, üzgün bir yüz ifadesi içindeki Resul'le karşılaştı. Yadigâr Dede:

- Hoş geldin oğul, arkadaşların içerde geç içeri.

Resul, Dede'nin sözlerine karşılık bile veremez halde:

- Hoş bulduk, diyebildi. Kapalı bir odada oturan arkadaşlarının yanına girmek için odanın kapısı açıldığında arkadaşları olumsuz bir şey olduğunu Resul'ün yüz ifadesinden anladılar.

- Arkadaşlar, bir arkadaşımız, pusuya düşürülerek öldürülmüş. Adını bilmeseniz bile hepiniz tanıyorsunuz. Derneğimizin açılışına gelmişti.

Mustafa:

- Eli sargılı bir arkadaştı sanırım. Kanalizasyon çalışmalarının son günlerine doğru bir gece de bizde kalmıştı.

- Evet o arkadaşımız. Gültepe'de öldürülmüş. Yarın cenazesi kaldırılacak. Hepimiz gidelim. Mahalle halkından da götürebildiklerimizi götürelim. Sizlere haber vermek için gelmişim. Hemen ayrılmak zorundayım.

Sert hareketlerle kapıyı çekip çıktı. Olan bitene, Yedigâr Dede de bir anlam verememişti. Odada kalanlar bir anda sessizliğe büründüler. Hiç hazır olmadıkları, beklemedikleri bu haber karşısında hepsi tıkanıp kaldılar. Ortalık sanki birden buz kesti. İlk kez mücadelenin böyle bir yanı olduğunu da içlerinden hissettiler.

- Ne oluyordu, yoksa bu bir savaş mıydı?

Kafalarından bu tür düşünceler geçiyordu. İçlerine bir korku da düşmüştü. Bir süre sessiz bekleyişten sonra, odanın kapısı önünden Yedigâr Dede'nin sesi duyuldu.

- Çocuklar bir ihtiyacınız var mı?

Yine bir sessizlikten sonra, Mustafa ayağa kalkıp kapıya çıktı.

- Sağol Amca.

Bütün dikkatler dağılmıştı. Evin koridorunda bir süre dolaşan Mustafa, içeride oturan arkadaşlarına dönerek:

- Arkadaşlar, kalkıp mahalleyi dolaşalım. Duyuralım. Yapacak bir şeyler mutlaka vardır.

Bir insan birçok alanda yetenekli olur ya, Nizamettin de öyle biri idi. Ortadoğu Amme İdaresi Sevk ve İdarecilik Yüksek Okulu öğrencisi iken, İstanbul'da zayıflayan hareketin toparlanması için görevlendirilmişti. Okulda elde ettiği devrimcilik kariyerini arkadaşlarını görmek için geldiği İstanbul'da devam ettirmek istiyordu. O

kadar çok arkadaşı vardı ki, İstanbul'un bütün semtlerinde kalabiliyordu. Arkadaşları onun için "Ateş gibi" tanımlamasını kullanırlardı. Gerçekten de ateş gibiydi. Belindeki silahını namus gibi görür, kimselere vermezdi. Bir yârin yanağı bir de silahım hariç, gerisi her şey ortak, derdi.

Onun bu yanı çevresindekilere olağanüstü güven veriyordu. Ülkesinin bağrının yandığı o günlerde, nerede bir olay varsa, oraya yetişirdi. Devrimci çalışmalar içinde iyice gelişmiş, kendini halkının davasına adanmış biri olmuştu. Son derece cesur, gözüpek, yetenekli, çalışkan, fedakâr bir gençti. Gültepe halkının olaylardan bunaldığı bir gün kalkıp, bu bölgede çalışma yapmak üzere bu gecekondu mahallesine gelmişti. Onun gelmesi ile birlikte mahalledeki devrimci çalışma kendini hissettirmiş, geceleri ara sokaklarda bile dolaşamayan halk, bazı sokaklarda rahatça dolaşır, hatta son durağı geceleri kontrol eder duruma gelmişti. Faşistler de boş durmuyordu. Bu iki güç dengesi arasında, bazen sokakların hâkimiyetinin kimde olduğu da karıştırılır olmuştu.

Böyle zamanlarda ayakta kalmak her baba yiğidin işi değildi. Ateş çemberinin içinde dans ediliyordu. Kurallarını bilmeyenin, ağırdan alanın, ayağı kayanın, eli titreyenin, gözü seçirenin bu dansa yeri yoktu. Son derece hızlı, kıvrak zekâ ve akıl gerektiren bu dansa tüm mahalleliler seyirci idi. Dansın kıvraklığı, içeriğinin derinliği sıradan halkın anlayamayacağı kadar karışık, girift ve ateş gibiydi. İçine gireni, hata yapanı yakan, hata kabul etmeyen ateş dansıydı.

Devrimciler, halktan para toplamaya çıkmışlardı. Kamyonetle mahalleye dört faşist geldi. Kamyonetten inerek para toplayan devrimcilerin bulunduğu sokağa girdiler. Fazla vakit kaybetmeden para toplamak üzere girilen işyerindeki devrimcilerin üzerine silahlarındaki mermileri boşaltmaya başladılar. Sokağın başında bulunan Nizamettin, silah sesleri üzerine koştu, ateş edenlere karşılık vermek üzere silahını ateşledi. Karşıdan gelen atışla ağır bir yara aldı. Fazla kıpırdıyamadı. Olduğu yere yığıldı. Kendini vuranın arkasından ateş etti. Yere düştüğünü gören saldırganlar, biraz yukarıda bı-

raktıkları kamyonete doğru koşular ve kendilerini bekleyen kamyonete binip, kaçtılar. Olay yerinde bulunan arkadaşları Nizamettin'i bir taksiye bindirip, hastaneye götürdüler. Arkadaşlarının çabaları onu kurtarmaya yetmedi.

Morgun önü mahşeri bir kalabalıkla dolmuştu. Sultanahmet ve Cağaloğlu'ndan inenler, Sirkeci tarafından gelenlere karıştı ve üç yol ağzındaki morg önü miting meydanı gibi oldu. Gazete büyüklüğünde fotoğrafı basılmış afişler çevre duvarlara yapıştırılmıştı. Yine büyükçe bir bez üzerine yapılmış resmi ve ölümünü kınayan, mücadelesinin sürdürüleceğini belirten sloganları yazılı pankartlar karışıklık iki duvara asılmıştı. Sloganlar atan arkadaşları cenazenin alınmasını bekliyorlardı. Kalabalığın arasından bir grup Dev-Genç Marşı'nı söylemeye başladı.

*Ey Dev-Gençli, ey Dev-Gençli,
Savaş vakti yaklaştı.
Al silahı vur beline,
Emperyalizme karşı.*

*Deniz Gezmiş, Mahir Çayan,
Devrim İçin Öldüler.
Devrimciler ölür ama,
Devrimler durmaz sürer.*

Meydanda bulunanların büyük çoğunluğunun katıldığı marş ile morgun önü, Gülhane Parkı, Topkapı Sarayı, Ayasofya Müzesi ve Sultanahmet inledi.

Morgtan alınan cenazesi, cenaze arabasına konurken, arkadaşlarından biri yüksekçe bir yere çıkıp, Nizamettin'in mücadeleciliğini, yiğitliğini, mertliğini, pusuya düşürülerek kallesçe öldürülüşünü, faşistlerin Şişli örgütlenmesini, Şişli'nin faşistler için bir merkez, bir üs gibi kullanıldığını, daha önce de buralardan organize edilen saldırılar, öldürmeler, yaralamalar yaşandığını anlatan bir konuşma yaptı. Konuşmayı yapan yere indikten sonra, önlerden başlayıp, arkalara doğru dalga dalga yayılan marş sesi göklere yükseldi.

*Şişli Meydanı'nda üç kız,
Biri Çiğdem, Biri Nergis.
Vurulduklar güpegündüz,
Sorarlar bir gün sorarlar.*

*Biter bu dertler acılar,
Sorarlar bir gün sararlar.
Her sababın sahibi var,
Sorarlar bir gün sorarlar.*

Sloganlar, marşlar eşliğinde arabalı vapur iskelesine kadar getirilen cenazesi, arabalı vapura geçerken bütün Sirkeci Meydanı tıklım tıklım doldurulmuştu. Arabalı vapurun yanlarına sloganlar, semboller, resimleri işlenmiş bezler asıldı. Vapurun bütün katları yayalarla doldu. Kaptan köşkü de dahil, her yer arkadaşları ve dostları ile dolmuştu. Suların kabarması ile vapur düdüğü ötmeye başladı. Düdüğün çağrı yaparmış gibi gürleyen sesi ile vapur koca bir ejderha gibi sarsılmaya başladı. Cenaze sloganlar, marşlar eşliğinde Harem'e doğru yola çıktı. Gözyaşları içinde uğurlayan arkadaşları marş söyleyerek dağıldılar:

*Hain tuzaklarda kan uykularda,
Vurulduk ey balkım unutma bizi.
İşkenceler için tahta çarmıha,
Gerildik ey balkım unutma bizi.*

*Zulüm sığmaz iken köye şebre,
Bize mezar oldu kan Kızıldere.
Yavuklu yerine çıplak mavzere,
Sarıldık ey balkım unutma bizi.*

*Her seher vaktinde tan atışında,
Kızıl güller açar dağlar başında.
Faşist namluların her kurşununda,
Dirildik ey balkım unutma bizi.*

Hem Öğrenci Hem Öğretmen Mustafa Yaşar

Aynı zamanda semtin ilkokulunda yedek öğretmenlik yapan Mustafa Öğretmen, bütün tehlikeleri bilmesine, sezmesine, hatta çevresindekileri sürekli uyarmasına karşın, genellikle gece geç saatlerde ve ana caddeyi kullanarak evine gelirdi.

Ortaokul öğrencisi olan Orhan'ın kaçırılmasından sonra mahalle zaten iyice gerilmişti. Her iki taraf da sokakta insanları çevirmeye, kimlik sormaya, sokağı kontrol altına almaya başlamışlardı.

Faşistlerin lokalinin önüne gelince durduruldu. Elinde Cumhuriyet gazetesi ile Halkın Kurtuluşu dergisi katlanmış halde duruyordu. Bu haliyle kimlik yoklamasına bile gerek yoktu. Kaldı ki zaten bilinen bir kişiydi. Gece alabildiğine karanlıktı. Lokalden çıkan eli silahlı iki kişinin “dur” sesi ile irkilen Mustafa Öğretmen, hemen karşı tarafta bulunan binanın bodrum katına atlamak için hamle yaptı. Çünkü bir bina sonra dar geçit vardı. Atlamak istediği bodrum katı dar geçitli duvarı olan binanın bitişiindeki inşaatla aitti. Faşistler geceleri bu inşaatla çıkıp devrimcilerin bulunduğu sokağı kontrol ediyorlardı.

Yaptığı hamle ancak binanın duvarına yanaşmasına yetti. Kaç-

maya yeltenmesi ile lokalden çıkanlar zaten hazır olan silahlarını ateşlediler. Yaralanan Mustafa Öğretmen, yol ile bina arasında boş bulunan beton boşluğuna yuvarlandı. Koltuk altında duran gazetesi ile dergisi kayıverdi. Çevrede bulunan evlerdekiler, olup biteni anlamak için ışıklarını yakmadan pencerelere çıktılar. Cadde üzerinde pek bir şey göremediklerinden, her zamanki silah sesleri sanarak, odalarına, yataklarına döndüler. Çukura düşen Mustafa Öğretmen:

- İmdat, imdat!.. diye bağırmaya başlayınca ışıkları iyice söndürülmüş, loş ışıklı lokalde bulunanların arasından Serhat dışarı çıktı. Ateş açanlar, ortada görünmemek için kaba inşaatı bitmiş, kasaları takılmamış olan inşaatı girdiler.

Serhat'ın dışarı çıkıp, kendilerine, dolayısıyla çukurda inleyen Mustafa Öğretmen'e doğru geldiğini gören faşistler, ona yaklaşarak silahı eline uzattılar. Bir süre tereddüt eden, silahı eline almak istemeyen Serhat, yaralayanın:

- Al şu silahı ve ateş et, komutu üzerine silahı aldı ve namlusu yere doğrultarak bir süre bekledi.

Hareketsiz bekleyen Serhat'ın yanına gelen faşist:

- Ateş et, öldür şu komünisti! diye bağırdı.

Bu karışıklıktan yararlanmak isteyen Mustafa Öğretmen, küçük hamleler yaparak yuvarlandığı çukurdan çıkmaya ve az ilerde bulunan dar geçide ulaşmaya çalışıyordu. Oraya varabilirse, yaralı olmasına karşın kaçabileceğini düşünüyordu. Gecenin karanlığında tekrar bir hamle ile ayağa kalktı ve bir eli ile binanın duvarına yaslanarak, dar geçide doğru koştu. İmdat ve inilti seslerine bir de kaçarken çıkardığı hışırtı sesleri karıştı. Serhat, kaçtığını görünce panikleyerek önünü kesmek için geçide doğru fırladı.

Geçitten içeri giren Mustafa Öğretmen zaten bir kişinin zor girdiği geçidin iki tarafına da ellerine dayayarak ilerliyordu. Serhat, tekrarlanan sert bir komutla kendine geldi. Az önce silahı eline veren:

- Öldür şu komünisti! Yoksa ben seni öldüreceğim!

Bu komut üzerine elindeki silahı kaçan Mustafa Öğretmen'e doğrultan Serhat, iki el ateş etti. Silahın namlusundan çıkan iki

mermi Mustafa Öğretmen'in gencecik vücuduna saplandı. Yanındaki de birkaç el ateş ettikten sonra olay yerinden uzaklaştılar.

Mustafa Öğretmen'in işkence odası kadar dar olan geçidin ortasında:

- İmdat, İmdat, kurtarın beni. Beni kurtarın!.. diye bağırmasına karşın kimse yardıma gelemedi. Bir süre iki duvar arasında çırpınıp durdu. Parmaklarına bulaşan kan duvarlara iz yaptı. Geride kalanlara mesaj bırakmış gibi yıllarca duvarlara kaldı. Halsiz yana düştü.

- Su. Suuuu. Su verin... Ne olur biraz su verin.

Zaman ilerledikçe parmakları, elleri çözüldü. Ve şafak vaktine doğru iniltileri de kesildi. Sabah namazından sonra olayı duyanlar olay yerine yanaşmaya korktuklarından kimseler gidemedi.

Güneş epey yükseldikten sonra olay yerine gelen polisleri gören halk da gelebildi. Polisler, Mustafa Öğretmen'in cesedini gelen bir ambulansa koydurup morga kaldırtılar. Daha sonra gelenler geçit duvarında yıllarca duracak olan, Mustafa Öğretmen'in kurtulmak için çırpınırken, parmaklarından sürülen kanı ile karşılaştılar.

TÖB-DER'in ilanları ile grup arkadaşlarının ve dostlarının ilanları gazetelerde yayınlanmış, ayrıca birkaç gazetede de haber olarak verilmişti. Çünkü artık ölümler de kanıksanmıştı. Cenaze töreni ile ilgili açıklamalar da bir not olarak düşülmüştü.

Bir yandan cenazenin kaldırılması için çalışılırken, bir başka yandan da eylem birliği yapılmasının görüşmeleri yapıyordu. Mahallede örgütlülüğü olan, olmayan bütün sol gruplar cenazenin kaldırılmasını çok güçlü bir protesto eylemine dönüştürmek istiyorlardı. Cenaze kaldırılırken, başka eylemlerin hazırlığına giriştiler.

Yapılan görüşmelerde protesto eyleminin oldukça güçlü olacağının işaretleri alınıyordu. İnsanların hıncı, öfkesi duygusallığı doruklarda idi. Eylemin de tam sırası idi. Belki bu eylemle faşistler mahalleden sökülüp atılacaktı.

İstanbul'un her yanından akın akın insanlar gelmeye başladı. Normal zamanlarda mahalle halkını işyerlerine götürdükten sonra

çoğu zaman boş dönen otobüsler, o gün dolu geliyordu. otobüs durağında duran her otobüsün içinden inenler, bir süre olayın geçtiği yerleri izledikten sonra, cenazenin kaldırılacağı öğretmenlik yaptığı okulun yakınında bulunan eve doğru gidiyordu.

Tüm cadde polislerin kontrolü altına alındı. Cenazenin bulunduğu evin çevresi giderek kalabalıklaştıkça, mahalledeki gerginliğe koştur olarak, polislerin sayısı da arttı. Öğleye doğru otobüs durağında bekleyen belediye otobüsleri de polislerin emrine ayrılmıştı. Kaygılı, gergin, sinirli bir bekleyiş başladı.

Evi, öğretmeni olduğu okulun hemen bitişiğindeki sokaktaydı ve arada birkaç ev vardı.

Evin bulunduğu sokak tamamen doldu ve gelenler okulun duvarlarından da taşarak bahçesine girdiler. Çevrede miting yerini andıran bir kalabalık oluştu. Alishık olunduğu gibi, simitçiler, sandviççiler de fazlasıyla yerlerini aldı. Ara sıra atılan sloganlara, ağlama ve ağıtlar karışuyordu. Bir yandan da evin bulunduğu yakın çevresinin duvarları afişlerle, yazılarla donatılıyordu.

Kırmızı örtülere sarılı tabut göründü. Suratları gerilmiş, bir grup genç ve Mustafa Öğretmen'in arkadaşları büyük bir özenle tabutu omuzlara aldılar. Gece kondunun çevresini saran kalabalık içinden kin, öfke, nefret dolu sloganlar, alkışlar birbirine karıştı. Kalabalık bir kitle sloganları anlamasına karşın, cenazenin alkışlanmasını anlayamamışlar, hatta alkışlamakta tereddütler geçirerek pek katılamamışlardı.

- Mustafalar ölmez!
- Kahrolsun faşist diktatörlük!
- Halka kalkan faşist eller kırılır!
- Faşizme karşı omuz omuza!

Tabut omuzdan omuza, elden ele aktararak ilerleyen grup az sonra okulun önüne geldi. Okul Müdürü, Mustafa Öğretmen'i çok seviyordu. Şimdiye kadar ona çok kol kanat germişti. Hatta onları desteklediği için birkaç kez ihtar almıştı. Tabut okul bahçesi önüne getirilerek, saygı duruşu için nefesler tutuldu. Sıkılı yumruklar

havaya kalktı. Ant içenlerin, ağıt söyleyenlerin sesleri yükseldi.

En önde oldukça kalabalık bir grup: "Kahrolsun faşist diktatörlük" yazılı pankartın altında kol kola dizilmiş yürüyor, hemen arkalarında: "Tek yol devrim" diye sloganlar atan başka bir grup, daha arkalarda küme küme gruplar ve kişilerden oluşan, kalabalık uzunca yokuşu tırmanarak ilerliyordu. Yol boyunca sıralanmış bulunan tüm bakkallar, küçük mağazalar, işyerleri kapanmıştı, sahipleri önlerinde sessizce duruyorlardı. Mahalle aralarından, sokaklardan yeni katılmalarla büyüyerek, uzayarak ilerleyen grup yazlık sinemanın yanına varmıştı ve hâlâ arkası görünmüyordu.

Abuzer'in kahvesinin bulunduğu binanın çatısı elleri uzun namlulu silahlarla donanmış emniyet güçleri ile doldurulmuştu. Yanlarda bulunan binaların çatılarına, pencere önlerine sıra sıra dizilmiş polis, gazeteci ve meraklı mahalleliler durumu seyrediyordu.

Cenaze töreninin uygun bir anında faşistlerin lokalinin bombalanması için çalışıyorlardı. Bu iş için hazırlanan molotof kokteyli ve dinamit lokumlarını, yanına silah ekleyerek naylon bir poşet içinde güvendikleri ve lokale yakın olan bir ailenin evine bıraktılar. Abdül, Resul'e bir şeyler söyledi. O da arkasında bulunan Mustafa'ya ve yanlarında bulunanlara bir şeyler söyledi ve öyle yürüdüler. Yaşlı bakkalın önüne gelindiğinde Abdül çevresinde aradığı kişiyi bulamamanın tedirginliği ile Mustafa'ya bir şeyler söyledi. Mustafa gruptan ayrılarak geriye döndü. Grubun uzaktan sesleri gelirken Mustafa belirtilen evin önüne vardı. Ailenin çocuklarından ağabey başka bir grubun, kardeş de Abdüllerin grubunun sempaticanıydı. Her ikisi de eve ayrı ayrı birer paket bırakmışlardır. İki kardeş gösteriye gidince, anne de önce gelen birisine ağabeye teslim edilen paketi verip gösteriyi izlemek üzere komşuların balkonuna çıkmıştı. Mustafa'yı tanıyan anne onun seslenmesi üzerine bulunduğ evin balkonundan inerek yanına geldi.

- Arkadaşlar sizlere bir emanet bırakmışlar, onu almaya geldim.

- Ne emaneti oğlum, benim ikinci bir emanetten haberim falan yoktur. Bir yanlışlık olmasın.

- Nasıl yani... İkinci bir emanet...

- Az önce biri geldi, bizde naylon torba içinde bir paket olduğunu söyledi. Ben de kömürlükte bulduğum paketi, içine bile bakmadan verdim.

İkisi de bir süre durakladı.

- Peki iyi günler, bir yanlışlık olmalı.

Kafasında soru işaretleri ile yola koyuldu. Derneğe yaklaşıp Abdül'ün karşılayacağı yere geldiğinde grup hâlâ durağa gelememişti. Ne oldu? Paket nerede?

Abdül'ün asker emri gibi sert üsluplu sorusu karşısında şaşkınlığını gizleyemedi.

- Almışlar.

- Nasıl yani? Kim almış?

- Bizden önce gelen bir gence anneleri vermiş.

Abdül, yarı gülümser, yarı şaşkın bir yüz ifadesiyle:

- Ya öyle şey olur mu? Kim gidebilir? Kim alabilir?

- Bilmiyorum.

- Bir yanlışlık olmalı. Bu işte bir yanlışlık, hatta ve hatta bir bit yeniği var.

- Kızgın, gergin, başını sallayarak geri döndü. Gruba doğru hızla yürüdü. Mustafa da arkasından...

Emniyet amiri ve çevresinde bulunan polislerle grup sorumluları görüşüyorlardı. Slogan seslerinden bütün mahalle inliyor. Mahalleli, çatılarda, damlarda, pencere ve balkonlarda olup bitenleri izliyordu. Grubun arkadan ilerlemesi ile önde bulunanlar biraz daha ilerleyerek, önlerinde bulunan emniyet amiri ve polislerle birkaç adım daha atarak bir süre bekliyor; az sonra gelen basınçla birkaç adım daha atarak arka tarafı rahatlatıyorlardı ama giderek de grup sıkıştırılıyor; grup sıkıştırıldıkça sloganlar artıyor, sesler yükseliyor, ıslık, alkış birbirine karışıyordu.

Abdül, Resul'ün kulağına eğilerek bir şeyler söyledi. Resul anlamamış olacak ki elini kulağına siper ederek ona doğru eğildi ve anlamaya çalıştı. Yanında duran Mustafa'yı gördü, tekrar kulağını

Abdül'e yaklaştırmak anlamaya çalıştı.

Üç kişi suçluluk, kararsızlık, şaşkınlık içinde kalabalığın arasına birbirlerine bakındılar. Resul, kısa saçlarını karıştırırken, elektrik trafo merkezinin üzerinde bulunan polislere gözleri takıldı

Faşistlerin lokalinin önü polis kordonu altına alınmıştı. Otobüs durağı daha yürüyüş halindeki grup gelmeden belediye otobüsleri, polis panzerleri ve resmi polis otobüs ve minibüsleri ile doldurulmuş durumdaydı. Boş kalan yerlere de başlarındaki kaskları, ellerinde makineli tüfekleri ile polisler dizilmişti. Havada polise ait bir helikopter alanının üstünde büyük bir akbaba gibi dolaşıyordu. Binaların üzerinde bulunan çocuklar polis helikopteri üzerlerinden geçerken çığlık çığlığa bağırarak el sallıyorlardı.

İlerleyen grubun arasında, bulunan görevliler ellerinde bulunan kırmızı boya dolu kovalar, fırçalarla geçtikleri yol boyunca, binalara merdivenler dayayarak en yukarılardan sokak aralarına kadar tüm duvarları sloganları ile dolduruyorlardı.

Grubun önü, faşistlerin lokalinin önüne yaklaştı. Arkadan gelen basınca dayanamayan öndekiler yavaş yavaş ilerleyerek lokalin önüne vardılar. Lokalin çevresini abluka altına alan polis, arkadan gelenlerle arada kalacağını anlayınca düzgün bir sıra halinde yana çekildi. Sloganlar, alkışlar, panzer ve helikopter sesleri, emirler, komutlar, ağıtlar, küfürler, lanetler, kin, öfke, uğultu, düdük sesleri, bağırış, çağırış içinde meydan inliyordu. Bu şekilde biraz daha ilerleyen grubun bir kısmı lokali geçince aralardan çıkanlar tarafından kalabalık ve gürültü arasında lokalin duvarlarına sloganlar yazılmaya başlandı. Amirinin komutları ile kenara çekilmiş olan polisler yazı yazanları engellemek için oraya koştular. Elinde boya kovası bulunan genç, kovasını almaya çalışan polisin kafasına geçiriverdi. Kırmızı boya dolu kovadan boşalan boyalar polislerden birini baştan aşağı boyadığı gibi çevresinde bulunanların da üstüne başına sıçradı. Bunun üzerine ortalık daha bir karıştı. Üstüne boya dökülen polislerin yanında bulunan arkadaşları silahlarını çekip, boya dökene doğru doğrultunca, Namık Kemal Apak adlı bir genç poli-

sin üzerine yürüdü. Panik içindeki polis memuru silahını ateşleyince genç yere yığıldı. Ortalığı tam bir kaos kapladı. Düdük seslerini sloganlar bastırmaya çalışırken, yedekte bekleyen polislerin olay yerine koştuğunu gören göstericiler de olay yerine koşunca sloganlar, silah sesleri, polis sirenleri birbirine karıştı. Lokalin çevresinde sanki iki ordunun karşılaşmasına benzeyen kucak kucağa, gırtlak gırtlığa bir boğuşma başladı. Nereden, kimden geldiği belli olmayan, hedefli, hedefsiz binlerce mermi havada uçuşmaya başladı. Silah sesleri ile şaşkına dönen cenazeyi kaldırmak isteyenler kendilerini bir savaşın içinde buldular. Bir yanda polislerin:

- Yere yatın!

Komutlarına uyanlar, uymayanlar, gelişigüzel yatanlar, kaçanlar, duvar diplerine, bina sırtlarına, çukurlara kendilerini atanlar, omuzlarındaki cenazeyi ölümü göze alırcasına yere düşürmeden, bir yerlere bırakmak isteyenler, ne yaptığını bilmeden şaşkınlık içinde oradan oraya koşanlar, duvar diplerine mevzilenmiş polisler, militanlar, sorumluluğu gereği ortalıkta görünmeye çalışan polislerin amirleri, emniyet müdürleri birbirine girdiler. Öte yanda:

- Kaçın! Durun!..

Emirleri, komutları, bağırانlar, çağırانlar, kimin kim olduğu, ne yaptığı, ne yapacağı bilinmeyenler, başıboş oradan oraya koşanlar, bağırانlar, çağırانlar, ahlar, oflar, gürültü, patırdı arasında bir koşuşturma, kaçma, kovalama...Taşlar, sopalar, mermiler havalarda uçtu. Mustafa Öğretmen'in cenazesinde bir de arkadaşının öldüğünü duyan arkadaşları çılgınca etrafa saldırdılar. Bulunduğu yerde can veren arkadaşlarının cenazesini götürmek isteyen polislere vermemek için direnen arkadaşları, ölen arkadaşlarının cesedinin morga götürölmek üzere polis otosuna yerleştirilmesini engelleyemedi. Siren sesleri arasında cenaze polis tarafından uzaklaştırıldı.

Az sonra duvar diplerine dizilen, yerlerde yatan çocuklar, kadınlar, genç kızlar, erkekler, anneler, babalar, dedeler, nineler, karmakarışık bir halk topluluğu, mahalleli otobüslere, minibüslere doldurulmaya başlandı.

Bir yandan otobüslere bindirilip arka kapıdan, camlardan atlayan gençler; bir yandan itilen, kakılan, coplanan, tekmelenen, saçlarından tutulup, sürüklenenler, tokatlanan insanlar, yumruk, taş, sopa ile vurulan polisler kan, ter, gözyaşı, gürültü, patırtı arasında meydanda toplanan göstericileri otobüslere, minibüslere doldurup hızla uzaklaştılar. Lokalin çevresi tekrar polis tarafından sarılarak alan kontrol altına alındı. Daha sonra, panzerler, saatlerdir havada uçuşan helikopterler çekilip gittiler. Geride kalan bir grup insan da cadde kenarında bir evin önünde tabut omuzlarında şaşkınlık içinde duruyorlardı. Mustafa, Bekçi Ali, yeğeni Orhan tabut omuzlarında bekleyenlerin yanına koştular. Tabutu taşıyanları değiştirerek, omuzlarına alıp arkasına takılanlarla bir süre daha yollarına devam ettiler. Dört yol ağzında cenazeyi götürecek otobüs hazır bekliyordu.

Bir yanda yürüyüş sırasında yaşanan olaylar aralıklarla sürerken, diğer yandan da Mustafa Öğretmen'in cenazesi Giresun'a gönderilmek üzere otobüse verildi.

Geyik Muhabbetleri

Abdül'ün evinin bulunduğu sokağa girmeden önce buralarda geçirdiği zamanları anımsadı. O zamanlar İstanbul'un başka yerlerinde halktan insanların gidebileceği eğlence yerleri neredeyse yok gibiydi. Sirkeci'deki birkaç yer hariç hepsi buralarda toplanmıştı.

Solda bulunan lostra salonunu geçince Abdül'ün bulunduğu apartmanı gördü. Karşısındaki manavdan üzüm ve kavun alarak merdivenleri çıkmaya başladı. Daha çok bekârların oturduğu apartmanın merdivenleri kirli ve loş idi. İkinci kata çıktı. Kilidi kırık bir kapı karşısında duruyordu. Zilin anahtarı da koparılmıştı. Birkaç kez kapıyı vurduktan sonra; Abdül'ün sert sesini duydu:

- Kimsiniz?

- Mustafa.

İçerde takılı bulunan mandalı sert hareketlerle çıkarıp kapıyı sonuna kadar açan Abdül:

- Ne oldu? Bir gelişme mi var?

- ...

Kapı kapatılıp, arkası mandallandıktan sonra:

- Ne oldu? Bir şey mi var?

- Pek önemli bir neden yok aslında. Ama, eğer uygunsan biraz konuşuruz diye uğradım. Evde pek oturmak istemedim. Biraz da konuşma ihtiyacı duydum.

- Çamaşırları yıkamak için erken ayrılmıştım oradan. O zamandan beri çamaşır yıkıyordum. Tam da bitirmek üzere iken geldin. İyi de oldu aslında. Ben hemen geliyorum. Bir şeyler içer miyiz?

- Ben üzüm ve kavun almıştım.

- Müslüman evladı mıyız ki içmeyelim?

Sorunun yanıtı Mustafa'ya ilginç gelmişti. Babasını anımsadı. "Müslüman evladı mıyız?"

Sahi kendisi neydi? Birden içini bir korku kapladı. Kafası karmakarışık olmuştu. Kendini toparlayıp:

- Ne alayım?

- Ne alacaksın? Al bir şeyler işte.

Yan dairenin penceresindeki tülün arkasında iki genç kız dışarı bakıyordu. Göz göze geldiklerinde, kızlardan önce gözlerini kaçırdı.

Döndüğünde, Abdül'ün ortalığı biraz toplamış olduğunu ve masanın üstünü sildiğini gördü. Dışardan gelenleri masanın üstüne koydular. Mustafa eline aldığı bira şişesinin kapağını açmak için mutfakta açacak ararken, Abdül, eline aldığı ekmek bıçağının ucu ile kapağı gevşetip açmıştı.

- Biliyorsun geceleri okuyoruz. Çoğu zaman gece okuldan gelince yemek yapıp yedikten sonra yatıyoruz. Bilirsin ağabeyinin durumu da aynı.

- Bilmez miyim? Gece o saatten sonra annem, eğer yatmamışlarsa kızkardeşlerim, yemek hazırlarlar ve o yedikten sonra bir süre de kitapları karıştırdıktan sonra yatardı. Eğer uyumuşlar ise bazen annemi de kızkardeşlerimizi de uyandırmaz, kendisi hazırlardı. Aynı olanda yattığımız için çoğu kez ben de uyanırdım. Son zamanlarda gelmiyor. İşyerine yakın bir ev tutmuş. Sanırım bir de kız arkadaşı var.

- Evet geçenlerde bir grup arkadaşla sinemaya gitmiştik. Orada gördüm. Ayak üzeri biraz konuştuk. Ağabeyin sosyetik takılıyor.

- Bu gece seninle bu konuları biraz deşelim. Sizlerin lümpen ola-

rak tanımladığınız kişilere yakın biriydim. Biraz da ağabeyimin çevresi ve mahallede olup bitenler nedeniyle sizlere yakın durdum. Dernek kurulunca da kendimi olayların içinde buluverdim. Onu diyecektim: Belki anlamışsınızdır, devrimciler arasındaki arkadaşlık ilişkileri bir yanıyla son derece güzel, anlaşılır, öte yandan anlamsız, dar, sığ bir görüntü sergiliyor. Ben bu cahil halimle bunları anlayabiliyorsam, halkın nasıl değerlendireceğini varın siz anlayın. Bulduğumuz çevreler, oturduğumuz semtler genellikle köy kökenli insanların bulundukları mahalleler. Bu mahallelerde yaşam insanların geldikleri yerlerdeki kültüre göre şekillenmesi gayet normal. Normal olmayan, kentli devrimcilerin, onlara uymak için zorlanmalarıdır. Bizim ailedeki çatışma bunun tam tersi için yapıliyordu. Ağabeyim, kente uyum sağlamak için çok hızlı bir değişim gösterirken, babam bunu sağlayamadı. Aylarca, yıllarca tartıştık. Şu anda her ikisi de evde yoklar. Babam yurtdışına gitti. Ağabeyim de evden ayrıldı. Senin de Ayşe'ye karşı bir zaafın olduğunu seziliyor, ama aylardır, bir şeykil almış da değil.

- Alması için gösterdiğim çaba yeterli olmuyor belki. Doğrusu fazla da açık davranamıyorum. Bugün mahalleden birlikte ayrıldık. Birlikte dolaştıkları kız arkadaşı da yanındaydı. Pangaltı'da onlarla indim. Niyetim birlikte sinemaya gitmekti. Tan sinemasında uygun bir film bulamayınca, Valikonağı'ndaki Konak Sineması'na kadar yürüdük. Birlikte sinemaya gitmeyi teklif ettim. İşlerimiz var diyerek ayrılıp gittiler. Demek ki o elektriği yakalayamıyoruz. İlişkilerde bir şekilsizlik, bir anlaşılmazlık var sanıyorum. Eylemlerin, işlerin içinde kız arkadaşlarımızı da erkekler gibi görmeye alıştık sanırım. Geçenlerde okul çevresinde, daha çok okulda bulunan arkadaşlarla bir yazılama yaptık. Şişhane, Tünel, Haliç civarında gece saat ikiden sabah şafak söküne kadar çalıştık. Sabaha karşı, Şişhane'den Tünel'e çıkarken, sağda, solda arkadaşların oturduğu evlere dağıldık. Gecenin o yorgunluğu ile ne bulduk ise üstümüze örterek uyumaya çalıştık. Altımız kuru tahta idi. İki kız, iki erkek dört arkadaş, aynı battaniye altında uyumaya çalıştık. Bir ara ağabeyin de kapıda dikiliyordu. Bi-

liyorsun bitişik dairede iki genç kız var; merdivenlerde azıcık oyalansak, görünmek için cama çıkıp, perdeleri aralıyorlar. Ama bizlerde nasıl bir ahlak anlayışı oluştuysa, o konuda kendimizi rahat bırakmıyoruz. Anlaşılması zor bir şey. Yakında bizimle dalga geçecekler belki. Hatta sana başımdan geçen ilginç bir olayı anlatabilirim. Bir dönem bir kız arkadaşım oldu. Oldu dedimse de, halen arkadaşlığımız devam ediyor. Bir gün bana duygusal bir yakınlaşma olduğunu hissettirdi. Geçıştirdim. Bir süre sonra evlenme teklifini kız yaptı. Kendisini bir arkadaş gibi gördüğümü cinsel bir birlikteliği yürütemeyeceğimi söylediğimde, ben seni alıştırırım dedi. Kızcağız çok haklı. Halkın arasında böyle bir anlayış yok. Bu bir yanıyla belki halka güven veren bir hareket olabilir. Ama sorunlu, bunalımlı bir ilişkiler yumağı içinde bocalayıp kalabiliriz.

- Biraz da çalışmalarımızı konuşalım. Ben esasen biraz da bunun için geldim. Ayrıca doğru mu yaptım, bilmiyorum da.

- Ne gibi?

- Bugün olanlarla ilgili.

- Sen, evden emaneti alıp sokaktan ayrılacağın yerde bekliyor olacaktım. Sonra buluşacağım arkadaşla da biz işimizi yapacaktık.

Konuyu değiştirmek istercesine gözlerini kütüphaneye doğru kaydırarak:

- Sizin mahalle çok sakın. Örnektepe artık geceleri uyumuyor. Silah sesleri sabahlara kadar aralıklarla sürüyor.

- Bu mahalle oldum olası sessizdir.

- Ama silah seslerinin hemen hepsi kurusıkı. Bu durumu bizim mahallede eskilerden biri güzel tarif etmiş: Bu işleri yapanlar gece mezarlıktan geçerken ısıklık çalanlar gibidir.

- Ne güzel söylemiş. Ben böyle bir sözü bir kitapta da okumuştum sanırım.

- Kitap dedin de işte benim bu işlerle aram pek iyi değil. Çok çabuk sıkılıyorum. Abime de kardeşime de imreniyorum. Sürekli okuyabiliyorlar.

- Devrimcilikte kitap silahtır. Hatta silahtan da üstündür. Kitapla

arası iyi olmayan devrimci silahı beline takmamalıdır. Bana göre silah-tan önce kitap gelmelidir. Kitap silahın yol göstericisi, kılavuzudur.

Gidip pencere kenarında bulunan kitaplıktan ince bir kitap alarak geldi. Mustafa:

- Bak işte bana böyle ince kitaplar lazım. Belki bunları okuyarak alışabilirim.

- Bunu senin okuman için getirmedim. Esas olarak sana bu kitabı anlatmak için getirdim. Bu kitap bana göre devrimcilerin Kuranı Kerim'idir. Bu gördüğün kitap tam da Kuran gibi her akşam, her sabah okunmalıdır. İnsan yaşamına ilişkin o kadar isabetli yazılar var ki, inanılır gibi değil. Senin günlük yaşamını tarif eden bir reçete sanki. O nedenle sürekli okumaya çalışırım. Hele dört maddelik bir bölüm var. Yaptığım her işi, karşılaştığım her sorunu o maddelerle karşılaştırmaya çalışır ve o maddelere uygunluğunu da her defasında görürüm.

- Nedir bunun adı?

Eline uzandı kitabın ismine baktı: Diyalektik ve Tarihi Materyalizm.

- Ben bu kitabı zor okurum galiba. Adını bile anlamıyorum.

- Evet. Belki zor gelir, anlamayabilirsin ama, okuman gerekiyor.

- Abdül, benim canımı sıkan bir başka konu var ki sorma...

- Ne sıkıyor canını?

- Bazı arkadaşların konuşmaları. Acaba kasıtlı mı böyle konuşuyorlar diye düşünüyorum.

- Ne gibi?

- Günlük hayatta pek kullanılmayan Öz Türkçe kelimelerle veya kitapta öğrendiği yabancı sözcüklerle konuşuyorlar ya... Bu tür konuşmalar canımı sıkıyor.

- Evet, böyle konuşan ve anlaşılmayan çok arkadaşımız var. Ama bilgiçlik taslayan, felsefe yapan, entelektüel geçinen her kesim de var. Çünkü kitapların büyük çoğunluğu yabancılar tarafından yazılanlar. Onları çevirenler de bildikleri kadar çevirerek basılıyor. Tıpkı şu ilaç reçeteleri gibi... Hani ilacın reçetesini okursun, okursun bir şey anlamazsın ya... Belki öyle bir şey.

Kırmızı Ceket Yerine Kırmızı Örtüye Sarılıp Toprağa Verildi Orhan Karaca

Orhan'ın okul numarası: 404 idi. O günlerde de 404 diye bir yapıştınıcı üretilmişti. Radyoda, televizyonda ve gazetelerde bu ürünün reklamı çok yapıldığından iyice tanınmıştı. Orhan, tek dersten sınıfta kalmıştı, bitirme sınavının gününü bekliyordu. Okul müdürü, Orhan'ın bir arkadaşına:

- Söyleyin 404'e sınav günü gelsin.

Arkadaşından haberi duyunca sevindi. Hiç sevmediği okul müdürünün galiba kendisinden kurtulmak istediğini düşündü. Sonunda okulu bitireceğine inanmaya başladı. Derslere hiç çalışmıyor, okula gitmek istemiyor, bir an önce kurtulmak istiyordu. Sevinç içinde yanına kimseyi de almadan Şark Kahvesi'nin karşısında bulunan okuluna gitmiş, sınavına girmiş, okulun kapısından dışarı çıkmıştı ve merdivenlerden aşağı iniyordu.

Merdivenlerin bittiği yerde, caddenin hemen kenarında aynı okulda okuyan Serhat, yanında bir arkadaşı ile bekliyordu. Güle oynaya merdivenlerden inmeye çalışan Orhan, karşısında Serhat'ı görünce duraladı. Yolunu değiştirmek istedi. Sağına, soluna bakındı gidecek bir yer yoktu. Serhat silahını belinden çıkardığı gibi yo-

lunu değiştirmek isteyen Orhan'a doğrulttu ve iki el ateř etti. Orhan çığlıklar atarak merdivenlerden aşağı yuvarlandı. Çukura dūřen Orhan'ın başına kadar gidip, bedenine iki kurşun daha sıkarak, yanındaki arkadaşı ile hızla olay yerinden kaçtı. Öęleden biraz sonra olan bu olayı çevrede birçok kiři gördü. Karşıdaki cami inşaatında çalışanlarla, çevreden geçenler Orhan'ın yanına koştular. Orhan'ın körpe bedeni merdivenlerden yol kenarındaki çukura yuvarlandı. Canhıraş bağırmaları zaten koşmakta olan inşaat işçilerinin kulaklarında çınlıyordu. Bir kısmı yoldan geçen arabaları çevirmeye çalışırken, bir kısmı da çukura dūřen Orhan'ın çırpınan bedenini çıkarmaya çalışıyordu. Çukurdan çıkarılıp, oradan geçmekte olan arabaya koyulurken, bedeni artık kıpırdamıyordu. Çukurda biriken kanlardan başka, arabaya bindiği yere kadar kanı akmıştı. Hastaneye yetiştirdiklerinde çoktan can vermişti.

Orhan'ın ölümünden kısa bir süre önce, faşistlerin lokaline saldırı yapılacağı ile ilgili polise ihbar gelmişti. İhbar üzerine Örnek-tepe'ye doğru giden bölgeye bağlı ekip otosu, okulun bulunduğu yerden uzaklaşınca Orhan'a saldırılmıştı. Polisler, lokal çevresinde bulundukları sırada gelen silah sesleri üzerine geri dönmüşlerdi. Silah seslerine doğru gelirken, Köprübaşını geçer geçmez yol üzerinde kalabalığı görünce durdular. Orada bulunanlardan durumu öğrenince, yaralı olarak hastaneye kaldırılan Orhan'ın arkasından hastaneye gittiler. Orhan'ın ölmüş olduğunu öğrenen ekiptekiler, oyuna getirildiklerini anlamış oldular.

Alınan cenazesi, kalabalık bir grupla, evlerinin bulunduğu mahallenin camisine getirildiğinde, caminin bahçesi ve tüm çevresi dolmuştu. Orhan gibi küçük bir çocuğun da öldürülebileceğini kimse ummuyordu. Musalla taşında duran tabutunun başucuna geçip sırayla sayęı duruşu yapan devrimcilere, mahalle arkadaşları da katılarak birerli, ikişerli nöbet tuttular. Kendi öz çocukları gibi bakıp büyüttükleri Ali Amcası ve yengesi sarılıp sarılıp ağladılar. Camiden alınan cenaze, mahallelilerin çoluk ocuk katılımıyla büyük bir kortej eşliğinde Hasköy Mezarlığı'na götürüldü. Çeşitli konuş-

malardan sonra tabut açılıp toprağa verilirken, yengesi babasının ceket diktirmesi için göndermiş olduğu kırmızı kumaşı elindeki torbadan çıkarınca, amcası gözyaşları içinde şu konuşmayı yaptı:

- Biliyorsunuzdur Orhan, kırmızıyı çok severdi. Babasına yurtdışına gitmeden önce kırmızı bir ceket alması için çok yalvarmıştı. O günlerde bu isteği gerçekleşmemişti. Bu kumaşı babası Almanya'dan yeni göndermişti. Diktirmek nasip olmadı. Bu kez kefenine sararak Orhan'ımızı uğurluyoruz. Toprağı bol olsun. Mücadelesi yaşatılacaktır!

Beyaz kefenin üstüne kırmızı kumaş sarılırken, katılanların birçoğu gözyaşlarını tutamayıp ağladı.

Giden Damatlık Olsun Postu Deldirmedik Ya!

Kara Ali yeni evlenmişti. Mustafa, düğününe davetli olduğu halde gidemediğinden, tebrik etmek üzere evden çıktı. Belki kahvededir diye önce kahveye uğradı. Kara Ali'nin bir yakını duvarın dibinde okey oynuyordu. Ali'nin düğününe gidemediğini, tebrik etmek için uğradığını söyledi. Ali'nin de az önce işten geldiğini öğrendi. Görüşmek üzere Ali'ye giderken yolda karşılaştılar. Damatlıkları üzerinde seyrek ön dişlerini göstererek gülümsüyordu. Sarılıp öpüşürken faşistlerin duvardaki sloganlarını gördüler.

Göz göze geldiler. Akıllarından geçen aynıydı. Kara Ali:

- Beni burada bekle şimdi gelirim. Şu işi ikimiz halledelim.

Birlikte tekrar geri döndüler ve Kara Ali hızla yanından ayrıldı. Mustafa sokak arasında oyalanırken, elinde içi kireç dolu kova ve fırça ile geldi. Üzerinde lacivert takım elbiselerle caddeyi geçerek sloganların bulunduğu duvarın dibinde durdular. Mustafa etrafı gözlerken, Kara Ali fırçayı kovaya daldırıp, bembeyaz kireçle duvarları bacadan alıyordu. Bir süre ilerledikten sonra iki adet silah sesi ile bulundukları yere çöktüler. Hemen kendilerini toparlayıp biri bir yana öteki başka bir yana olmak üzere iki ayrı binanın arasına girdiler.

Mustafa bir süre bekledikten sonra, dikkatlice açığa çıktı. Silah sesini duyan kahvedekiler hemen haber uçurarak, çevredeki devrimcileri uyardılar. Mezarlık duvarı dibinde oturan bir grup devrimci kahvelerin bulunduğu caddeye koştu. Gelenler ortalıkta dolaşmaya başlayınca Kara Ali ve Mustafa ortada kalmış bulunan fırça ve kovayı bulunduğu yerden alarak kahveye döndüler.

Kara Ali'nin damatlık elbisesi toz toprak içindeydi. Meydan tarafından gelen bir haber üzerine kahvede toplanan devrimciler, Orhan'ın öldürülmesinin arkasından yeni olaylar gelişebileceğini, bunun için uyanık ve hazır olunması gerektiğini, faşistlerin bulundukları, uğradıkları yerlerin, görüştükleri, yardım aldıkları kişilerin öğrenilmesini, bu konuda kendilerine yardımcı olunmasını içeren bir konuşma yaparak ve aynı konuşmaları diğer kahvelerde de yapmak üzere üçer beşer kişilik gruplar halinde dağıldılar. Bu dağılma sırasında diğer tarafa gidenlerden biri Kara Ali'ye doğru yaklaşıp eline bir silah verdi. Kara Ali toz toprak içindeki damatlık elbisesinin altına taktı. Mustafa ve mahalleye yeni gelmiş iki arkadaş faşistlerin etkin olduğu mahalleye yakın bir kahveye girdiler. Gelenlerden biri kahveden içeri girip, konuşmaya başlamıştı ki, Serhat ve Alican adlı faşistler kahveyi sardılar. Birkaç el silah sesi ile kahvedekiler, kenarlara, masa altlarına çekildiler. Silah sesleri üzerine, kahve hızla boşalırken, Mustafa ve yanındaki iki arkadaşçıçıkanların arasına katılarak dışarı çıktı. Kara Ali belindeki silahı çekip, kahvenin kömürlüğüne açılan kapıdan kendini dışarı attı. Bahçenin duvarı dibinde bulunan ağaca tırmanırken belindeki silahı düşürdü. Silahını almak için yere indiğinde iki el silah sesi ile kendini otların, tozun, toprağın içine attı. Yerdeki silahı kaparak sesin geldiği yere doğru bir el ateş etti ve kendini duvarın dibine attı. Kömürlük kapısında birileri kendine bakıyordu. İlk gördüğünde arkadaşları olabileceğini düşündüyse de onlar olmadığını az sonra anladı. Hava kararmıştı. Bir süre ses gelmeyince az önce indiği eğri Erik ağacının üzerinden geçerek duvarın öte yanına atladı. Arkasından gelen iki el silah sesi durumun hiç de düşündüğü gibi ol-

madığının habercisi idi.

Caddeye çıkıp karşı sokağa girdiği an durumu kurtarabilirdi. Ateş edenler Kara Ali'nin arkasından eğri erik ağacının yanına gelip duvara tırmanırken, Kara Ali silahını onlara doğru doğrultup ateş etti. Patlama sesi üzerine ateş edenler duvar dibi boyunca yere uzandılar. İki taraf da kontrollü, korkutmak üzere birbirlerini kollayarak mahallelerini, bulundukları mevzileri korumak istermişçesine hareket ediyordu. Onların yere yattığını anlayan Kara Ali, son bir hamle ile karşı sokağa kendini attı. Silahını beline sokarken girdiği sokağın başından kendine yardıma gelen Abdül'ü ve yanındaki devrimcileri gördü. Abdül:

- Geçmiş olsun. Paçayı kurtardın, ama damatlık gitti.

Kara Ali üzerinde damatlık olduğunu çoktan unutmuştu. Üstelik bir arkadaşına gitmek üzere giyinip çıkmıştı.

- Evet, dedi üzgün, heyecanlı bir ses tonuyla. Hanım da kızacak şimdi.

Abdül'ün yanında gelenlerden biri:

- Canın sağ olsun arkadaş. Giden bir damatlık olsun. Üzülme sen. Gerekirse damatlık alırız tekrar.

Abdül, alaycı, gülümseyen bir ifadeyle:

- Zaten işi bitmiş bu damatlığın, eğer alabiliyorsak yeni evleneceklerle alırız.

Kara Ali:

- Arkadaşımız doğru söylüyor. Giden bir damatlık olsun. Şimdilik postu deldirmedik ya!

Serhat, olayın arkasından bir arabaya binerek devrimcilerle faşistlerin bölünme noktası olan cadde üzerindeki fırının önüne gelip durdu. Arabadan inerek fırına doğru yürüdü. Fırın sahibinin onlara yakın olduğu biliniyordu, fakat şimdilik sahibi ile hiç zıtlasmaya gidilmemişti. Arka sokaktaki fırın ile ciddi sorunları vardı.

Resul, mezarlık duvarına yakın bir yerde kızılı erkekli bir grup arkadaşıyla, ayak üzeri konuşurken, Serhat'ın arabadan indiğini fark etti. Orhan'ı öldürenin o olduğunu duymuş, fakat bir şey ya-

pamamışlardı. Eylem yapılmadan önce propagandasının yapılması gerekirdi ki, halkın gözünde meşru kalabilsinler. Zaten çoktandır nasihat mahiyetli bir konuşmayı gerekli görürken, bir de Orhan'ın öldürülmesi bunun gerekliliğini iyice pekiştirdi. Resul:

- Arkadaşlar birkaç dakika müsaade ederseniz şu çocukla görüşüp geleyim.

Resul'ün şu çocuk dediği, mahallelinin de bu unvanı kullandığı "Şu çocuk"; aslında elini kana bulamış, kanlı bir katil olarak anılacak olan bir piyoncuktu. Ve gerçekten de daha bir çocuktu.

Resul'ün hareketlerinden normal olmayan bir durum olduğunu fark eden bir kız bir erkek daha peşine takıldılar. Serhat'ın üzerindeki kıyafetlerinden silah olmadığı anlaşılıyordu. Arkasından gelenlerle birlikte hızla yanına sokulan Resul:

- Bak aslanım, neler yaptığını biliyoruz. Orhan arkadaşına yaptığını da biliyoruz. Bu mahallenin çocuğu olman nedeniyle seni son kez uyarmak istiyorum. Faşistlerin aralarından çekil, onlarla ilişkini kesmezsen başına gelecekleri sen düşün!

Serhat:

- Ne başıma gelecekmiş, tehdit mi ediyorsunuz? Hepinizin anasını, bacısını s... diyerek küfürler etmeye bağırmaya başladı. Çevrede olayı görenler olup bitenleri yakından izlemek için çevrelerine biriktiklerinde Serhat daha bir bağırmaya, tehditler savurmaya başladı. Fırından çıkanlara çevrede bulunanlar da katılarak:

- Resul, sen bırak, uyma bu çoluk, çocuğa. Ne dinliyor, ne anlıyor. Yazık olacak bu gençlere, yazık edecekler kendilerine.

Daha fazla uzatmadan:

- Dağılıyoruz arkadaşlar, bütün ısrarlarımıza rağmen bizlere küfürler ederek, tehditler savuruyor görüyorsunuz. Bundan sonra olacakları kendisi düşünsün.

Fırından çıkan biri Serhat'ı içeri alırken, Resul ve yanındakiler, çevreleri daha fazla kalabalıklaşmadan az önce geldikleri yöne doğru ilerlediler.

Yakalanmaktansa Lağıma Düşmek Yeğdir

Kızlı, erkekli birkaç genç içeride bir masaya oturmuşlardı; bir kısmı yanlarında taşıdıkları kitapları okuyor, bir kısmı da iyice birbirlerine sokulmuş konuşuyorlardı. Masada bulunan kibrit kutusunun üzerine makineli tüfek şeklinde “Mahir” yazılıydı. birisi de sigara paketinin kâğıdını açmış, aynı yazıyı yazmaya çalışıyordu. Dışarıdan gelen bir emirle ellerinde boya kutuları, fırçalar, kovalarla üç gruba bölünerek ayrıldılar.

Köprübaşına gidecek ekibin iki silahlı kişiden oluşması gerekiyordu. Çoğu zaman olduğu gibi, silahın biri Abdül'de olurdu. İkinci silahın kime verileceği üzerinde düşünen Abdül ile Resul, uygun başka birini bulamadıklarından Mustafa'ya teklif ettiler. Oysa grupta hemen hemen aynı yaşlarda, ama okul nedeniyle askere gitmemiş olan bir başka arkadaşları daha vardı. O da gözcü olarak görev aldı. Mustafa silah taşımanın sorumluluğunu oldukça büyütmekteydi. Çünkü geçmişte yaşanan birçok olayın gevşek davranmaktan, kararsızlıktan ve önemsememekten kaynaklandığını düşünüyordu.

Köprü çevresi hızla yazılırken, Mustafa karşıya geçmişti ve köprüyü geçen arkadaşlarını büyük bir özen ve dikkatle kollamaktay-

di. Kendisi yazı yazan arkadaşlarının karşısına gelecek şekilde siper yatmışken, gözcünün de neredeyse duvarın arkasına geçtiği dikkatini çekti. Şişli tarafından gelen polis otosunu gözcü haber vermediği halde, yazı yazanlar fark ederek saklandılar. Siperden çıkarak diğer siperde bulunan arkadaşı Abdül'e dikkatli olması için işaret etti. Yüksek duvar boyunca slogan yazanlar ayrı ayrı sıralandılar. Gözcü duvarın önünde, her an arkaya atlayacakmış gibi duruyordu. Sloganlar yarılanmışken, gözcünün işareti yerine Abdül'ün ıslığı duyuldu. Duvarları yazanlar ellerindeki boya ve fırçalarını bırakarak yürümeye başladılar. Polis otosu da ağır ağır yol üzerinde ilerliyordu. Geçerken boş gördükleri duvarın yazılmış, ama sloganlarının bitirilmemiş olduğunu fark ettiler. Polis otosunun uzaklaştığını gören gençler hızla geri dönerek, kovalarını, fırçalarını kapıp ayam kalan yazılarını tamamlamaya çalıştılar. Gözcü duvarın dışına çıkmıştı Abdül ile Mustafa da saklandıkları duvar diplerindeki siperlerinden başlarını çıkarmış bekliyorlardı.

Az önce sessizce ayrılan polisler, durumu o anda anladıklarından, Darülaceze Hastanesi hizasından geri döndü. Gözcü ortalıktan kaybolmuştu. Mustafa'nın ıslık çalması ile kaçmaya çalışan arkadaşlarının peşine düşen polisler, duvar arkasına atlayınca kadar kovaladıktan sonra, hızlarını kesmeden devam ederek olay yerinden uzaklaştılar.

Mustafa silahını çekmişti ve çılgın gibi gözcüye doğru koştu. Yazı yazanlar ve Abdül olayı izliyordu. Gözcü de, kendisine doğru koşan Mustafa'yı izliyordu. Mustafa'nın:

- Alçak, namussuz, korkak herif! diye bağırarak gözcünün yanına yaklaştığını görenler de koşmaya başladı. Gözcü durumu anlamıştı, ama kaçamamıştı. Olduğu yerdeki en yakın çukura kendini attı. Mustafa silahı gözcüye doğrultu:

- Ulan sen ne biçim adamsın? Seni kim gözcü yaptı? Arkadaşlarımızı mı kırdıracaksın? Ne işin var senin burada? diye bağırırken; Abdül ve yazı yazanlar kollarına girdiler. Abdül:

- Mustafa, sen ne yapıyorsun? Böyle şey yapılır mı? Bu ne de-

mek oluyor?

Mustafa, sinirleri gergin ağlayacak halde:

- Arkadaşlar, olup biteni görmüyor musunuz? Polisler isterlerse hepimizi kırıp geçireceklerdi. Bu arkadaş hiçbirini duyurmadi. Duyurmadiği gibi, kendisi bizden daha çok gizlenmeye çalıştı. Bu nasıl gözcülük?

Gözcü ayağa kalktı, tir tir titriyordu. Şaşırmıştı. Olup bitene bu kadar sert tepki gösterilmesini anlayamıyordu. Resul, çukurdan gelen Abdül'ün sesini tanıdı. Konuşmaları bir süre dinledikten sonra, yol kenarına çıktı. Abdül, Resul'ün yanına gidip durumu anlattı. Resul:

- Mustafa arkadaş biraz gelir misin?

Yanına gelen Mustafa'ya dikkatlice bakarak ama üzmemek için de dikkatli davranarak:

- Belki haklısın ama, bu eylem sırasında yapılacak bir hareket değil. Şu anda bütün arkadaşlarımız bölgeye dağılmış, hepimizin işi zor. Çok dikkatli davranmamız gerektiği doğru ama, birbirimize çok değer vermeliyiz. Diğer iki ekibin güvenliği bile yok. Şimdi hemen mezbaha tarafındaki arkadaşlara yardıma gitmelisin. Orada da küçük olmasına karşın güvenilebileceğimiz tek kişi kardeşin. Orada da tehlikeli bir durum var.

Silahı belinde mezbaha tarafına bakan mahallenin tepesine geldi. Tepeden, bir süre mahalleyi ve caddeyi gözetledikten sonra, ana cadde üzerinde bir iki kişilik karartılar gördü. Bir sonraki sokağın sonuna vardığında kardeşini gördü. Haliç'in ve mezbahanın ağır kokusu altında caddedeki birkaç duvarı yazmışlardı. Halıcıoğlu tarafından bir otonun sesinin geldiğini fark ettiler. Düzgün bir duvarın üstüne, Kahrolsun faşizm, Tek... yazılmıştı ki gürültü iyice yaklaştı. Görünmeden hızla sokak aralarına çekilerek, gelen otoyu takibe aldılar. Mustafa, sokağın başından caddeyi gözlemeye başladı. Kardeşi, elinde kova ve fırça, elleri bileklerine kadar boya içinde ara sıra kafasını çıkarıp caddeye bakıyordu. Karşısında da bir başka arkadaşı caddeyi daha iyi görüyordu ve eli ile çıkmama-

şı için işaret ediyordu. Otodakiler, at kestanesi ağacının altında otomobilin ışıklarını da söndürüp beklediler. Caddede yürüyerek ilerleyen biri vardı. Az sonra polislerin yanından geçerken:

- İyi akşamlar, demesine polislerden bir yanıt bile gelmedi. Yokmuş gibi davranmaları sarhoşun da dikkatini çekti. Mustafa, gelen kişiye görünmek için hafifçe dışarı çıktı. Yanına gelen mahalleli Mustafa'yı tanıyınca:

- Geçen sarhoş, ağacın dibinde birilerinin pusuda olduğunu söyledi.

- Faşist miymiş, polis mi?

- Anlayamadım. Az önceki arabadan inmiş olmalılar. Arabanın nereye gittiğini göremedik. Araba da oralarda olabilir. Birisini bulsak göndersek çok iyi olurdu aslında.

- Kimi bulacağız bu saatte? Biraz daha bekleyelim. Belki diğer gruptan gelenler olur.

- Siz buralarda bulunursanız iyi olur.

Polisler sessizce otoya binip, sis lambaları ışığında gözden kayboldu. Mustafa:

- Eviniz burada mı?

- Hemen şurada. Az önce gençler pencerenin önünden yazı yazarak geçince dışarı çıktım.

- Gençler ilerlemişler ben onlara doğru gideyim.

Mahalleli elindeki düdüğü göstererek,

- Tehlike görürsem düdük çalarım. Karıştırmayasınız buralarda bekçiler pek dolaşmaz.

Tekrar geldiği sokağa girerek sessizce ilerledi. Merdiven altlarına, duvar diplerine gizlenen gençler, yarım bıraktıkları yazının başına geliyorlardı. Ayrılan polisler de olabildiğince sessiz yaklaşıyorlardı. Bu arada yazı yazarlar da mezbahaya yaklaşmışlardı ve oradaki duvarları yazıyorlardı. Ağacın dibinde duran polisler, duvardaki sloganın tamamlandığını anladılar. Tahminlerinin doğru çıkması onları da heyecanlandırıyordu. Duvarın önünde bir iki kıpırdanma göründüler. Otomobilden inerek sessizce yaklaşip:

- Durun!

Gelen sesi anlayamayan kardeşi ve yanındaki arkadaşı bir süre daha devam edince, bir düdük sesi duydular. Ellerindekileri oldukları yere bırakarak duvar boyunca koşmaya başladılar. Kendi seslerinden, arkadan gelen ayak seslerini bile duymuyor, duvar boyunca koşuyorlardı. Polisler iki el ateş ettiler. Gençlerin kaçışını takip eden Mustafa, sokağın başında beklemeye başladı. Kardeşi yanına yaklaşıncaya:

- Şşşt!

Duyduğu sese bakan kardeşi, ağabeyini görünce yanına koştu. Birlikte bir süre geri çekilip konuştular. Mustafa:

- Sen istersen eve git. Epey geç oldu. Ben burada bulunanları toparladıktan sonra gelirim.

- Ben de kalırım abi.

- Peki buradan geri çekil. Sokağın başında bir mahalleli var. Onu bulabilirsen, güvenli bir yer bulup bekleyin. Geç kalırsam eve gidersin.

Kardeşi geri çekilmek üzere yürümeye başladığında, Mustafa az önce dağılan gençleri bulmak üzere ilerledi. Tahtadan duvarın arkasına saklanan gençler, tahta aralıklarından gelenlerin kendilerine yaklaştıklarını görüp yarım kalan inşaat betonları üzerinden atlayıp kaçmaya başlayınca, arkalarından koşan polisler iki el daha ateş ettiler. Polislerin saldırısından gençleri korumak amacıyla, kendini bir duvarın dibine siper ederek havaya iki el ateş etti. Şaşkınlık içindeki polisler duvar diplerine sindiler. Bu şaşkınlıktan yararlanan gençler uzaklaşıp kaçtılar. Mustafa, görünmeden caddeye indi. Karşısında saman sarısı, bombeli, kemerli, geniş yüksek kapılı tarihi kocaman mezbahayı görünce hiç tereddütsüz ve çaresiz koştu. Yüksek ve geniş kapılı binanın kapılarından koşarak geçti ve gecenin karanlığı içinde kayboluverdi. Bir tarafta dana ve mandaların bulunduğu metrelerce uzunluktaki ve genişlikte büyükbaş hayvan ahırları, diğer tarafta keçi, koyun gibi küçükbaş hayvanların bulunduğu uzun, geniş ahırlar karşısına çıktı. Kısa bir tereddüitten sonra,

küçükbaş hayvanların ahırına doğru koştu. Koyunlar başları yanlara düşmüş gibi boylu boyunca yataarken aralarına dalan yabancından ürkmüş olmalı ki hareketlenmeye başladılar. Birkaç kez sendeledikten sırt üstü düştü. Acılar içinde kıcını ovarak kalkıp yere düşen silahını aldı. Koyunların arasında, deniz kenarındaki duvar dibinde kuru bir yer bulup samanların üzerine uzandı.

Girerken fark ettiği pis, ağır koyun sidiği, dışkısı, teri, kiri, tüy, saman, ot çürükleri ve rutubet kokusunda bayılacak gibi oluyordu. Duvar dibine doğru kuru ot ve samanların olduğunu fark ederek, duvara paralel yan yattı. Koyunların arasından iyice kurtuldu. Bir ara kafasını koyunlar gibi hafifçe kaldırarak kapıya baktı. Ahırın loş ışıkları altında görünmeyeceğini anlayıp rahatladı. Mezbahanın girişinden sesler duyuyordu. Duvarın karanlık bölümüne geçerek giriş kapısına baktığında ikisi dışarıda, biri biraz daha içeride olmak üzere üç kişi bir şeyler konuşuyorlardı. İçeri girip arama yapacaklarını düşünerek kaçacak yer bulmak için çevresine bakındı, kalın taş duvarların arasından kalaslarla kapatılmış bir yere doğru uzanıp dışarıya baktı. Karşı sahilin yanan ışıkları görünüyordu. Kalasın duvardaki deliği kapatmak için iğreti şekilde konulduğunu fark etti, eli ile hafifçe sallayıp yokladı, kalastan sesler gelmeye başlayınca bırakıp kendi kendine söylenmeye başladı.

- İçeri girerlerse, buradan suya atlarım. Yakalanmaktansa lağım çukuruna düşmek yeğdir.

Kulağına kadar gelen seslerden, buraya kimse girmedi dendiğini duydu. Olanları bir süre seyrettikten sonra dışarıdakiler geri döndüler. Tek kişinin de içeri girdiğini gördü.

Ara sıra kafasını kaldırıp kapıya doğru bakındığında duvarın köşesine doğru, siyah bir karartının kendine doğru ilerlediğini fark etti. Olsa olsa faredir diye düşünürken kendine yaklaşmakta olanın kocaman bir lağım faresi olduğunu anladı. Fare ara sıra durup burunu ile etrafı kokluyor, bir süre hızla koşarak yaklaşıyor, sonra birden durup başını yukarı doğru kaldırıp tavana bakıyordu. Fareye fırlatacak bir şeyler arıyor, eline ilk geçen az önce kuru ot ve sa-

manlar arasında bulunan zeytin tanesi şeklindeki siyah koyun dışkılarını tek tek atıyor, hafif olduğundan ileriye atamayınca onları atmaktan vaz geçiyordu. Pinpon topu büyüklüğündeki dışkı kümesi farenin ters tarafa dönmesine yetti. Fare uzaklaşınca bir süre uykuya daldı.

Koyunların kaçışma, koşuşturma ve melemeleri ile uyandı. Kapıdan giren iri kıyımlı, pos bıyıklı, beyaz önlüklü insanlar koyunların arasına dalıyor, yakaladıklarını bazen sürükleyerek, bazen omuzlarına attıkları gibi götürüyorlardı. Durumu anlamaya çalışmak için bulunduğu yerden bir süre seyretti. Karşı duvarın kirli, tozlu penceresinden dışarı baktığında şafak vaktinin olduğunu anladı. Pis kokular içinde de olsa, bir süre uyumanın verdiği rahatlığa ve tehlikenin geçmiş olmasına sevindi. Binanın hemen bitişiğinde bulunan denizden hafif dalga çırpıntıları ve Eyüp tarafından motor sesleri geliyordu. Duvar dibi boyunca yavaş yavaş kapıya doğru yanaşmaya çalıştı. Az önce birer koyun kapıp gidenler tekrar geldiler. Koyunların, kaçışmaları, bağırımları arasında ilerlemesine devam etti. Gelenler tekrar birer koyunu sırtlayıp ayrılınca koşarak koyun ahırının kapısına vardı. Etrafta kimseler yoktu. Bina'nın deniz tarafından kesilen koyun, manda ve sığır seslerine kasapların sesleri karışıyordu. Bulunduğu yerden karşı duvarın loşluğuna dalarak mezbahadan çıktı. Eve vardığında kardeşi de yatmamıştı, annesi ile kendisini konuşuyorlardı. Kapıdan gelen sesle ayağa kalkan annesi ve kardeşi, Mustafa'dan önce eve giren pis koku karşısında şaşırdılar.

- Ne oldu? Ne bu koku?

- Polisler kovalayınca mezbahaya kaçtım. Hayvanların arasında, pisliklerin üzerinde yattım.

Annesi:

- İyi olmuş sana, her yere koşuyorsun. Hak ettin sen bunu. Hadi koş banyoya.

Banyoya gitmek üzere ayrılırken, kardeşi de yatmak üzere odasına geçti. Anneleri iki çocuğuna da bir kez daha kavuşmanın se-

vinci ile yatağına gitti.

Üzerinde bulunan silahı teslim etmeden dağılmışlardı. Evden çıkmak üzere kapıyı açarken, annesi:

- Bekle oğlum, beraber gideceğiz. Seni otobüse bindiğin yere kadar takip edeceğim. Sonra nasıl gidersen git.

- Yapma, etme anne. Ben giderim.

- Tamam. Gidersen git. Ama ben de durağa kadar geleyim.

- Anne, ben bu duraktan binmiyorum. Birkaç durak sonra biniyorum.

- Fazla konuşma. Hadi düş önüme.

Birlikte yola çıktılar. Siyasi olayların içine girmesiyle birlikte ilk kez belinde silahla gündüz sokağa çıkıyordu. Anne oğul yola koyuldular. O önde, annesi arkada hızlı adımlarla yürüyorlardı. Anne, yıllardır oturduğu mahallenin mezarlık tarafına hiç gitmemişti. Yeni yapılan gecekonduların arasından geçerken, pek bir anlam veremediği, duvarlardaki yazılara, afişlere bakarak yürüdü. Köprüye yaklaşıncı annesi gerilemeye başladı. Daha fazla gelmeyeceğini anlayınca, yanına gelip, köprübaşındaki ara sokağa geçerek belinden çıkardığı silahı annesine verdi. Oğlunun üzerinde silah bulunduğunu bile bilmeyen anne, kısa bir şaşkınlıktan sonra hiç tereddütsüz silahı alıp eteğinin arasına soktu. Eli ile de sıkıca kavrayıp oğlunu uğurladı. Mustafa hızla köprüyü geçmeye çalışırken, annesi de köprünün başında onun köprüden geçinceye kadar, eli eteğinin arasına soktuğu tabancanın üzerinde öyle bekledi. Oğlu gözden kaybolunca dönüp mezarlığa sapan sokağa girdi.

İstanbul'un İki Yüzü

Gökyüzüne doğru yükselmiş dev çınar ve at kestaneleri ağaçlarının bulunduğu Bebek Parkı'nın önünde indi. Bebek Caminin hemen yanındaki kahvede bulunanlar gazete okuyor, çay içiyor, kahvaltı yapıyordu. Oraya doğru yürüdüğünde önündeki gazetesini okuyan ağabeyini gördü. Yanında da daha önce karşılaştığı kız arkadaşı vardı. Çevrede insanlar doluydu. Pazar sabahı erkenden gelmişlerdi.

Ağabeyi ile kız arkadaşı Mustafa'nın gelişini fark edip, yanlarında boş bulunan bir sandalyeyi masaya yaklaştırdılar. Sarılıp öpüşürken:

- Hoş geldin, ufaklığı getirmedin mi?

Kız arkadaşının da elini uzattığını fark edip elini uzatırken:

- Annem pek taraftar olmadığından ısrar etmedim.

- Benim amacım buraları görmemiz. Yoksa ben de gelirim görüşmeye.

- İyi etmişsin abi. Deminden beri bakınıyorum. Burası İstanbul değil mi? Biz İstanbul'da oturmuyor muyuz? Şunun şurası birkaç kilometre yer. Böyle bir ortamı, değil yaşamak, bulmak bile imkânsız gibi geliyor oturduğumuz mahallenin halkı için.

- İki İstanbul var. Bir yanında; burjuvalar, devletin bürokrasisi,

diğer yanda, yoksul kentliler, köyden göçenler, işçiler var. Ama sen boşver şimdi hunları. Gördüğün gibi hemen senin yanı başında böyle bir yer var. Önemli olan tercih. Her yerde yaşamamanın bir bedeli var. O bedeli ödersen orada yaşarsın.

Elinde tepsi, çayları dağıtan garson yanlarına yaklaşınca:

- Kahvaltı ettin mi? Etmedinse içerde, poğaça, simit, kek, sanırım börek de var. Ne istersen söyle getirsinler.

Arkadaşı Reyhan:

- Ben getireyim. Ne istersiniz?

Ağabeyine ve Mustafa'ya baktı. Ağabey, bir şeyler almak için yanlarından ayrıldı. Reyhan'la daha önceden tanıştıkları için sohbet dalmışlardı. Geri dönüp yerine oturunca, ağabeyine dönerek kısık bir sesle:

- Okul arkadaşlarınızla Yenikapı'daki Maran'da ve Odunluk dediğiniz yerlerde otururken, bir arkadaşımın yanınıza geldiğinde, masanızda oturan bir kız arkadaşınız, yanında oturana, şu memur beyden biraz çekirdek alır mısın dediğinde ben de arkadaşım da birbirimize bakmış, bir şey anlamamıştık. Sonra öğrendik ki "memur bey" dediğiniz kişi meğer polismiş. Burada da mısırcı, boyacı var mı abi?

- Onlar her yerde olabilirler. Burada da başka bir iş yapıyorlardır. Nasıl gidiyor mahalledeki işler?

- Durum çok kötü abi. Gece gündüz insanlar tedirgin yaşıyor. Her an bir olay olabilecekmiş gibi

- Kitaplarla aran nasıl?

- Bildiğin gibi. Uygun kitap bulursam okumaya çalışıyorum.

- Bulabiliyor musun?

Dudaklarını bükerek başını hayır anlamında sallayarak:

- Bulduğum söylenemez ama, zorlanarak da olsa okumak istiyorum.

- Ufaklık ne yapıyor?

- Bütün gün ve gece devrimcilerle... Hem de çok okuyor. Dün gece yazı yazarken polis kovalayınca, mezbaha tarafına kaçtık. O

eve dönmüş. Ben içeri mezbahaya girmek zorunda kaldım. Bütün geceyi orada geçirdim.

- Karşılaşılan olaylar, çocuklar için çok ağır. Onları eylemlere katmasalar daha iyi olur .

- Haklısın da abi. Katılacak insan bulunamıyor. Her yere koşuyorlar. Yanında kendisi gibi birkaç arkadaşı var. Neredeyse gündüzleri onlar bekliyor mahalleyi.

- Bir ara işe girmişti. Ne oldu?

- O işi bıraktı.

- İşe gitmez ise, boşlukta kalacağından, ister istemez olayların içinde yer alacak.

- Olabilir, ama bunu arkadaşlara anlatmak kolay da değil. Kimi hulsalar görev veriliyor. Her gece herkese nöbet var.

- Yürüylim mi biraz?

Reyhan:

- İsterseniz, Bebek Parkı'nı gezdikten sonra Hisar'a gidelim.

Bebek Cami'sinin bahçesindeki akasya, selvi, at kestanesi, çınar, dut, ağaçları arasından güneş ışıkları sicim gibi çevreye saçılmıştı. Deniz kenarındaki balıkçı motorlarının önünde bir süre denizi seyretiler. Bir yatın bağlandığı halat denizin dalgasından ara sıra geriliyor, gevşiyordu. Kıyıya vuran dalgalar, yosunların içinde bulunan yengeçleri, balıkları, böcekleri açığa çıkarıyor, onlar da güneşin ışıkları altında hemen karanlık, kuytu yerlere kaçmaya çalışıyorlardı. C harfi şeklinde bir kavis çizerek, Şehir Hatlarına ait asma ve hanımeli, sarmaşık gülleri ile sarılmış küçük kulübelerin önüne geldiler. Çevrede daha çok yaşlılar ve gençlerden oluşan gruplar vardı. Orta yaş grubu pek azdı. Bazı yaşlı çiftlerin yanlarında getirdikleri köpekler tasmaları zorluyorlardı. Bebek Parkı'nı arkalarına alarak bir süre karşı sahile doğru baktılar. Sahil boyunca ilerleyen yolda birkaç taşıt görünüyordu, yalılardan sonra uzunca, yeşillikleri denize kadar uzanan bir virajdan sonra Küçüksu Deresi, Küçüksu Kasrı hemen göze çarpıyordu. Derenin yatağının üzerine kurulmuş birkaç yalıdan sonra Anadolu Hisarı'nın kuleleri göze çarpıyordu.

Boğaz Köprüsü'nün altından geçen uzun, kirli, haki, gri renkli yük gemisi denizi yararak ilerliyor, güvertesinde yükselen direğin tepesindeki bayrak, rüzgârın etkisi ile açıldıkça orak çekiç iyice ortaya çıkıyordu. Geminin arkası kendi hizalarına gelmişti ki kıyıya vuran dalgalardan, yatlar, balıkçı tekneleri ve dolmuş motorları içi boşaltılmış fındık kabukları gibi sallanmaya başladılar.

Yüksek ağaçların arasından geçtikten sonra geldikleri taksi durağında Reyhan'ın Etiler'den mahalle arkadaşları ile karşılaştılar. Onların el sallamaları üzerine, Reyhan ayrılarak yanlarına gitti.

Abi kardeş ağır ağır ilerlerken Mustafa:

- Abi, mahallede silahsız dolaşamaz olduk. Ne yapacağız bilmiyorum? Senin gibi bizler de ayrılacak mı diye düşünüyorum. Ama, annem kiraya gitmekten korkuyor. Kendi evimiz olsun da, tek odalı olsun, diyor, başka bir şey demiyor. Ben böylesi daha mı iyi dedikçe, köye dönmekten söz ediyor. Geçen akşam yazı yazarken bana verilen silahı hâlâ teslim edemedim. İki sabahtır o silahla yola çıkıyorum. Annem, beni bıraktıktan sonra elbiselerinin arasına sokup silahı eve götürüyor. Ama bu böyle devam etmez. Buna bir çare bulmalıyız.

- Durum o kadar kritik ise silahlanmaktan başka bir çare yok.

Bebek Karakolu'na yaklaşmışlardı ki, arkalarından Reyhan yetişti.

- Bakıyorum yine derin konulara girdiniz. İsterseniz fazla dalmayın o konulara.

Ağabeyi, kız arkadaşından gelen ince eleştiri karşısında, konuyu değiştirmeye çalışırken, Reyhan:

- Serpil'i çoktandır görmedik. Babasına sorup geliyorum, diyerek tekrar yanlarından ayrıldı. Belki iki kardeşin biraz yalnız kalmalarını istemişti.

Karakolun karşısındaki manavın kızı, ağabeyi ve Reyhan ile aynı işkolunda çalışıyorlar ve aynı dermeğe gidip geliyorlardı. Reyhan yanlarından ayrılmayı arkadaşını sormak için manava girdi.

Balıkçıdan sonra tüm sahil Rumelihisarı İskelesi'ne kadar açık olduğundan tam bir yürüme alanı idi. Yalnız yol kenarının darlığı

biraz tehlike yaratıyordu. Bu sahil boyunca ilerleyerek, Aşıyan Parkı'nın karşısına geldiler. Reyhan, ara sıra ağabeyine yaklaşıp koluna girmek istediğinde onun çekinmesi dikkati çekiyordu. Aşıyan Parkı ile Aşıyan Mezarlığı arasındaki dar yokuştan baktıklarında yolun solundaki ağaçların, çiçeklerin arasında gizlenmiş gibi duran Tevfik Fikret'in evi dikkatlerini çekti. Ağabeyi biraz Reyhan'dan duyduğu, biraz da okuduklarından öğrendiği bilgilerle:

- Bak kardeşim, şu ağaçların arasında görülen ev şair Tevfik Fikret'in evi. Hani bir şiirinde, Yiyin efendiler yiyin / Aksırıncaya, tıksırıncaya kadar yiyin, der. Bir dönem Nâzım Hikmet'in bu evde saklandığı da söylenir. Az önce geçtiğimiz parkta da Orhan Veli'nin şiirlerini yazdığı söylenir. Orhan Veli de bir şiirinde buradan söz ederek:

*"İstanbul'da, Boğaziçi'nde
Bir fakir Orhan Veli'yim;
Veli'nin oğluyum,
Tarıfsız kederlere içinde.
Rumelihisarı'na oturmuşum;
Oturmuş da bir türkü tutturmışum"* der.

Rumelihisarı'nın bitişiğindeki Aşıyan mezarlığındaki beyaz mermerler güneş ışıkları altında pırıl pırıl parlıyordu. Yazdan kalma bir sonbahar günüydü.

Hisar'ın kapısı karşısında yüksek kayalığın eteklerine çay bahçeleri, lokantalar, sıralanmıştı. Giriş gişelerden bilet alınarak yapılıyordu. Ağabeyi ilerleyip gişedeki görevli ile bir şeyler konuştuktan sonra yerli, yabancı turistlerin arasında içeri girdiler. Birkaç merdiven sonra sağda küçük bir karavanın yanında ayakta duran biri takım elbiseleri ile dikkat çekiyordu.

Kulelerin içinde bir süre gezindikten sonra mezarlık tarafındaki duvarın üzerinde bulunan teras gibi yerde durdular. Reyhan, ağabeyine dönerek:

- Biz dönelim. Daha önceleri de birlikte gezdik zaten

Mustafa, gördüğü manzaranın muhteşemliği karşısında şaşkınlığını gizleyemedi. Az önce ağabeyinin şairler hakkında söylediklerini anımsadı. Bu güzellik insanı şair yapar diye düşündü.

Kale duvarının üstünde dikkatlice yürüdü. Duvarın bitiminde bulunan büyük kulenin yanına ulaştığında ağabeyi ile arkadaşı Reyhan hâlâ bulundukları yerde bekliyorlardı. Ağabeyi ile babaları arasında geçen tartışmalar aklına geldi. Ağabeyinin istediği yaşam babasının niçin karşı çıktığını anlamakta hep güçlük çekmişti. Yaklaşık on yıldır bulundukları İstanbul'da köyden geldikleri gibi yaşamaktansa, yaşadığın yere uygun yaşamayı istemek neden kötü bir şey olsundu ki? Üstelik ağabeyi aldığı memur maaşı ile oldukça da rahat yaşıyordu. Bugünlere gelinceye kadar ağabeyinin yaşadıkları kolay yaşanacak gibi de değildi. Hele bir sabah vurulmuş olarak kapının önüne geldiğinde annesinin sarılığı vardı ki, anlatmak bile kolay değildi. Ara sıra mahalleye gelerek gece çalışmalarına hâlâ da katılıyordu. Bütün bunlara karşın böyle yerlerde de yaşamayı seviyordu. Bütün acılar, sıkıntılar daha güzel yaşamak için değil miydi ki?

Boğaz Köprüsü'ne bakarken, tur gemilerinin üzerinde uçan, ve Bebek Koyu'ndaki sulara dalıp çıkan martıları gördü. İki kırlangıç kuşu, pike yaparak, surlardan aşağı uçtu, biraz alçalınca, önlerine çıkan bir selvi ağacına çarpmamak için biri sağa, diğeri sola çarpı işareti çizerek yanlara kaçtı.

Boğaz'ı, bütün genişliği ile görebiliyordu. Surları ve hemen karşısında bulunan Anadoluhisarı'nı yapanları, yaptıranları düşündü. O ilkel diye düşünülen dönemde bu duvarlar nasıl yapılmıştı? Boğaz'ın en dar ve kayalık yerine bu muazzam surlar nasıl dikilmişti? Çevresinde kimseler yoktu. Güneş dimdik yükselmişti ve surların tepelerini aydınlatıyordu. Duvarlar üzerinde bulunan teras gibi konaklama yerlerinde bulunan bazı turistler, ellerinde fotoğraf makineleri, boyunlarında asılı duran dürbünleri ile bakıyor, bazen fotoğraf çekiyorlardı. Surların dibinde bulunan ağaçların gölgeliklerine, dalların arasına girmiş sevgililer bazen sarılıp öpüşüyor, güle-

rek sohbet ediyorlardı.

Marmara Denizi tarafından gelerek, Karadeniz'e doğru yol alan ve öğleye doğru geçen bir yük gemisinin benzeri daha geçiyordu. Bir süre onun geçişini seyre daldı. Tam hizasına geldiğinde bütün karşı sahili, Küçüksu Deresi'ni, Küçüksu Kasrı'nı, Anadoluhisarı'nın görüntüsünü engellemiştir. Gövdesi kirli, paslı geminin güvertesindeki orak çekiçli bayrak Sovyet Gemisi olduğunun işaretiydi. Böyle dev bir geminin bütün dünya işçi sınıfının sembolü ülkeye ait olması, o ülkenin de bir dünya devi olabileceği gibi bir duyguya götürdü

Önlerinden giden kılavuz gemiler ile arada irili ufaklı birçok gemi, deniz motoru, yat, balıkçı motoru şehir hatlarına ait yolcu gemileri Boğaz'ın serin sularında gidip geliyordu. Gemi önünden geçer geçmez ortaya çıkan güzellik, ressamların tabloları kadar güzel, eli ile tuttuğu sur taşları kadar gerçektir. Surun geniş kulesinin iç duvarlarının üst kısımları kısmen aşınmış, bazı taşlar düşmüş ve buralarda otlar çıkmıştır. Sur duvarlarının üstlerinde gezinen saka kuşları ara sıra yerlerinden kalkarak bu otların arasına koşuyor, otların arasında kayboluyorlardı. Daha bir dikkatli baktığında yanda bulunan sur boşluklarında yuvaları olduğunu gördü.

Hava serinlemişti, görevliler surların kapılarını kilitliyorlardı. Ağabeyi, girişte gördüğü takım elbiseli ile geniş taş merdivenlerin üzerinde konuşuyorlardı. Arkadaşı, adını söyleyerek Mustafa'ya elini uzattı, tokalaştılar. Ağabeyi:

- Arkadaş buranın amiri. Yeni tayin oldu. Aynı dernekte olduğumuzdan çok sık görüşürüz. Ara sıra da buraya gelip gece geç saatlere kadar konuşuruz. Balık almış, eğer kalabileceksen yemeğimizi yedikten sonra birlikte çıkarız.

- Durumu biliyorsun abi. Gece geç saatlere kadar kalmasam iyi olur.

- Biliyorum elbet, kapılar da kapandı.

Amir:

- Biliyorsun ben yeni tayin oldum. Hanım hâlâ Ankara'da. O ge-

linceye kadar birçok işimi kendim görüyorum. Gerçi görevli arkadaşlarda işimi yapıyorlar ama... Haydi arkaya geçelim. Lojmanın arkasında mangal yanmıştır bile, balıklar az sonra pişer.

Mustafa'ya dönerek:

- Merak etmeyin, çok geç kalmazsınız.

- Ankara'dan yeni gelmişsiniz. Orada durumlar nasıl?

- Yeni geldiğim için burayı pek tanımıyorum. İstanbul çok büyük. Bir semtte hiçbir olaya rastlanmazken; bazı mahallelerde olay-sız gece yok. Ankara'da da durum bundan farksız aslında.

- Şu anda aklıma gelen bir şey sormak istiyorum. Telefon durumları nasıl? Burada bir yerle görüşmek çok zor. Hele şehirlerarası ve uluslararası görüşmek neredeyse olanaksız. İşyerimde bazı konuşmalara tanık oluyorum da, işadamları Avrupa ve Amerika ile görüşmek için İran'a gidiyorlarmış. Doğru mudur?

Reyhan:

- Evet doğru. Telefon idaresi'nde çalıştığım için arkadaşlar bizleri çok arıyorlar. Elimizden geldiğince yardımcı olmaya çalışıyoruz ama, yine de uzun süre beklemeler oluyor. Çok önemli ve acil görüşmeniz gereken yer olursa beni arayabilirsiniz. Bir numara vereceğim, kolayca ve ücretsiz görüşürsünüz.

Ağabeyinin bildiği bu konuya orada bulunanlar bir anlam veremedi. Bakındılar. Takım elbisesinin üstünü çıkarırken:

- Yani ben şimdi şuradan arasam kolayca görüşebilir miyim?

- Evet bu mümkün. Ama santralde arkadaşımız varsa. Çünkü bağlantıyı onlar sağlıyor.

- Elimizde böyle olanaklar var. Bizler bunların hile değerini bilemez durumdayız.

- Bu pozisyonlardaki arkadaşlarımızı kimsenin bilmemesi gerekirken, sorumlular herkesi aktif görevlerin içine sokmaya çalışıyorlar. Pratik yapma adı altında stratejik görevlerdeki tüm arkadaşlar deşifre oluyor. Bunun acısını pek yakında hep birlikte göreceğiz.

Reyhan:

-Acemiliklerimiz, eksikliklerimiz o kadar çok ki. Şimdi size bir

olayı anlatacağım: Geçen akşamlardan birinde işyerimizin bulunduğu bölgede afişleme yapmak üzere hazırlandık. Akşamın karanlığı ile de afişlemeye başladık. İşyerimizin hemen arkasında büyük bir inşaat alanı var. İnşaat alanını çevreleyen tahta duvarlara afişlerimizi yapıştırmak üzere yanaştık. İki kız, bir de erkek; elimizde afişler, içi yapıştırıcı dolu kova ile duvarın dibine vardık. Duvar ince ve aralıklı tahtalarla çevrili olduğu için, fırça ile sürülen tutkalın çoğu boşa gidiyordu. Erkek arkadaş, afiş çenesinin hizasından aşağı sarkıtarak, yanımızdaki kız arkadaşına afiş tutkallamasını söyledi. Kovaya fırçayı daldırıp çıkaran arkadaş, tutkalı fırçayı arkadaşımızın göğsünde ters olarak asılı duran afişin üzerine sürüyor, ben de çevreyi gözlüyorum. Daha iki afiş yapıştırmadan arkadaşımızın üstü başı tutkal doldu. Pantolonunun dizinden aşağısı tutkallandı. Az sonra gelen sorumlu durumu görünce şaşkınlık içinde afişlemeyi bıraktırdı. Hatta bir olay olsa, yakalansanız bu durumu nasıl izah edeceksiniz diye bir süre söylendi. Demek ki hemen hepimizde bir acemilik, bir eksiklik var. Bu eksikliklerimizi söylemekten kaçınıyoruz. Az çok afiş yapan birisi bunu yapmazdı. Bize bu işi verene mi kızmalı, biliyormuş gibi işi üstlenene mi kızmalı...

Devrim midir? Nedir?

Yapılan istihbaratlardan, Serhat'ın lokal karşısındaki inşaatta akşamları hava kararıırken dolaştığı öğrenildi. Bütün hazırlıklar yapıldı, eylem sahasında olup, bitenleri öğrenmeye giden istihbaratçı da geldikten sonra, lokal dağıtılmak üzere yola çıkıldı. Çeşitli kollardan eylem sahasına doğru ilerleyenlerden ikisi, istihbaratın doğruluğu karşısında sevindiler. Serhat, lokalin karşısındaki inşaatta geziyor, havanın alacakaranlığında zor tanınıyordu. İki kişiden biri inşaatın arkasında bulunan gecekondun kömürlüğü üzerine kapatılmış olan naylon brandaları kendilerine siper ederek, inşaatı, dolaşısıyla Serhat'ı gözlüyor; başka koldan gelen iki kişi de daha önce hazırladıkları bombalar ile lokale yaklaşıyorlardı. Bir başka kişi de ortalıkta boş dolaşacak, ama Serhat inşaatı terk edince haber verecekti. İnşaat halindeki binanın her iki caddeden de girişi vardı. Lokalin bulunduğu caddeden giriş, zemin kata, arka caddeden ise bodrum kata idi. Serhat daha çok zemin katta dolaşıyordu. Bombalamak üzere binaya yaklaşan iki kişi, lokalin karşısında bulunan binanın altındaki bakkala ayrı ayrı girdiler. Daha önce hiç görmedikleri iki kişinin arka arkaya bakkala girmesi, bakkalın dikkatini

çekti. Girenlerden birisi, sigarası ağzında:

- Bir kibrit verir misiniz?

Kibrit isteyen, kibritini alıp, kasanın yanından ayrıldıktan sonra öteki:

- Dosya kâğıdı ve mektup zarfı bulunur mu?

- Vardı ama kalmadı. Başka bir arzunuz var mı?

- Yok. Teşekkür ederim.

İkisi ayrı ayrı bakkaldan çıkıp, birbirleri ile ilgileri yokmuş gibi, bakkalın kapısı önünde beklerken, gelen bir ıslık sesi ile lokale doğru baktılar. Alacakaranlıkta bir kişinin inşaattan çıkarak lokale doğru gittiğini gördüler. Kendilerine tarif edildiğine göre bu Serhat'tı.

Brandanın arkasına saklanmış olanlar, yerlerinden çıkarak hızla inşaata daldılar. Biri bodrum katta, biri üst katta siper aldılar. Bina da siper alanlar, bulundukları yerden lokali ve caddeyi çok iyi görüyorlardı. Bomba için gelenler menzile girdikleri anda, onlar alttan üstten binaya ateş edecek, ellerinde bomba bulunduranlar da onların yarattığı panikten yararlanarak ellerindeki bombaları lokale fırlatacaktı. Plan böyle hazırlanmıştı. Lokalin kapısı önünde de iki faşist bekliyordu. Binaya sızanlar, cadde üzerindeki iki kişiyi görünce zamanın geldiğini düşünerek heyecanlandılar. Altta bulunanlar üstekinin işaretini alır almaz ateşe başlayacaklardı. Üsteki zamanın geldiğini bildirmek için inşaat içinde bir ağaç parçası aradı, bulunduğu bölümde ağaç parçası bulamayınca, daha fazla aramamak için eline geçirdiği bir çakıl taşı arkadaşına atmak için merdiven boşluğuna doğru ilerledi. Ayak seslerini duyan arkadaşı, bodrum katta merdiven aralığını görecektir şekilde durarak yukarıya bakıyordu. Caddede bulunanlarda bir heyecan başlamıştı. Bina içinden gelecek işaret gecikiyordu. Üst katta bulunan merdiven boşluğundan aşağı yavaşça seslendi:

- Şiş.

Sesi duyan alttaki yukarıya baktığı anda üsteki elindeki taşı aşağı bırakıverdi. Taş alttakinin alnının tam ortasına isabet edince:

- Ahh!.. diye yükselen sesi duyan faşistler, bellerindeki silahları

çıkartıp, inşaata doğru koştular

Onların koştuğunu gören bombacılar da, bellerindeki silahlara sarıldılar. İnşaata koşanlar rastgele inşaatı kurşunlamaya başlayınca, inşaattan ve caddeden gelen silah sesleri arasında kalarak bir süre şaşkınlığa uğradılar. Caddeden gelen silah seslerinden korunmak isteyen faşistler, tekrar lokallerine doğru kaçtılar. İnşaatin içindekiler imha edilecekleri düşüncesiyle hızla binayı terk etmeye çalışırken, caddede bulunan bombacılar da daha fazla deşifre olmak için, çatışarak bakkalın önünden geçtiler. Tam bakkalın önünden bombacıardan birinin iç cebinde duran paket yapılmış bomba yere düştü. Faşistler caddede bulunan bombacıların arkasından koştular. Yere düşürdüğü bombayı aramaya başlayan, lokalden çıkanların üzerine doğru koşarak geldiğini görünce aramayı bırakıp hızla sokak arasına daldı.

Mustafa, her iki koldan eylem yerine gidenleri görecektir şekilde caddelerin birleştiği noktada bekliyordu. Silah sesleri üzerine kaçanlara görünmek üzere açığa çıktığında, köprü tarafından polis otosunun, lokal tarafından da faşistlerin yaylım ateşinden kaçan arkadaşlarının geldiğini gördü. Caddedeki kaçışmayı gören polis otosu, kenara çekilip durdu. Mustafa hemen arkasında bulunan, duvarları birikitle örülmüş, üstü ince bir çatı ile kapatılmış gecekondunun aralığına gizlendi. Faşistler kendilerine saldıracak olanları kovalayarak neredeyse, Mustafa'nın bulunduğu yere yaklaşmışlardı. Açtıkları yaylım ateşinden ortada kim varsa duvar diplerine kaçıyor, havanın karanlığında kimin ne yaptığı pek belli olmuyordu. Faşistler havaya ateş ederek, polislerin bulunduğu yere yaklaştılar. Polislerin, otolarından çıkarak:

- Dur, polis! demeleri ve havaya ateş açmaları üzerine, her iki taraf caddeyi terk ederek sokak aralarına kaçtı. Faşistlerden birkaçı hemen karşılarında bulunan inşaatın içine dalarak her tarafı kontrol ettiler. Bulsalar belki katledecekleri devrimciler çoktan kaçmıştı. Mustafa bulunduğu yere sıkışıp kalmıştı. Polisler etrafa kaçanları yakalamak üzere ellerindeki makineli tüfeklerle gelip geçenleri

çevirmeye başlayınca, Mustafa'yı bir korkudur aldı. Bir metre geri gidebilse, arkasındaki inşaatın üzerine çıkabilir, oradan da atlayıp kaçabilirdi. Ama o bir metreyi geçebilmek için, bulunduğu siperden caddeye çıkması gerekiyordu. Ve polisler de tam karşısında gelip geçenleri arıyorlardı.

Silah sesleri üzerine evinin önüne fırlayan ve Mustafa'nın hemen arkasındaki gecekonduda oturan bir kadının:

- Kahrolsunlar. Faşistler mahallemize geldiğinden beri huzurumuz kalmadı! diyen sesi geliyordu.

Kadının sesinin hemen arkasından geldiğini anlıyor, gelen bu ses içini ısıtıyor, korkusunu biraz olsun gideriyor, ama yerine sinmiş bekliyordu. Devrimcilerden biri, bulunduğu yerden inşaatın üzerine çıkmış olan birine ateş açınca tekrar bir çatışma çıktı. İkinci çatışma ile ateş eden devrimci bulunduğu yeri terk ederken, etrafa yayılmış bulunan faşistler ve yolu kesen polisler o tarafa doğru yöneldiler. Bu fırsattan yararlanan Mustafa, bir metre kadar dışarı çıkarak, hemen yanında bulunan briket duvarın üzerine yaylanarak, kendini çatının üzerine attı. Atlaması ile birlikte, üzerine düşen yükü taşıyamayan gecekondun çatısı, büyük bir gürültüyle yatağın üzerine düştü. Üzerinde şilte gibi duran yatağın bulunduğu karyolanın demirine çarpan bacağı çarpmanın şiddeti ile kırıldı. Az önce sokağa fırlayıp bağırان kadın gelen ses üzerine arkaya döndüğünde gecekondusunun çatının çöktüğünü ve yatağın kenarından odanın ortasına düşmüş olan Mustafa'nın inlediğini gördü. Çöken çatının çıkardığı ses üzerine evlerinden fırlayan komşular, sesin geldiği gecekonduya doğru koşarken, öbür odada oturan kadının kocası ile kızı, göçüğün olduğu yatak odasına doğru koşular. Mustafa, sürünerek kendini duvar dibine doğru çekmeye çalışıyordu. Odaya koşan haba, kız, Mustafa'yı odalarının ortasında o halde görünce, hemen kollarına girerek düzeltmeye çalıştılar. Az önce dışarıda bağırان evin annesinin arkasından yetişen komşular da odaya daldılar. Dışardan gelenlerden birisi:

- Bir yerinde ağrı, sızı var mı?

- Bacağımı çekemiyorum. Kırılmış olmalı.

Eğilip bacağını tutan kişi:

- Bacağı kırık, hemen hastaneye götürmeliyiz.

Bir başkası:

- Caddede operasyon var. Başına bir şey gelmesin. Az önceki çatışmadan kaçarken düşmüş.

Evin sahibi kadın:

- Faşistler kovalayınca çocukcağız da bu tarafa kaçıp, çatıya çıkınca olan oldu belli ki.

Kocasına kızgın bir şekilde bakarak:

- Çatı çatı olsa idi; böyle olmazdı. Çocukcağız çatıya güvenerek üzerine atlayınca, o da çöktü. Yaparken defalarca söylemişim şu adama. Bir kere olsun beni dinlemedi ki..

- Hanım hanım sırası mı şimdi bunların.

- Şimdi değilse ne zaman peki?

- Bunu birlikte yaptık.

Sözlerinin üstüne basa basa tekrarladı.

- Birlikte yap-ma-dık. Adı üstünde: Ge-ce-kon-du.

Odadan çıkan adam, Mustafa'yı hastaneye götürmek üzere bir araba bulmak için alt yola çıktı. Çatışmadan kaçan gençler, daldıkları mahalle arasından ilerleyerek seslerin geldiği gecekondunun yanına gelmişlerdi. Göz göze geldiklerinde sağ olarak kurtulmanın sevinci yüzlerine vurdu. Dışarı çıkmış olan ev sahibi komşudan aldığı iki kalas ile içeri girdi. Komşulardan bir kişi de köprübaşından bir taksi tutup geldi. Mustafa, baş kısımları halatla birbirine bağlanan kalasların üzerine yatırılarak, dışarı çıkarıldı. Evler iç içe yapıldığından yanaşamayan taksinin bulunduğu yere kadar kalaslarda taşındıktan sonra, taksinin arka koltuğu üzerine boylu boyunca yatırıldı. Az önce eylem yerinde bulunan iki arkadaşı da, yürüyerek hastaneye gitmek üzere hızla yola koyuldular. Çatışma sırasında inşaatçı kaçanlar, hâlâ ortalıkta görünmüyordu.

Bir süre önce arkadaşını faşistlerden kaçırmak için hastaneye gelen Mustafa, çok geçmeden kendisini de hastane kapılarında

buldu. Taksiden indirilerek, sedye üzerinde acile alındıktan hemen sonra iç kanama olup olmadığını kontrol için ameliyathaneye alındı. Mustafa ameliyat olurken, öte yandan polis de olayı öğrenmeye çalışıyordu. Hastaneye getirenlerin ifadesine göre, "Gecenin karanlığında çatıdan düşüp bacağı kırılmıştır" diye tutanak tutuldu.

Ağabeyi olayı geç öğrenmişti. Hastaneden çıkarıp eve götürdükten sonra duyurmuşlardı. Eve gittiğinde acıları geçmişti; alçı içindeki bacağıyla karyolasının üzerinde oturuyordu. Karyolanın başucunda duran iki koltuk değneği hiç yabancı değildi. Annesi, ağabeyinin yaralanmasında alınan iki koltuk değneğini hugüne kadar saklamıştı. Ağabeyinin gözlerinin değneklere takılması dikkatini çekti.

- Sıra bana gelmişti. Bu işler sırayla demek ki. Annemi bilirsin. O günden beri bunları saklamış.

- Cimrilikte üstüne yoktur annemin.

Gülüşmeleri üzerine, ayağındaki terlikleri sürükleyerek kapıda görünen anneleri:

- Hoş geldin oğlum. Yeni mi duydun?

- Evet bugün duydum anne.

Hiç beklemeden konuya girdi.

- Çocuklar, ne olacak bizim halimiz böyle? Biriniz kurşunlardan kurtuldunuz. Biriniz ölümlerden döndünüz. Hemen her kötü haberiniz gelecek diye ölüp ölüp diriliyorum.

Ağabey:

- Ne yapalım istiyorsun anne?

- Şu işlerden uzak durmanızı.

- Anne, biz aslında bu olaylardan olabildiğince uzak duruyoruz.

Ve inanmalısın ki, arkadaşlarımız tehlikenin, ateşin içinde bulunuyorlar. Elbette ki bu işlere hiç bulaşmayanlar; gülüp geçenler de çok var. Ama bir de insan onuru diye bir şey var. Bütün bu pisliklere, rezilliklere ses çıkarmadan yaşamak insanın onurunu zedeliyor. Doğrusu bir genç olarak olup bitenlere susmakla utanç duyar

olduk. Hele bu haksızlıkları bile bile susmak insana yakışmıyor.

- Peki ne olacak halimiz? Ben de bu kadar acıya, sıkıntıya, üzüntüye dayanamaz hale geldim.

Mustafa:

- Abi, galiba bu semti bizim de terk etmemizin zamanı geliyor. Belki o zaman annem de rahat eder. Zaten bu ev de yaşanılacak bir ev olmaktan çıktı. Gerçekten de gelen giden arkadaşlarımdan utanır oldum artık. Hem bu kadar çalışıyor, hem de en kötü evlerde yaşıyoruz.

- Bu iş benim de iyice canımı sıkmaya başladı.

Kızkardeşleri kapıdan göründüler.

- Hoş geldin abi.

Ellerini öpmeye kalktılar, öptürmeyerek kardeşlerini yanaklarından öptü. Büyük olanı:

- Gelirken yine balık getirmişsin. Bütün mutfak balık kokuyor.

- Sevmediniz mi? Sevmedinizse atın.

Küçük kız, atılması sanki ondan istenmiş gibi ablasına bakarak:

- Ben onlara elimi süremem. Kocaman kocaman şeyler.

- Bu aylar palamudun bol ve lezzetli olduğu aylar. Üstelik en ucuz zamanı. Taze oldukları için kokmaması gerekir.

Anneleri kaşlarını çatarak:

- Ne atması oğlum. Balık atılır mı? Onlar çocuk daha. Çocukların laflarına bakılmaz.

- Bakmıyoruz zaten anne. Sen de bizden farklı düşünmüyorsun, ama anlatışlarımız farklı olduğu için birbirimizi anlayamıyoruz. Yoksa babam haricinde pek farklılıklarımız yok bizim. Onunla da dini konular dışında pek farkımız yoktu biliyorsun. Şu yemek masası hadisesi bile bizi dağıtmaya neden olmuştu bilirsin. Yok göbekten yukarıda yemek yenmezmiş, yok televizyon seyretmek günahmış diye diye bizi birbirimize düşürdü. Yazık oldu bizlere. Ai-lece yazık oldu. Mustafa:

- Örnek gösterdiği, her gün namazına gittiği imamın bile evinde televizyonu varmış.

- Vardır elbette. Televizyonu da vardır, yemek masası da.

- Çocuklar, babanızın sizlerle sorunu, televizyon, yemek masası değildi sadece. Sizleri bu kadar büyütüp yetiştirdikten sonra kaybetmekten korkuyordu biraz da. Biliyorsunuz ağabeyinizi okula göndermemesinin tek nedeni anarşistlere uyar diyedir. O zaman olaylar yeni başlamıştı ve adam kaçırmalar, adam öldürmeler, banka soymalar, almış başını gidiyordu. Hem o korku, hem de parasızlık bizleri bu duruma getirdi.

Gözlerinden boşalan yaşları eteği ile silerek odadan çıktı. Mustafa:

- Abi. Annem son zamanlara da dert küpü oldu. En küçük bir olayda sinirlerine hâkim olamayıp ağlıyor. Bizler ne yapacağımızı şaşırdık doğrusu. Her şey el yordamıyla gidiyor. Yarın başımıza ne geleceği belli değil.

Mutfaktan gelen sesler üzerine büyük kız oturduğu yerden kalkarak:

- Abi kalacak mısın? Annem yemek hazırlıyor galiba.

- Haydi sen de git yardım et.

Sessizce odadan çıkıp gitti. Küçük kız yatağın üzerinde oturmuş, sarkan örtünün kenarı ile oynuyordu. Ağabeyinin kendisine baktığını görünce usulca odadan çıktı. Ağabey, kardeşine sarılarak, öpüştükten sonra, mutfakta bulunan annesinin yanına gitti.

- Oğlum, bekleseydin biraz daha. Madem ki balık almış gelmişsin. Yerdik birlikte.

- Ben kendim de sık sık yapıyorum merak etmeyin. Siz keyfinize bakın.

- Ne yapıyorsun erkek halinle? Evine kim bakıyor? Hâlâ evlenmiyor musun?

- O işleri sonra görüşürüz. Siz kendi keyfinize bakın. Beni hiç düşünmeyin.

- Ellerim balıklı oğlum. Peki haydi güle güle git. Arkadaşlarına selam söyle.

- Hoşça kalın.

Dış kapıyı açıp adımını dışarı attığında, küçük erkek kardeşinin sokağın başından eve doğru yürüdüğünü gördü. Sadi de hemen ar-

kasında ona bakıyordu. Öbür adımını da dışarı atarak kardeşine seslendi:

- Söyle Sadi de gelsin.

Sadi, Ağabeyin eli ile yaptığı "gel" işaretini anladı. Kardeşinin arkasından o da yürüdü. Komşulardan bazılarının pencere önlerinde olduğunu fark edip içeri girdi. Arkasından kardeşi ve Sadi de girdi. Annesinin yanında duran küçük kızlar Sadi'nin girdiğini görünce birbirlerine bakıp gülüştüler. Birlikte arka odada yatan Mustafa'nın odasına doğru yürüdüler. Ağabey:

- Anne biraz daha buradayım.

Sadi, konuşamamanın etkisi ile olabildiğince konuşmuyor, soru sorulmadıkça susuyordu. Ağabey:

- Ne haber Sadi? Okulu ne yaptın?

Ağzını, dudaklarını, göğsünü, çenelerini oynatarak, kafasını aşağı, yukarı kaldırarak, hoplatarak:

- İ...ih...iy...iy...iyi... iiiyiim...O... O... Ok... Ok.... oku...okul... okul... okulu bi...bi.. bit...bit... bitir...bitir... bitirdim. Bitirdim....

Mustafa, dirseği ile ağabeyinin koluna dokunarak, ısrar etmemesi konusunda işaret ederken, Sadi durumu anladı. Yüzü kızardı. Utandı. İşareti almasına karşın ağabey:

- Baban seni doktora götürmedi mi ?

- Bi... bi... bib... bib... bir... bir... ke... ke...re... kere gö... gö... göt... göt...götü... götür...

- Peki Sadi. Otur biraz birlikte yemek yiyelim.

- Be... be...ben..beni... bek.. bekle...bekler...beklerler.. a...abi... Mutfaktan annenin sesi geldi:

- Çocuklar yemek hazır.

Ev küçük olduğundan yemek masaları portatifli. Kızların büyüğü odanın kapısına gelerek:

- Abi... Masayı buraya getirelim mi?

Çatısı çöken evin erkeği malulen emekliydi, Cennet Teyze ise iler-

leyen yaşına karşın evlere temizlik işlerine gidiyordu, kızı da Şişli'de bir tekstil atölyesinde çalışıyordu. Ev işleri için gittiği evin erkeği bir şirketin müdürü, eşi ise doktordu ve devrimci bir aile idi. Böyle bir ailenin yanında çalışmak onu son derece mutlu ediyordu. Ailenin kendisine karşı içten davranışları, ellerindeki imkanlardan yararlandırımları büyük sempati uyandırmıştı. Onlara hizmet etmekten büyük zevk alıyordu. Hele bazı akşamlar arkadaşları ile toplanarak birlikte yemek yerlerken yaptıkları konuşmalar da, sanki kendilerini anlatıyordu. Ülkenin sorunlarını bu kadar duyarlı ve derinlemesine bilen bu insanlar bile devrimci olduktan sonra, bu fedakârlıkların karşılıksız kalmayacağı inancına varmıştı. İlk zamanlar onlar konuşurken, odalarına girdiklerinde konuşmalarını ya değiştirir, ya susarlarken, zamanla karşılıklı güven oluştuktan sonra, rahatça her şeyi yanında da konuşmaları Cennet Teyze'yi de rahatlatmıştı. Her iki taraf bu gelişmeden hoşnut, karşılıklı yardımlarını esirgmeden yaşamlarını sürdürüyorlardı. Cennet Teyze'nin tüm sağlık giderleri neredeyse evin kadını tarafından karşılanıyordu. Mustafa'nın da bir tesadüf sonucu çatıdan düşmesi, bu ailenin devrimcilerle direk tanışmasına neden oldu. Çevresinde olup bitenlerden etkilen Cennet Teyze de giderek devrimcilere elinden gelen yardımı yapmaya çalışıyordu.

Bir cumartesi günü hazırladığı kurabiyeleri, plastik bir kaba yerleştirerek, yanına kızını da alarak Mustafa'yı ziyarete gitti. Abdül de o sabah erkenden gelmişti. Mustafa'nın yanında oturuyordu.

Aile, bu olay nedeniyle tanıdık, tanımadık bir sürü insanın gelmesine alışmıştı. Anne ve kızını karşısında gören Mustafa, bir an durakladı. Elindeki kurabiye kabını yanda duran sehpanın üzerine bırakan kadın:

- Oğlum, biz düştüğün evin sahipleriyiz. Bu da kızım. Sana geçmiş olsun demeye geldik. Durumun nasıl? Biraz toparlamış görünüyorsun.

- Çok sevindim Cennet Teyze. Adınızı arkadaşlardan öğrendim. Kötü bir tesadüf, acı bir anı da olsa sizlerle tanışmak beni mutlu et-

ti. Buyurun oturun şöyle.

Kapıdan anne göründü:

- Hoş geldiniz. Nasılsınız?

- Geçmiş olsun. Oğlunuz kaçarken bizim eve düşmüştü. O gündən beri merak edip duruyorduk. Geçmiş olsuna gelmek bugüne nasipmiş.

- Sağolun. Çok şükür topladı kendini.

Cennet Teyze'nin gözleri duvara dayalı duran koltuk değneklerine gitti.

- Nasıl ayağa kalkabildin mi?

- Kalkıyorum, kalkıyorum. Şimdilik dışarı çıkmıyorum ama, evin içinde dolaşabiliyorum.

Kız bacağına boydan boya kaplamış olan alçı üzerindeki yazılara baktı. Gelen ziyaretçiler alçının üzerine yazılar yazmıştı.

- Size çay ikram edeyim.

- Hiç zahmet etmeyin. Hemen kalkacağız.

Ayağa kalktılar. Ana kız kapıya doğru giderken:

- Tekrar geçmiş olsun. Bizler de çok korkmuştuk o an.

Mustafa gidenlerin arkasından toparlanmaya çalışırken:

- Kurabiyeler için teşekkür ederim.

Genç kız arkasına bakarak:

- İyi günler

- İyi günler. Sağolun.

Gelenler evden çıkınca, karşı komşunun çocukları da odaya tekrar girdiler. Anne, Cennet Teyze'nin getirdiği kurabiyelerden çocuklara verirken, çocuklar da Mustafa'nın bacağındaki alçıda bulunan yazıları okuyorlardı. Abdül oturduğu sandalyeden kalkarak Mustafa'ya yaklaşıırken:

- Gördüğünüz gibi arkadaşımızın durumu iyiye gidiyor.. Hele bir iyi olsun. Görün bakın bizler neler yapacağız?

Anne kızgın bir ses tonuyla:

- Bir gün biriniz kurşunlara hedef olur, bir başka gün biriniz bacağına kırar, bir başkanız da çukura düşersiniz. Olup olacağınız bu-

dur oğlum, budur!..

- Bizler devrim yapmak için yola çıktık. Bunlar ne ki anne? Koylay mı öyle devrim yapmak?

Odada bulunan komşunun çocukları, anlamadıkları fakat önemli olduğunu sandıkları bir şeyler duymanın heyecanıyla dışarı çıkıp; evlerinin önündeki küçük bahçede yaprakları sararmış, gövdeleri eğilmiş, yarı buruşuk domatesleri toplayan annelerine:

- Mustafa ağabeyler devrim yapacaklarmış. Ne ola ki devrim?

- Ben devrimi ne bilirim çocuklar. Yapsınlar varsınlar. Elâlemin çocukları neler yapıyor? Onlar da devrim yapsınlar. Devrim midir, mevrin midir, nedir? Amaaan... Ne yaparlarsa yapsınlar?

Biz Horoz muyuz?

Sokaklarda kedi ve köpeklerden başka canlı görünmüyordu. Gece-
nin karanlığı ve korkusu tüm mahalleye sinmişken, Okmeydan'ı ta-
rafından bir otomobilin ışıkları pusudaki devrimcilerin karşısındaki
binanın duvarlarını yalayarak aşağıya doğru indi. İki arkadaş, siper-
lerinden çıkarak gelen otodaki yolculara silahlarını doğrulttular:

- Dur!

Sert, inleyen bir frenle sesiyle duran otomobil içindekiler, bu-
lundukları yerde beklerken, otomobile yaklaştılar. Mahalleye yeni
gelen:

- İnin aşağı

İnmekte tereddüt eden yolcular. Birbirlerine bakındılar. Biri:

- Evimize gidiyoruz.

- Nerede oturuyorsunuz?

- Okulun alt sokağında.

Yeni gelen, mahalleyi pek bilmiyor ve verilen yanıt karşısında
diyecek bir şey bulamıyordu. Esin:

- Kimlerdensiniz?

- Muhtarın akrabasıyız

Esin, geri çekildi. Düşünmeye başladı. Arkadaşı da bir süre öyle bekledi. Abdül iki ev sonraki sokağın başında olup bitenleri izliyordu. Bir terslik olduğunu hissetti.

- Ne oluyor?

- Tanımıyoruz. Muhtarın akrabaları imişler.

Muhtar sağcılara yakın biri idi. Abdül, hiç tereddüt etmeden sert bir tavırla emir verir gibi:

- İnin arabadan.

- Evimize gitmek için sizden izin mi alacağız? Evimize de mi gidemeyeceğiz?

Belindeki silahını çıkararak:

- Arabayı yana çekip, derhal inin.

Arabadakiler, çaresiz inmeye başladılar. Yan koltukta oturan inip kapıyı kapattıktan sonra, Abdül koluna girerek hemen yanlarındaki sokağa doğru sürükledi. Yolcu direnmek istediye de sürüklenmekten kurtulamadı. Şoför arabayı yol kenarına çekti. Arkadaşı karanlık bir yere götürülmüştü ve ayakta bekliyordu. Esin, onların yanına gidince, Abdül, hâlâ otoda bekleyen, gelmek istemeyen şoförün yanına gitti:

- Neyi bekliyorsunuz? İnin aşağı demedik mi?

- Neden iniyorum? Sizler kimsiniz?

- Bizler devrimcileriz. Eğer faşistlerle bir ilginiz yoksa kılınıza dokunulmayacak, ama varsa, biraz görüşeceğiz. Bir süre bekleyeceksiniz. İnmezseniz de zor kullanacağız. Derhal inin.

Korka, çekine otodan inen şoförün koluna giren iki kişi, gecenin karanlığında hemen yandaki sokağa atıldılar. Esin arkada, otodakiler ve iki arkadaşı önde mezarlığa giden sokak boyunca ilerlediler. Sokağın bitiminde mezarlık duvarını gören şoför, durumdan şüphelenerek ayak diremek istedi. Yanındaki Abdül koluna girdi. Silahın namlusunu karın boşluğuna dayadı.

- Merak etme biraz konuşup göndereceğiz sizi.

Birkaç adım daha attıktan sonra önlerine çıkan mezarlık duvarını atlamaları gerekiyordu. Duvarı atlayınca işlerinin biteceğini dü-

şünen şoför:

- İmdat, imdat, adam öldürüyorlar! diye bağırmaya başladı.
- Sus! Yoksa ateş edeceğim.

Tabancanın namlusunu havaya kaldıran Abdül, havaya bir el sıktı. Hemen arkasında duran arkadaşı, uysal bir şekilde mezarın duvarına doğru tırmanırken; şoför, ayaklarını mezarlık duvarına dayayıp bulunduğu yerde kalmaya çalıştı. Oysa bulunduğu yer ısız, kimsenin göremeyeceği bir yerdi. Öldürseler kimsenin ruhu duymazdı. Arkadaşı mezar duvarını aşıp içeri geçince, mahalleye yeni gelen, silahını şoförün sırtına dayadı. Şoförün başından, yüzünden terler boşaldı. Duvarın üzerine çıkarak, kollarından tutan iki kişi, direnen şoförü çekip yukarı aldılar. Duvarın üzerinde heykel gibi dikilen şoförün karşısında ay ışığında, çivit mavisini gibi duran mezar taşları ve birkaç geniş yapraklı ağaç ile birkaç da sedir ağacı vardı. Karşılarında bulunan Eyüp Mezarlığı'nın da mezar taşlarının parlaklığı ve Piyerloti Tepesi'nin sokaklarından yükselen kısık sokak lambalarının aydınlığı fark ediliyordu. Mezar taşlarının üzerine çarpan ay ışığı ortalığa fosforlu, açık lacivert renkle kaplamıştı. Duvarın üzerindeki şoför, Abdül tarafından arkadan itilince, hemen önünde bulunan arkadaşının yanına yüzükoyun düştü. Düştüğü yer ağaç dikmek için gevşetilmiş topraktı. Yüzükoyun düşen şoförün dizleri, elleri, yüzü çamurlandı. Abdül, silahını şoföre doğrultup:

- Kıpırdama, kal öyle, diye bağırırdı.

Arkasındakiler de atladılar. Düşenin eline botları ile basarak, cıvık çamura buladı. Arkadaşı diğer iki devrimcinin arasında olanları izliyor, kendi başına neler geleceğini düşünüyordu. Abdül silahını şoförün başına doğru doğrulttuğunda, arkadaşı görmemek için kafasını çevirdi. Silahın sesi gecenin karanlığında inerken, mermi, uzanmış yatan şoförün kolları arasındaki boşluğa saplandı. Kulağının hemen yanından geçen mermi sesini duyan şoför korkudan yere serildi. Mermi yumuşak toprağa gömüldü. Herkes susmuştu. Şoförün ve arkadaşının kalbi yerlerinden fırlayacakmış gibi atıyordu.

- Ayağa kalk ve duvara yaslan.

İki arkadaş mezarlık duvarına yaslandılar. Karşılarına da Abdül geçti.

- Hanginiz muhtarın akrabası?

Şoför:

- Ben.

- Arkadaşın kim oluyor?

- Amcamın oğlu. Memleketten geliyordu. Onu yazıhaneden alıp eve götürüyordum.

- Peki, muhtar faşistlere neden yardımcı oluyor?

- Öyle bir şey yok. Ama bir işleri düşmüş ise, herkese yaptığı gibi onlara da yardım etmiştir.

- Peki geçenlerde bu araba ile bir grup faşist aynı yoldan geçtiler. Buna ne diyeceksin?

- Bilmiyorum. Ben taşımadım. Arabayı alıp almadıklarını da görmedim. Bilmiyorum.

- Ne iş yapıyorsunuz?

- İdarede çalışıyorum.

- Hangi idarede?

- Elektrik idaresinde.

- Hangi sendikada örgütlüsünüz?

- Türk-İş'e bağlı sendikada.

- Yönetiminde kimler var.

- Yönetimi karışık. Sağcılar da var. Solcular da.

- Yalan söyleme. O sendikada hiç devrimci yok.

- Devrimci yok, ama solcu var.

- Anlaşıldı. Beni iyi dinleyin. Köprünün başından itibaren bizim sorumluluğumuz altındasınız. Bundan sonra ayağınızı denk alın. Herkesin sorumluluğu olduğu bir mahalle var. Burası da bizden sorulur. Bu arabanın bir daha faşistler tarafından kullanıldığını görürsek; bilin ki bu arabayı da içindekileri de kurşunlarız. Bir yanlış yapılmadığı sürece, devrimcilerden de kimseye zarar gelmeyeceğini de bilersiniz. Şimdi arkanıza bile bakmadan gidin. Bizler sizi gözle-

yeceğiz. Önünüze çıkan olursa, devrimcilerin yanından geldiğinizi söylersiniz.

Duvarı tırmanan şoför ve arkadaşı, gecenin lacivertimsi loşluğunda hızla kayboldular. Abdül, Esin'e dönerek:

- Bunun iki türlü yararı olacaktır. Bir: Devrimcilerin bu mahalleye de hâkim oldukları, ikincisi sıradan vatandaşa hiçbir şey yapmadıkları duyurulmuş olacaktır. Giderek mahalleye izinsiz girilemeyeceği yayılacaktır. Biliyorsunuz hemen bitişiğimizdeki mahallede arkadaşımızı yaraladılar. Bu aynı zamanda bir propaganda biçimidir. Teorik olarak da tanımlanmış silahlı propaganda...

Esin, her zaman ki fütürsuzluğu ile:

- Yaşlılar, her horozun bir çöplüğü vardır, diye boşuna söylememişler.

- Ne demek istiyorsun. Biz horoz muyuz yani?

Abdül, benzetme karşısında söyleyecek söz bulamamanın sıkıntısı içinde, dudaklarını sıkıp, bir süre Esin'i inceledikten sonra, arkasını dönüp uzaklaştı.

Kazanın olduğunu duyar duymaz hastaneye ilk gelenlerden olan Abdül, tekrar ziyaretine geldi. Abdül'e, birkaç gündür düşündüğü, korku ve endişelerini anlattı. Kendisini en çok düşündüren konunun da işsizlik olduğunu söyleyince:

- İş düşünme. Kendini toparladığın an, bir iş buluruz. İdare büyük oranda elimizde. Birçok birim arkadaşlarımız veya dostlarımız tarafından yönetiliyor. Eğer istersen buralarda mutlaka bir iş bulunur. Üstelik sendikalı bir iş bulursak maddi bakımdan durumun da düzelir. Zaten çalışma koşulları da pek ağır değil. Sendika örgütlenmesi içinde görev alırsan, çevren, dostların kısa zamanda çoğalır.

- İyi olur belki. Bu işyerinden de, asık suratlı, samimiyetsiz insanlardan da kurtulmuş olurum.

Mustafa ile görüşmek için evlerine vardığında, kapıyı annesi açtı. Mustafa evde yoktu. Annesi, içeri aldıktan sonra, giriş kapısının önünde:

- Abdül, bak oğlum, sizin artık geceniz gündüzünüz birbirine

girdi. Bir gün başınıza bir olay geleceğinden korkuyorum. Ne olur dikkat edin. Dur sana bir şeyler hazırlayayım.

- Hayır Anne, aç değilim. Hiç merak etmeyin. Bu kadarcık işlerin altından kalkamaz isek devrimi nasıl yapacağız?

- Siz devrimi yapabilecek misiniz?

- Devrimi yapacağız. Bize güvenin!..

Bana Bir Kitap Verin İncecik, Ama İçinde Her Şey Olsun

*Tanrım, bana kitap dolu bir evle,
çiçek dolu bir bahçe ver.*

Konfüçyüs

Kaza sonrası uzun bir süre boş kaldığından geçirdiği evrimi uzun uzun düşünmüş, sorgulamıştı. Resul ve Uğur Çorlu'daki mitingi haber vermek için geldiklerinde, kendisinin de gitmek istediğini belirttikten sonra, silah almak istediğini ve mahalleden ayrılmayı düşündüğünü de söyledi. Kitap okumak için kendini zorlamaya da başlamıştı. Bavullarda, dolaplarda duran kitaplardan bazılarını okudukça kendine güven geliyordu. Arkadaşlarının getirdiği dergileri, gazeteleri hemen her gün okuyordu.

Çalıştığı işyerinden kimsenin ziyaretine gelmemesi dikkat çekiciydi. Birçok insanın duyarsızlığını da fark ediyordu. En iyi arkadaşı Adnan idi. Hem çalışıyor, hem herkesle iyi geçiniyor, hayatın tadını çıkarmaya bakıyordu. Kimse de karışmıyordu. Öte yanda da yoksulluk, adaletsizlik, geri kalmışlık, insanın içini burkuyordu. Bütün bu olup bitenlere sessiz kalmanın insan onuruna yakışmadığını düşünüyor ve Nâzım Hikmet'in ünlü şiiri aklına takılıyordu:

“Sen yanmasan / Ben yanmasam / Biz yanmasak / Nasıl çıkar/
Karanlıklar aydınlığa?”

Dedesinin Kurtuluş Savaşı ile ilgili anlattıkları aklına geldi. Anla-

ılanların yanında kendisinin yaptığıının bir hiç olduğunu düşündü.

Sendikalar, demokratik kitle örgütleri, köylü ve tarım kuruluşları, meslek odalarının temsilcileri, mahalli örgütlenmeler, herkesin kendi pankartı altında olduğu yürüyüş istasyon yakınlarında başladı. Mustafa, mahalli örgütlenmeler grubu içinde kendi derneklerinin hazırlamış olduğu pankartın önünde tek elinde bastonu, uzun saçları, gür siyah bıyıkları ile aksayarak yürüyordu. Mahallelilerle birlikte kardeşi de grubun arasında ilerlerken, belediyenin yanına geldiklerinde daha önceden Çorlu'ya yerleşen akrabaları ile göz göze geldiler. Bu halde geleceğini hiç tahmin etmeyen teyze ve amca oğulları kortejin yanına yaklaşıp görevlilerden izin isteyerek korteje katılmaya çalışırken, Mustafa da onlara işaret ediyordu. Kardeşi sıradan çıkıp yanlarına gelmek isteyenleri yürüyüş kolu-nun içine aldı.

Birlikte bir süre sloganlar atarak, marş söyleyerek ilerledikten sonra Cumhuriyet Meydanı'nda durdular. Kenara çekilip, caminin bahçesindeki çimlerin üzerine geniş paçalı pantolonu içinde gizlenmiş gibi duran alçıdaki bacağını uzatarak oturdu. Köylülerinden bazıları da gördükleri halde yanına gelmeyip uzaktan mitingi seyrediyorlardı.

Kendisi ve ağabeyi hakkında yıllardır duydukları onları efsaneliştirmişti. O kadar abartılarak anlatılıyordu ki, o konuda hiçbir şey bilmeyen insanların gözünde birer kahramandılar. Gizli örgüt üyesi oldukları, gizli yollarla köye gittikleri, dağlarda kaldıkları, çobanların onları gördükleri, yanlarında kız erkek arkadaşları oldukları, hellerinde çiftler çiftler tabanca, makineli tüfekler olduğu, çobanlardan zorla koyun ve keçileri alarak yedikleri, jandarma ile karşılaşmamak için daha çok geceleri dolaştıkları, bazı geceler dağlarda yaktıkları ateş izlerinin görüldüğü, hatta bir kaya mağarasına girmek için keçiyolu gibi bir yola rastlandığı o yol takip edildiğinde bir uçuruma varıldığı, o uçurumdan sonrasının bilinmediği, belki de yanlarındaki halatlarla bu kayadan dereye inerek izlerini kaybettirdikleri hep anlatılırdı. Bir kahraman gibi bildikleri Mustafa,

şimdi hemen yanlarındaydı.

Elbette ki anlatılanların hemen hepsi köylülerin hayallerini zorlayarak uydurdukları idi. Osmanlı'nın dağılıp, Kurtuluş Savaşı'nın başladığı yıllarda, çevre köylerde çete savaşları yaşanmıştı. Dedesinin gençlik yıllarına rastlayan bu yıllarda, savaşa katılanların anlatıklarını değiştirilerek tekrarlanıyordu. O yıllarda çevre köylerden Rum vatandaşlar, evlerini, mallarını bırakarak kaçmıştı. Böyle olayları yaşamış insanların torunlarının bu konulara yabancı olamayacağı düşünüldüğünde, benzer konuları tasavvur etmek hiç de zor olmamıştı.

Miting dağılırken, yeğenlerini akşam kalmaları için evlerine davet ettiler. Hatta teyze oğullarından, üstelik adaşı da olan Sarı Mustafa, yakında köye gidip nişanlanacağını, çok geçmeden de evleneceğini, nişanında veya düğününde bulunursa memnun olacağını söylemişti.

Alçılı bacağını otobüsün orta boşluğuna doğru uzatmıştı. Çatalca'yı geçtikten sonra yol kenarında devrilmiş bir otobüs gördüler. Otobüs sırtüstü kablumbağa gibi yatıyordu. Yaklaştıklarında yol kenarındaki kocaman bir ağacın otobüsün çarpması ile devrildiği, başında bazı kişilerin beklediği, ters yatan otobüsten sıvı bir şeyler aktığı, benzin olma olasılığı düşünülerek yolcuların uzaklaştığı görülmüyordu. Yaklaşıp durduklarında otobüsün memurlara ait olduğu, kaza sonrası yaralananların, Cerrahpaşa ve Çapa hastanelerine taşındığı bildirildi.

Bulunduğu otobüsten Topkapı'da inip yanına iki de arkadaş alarak doğrudan Cerrahpaşa Hastanesi'ne gitti. Hastanenin önünde büyük bir kalabalık grup vardı. Yaralıların akraba ve arkadaşları gelmişler, içerdekileri bekliyordular. Önceden gelenler karantinada yakınlarının ve arkadaşlarının adlarına rastlayamayınca, Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi'ne, orada da adlarına rastlayamayınca tekrar buraya geldiklerini söylediler. Mustafa, koltuk altında değneği ile karantinanın kapısından içeri girdi. Kapıda kayıt edenlerin yanında ağabeyinin arkadaşı Ali Rıza vardı. Ağabeyi evde kalırken sık sık

evlerine de uğradı. Mustafa'yı görünce yanına geldi.

- Hoş geldin. Sen kimi bekliyorsun?

- Ağabeyimi.

- Gel şöyle oturacak bir yer bulalım. O vaziyette ayakta bekleme.

- Önemli değil. Ağrım sızım yok. Böyle durabilirim.

Koluna girdi, ağaçların altında ilerlerken:

- Ağabeyin içerde, sırtında çok küçük bir çizik var. Birkaç arkadaşla birlikte yardım için içeri girdiler. Yanındakiler arasında Reyhan da vardı. Reyhan tamamen iyi durumda. Ailesi gelmişse söyleyebilirsin. Karantina defterindeki isimlerin hepsi uydurmadır. Arkadaşların akrabaları defterdeki isimlere bakarak "yok" deyip gidiyorlar. Tanıdıklarına söyle hepsi buradalar. Farklı farklı isimlerle kayıt oldukları için buradan anlamaları mümkün değil. Az sonra çıkınca hepsi anlarlar.

- Çok iyi düşünmüşsünüz. Teşekkür ederiz.

Akşamın karanlığında insanlar birbirlerine yaklaşmayınca tanımak mümkün değildi. Hastane bahçesindeki lambalar da seyrek ve güçsüz yanıyordu. Pencere kenarından ayrılarak bir ağacın altına geldiler. Karantinanın önünde bekleyenler tarafından birer gölge gibi görülüyorlardı.

- Ne yapıyorsun bu aralar?

- İyiyyz gördüğün gibi. Bacağımın kırılması falan pek umurumda değil. Zaten birkaç güne kadar alçıyı aldıracağım. Canımı sıkan tek şey okumakta zorluk çekmem. Biliyorum sizler çok okuyorsunuz. Sizlerden bir isteğim var. Ben öyle kalın kitapları okuyamıyorum. Onları görünce elime alasım gelmiyor. Oysa okumaya da çok ihtiyaç duyuyorum. Bana bir kitap verin incecik, ama içinde her şey olsun.

Ali Rıza, duyduğu cümle karşısında, pek şaşırmadı. Kitap okuyan o kadar azdı ki, Mustafa da bunlardan biri idi. Gülümseyerek:

- Olur. Bakarız. Haydi gel karantinanın önüne doğru gidelim.

Ali Rıza düşünceli halde, karantinanın önüne giderken Konfüçyüs'ün, "Tanrım, bana kitap dolu bir evle, çiçek dolu bir bahçe ver"

sözlerini anımsadı. Çevresindeki birçok gencin okumaktan hoşlanmadığını, yanlarında taşıdıkları kitapları çoğu zaman hava olsun diye taşıdıklarını biliyordu.

Mustafa'yı görenler, merakla yanına geldiler. Ağabeyinin yaşlarında iri gözlü, bıyıklı, orta boylu iki genç ve anneleri olabilecek bir hanımı yüz hatlarından Reyhan'a benzetti. Hatta hanımı Beyoğlu'ndaki bir sinema etkinliğinde gördüğünü sanıyordu. Meraklı bakışların arasında bir süre ilerledikten sonra, çevresinde bulunanlara:

- Arkadaşlar ve yakınlarınız içerdeymişler. Hepsinin durumu da iyiymiş. Ağır yaralı kimse yokmuş. Merak edip de daha fazla soru sormamaya özen göstermeniz söyleniyor.

İki gencin arasında ilerleyen iri, mavi gözlü hanım:

- Oğlum ben seni tanıyorum. Reyhan'ın annesiyim. Bunlar da abileri. Çok merak ettik. Ne durumdalar? Neden bilgi vermiyorlar?

Mustafa, Reyhan ismini duyunca:

- Bu kalabalıkta beklemenin faydası yok. Kenarda konuşalım. Az sonra bir haber gelir içerden.

Bastonuna dayanarak kenara çekilirken ayağının biri de hafifçe aksıyordu. İki eli ile bastonunun üzerine bastırıp, dik durmaya çalışarak:

- İçerdekileri merak edecek bir şey yok. Hele ağabeyimle Reyhan'ın durumları tamamen iyi imiş. Onlar arkadaşlarının yanına refakat için girmişler. Girişte yazılan isimler de uydurma isimlermiş. Az sonra da çıkacaklarmış.

Bir Gece Herkes Uyurken...

Mahalleye karakol yapılacağı söylenmeye başlanmıştı. Devrimciler, karakola karşı çıkıyordu. Çalışmalarının arasına bir de “Karakola Hayır Kampanyası” girmişti. Karakol istememeyi sıradan halka anlatmak kolay olmuyordu. Giderek işlerin karıştığı, kaosu arttığı, kimin ne yaptığının karışmaya başladığı günlerin bir gecesinde mahalleliler derin uykuya dalmışken, yüksek sesli patlamalarla yataklarından fırladılar.

Faşistlerin lokaline yakın olan evlerde oturanlar sanki deprem oluyormuş gibi yataklarından fırlamışlardı. Ortalık savaş alanı gibiydi. Lokalin çevresindeki evlerin camları kırılmış, patlama ile fırlayan taş, moloz, tahta parçaları evlerin içine kadar gelmişti. Derin bir sessizlikten sonra, polis otoları ve ambulans sirenleri ile mahalleye daldılar. Arkalarından da birçok sivil araba ile faşistler...

Mahallelilerden biri, kırılmış penceresinin önüne oturmuş, karşısında bulunan çatısı dağılmış, yan duvarları neredeyse yarıya kadar yıkılmış binaya bakıyordu. Kendi evinde bile olsa oturmak ona çok pahalıya geliyordu. Çocuklarının, eşinin psikolojisi bozulmuş, evde de işte de huzur kalmamıştı. “Ekonomik durumunun iyi ol-

ması bile insanları mutlu etmeye yetmiyor” diye düşündü. Mahallelilerde hiç yokken onda otomobil de vardı. Kendi kendine:

- Bir an önce evi satıp savıp buralardan gitmeli. Artık şu mahallede gün yüzü göremeyiz. Gelecek günler geçmiş ve bugünleri aratacaktır, diye söylenirken kızının omuzlarına dokunması ile kendini topladı. Kızı, gece dışarı bakmamıştı. Pencereden dışarı bakınca gördüğü manzara karşısında şaşırıp koşarak annesine seslendi:

- Anne, koş bak bina ne hale gelmiş?

Mutfaktaki işini bırakıp, elindeki bezle ellerini kurulayarak yanlarına gelen anne evlerinin kırık camlarını görerek hüznünlendi:

- Aylardır söyleniyorum şuradan gidelim diye.

Ağlayarak içeri koştu. Baba, kızını kucağına alıp, saçlarını okşayarak:

- Annen doğru söylüyor ama, evini yurdunu bırakıp gitmek de kolay mı sanıyorsunuz siz? Aylardır benim de gözüme uyku girmiyor, ama ne yapacağımı bilemez haldeyim.

Telaş içinde kızının sırtına sıvazlayarak kucağından indirdi.

- Arabaya bakmayı unuttuk. İnip bir bakayım.

- Baba ben de geliyorum.

- Kızım sen dur. Ben bakıp gelirim.

Merdivenlerden inerek dışarı çıktı. Cam kırıklarının bir kısmı arabanın üzerine düşmüş, küçük çizikler oluşturmuştu. Büyük cam parçalarından biri hâlâ kaputun üzerinde duruyordu.

Etrafında gezinirken, az önce açılmış olan kahveden çıkanlar yanına geldiler:

- Geçmiş olsun komşu, var mı bir şeyler?

- Daha ne olsun komşu. Bu kadar olaydan sonra... İnsan çileden çıkıyor. Aylardır hanımla didişip duruyoruz. Gidelim buralardan diye.

- Gitsek nereye gideceğiz komşu? Gideceğimiz yerler buralardan iyi mi sanki?

- Canım, her yer böyle değil ya. Buluruz elbet gidecek bir yer. Yok ama, bu olaydan sonra bende ciddi ciddi düşünmeye başladım hanımın dediğini. İnsanın huzuru olmadıktan sonra, kendi

evinde olsa ne yazar? Şu hale bak arkadaş, sanki savaş alanındaız
- Benim korkum bunun arkasının nasıl geleceği?

Serhat'ın babası evinin yan tarafına çökmüş, başını önüne eğmiş, olup bitenleri anlamaya çalışıyordu. Önceleri oğluna uyarılar şeklinde başlayan itirazlarından sonuç alamadığı gibi, şimdi de bir ömür boyu uğraşarak elde ettiği binası yerle bir olmuştu.

Onlar orada konuşurken gelen polisler de binada ve çevresinde keşif yapmaya başladılar. Meraklı insanlar da olay yerine geldiler.

Mustafa ve ailesi patlama sesiyle yerlerinden fırlamıştı. Önce kendi lokallerinin bombalandığını düşünen Mustafa, sabah namazından sonra durumun öyle olmadığını öğrenmişti. Dolaşıp gelen komşu:

- Kurtların yuvası dağıtılmış. Kocam az önce evden çıktı, dolaşıp geldi. Binaları yerle bir olmuş diyor. O günlere kadar, hiç rengini belli etmeyen komşunun kurtlar diye tanımlamasına şaşırın anne hiç cevap vermeden bir süre sessiz durdurduktan sonra:

- İyi sabahlar komşu, deyip içeri girdi ve durumu oğluna anlattı. Mustafa'yı bir merak sardı. Kimler yapmış olabilirlerdi bu işi? Kendi çevresini düşündüğünde bu işi yapacak kimse bulamıyordu. Üstelik kaç kez girişimde bulunmalarına karşın bunu gerçekleştirememişlerdi. Ayrıca bunun bir de cevabı olacaktı.

Ayağı bu halde iken işyerine gitmek istemeyen Mustafa, arkadaşlarının çağrısı üzerine, mezarlık tarafında yapılan bir toplantıya gitti. Bugüne kadar hiç tanımadıkları kişiler ve dışardan Hoca ve Uğur da gelmişlerdi. Toplantıda anlatılanlara göre, bunun arkasından şiddetli bir saldırı beklemek gerekiyordu. Hazırlıksız yakalanmışlardı. Üstelik eylemi yapanlar, gelecek tepkileri düşünmeden yapmışlardı. Halk eylem sonrası gelecek daha şiddetli bir tepkiye hazırlıksızdı.

CHP'li İçişleri Bakanı çevreleri korumalarla donatılmış olarak, kırmızı plakalı aracıyla geldi. Mahalle halkı çevresini sardı. Kalabalık bir heyet son durakta bir süre gezindikten sonra, hava-i hatların geçtiği elektrik direklerinin bulunduğu alana doğru yak-

laşıp, duvar dibine yakın bir yerde, alanın ortasında durdu. İşaret parmağı ile göstererek karakolun yapılacağı yeri işaret etti. Hemen yan tarafta hazırlanan yüksekçe bir yere çıkarak, hemen her akşam radyo ve TV'lerde duyduğumuz, devlet adamlarının nakarat haline getirdiği ünlü cümleleri tekrarladı:

- Sevgili vatandaşlar, bugün her zamankinden daha çok birlik ve beraberliğe ihtiyacımız vardır.

Mustafa kendini toparlamış, elindeki bastonu bile bazen kullanmaz olmuştu. Bir sabah erkenden işe gitmek üzere yola çıktı. Durakta Cennet Teyze'nin kızı ve yanında siyah saçlı, esmer tenli, uzun boylu şişli Migros'ta çalışan kız vardı. Güler yüzlü, cana yakın bir ifadeyle:

- Günaydın. Geçmiş olsun.
- Günaydın. Teşekkür ederim.
- Çatıdan düştüğünü duydum. Çok üzıldüm ama gelmek istediğim halde gelemedim.
- Size kim söyledi?

Yanındaki arkadaşını göstererek:

- Arkadaşım, Cennet Teyze'nin kızı. Sizi ziyarete gelmişlerdi. Arkadaşım söylemişti.
- Cennet Teyze'ye çok teşekkür borçluyum. Sağolsun çok yardımları dokundu. Bir gün ziyaretine gelmek isterim.
- Annem sizleri çok seviyor. Elinden ne gelse yapmak ister. Kötü bir tesadüf de olsa sizlerle tanıştığı için çok memnun oldu. Arkadaşlarınız gelip giderler.

- Çok teşekkür ederim. Selamlarımı söyleyiniz

Durağa doğru yürümek isterken:

- Sizler binmiyor musunuz? Durak kalabalıklaştı.

Migros'ta çalışan:

- Biz de geliyoruz. İş çıkışı her akşam mahalleye mi geliyorsunuz?
- Her akşam olmasa da çoğu zaman öyle oluyor.

- Bazen toplu halde sinemalara, tiyatrolara gittiğinizi duyuyorum. İstedğim halde tanıdık kimse bulamadığım için gelemiyorum. Haber verebilirseniz gelmek isterim.

- Ben size haber gönderir veya gelip almaya çalışırım. Çok memnun oldum.

Otobüse doğru yürüyüp bindiler. Konuşurken, gülen yüzü, mimikleri, içtenliği Mustafa'nın hoşuna gitmişti. Aynı saatte, aynı otobüsle işe gidenler, her sabah karşılaştıkları için birbirlerinin aile sırlarına varıncaya kadar konuşur olmuşlardı. Şirketlere ve evlere temizliğe giden kadınlar arasında gittikleri evlerin özel konuları bile konuşuluyorlardı. Otobüsün ön tarafında yan yana oturmuş iki kadın hararetli bir şekilde böyle bir konuşma yapıyorlardı. En önlerde bulunan Cennet Teyze'nin kızı konuşmaları duyunca kızarak, daha öne geçmek için ilerledi. Çünkü annesi böyle konuşmalardan hiç hoşlanmaz ve kızardı. Aldığı terbiye gereği bu konuşmalardan o da hoşlanmaz olmuştu. Otobüsün içinde ayaktaki yolcular iki sıra halinde tıkiş, tıkiş ilerlerken, kadınlar, kızlar rahatsız ediliyor ve çoğu kez susmak zorunda kalıyorlardı. Arkadan "ilerleyin" uyarıları geliyor, insanlar bir ara yerlerinden kıpırdadıktan sonra yine eski haliyle kalıyordu. Ancak inenler olursa veya inmek için ilerleyenler olursa belki bir hareketlenme oluyordu. Arkadan gelen "ilerleyelim" beyler sözünü ciddiye alan bir genç ortalığı yararak ilerledikten sonra, Mustafa'yı da geçerek, Cennet Teyze'nin kızı ile arkadaşının arasına girdi. Daha adını bile öğrenmediği kız rahatsızlığını belirtir bir davranışla Mustafa'ya doğru sokuldu ve konuşmaya başladı. Cennet Teyze'nin kızı yalnızlık hissettiğinden, ileri, geri bakındıktan sonra yanına gelen gence dönerek:

- İlerlemek istiyorsanız ilerleyin. Arkadaşım arkada kaldı.

- Daha sonra ineceğim.

Mustafa durumun farkını vararak, arkadaşlarını yanlarına çekmek için biraz daha sıkıştıktan sonra gence seslendi:

- Müsaade eder misiniz arkadaşımız geri gelsin.

Geri gelsin sözüne bozulan ve fırsat bulan genç:

- Herkes ilerlemek istiyor siz geri gitmek istiyorsunuz.

Mustafa:

- Aradakileri neredeyse çiğneyerek buraya kadar gelip, araya girdin. Şimdi de konuşuyorsun.

- Sana mı düştü derdi? Kızların muhafızı mısın?

Mustafa, kızların arkasından gence doğru ilerlemek isterken, kız arkadaşını durdurmak için kaldırdığı eli ile Mustafa'nın omzunu tuttu. Göz göze geldiler. Bir anda içinde bir ılıklik, yumuşama, sakinlik, mutluluk, sevinç hissetti. Önüne dönerek:

- Sabah sabah kaşınıyorsun ama, yeri değil be kardeşim!

Genç, sinirli, bir tavırla geri bakınca, yanında bulunan orta yaşlı bir bey, yüksek sesle:

- Yok bir şey. İlerleyelim beyler, diyerek genci ileriye doğru itip araya girdi. Otobüsteki yolculardan da çeşitli sesler yükselince her iki taraf sustu. Şişli'ye gelmişlerdi. İnmek için kapıya yaklaşıırken:

- Adım Selma. Gelirsen kasada veya bekleme salonunda olurum. Haydi iyi günler.

- Gelmeye çalışacağım. İyi günler.

Galata Köprüsü üzerinden geçerken yüreği sevinç içindeydi. Şimdiye kadar duymadığı, fark etmediği, anlayamadığı duygular bütün vücudunu sardı. Sabahın erken saatinde Karaköy ve Eminönü iskelelerine yanaşan vapurlar, düdüklere sanki duygularını herkese duyurmak için çalıyor, havada uçuşan martılar, yüreğindeki sevinci, paylaşmak için bir o yana bir bu yana koşuyor, denize dalıyor, çıkıyor, sevincini paylaşıyorlardı. Yaya merdivenlerinin üzerine çıkınca, gözünün görebildiği kadar uzaklara bakmak isterken ilk önce denizin ortasında bir anıt gibi duran Kız Kulesi'ni gördü. Yıllardır hemen her iş günü, gördüğü bu manzara bu sabah bir başka görünmekteydi. On binlerce insanın tırtıllar gibi birbirlerini takip ederek ilerlemesi bile ilginç gelmişti. Merdiven inişine geldiğinde Yeni Cami'nin gri duvarları ile karşılaşmıştı. Önünde yerlerde koşuşan güvercinler, cami duvarları, duvar süsleri, kat kat duran minare şerefeleri, bir ok gibi gökyüzünü delercesine yükselen minare, hepsi, her şey çok güzel görünmekteydi.

Yürümüyor, koşuyordu sanki. İşyerine biraz olsun geç gidebilse daha iyi olacağını düşündü. Sultanhamam'a çıkan cami geçidinden geçmeyip, Mısır Çarşısı'na giden tarafa döndü. Mısır Çarşısı'na da girmeyerek, yanda çiçekçilerin bulunduğu ağaçların altındaki çay bahçesine uğradı. Gelen garsona çay söyleyip düşüncelere daldı.

Çoğu zaman olduğu gibi, yine İstanbul'a emli bir sonbahar akşamı hakimdi. Eski günlerden tanıdığı bir arkadaşını arayarak, Beyoğlu, Nevizade'de buluşmak üzere randevulaştılar. Kemal Usta'ya söyleyip biraz erkenden çıktı. Eminönü'nün her zamanki kalabalığından, gürültüsünden sıyrılıp, Galata Köprüsü üzerinde balık tutanlar, hızlı hızlı gidenler, gelenler, işportacıların bağırtıları arasında ağır ağır ilerliyerek, Karaköy çıkışına yaklaştı. Kadıköy iskelesine yanaşan vapurun gür sesi ile o yöne döndü. Balıkçı tezgâhlarının önü müşterilerle, tezgâhların deniz tarafı ise uçuşan martıların doluydu. Müşteriler vapurun sesi ile kendilerini toparlayıp, iskeleye doğru yöneldiler. Balıkçıların attığı balıklara koşan kedileri ve bitişiğindeki tezgâhtan denize atılan artıklara pike yaparak dalan martıları bir süre seyretti. Tezgâhın arkasında denize atılmak üzere duran balıklardan bir tanesini alıp havaya fırlattı. Bir martı havaya fırlatılan balığın peşine takılıp havada kaptı ve o hızla açıldı. Bir tane daha attı, birkaç martı hücum etti. Suyun üzerine düşen balığa üç dört martı saldırdı. Bir tanesi kaptı kaçtı. Tekrar ve daha yükseğe attığı bir balığa hücum eden martılardan ikisi aynı balığı havada kaptı. İkisi de galarında aynı balık olmak üzere köprü üzerinde karşılaşan inatçı keçiler gibi yan yana havada gözden kayboldu.

Yaşlı bir balıkçının kendini seyrettiğini fark etti. Çevresine baktığında seyredenler çoğalmıştı. Zaten kirli, paslı olan dubalar ve demir yığınları, akşamın loşluğunda daha da kirli görünüyordu. Karaköy Postanesi önünden geçerek Tünel'e yöneldi. Tünel kapısında bekleyenler çoktu.

Tünel'in nemsiz, serin ve rahat nefes aldırان bir havası vardı. Az

sonra, Tünel'in uzayıp giden hafif çıkışlı yolundan iki ışık yolu göründü. Saniyeler içinde vagon önlerine gelip durdu. Bir yanından içindeki yolcular boşalırken, öbür yanından sırada bekleyenler biniyordu. Duraksamadan kalkan vagon aldığı yolcularla birlikte az önce geldiği karanlığa doğru süzüldü

Kuru, serin, karanlık içinden hızla kayarak Karaköy'den, Tünel Meydanı'na çıkıverdi. Şimdiye kadar duyduğu tüm yasaklar, kısıtlamalar, davranış kalıplarının dışında istediği gibi davranmak istiyordu. Aylardır yaşadıklarından, sıkıntılardan yorulmuş, geçmiş yıllarda yaşadığı gibi bir akşamı yaşamayı özlemişti. Bunu çok çok hak ettiğini düşünüyordu.

Baro Han'ı, Odakule'yi geçtikten sonra, sağdaki kocaman boşluk içinde duran Saint Antonia Kilisesi dikkatini çekti. Neşesi yerindeydi. Kilisenin demir parmaklıklarına bakarken, önünden, arkasından onlarca insan geçtiğinin farkında bile değildi. Büyülenmiş gibiydi. Daha önceleri yüzlerce kez geçtiği halde pek fark etmediğini düşündü. Hava henüz kararmıştı. Bu saatte yemek masasına da oturulmazdı. İstiklal Caddesi'ndeki kalabalığa karıştı.

Nevzade'ye vardığında arkadaşı yeni gelmiş, Cumhuriyet Meyhanesi'nin önünde bekliyordu. Elini sıkarken:

- Kusura bakma erken mi geldin?

- Hayır, hayır, az önce gelmiştim. Şöyle bir dolaşıp, şimdi burada durmuştum.

Oturduktan bir süre sonra içkilerini, balıklarını söylediler. Agop Usta özenle hazırladığı mezelerini geniş bir tepsi içine dizerek gönderdi. Daha önce birçok defa geldiği buralarda son zamanlarda görünmüyor olması hazırladığı mezelerle ünlenmiş olan Agop Usta'nın da dikkatini çekmişti. Türkçeyi Rum şivesiyle konuşarak:

- Kuzum çoktandır görünmoorsun. Nerelerdesin?

- Çok uzaklarda sayılmayız. Bu alemden uzak kaldık biraz. Yoksa çoğu akşam bu civarlardayız. Ara verdik bu işlere de ondan.

Biri klarnet, diğeri darbuka çalan iki çocuk masalarına yaklaştı. Eli ile darbuka çalanın omzuna dokunarak:

- Başka masalara gidin. Daha sonra gelirsiniz.
- E... Hadi doldur bakalım. Sen bu işlerden iyi anlıyorsun.

Bardakların çın çın sesleri ile uzun bir sohbete daldılar. Kandıran, sevgiliden, evlilikten, aşktan, içkiden, politikadan konuştuktan sonra masadan kalkarak Beyoğlu'nun kalabalığına karıştılar. Bir süre yürüdükten sonra Ağacami Sokağının başında durdu. Arkadaşına:

- Müsaade edersen burada ayrılalım. Hazır buraya gelmişken şurada bir arkadaşım oturuyor. Bir uğrayayım. Belki evdedir.
- Ne demek Mustafa. Hadi iyi geceler.
- İyi geceler.

Yarı ayık, yarı sarhoş Abdül'ün merdivenlerine tırmandı. Kapı çaldığında içerden sesler geliyordu. Sesler kesilip, usulca kapı aralandı ve Abdül:

- Bu ne sürpriz. Bu saatte ne işin vardı buralarda?
- Ne o, içeri almayacak mısın?
- Ne demek, buyur gel. Biz de arkadaşlarla muhabbet ediyorduk. Birlikte laflarız haydi gir içeri.

Kapıyı sonuna kadar açtı. İçeri girdiğinde gördüğü iki kişiden birini daha önce birkaç defa görmüş olmasına karşın nerede gördüğünü çıkaramamıştı. Mustafa'nın sarhoş olduğu her halinden belli idi. Onun bu görüntüsü gençlerin canını sıktı ise de pek belli etmediler. Abdül, Mustafa'ya dönerek:

- Mahalleye uğramadan mı geldin?
- Evet, akşam iş çıkışı bir arkadaşla doğruca Nevizade'ye uğradık. Oradan az önce ayrıldık. Mahalleye gitmek istemedim.

Kapıyı kapatmaya çalışırken ayağından çıkardığı ayakkabılardan birisi kapıya takıldı. Kapı kapanmayınca eğilip kenara çektikten sonra kapıyı kapattı.

- İçerde tanımadığın iki arkadaş var. Mahalleye gitseydin belki öğrenmiş olacaktın. Arkadaşlarla yarın yapılacak korsan gösteriyi konuşuyorduk. Artık binlerce kişiyle gösteri yapılıyor. Yarın da böyle bir gösteri yapılacak.

Beyoğlu'nda Korsan Gösteri

Bildiri dağıtma, duvar yazılan, afiş yapıştırma, pankart asma gibi eylemlere yeni eylem biçimleri eklendi. Siyasal ortam gerildikçe, eylemlerin niteliği değişiyor, nitelik değiştikçe de şiddet artıyordu. Son zamanlarda korsan eylemler öne geçiyordu. Daha çok denizcilikte gemi kaçırma, yağma, talan gibi eylemleri tanımlayan bu sözcük, resmi makamlardan izin alınmaksızın yapılan eylemler için kullanılır olmuştu. Ayrıntılarını yalnızca örgüt kadrolarının bildiği, ilişkiler içindeki tüm sempatizanların çağrıldığı ve sıradan halkın ve devletin resmi makamlarının haberi olmadığı, (arasıra bunun böyle olmadığı da görülürdü.), saniyelerle hesaplanmış bir eylem türü idi. Eylemin şekline göre halkın kalabalık olduğu bir yer ve saatte daha önceden görevlendirilmiş olanların vereceği işaret ile ortalık bir anda şoka uğratılırdı. O şoktan yararlanarak planlanan eylem gerçekleştirilirdi. Çok kısa bir zaman içinde yapıldığından yerine, ortamına ve gücüne göre birkaç dakika sonra biterdi.

Tramvaydan indiğinde heyecan içindeydi. Beyoğlu Belediye-si'nin arkasına gelen duvar üzerinde, Metro Han'ın çevresinde, kar-sısındaki Geçit Han'ın avlusunda, Tünel'den Taksim'e çıkan yolun

iki tarafında, çoğu tanidik çehreli olağanüstü bir kalabalık seziliyordu. İkişerli, üçerli gruplar halinde dolaşıyorlardı. Buralardan defalarca geçmesine karşın bu manzarayı pek görmemişti. Mahallenin dışındaki korsan gösterilere katılmamıştı. Ama işin tehlikeli bir yanı olduğunu da biliyordu. Nasıl bir korsan olacaktı? Polis saldırırsa nasıl bir tavır alacaktı? Eylemlerin başında karşılaştığı saldırılar karşısında kaçmayı kendine yakıştıramazken, zamanla kaçmanın da doğru olduğunu anlamıştı. Çevresine dikkatlice bakınarak Taksim'e çıkan yol boyunca ilerlemeye başladı. Sovyet Konsolosluğu, Baro Han derken, Sanayi Odası'nın siyah kulelerinin hizasını gelmişti. Siyah kuleler'in altında bulunan geçitte, Saint Antonia Kilisesi ve Mısırlı Han önleri oldukça kalabalıklaşmıştı. Kulaklarını ve gözlerini dört açıp çevresini izlemeye başladı. Çevresinde gördüğü bazı kişilere göz aşinalığı olduğunu fark ediyordu. Aznavur Pasajı'nın hizasını geçip, Tophane tarafına inen yol hizasına vardığında, Esin ve mahalleden birkaç kişiyi gördü. Hemen arkalarında bulunan Galatasaray Lisesi'nin duvarı dibinde Abdül, her zamanki ciddiyetiyle başı yukarılarda, çevresine bakınıyordu. Onlara doğru ilerlerken, nereden geldiği bilinmeyen üç el silah sesi duyuldu. Birkaç saniye sonra anlatılması güç, yoğun bir silah sesi ile herkes dondu kaldı. Sanki savaş meydanında büyük bir çatışmanın içindeydi. Cadde üzerinde bulunan binlerce insan, bir anda duvar diplerine, arabaların altlarına, kapıların, anıtların, taşların, duvarların sütunların arkalarına kendilerini attılar. Sağanak yağmur sesinden de seri mermi sesi geliyordu. Bir orkestra gibi, bir anda yükselen silah sesleri, yavaş yavaş azaldı ve sustu.

Birkaç ses bombası ile ses gösterisi tamamlandıktan sonra, çevre sokaklardan yüzlerce, binlerce gösterici İstiklal Caddesi'ne doldu. Atılan sloganlara bağırانların, çığlık atanların sesleri eklendi. Her tür insanın bulunduğu belki dünyanın en kozmopolit semti olan Beyoğlu'nda yaşayan, tüm insanların statüleri bir anda eşitlendi. Her yaş, kademe, kariyer, statüdeki insanlar can derdine düşmüşlerdi. Bir anda bütün güç devrimcilerin eline geçmişti.

Ara cadde ve sokaklardan gelenlere, kenarlara çekilenler, duvar diplerine sinenler de katılınca İstiklal Caddesi olağanüstü bir kalabalıkla Taksim'e doğru akmaya başladı. Ara sokaklardan gelenlerin ellerinde taşıdıkları pankartlar, atılan sloganlar, dağıtılan el ilanları ile Beyoğlu devrimcilerin ele geçirdiği bir şehirdeki ilk yürüyüş anına döndü. İşyerlerinin paydos saati de yaklaşmış olduğundan yukarı katlarda çalışanlar pencerelere üşüştiler.

Bir süre sonra eylemin içinde bulunanlar da eylemin şekline alıştılar ve bir yandan büyük bir gövde gösterisi ile eylem sürerken, bir yandan da eyleme zarar verebilecek unsurlar etkisiz hale getiriliyordu. Mustafa, ses bombalarının etkisi ile bir arabayı kendine siper almaya çalışırken, ağabeyinin asker arkadaşı ile karşılaştı. Az önce eşi ve çocuğu ile yandaki arabanın altında birikmiş olan suyun içine düşercesine yatması karşısında güleceği gelmişti. Üstelik yalnız o değil ve yalnız su birikintisi değil insanlar neresini bulsalar oraya çökmeyi, yatmayı, siper etmeyi uygun görecekti haldeydiler. Değil su çukuru, lağım çukuru bile olsa yatabilirlerdi. Bir süre çevresini seyretti. Eylemciler ağır ağır da olsa İstiklal Caddesi boyunca ilerliyorlardı. Biraz sonra arkalarda kaldığını anladı. Geride kalmanın tehlikeli olabileceği sezgisiyle Galatasaray Lisesi'ne doğru yürüdü. Akıntıya kapılıp ilerlemeye başladı. Hızını biraz daha artırıp itişerek, sıkışarak, ortalara geçmeye çalıştı. Giderek İstiklal Caddesi'ndeki herkes Taksim'e doğru akıyor gibiydi. Yürüyüş kolu öyle kalabalıklaştı ki, bir kol boyu aralık neredeyse kalmamıştı.

Bazı militanlar ellerindeki çeşitli silahları havaya kaldırmış yürüyorlardı. Geriye baktığında Abdül'ü en arkalarda Atlas Pasajı'nın civarında duvar dibinde gördü. Kalabalığın tersine yürümeye başladı. Gösteri grubu en önde gerili tuttukları pankartların arkasında slogan atarak ilerliyordu. Taksim çıkışında bulunan Fransız Konsoloslugu'nun önüne gelinmişti, ama kalabalığın arkası daha Ağacami'nin hizasındaydı. Göstericiler giderek sıkışlıyordu. Belli ki polis önlerini kesmişti. Yürüyüş kolu slogan atarak yavaş yavaş ilerliyordu, ama bir yandan da sıkışlıyordu. Bir panik olsa belki katliam yaşanacak bir du-

rum ortaya çıkacaktı. Bir süre oldukları yerde bekledikten sonra, sessizce ve hızlıca sokak aralarında dağılarak kayboldular.

Abdül'e ilk gördüğü yerdeki Tophane inişinde yetişti. Görmezlikten gelmek istediği belli idi. Elinde, ağırlıktan iyice gerilmiş bir torba taşıyordu. Mustafa'yı gördüğü halde, hızla ilerleyip karşısındaki sokağa girdi. Mustafa da arkasından ağır ağır ilerledi. Akli sıra Abdül'e yardım edeceğini düşünüyordu. Bir süre yürüdükten sonra Abdül'ü bir kızın takip ettiğini anladı. Biraz yürüyüp köşeyi döndüklerinde soldaki kiliseye girerlerse gözden kaybolabilirlerdi. Hafif yokuş olan sokağı tırmanmaya başladığında, Abdül'ü, Olimpia Clup'ın önünde gördü. Polisler de sokağın başındaki köşeyi tutmuşlardı. Polisler bakarken, Abdül bir anda gözden kayboldu. Arkadan takip eden kızın önünde dikildiği binanın kapısından girdiğini görünce oyalanmaya başladı. Mustafa kenara çekilmiş, polisler görünmemeye çalışırken Abdül elini, kolunu sallayarak kapıdan çıktı. Yüzünde tedirgin bir ifade vardı. Sürekli çevresini kolluyordu. Bir süre önünde bekledi. Mustafa'yı görmezlikten gelmeye çalıştığı belli oluyordu. Biraz daha bekledikten sonra, yürümeye başladı. Mustafa'nın yanından geçerken:

- Beni arkamdan takip et. Bir terslik olursa arkadaşlara haber verirsin, diyerek sokağın sonundaki polisler doğru yürümeye başladı. Üzerindeki silahları bırakacak yer bulamamıştı. Abdül önden, Mustafa arkadan polisler doğru ilerlerken, binaya giren kız da dışarı çıktı. Hızlı adımlarla onlara yetişmeye çalışırken, Abdül tereddütsüz polislerin arasına girdi. Soğukkanlılığını koruyarak üzerini aramak isteyen polisler yanıştı. Mustafa ve kız yürekleri ağzında ona bakıyordu. Abdül polis aramasından hızla geçtikten sonra yavaş yavaş yürümeye başladı. Biraz ileride, Sanayi Odası binasının önünde bir başka polis grubu vardı. Az önce buralarda kimseler yoktu. Onların boşalttığı yeri polisler doldurmuştu. Pasajları gelen gürültü ile az önce arama yapan polisler de bulundukları yerden o tarafa doğru koşuştular.

Abdül, Saint Antonia Kilisesi'nin kapısının önünden geçmek

üzereydi. Arkadan koşarak yanına yaklaşan Mustafa:

- Hemen kiliseye girelim, diyerek arkadan itti. Abdül, kısa bir şaşkınlık geçirerek durakladı. Kilisenin kapısında kız arkadaşını gördü. Takip etmesini işaret edip Mustafa'nın önünden yürüdü. Arkalarından da polisler gelince kilise kapısı ile polisler arasında sıkışıp kaldılar. O sıkışma esnasında kapının hemen ağzında bulunanlar kilisenin bahçesine doluştu.

Kız arkadaşları, Abdül ve Mustafa'yı takip etti. Mustafa'nın:

- İçeri girip ayine katılalım, teklifinin hiç de kötü olmadığını anlatan Abdül, parkanın kapşonunun içinde silah olduğunu söyledi. Mustafa zaten anlamıştı.

- Zaten onun için içeri girelim, dedim. Burada daha rahat ederiz.
- İyi düşünmüşsün.

Kale kapısı gibi kapıdan girdiklerinde loş ışık ve mis gibi parfüm kokusu ile karşılaştılar. Mum alanların arasına karışarak ellerine birer mum aldılar. Önlerinde gidenlerin arkasına takılıp mumlarını yakmak için sıraya girdiler. Onlar mumlarını yakarken, kilisenin kapısında resmi giyimli iki polis görüldü. Kilise görevlisi hızla kapıya koşarken, kapıya bakan Abdül ve Mustafa, onlara doğru yürüyen kız arkadaşlarını gördüler. Kilise görevlisi, polislerin içeri giremeyeceğini anlatmaya çalışırken yanlarında bekleyen sivil görevli, kız arkadaşlarının arkasından ayine katılmak için ilerleyenlere doğru yürümeye başladı. Abdül, günah çıkarma kapısının önüne geldiğinde sivil görevli de mum yakan kalabalığın arkalarında durup kalabalık arasında bulunanları kontrol ediyordu. Kız arkadaşı Abdül'e doğru yürüyüp birlikte günah çıkarma bölümünün arkasına geçtiler. Abdül kapşonun içindeki silahı çıkarırken arkadaşı da çantasını açmıştı. Silahı çantaya koyan arkadaşı hızla oradan ayrıldı. Abdül de parkasını çıkarıp rulo yaptı ve bulunduğu yerden ayrılarak, ayine katılanların arkasında sıraya girdi. Rulo halindeki parkasını da arkasında bulunan sıraya bıraktı. Mustafa, hiç telaş etmeden ağır adımlarla mum yakanların yanına gelip sivil görevlinin arkasından geçerek en arkada henüz saflara durmamış olanların ara-

sına katıldı. Kilisenin loş ışıkları ve hafif hafif çalan org içeride bulunan herkesi kendiliğinden de olsa sessiz olmaya ve yavaş hareket etmeye zorluyordu. Sivil görevli, çevresine bakınarak mum yakınların arasından ayrılıp sıra halinde ayine katılanları kontrol ederek ilerledikten sonra, Abdül'ün bulunduğu sıranın başında bir süre durdu. Abdül, arkasındaki oturakların üzerinde bulunan parkası fark edilecek diye sıkıntıdan ter içinde kalmıştı. Yanında bulunanlara hissettirmemeye çalışarak, kıpırdamadan, gözleri ile sivil görevliyi kolluyordu. Çevresindekilerin ve karşılarında duran pederin okuduklarını ve anlattıklarını duymuyordu bile. Sivil görevli, bir süre Abdül'ün bulunduğu sırayı gözü altında tuttukten sonra, arkadaki sıranın hizasına geçti. Bir süre de orada bekledikten sonra, ağır ağır arkaya doğru ilerledi. Kilisenin giriş kapısı çevresinde, her zaman olandan daha fazla bir gürültü ve telaş vardı.

Kadınlar Koşulu Öküzlerden Önce Geçemezler

Semt değiştirilip, baba evi terk edildikten bir süre sonra, baba olup bitenleri öğrendi. Libya'daki işinden, hac için aldığı iznini uzatarak önce kasabaya uğrayıp ev yapmak üzere arsa aldı. İstanbul'a gelip, eve uğradığında çok şeyin değişmiş olduğunu anladı. Yaptığı araştırmalardan tutulan evin Tozkoparan'da olduğunu öğrendi. Baba, erkek çocuklarla görüşmeden kızları ve anneyi alıp köye döndü. Geçici olarak köye dönen ailenin yansı anne tarafından büyük dedenin evine yerleştiler.

Bir süre sonra hayatında İstanbul'u görmemiş, hatta , kasabadan çıkıp bir başka kasabaya askerlik dışında gitmemiş olan dede, anneye İstanbul'a geldi. Dedelerini çok seven torunları o gece evde toplandılar. Dede:

- Çocuklar İstanbul'un neresini sevdiğimiz de bu aileyi dağıtmayı göze aldığımız? Otobusdan iner inmez dünyam garardı sanki. İnsanlar, arabalar, otobuslar yanlış halındalar. Gorkudan yol kenarında galagaldım. Adımımı atsam, yola bir araba ya da otobus fırlıyo. Bi süre beledikten sonra ananız söylendi. Baba böyle bekleyerek geçemeyiz. Bi fırsatını bulup ilerleyelim. Ben de, gızım baksana, arabalar dur durak bilmiyo. Ezecekler bizi, dedim. Ananız, ezemezler, ezemezler.

Böyle beklersek hiç geçemeyiz, dedi. Ananız kolumdan tuttu. Bir hoşluk bulup geçtik ama; akla garayı seçtim. İnsan gaybolur bu hengâmenin içinde. Bilirsiniz köyde yol gavşaklarından geçerken, eğer kadınla erkek karşılaşırса kadın erkek geçinceye kadar bekler. Erkek geçtikten sonra kadınlar geçer. Hatta, hatta kadınlar goşulu öküzlerin önünden bile geçemezler. Otobusdan inip, durumu görünce nevrin döndü. Kimse kimseye bakmıyo, insanların birbirine saygısı yok olmuş. Derdini, acısını, sıkıntısını bilmıyo. Yardımcı olmuyo. Herkes tek başına galmış. Buna dayanulu mu? Sonra, babanızla ne alıp veremediğiniz va? İnsanın babası çocuklarına kötülük eder mi? O sizin iyiliğiniz için Libya'larda bile elin Araplarının ağız kokusunu çekiyo. Tek başına oralarda sizin geleceğiniz için çabalıyoken, sizler bunu nasıl görmezlikten geliyosunuz? Nankörlük etmeyin.

Kardeşler, dedenin oturduğu kanepede oturan ağabeylerine baktılar.

Anne ağlamaklı bir yüz ifadesiyle yerinden kalkarak mutfığa geçti. Kardeşler çok sevdikleri ve yıllardır görmedikleri dedelerini üzmemek, ortalığı fazla germemek için bir süre sustular. Dedelerinin sözünden çıkmak, istemeseler de kalacaklarını kesin bir dille nasıl anlatacaklarını düşünüyorlardı. Bu konuşma belki çok şey değiştirebilirdi. Anne elinde çay tepsisi ile salona girdiğinde salon sessizlik içindeydi. Ters bir konuşma olup olmadığını anlamak için babasının ve çocukların yüzünü tek tek inceledikten sonra çay tepsisini sehpanın üzerine bırakıp, şeker almak için mutfığa gitti. Ağabey, dedesinden duyduğu "kadınlar goşulu öküzlerin önünden bile geçemezler" sözü karşısında tıkanıp kaldı. Nâzım Hikmet'in şiirini anımsadı:

"(...) Soframızdaki yeri öküzümüzden sonra gelen kadınlar, bizim kadınlarımız"

Sehpa üzerindeki çayı alarak dedesine uzattıktan sonra:

- Dede, sizleri üzme, terslemek, hor görmek gibi bir düşünce-miz yok. Hele hele babamızın bizler için çaba göstermediğini hiç düşünmeyiz bile. Öyle bile olsa zaten pek fark etmez. Bizler ken-

di kendimize yeter ve artan da. Sorun yalnızca birbirimizi anlayamamaktan kaynaklanıyor ve anlayacağımız bir ortam da görünmüyor. Sorun eski ile yeninin, dün ile bugünün, bu dünya ile öbür dünyanın, kısaca geleceğin kavranmasından, anlaşılmasından kaynaklanıyor. Biz bugünü, geleceği yaşamak istiyoruz. Babam dünü ve öbür dünyayı. Oysa dün ile bugün ve gelecek arasında çok fark var. Üstelik bu fark kimseyi dininden imanından etmez, etmiyor da. Anlaşılması gereken yalnızca budur. Bizi en iyi anlayacak örnek az önce söylediğindir.

Salondakiler birbirlerinin yüzlerine bakındılar. Pek bir şey anlayamadıklarını belirtir gibi bir süre durakladıktan sonra:

- Az önce ne dedim ki oğlum?

- Hani kavşaklarda kadın ile erkek karşılaşırsa, erkek geçmeden kadın geçemezmiş ya, bütün sorun bunun kavranılmasında yatıyor. Niçin öyle oluyor? Kim bu kuralı koymuş? Neden koymuşlar? Kadınlar ile erkek arasında bu kadar ayrımı gerektiren konu nedir? Bu kuralı kalabalık bir yerde uygulamak mümkün mü? Bunun mümkün olmadığını otobüsten iner inmez görmüş olmalısın. Ama daha ilk soruda, işte öyle denilip, devamı tartışılmayınca, her şey bitiyor. Kimse kimseyi anlayamadan zoraki bir arada yaşam başlıyor. Çekilmeyen, katlanılamayan da bu. Babamla aramızdaki tartışmayı din ile dinsizlik sanıyorsunuzdur. Bu güne kadar evimize gelen ve konu açıldığında, hep takılıp kaldığımız konu budur. Düne dönersek: Varsayalım kadınlar kavşaklarda erkekler geçinceye kadar bekleyecekler? Nasıl olacak bu? O kalabalıkta bunu yapmak mümkün mü? Oysa bizim tartışmamız yalnızca yaşamın kolaylaştırılması, anlaşılması, kısaca yaşanılan yere uyum sağlanması ve daha güzel, modern ve konforlu bir yaşamın olduğunun kabulü üzerinedir. Yıllardır konuyu tartışa tartışa iyice özetleyip şöyle tarif etmeyi uygun buluyorum. Biz masada ve aynı tabaklarda yemek yemek, koltukta televizyon seyretmek istedik. Babam da yer sofrasında aynı tabakta yemek yenir, televizyon dinimizce yasaktır dedi ve bu günlere geldik. Bizim istediğimiz dinden çıkmak ise ben zaten çoktan çıkmıştım.

- Eyvah, eyvah! Bunlar nasıl sözler oğlum? Dinsiz insan olur mu hiç?

Mustafa:

- Dede bak sen de hemen oraya takıldın. Babam da aynı şeyi yapardı. Oysa demek istediğimiz başka bir şey. Buralara takılmaktan esas konumuzu konuşamaz ve tartışmayı hitiremezdik.

Anne:

- Oğlum bu tartışma bitmez. Biz zaten tartışalım diye gelmedik. Dedeniz son bir kez de ben konuşayım, hem de sizleri göreyim diye geldi. Zaten bizi bu tür tartışmalar birbirimizden ayırdı.

Sulanan göz pınarlarını göstermemek için yerinden kalkıp mutfağa doğru yöneldi. Dede:

- Çocuklar, masada yemek ile televizyon seyretmek niye yasak olsun? Bugün artık fakir fukara herkesin evinde olabilir bunlar.

Mustafa:

- Elbette ki herkesin evinde var. Sorun bizde de olunca ortaya çıktı.

- Peki ne yapacaksınız bu hengâmenin içinde? Nasıl baş edeceksiniz bu keşmekeşlikle. Size mi kaldı bütün bu karışıklıkları düzeltmek?

Ağabey:

- Dede, biz başımızın çaresine bakarız. Zaten bugünlere de kendi kendimizle geldik. Hepimizin işi gücü var. Kimseye muhtaç değiliz. Hatta bizim yerimizde olmak isteyen çok da insan var bu memlekette. Siz yüreğinizi ferah tutun.

Torunlarının anlattıkları bir yandan hoşuna giderken, diğer yandan bugüne kadar olup, bitenlere yazık olmuş diye düşünen dede, karşısındaki kanepede sessizce oturan kardeşe bakarak:

- Sen ne olacaksın? Hadi bunlar gocaman adamlar, aslanlar gibiler. Ya sen?

- Ben abilerimle kalacağım dede.

- Peki çocuklar, biz ananızla sabahtan toparlanıp gideriz. Hadi yatalım artık.

Şiddetin Gözü Kördür

Yadigâr Dede'nin evinde kalacaklar, hava iyice kararıp girişleri pek belli olmayacak bir saatte evde toplandılar. Sabah erkenden ilkokullar düzeyinde organize edilen boykota katılacaklar, ilkokulları boşaltacaklardı. Akşama da her zamanki görevler bekliyordu.

Oturdukları odanın penceresinden vapur bacası gibi sigara dumanı çıkıyordu. Yadigâr Dede, sabaha karşı odasından çıktığında kimisi kanepeden yere inmiş ayaklarını uzatmış, kimisi kanepeye uzanmış, kimisi de sırtına koyduğu yastıkları başaltına alarak arkadaşının ayakları dibine kafasını sokmuş uyuyakalmışlardı:

- Sigara dumanında boğulacaklar çocuklar, diye söylenerek odadan içeri uzandığında, masanın üzerinde birkaç tane silah gördü. Gördüğü manzara karşısında şaşkınlığını gizleyemedi. Bu ne cesaret, bu ne rahatlık diye içinden geçirerek, pencereyi bile açmadan geri çekildi. Odasına geçip ışığını yaktı. Işığın yanması ile birlikte hanımı:

- Ne oluyor? Bir şey mi var?
- Ne olacak. Çocuklar sere serpe uzanıvermişler.
- İyi etmişler işte. Uzansınlar bırak. Zaten doğru düzgün yatak

veremiyoruz. Ne yemekleri, ne uykuları düzgün yavruların. Bari ses çıkarma da uyusunlar.

- Uyusunlar da. Biraz da tedbirli olmaları gerekmez mi?

- Ne yapmışlar? Yanlış şey mi yapmışlar?

- Kalkıp bir bakar mısın? Dışarıdan birisi girse hepsini boğazlasa duymazlar. Üstelik silahlarını da masanın üzerine açıkça bırakmışlar.

- Ne? Öyle mi? Torun da mı orada yatmış?

- Hayır. Odasında iki arkadaşıyla yatıyor.

Heyecanla söylediği son sözleri kendisi de yadırgayıp:

- Otur şuraya otur. Şimdi sesimize uyanır yavrular. Biraz sessiz olalım.

- Az sonra horozlar öter, acaba birisini olsun uyandırsak mı?

- Birisi uyanırsa hepsi uyanabilir. Zaten geç yattılar. Bırakalım uyusunlar.

- Haydi sen yat. Benim uykum kaçtı. Biraz oturacağım.

Yadigâr Dede, sessiz olmaya çalışarak, kâh mutfığa, kâh odasına, kâh tuvalete giderek sabahı zor etti. Gidip ocağın üstüne kocaman bir çaydanlıkla su koydu. Altına da bir sandalye alarak mutfakta beklemeye başladı. Dışardan gelen bir tıkırtı ile yerinden kalktı. Yavaşça dış kapıya yanaştı. Dinlemeye başladı. Bitişigindeki komşunun odunluğundan ses geliyordu. Orta yerde yanan ışıklar söndürüp, dış kapıyı sessizce açarak, bakındı. Bir süre sonra komşusunun elinde bir sopa ile odunluktan çıktığını gördü. Sabahın karanlığında bir yerlere giden komşu eline aldığı sopa ile yola çıktı. Briketle örülmüş, dış duvarın önünden geçerek kayboldu. Sessizce kapıyı kapatıp mutfığa geçti. Uyuyanlar uyumasınlar diye kapıyı kapatıp ışığı yaktı. Çaydanlıktan sesler gelmeye başlayınca, yine büyükçe bir demliğe iki avuç dolusu çay atarak demledi. Torununun odasına gidip eli ile omzuna dokunarak uyandırmaya çalıştı. Omzuna dokunulması üzerine uyanan torun:

- Ne oldu dede?

Sese odada bulunanlar da uyandılar. Toparlanarak, kalkmaya

çalıştılar. Onların çıkardığı seslere öbür odadakiler de uyandılar. Uyandıklarını gören dede doğruca odalarına gitti. Yarı uykulu gözlerle dedeyi karşılarında üzgün ve heyecanlı gören gençler, buna bir anlam veremeden birbirlerine baktılar. Torun da dedenin arkasında dikiliyordu.

- Çocuklar bu ne vaziyet?

Masanın üstünü göstererek,

- Sizler böyle mi sahip olacaksınız bu mahalleye? Bu halinizle bu mahalleye değil kendinize bile sahip olamazsınız. Birisi gelse bu silahları sizlerin ruhu bile duymadan toplar gider.

Gençler, uzandıkları yerlerden toparlanarak kalktılar. Masadan silahlarını alarak, bellerine soktular.

Hava açılmıştı. Mahalleliler yollara düşmeden onlar evden çıktılar. Çevrede bulunan ilkokulların öğrencilerine boykot yaptırılacaktı. Bölgenin birçok okulunun boşaltılması için gerekli hazırlıklar yapılmıştı. Ayşe'nin görev aldığı okuldaki eyleme Abdül de katıldı. Eylem başlayıp öğrenciler dışarı çıkarılırken okulu polisler çevirdi. Ayşe ve arkadaşları önden kaçmaya başlayınca Abdül de arkalarına takıldı. Ayşe okulun duvarlarından atlarken belindeki silahı düşürdü. Silahın düştüğünü gören Abdül hiç duraksamadan koşarken silahı yerden aldı ve koşmaya devam etti. Duvarı atlarken polisler çevirdi. Silahı atamamıştı. Silah başkasından da düşse alınırdı ama, Abdül ayrıca, Ayşe'ye de ilgi duyuyordu. Aldığı silah Ayşe'ye ait olmasına karşın, hiç tereddütsüz üstlendi. Zaten silah yakalatmak günlük işlerden biri haline gelmişti. Birkaç ay yatılıp çıkılıyordu.

Havanın kararmaya , her cismin gri bir renge bürünmeye başladığı saatlerdi. İçinde iki kişi bulunan bir otomobil köprübaşından mahalleye girdi. Daha önce ortalıkta pek görülmeyen bu kişiler, ağır ağır ilerleyip çevreyi kollayarak son duraktan geri döndüler. İnsanlar ortalıkta pek dolaşmıyor, kahvelerden çıkmamaya özen gösteriyorlardı. Hızla duraktan ayrılarak solcuların oturduğu kah-

velerin önüne doğru sokuldular. Kahveye yaklaştıklarında şoför dışındaki iki kişi otodan inerek, birisi kahvenin bir tarafına öbürü diğer tarafına yaklaşarak kahveyi çapraz ateşe alarak taramaya başladılar. Yaylım ateşi altında kalan kahvedekiler kendilerini masa altlarına, duvar diplerine atarak, serseri mermilerden korunmaya çalıştı. Masaların, sandalyelerin devrilmesi, yaralananların, korkudan bağırانların çığlıkları birbirine girdi. Kahveyi tarayanlar, geldikleri otomobile binip hızla olay yerinden uzaklaşırken; olayı pencerelerden görüp bağırانlarla ve caddeye fırlayıp yardıma koşanlarla kahvenin önü dolup taşı. Mezarlık kıyısında bekleyen devrimciler koşup olay yerine gelirken, köprübaşını tutan devrimciler ne kadar da gafil avlandıklarının farkına varıp olay yerine koştular. Katiller de onların telaşı içinde aralarından geçerek oradan uzaklaştı. Kaçışma sırasında daha o gün alınıp denemek üzere ilk kez yakılan kömür sobasının devrilmesi ile ortalık kömür karışımının çıkardığı dumanlarla dolmuştu. Etrafa saçılan korlara değenlerin elleri ayakları yanarken, devrilen masalardan, açılan ateşten alınan yaralardan fışkıran kanlar birbirine karıştı. Bu hengâme içinde, aldığı sekiz kurşun yarası ile dışarı fırlayıp koşarak evine giden birini ajan sanan bir devrimci peşine düşüp arkasından koşturarak başlarken, bir başka grubun arasında bulunan Kara Ali toplananlara bağırarak:

- Çevreden geçen arabaları çevirmeye, yaralıları hastaneye yetiştirmeye çalışalım.

Mustafa içeri girmesiyle mahallenin çok sevdiği Alevi Dedesi Yedigâr Dede'nin duvar dibine sızmış inleyip durduğunu fark etti. Koşup yanına vardı. Başında devrimcileri gören Yedigâr Dede:

- Yavrularım, beni vurdular. Beni acele hastaneye götürün. Size hep söylemez miydim, şiddetin gözü kördür, diye.

Mustafa ve iki arkadaşı tuttıkları gibi, yerlere saçılmış kömür parçalarına değmemeye çalışarak dışarı fırladılar. Durdurulan ilk arabaya yerleştirilen Yedigâr Dede hastaneye gönderildi. Yanına oturan devrimcilerden birinin akan gözyaşları Yedigâr Dede'nin

kanlı gömleğinin üzerine damlayarak hastaneye gittiler. Bir başka mahallelinin kafasından, boynundan akan kanlar düştüğü yerde birikmiş, ağır ağır ilerliyordu. Elinde oyun kağıtlarını sıkıştırmış duvar dibinde uzanmış görenler, onun öldüğünü sanıp başkasına koşmaya çalıştıklarında, adamın eli açılıp kınlanmış, buruşmuş kâğıtlar yere düşünce canlı diye kaptıkları gibi dışarı çıkıp gelen otomobile bindirdiler. Hiç tepki vermeyen bu kişi Ramazan Üstün adlı bir mahalleli idi. Ve hastaneye götürülmek üzere arabaya konulduğunda ölmüştü.

Mahallelilerden biri de borcunu ödemek üzere altınlar almıştı. Bir süre kahvede oturduktan sonra eve uğramadan borcunu ödemeye gidecekti. Kahve taranınca durum değişti. Yaralandığını anladığında hemen dışarı fırladı. Vücudundan akan kanların çıktığı yerleri eli ile bastırarak, evine doğru koşmaya başladı. Bir genç de onun peşinden koşmaya başladı. Mahallelinin önüne çıkan bir eve dalması ile bir şaşkınlık geçirdi. Dışarıdan gelen silah sesleri üzerine, evin önüne çıkmış olan evin kadını ve çocuklar da adamın arkasından içeri daldılar. Açık olan dış kapıya yaklaşan genç, mahallelinin doğrudan odalardan birine koştuğunu cebinden bir şeyler çıkıp yatağın üzerine doğru attığını gördü. Belinden de ince kuşak gibi bir bez çıkararak yatağın üzerine attıktan sonra:

- Hanım, altınlara göz kulak ol, borcumuzu ödeyememiştim, diyerek yaralarından akan kanlara aldırmadan dışarı fırladı. Durumu biraz anlamış olan genç de arkasından caddeye kadar koştu. Mahalleli, kahvenin önünden yaralılan alan bir otomobile kalkarken yetişip hastaneye gitti.

Kısa bir süre sonra hastanenin acil servisinin önü, olayı duyanlarla doldu. Kan vermek isteyenler, para toplanması için girişimlerde bulunanlar hastanenin önünü doldurmuştu. Her söylenilen farklı bir biçimde anlatılarak olayları görenlerin ve yaşayanların bile anlayamayacağı, inanamayacağı boyutlara çekiliyordu. Katliam yapıldığı, onlarca ölenin, yaralananın olduğu, bazılarının kayıtlara girmemek için hastanelere gitmediği, bazılarının başka hastanelere

gittiği, saldıranların iki arabayla geldikleri, farklı farklı yerlerden ateş ettikleri, makineli tüfeklerle ve intikam nedeniyle saldırdıkları, saldırının birkaç gece önce yapılanın misillemesi olduğu, arkadan daha büyük saldırıların gelebileceği üzerine akla gelebilecek her olasılık üzerine teoriler üretiliyordu.

Olay duyulur duyulmaz, mahalleliler, polisler olay yerine koştu. Gecenin karanlığında kendiliğinden bir protesto eylemi gelişti. Bir yandan yaralı yakınları ve devrimcilerin bir kısmı hastanelere koşarken, bir yandan da gelişen bu tepki hareketini kontrol etmek üzere görevlilerden oluşan bir grup, bir süre sonra polisin de müdahalesi ile mahallelileri sakinleştirip evlerine gitmesi için ikna ediyorlardı.

Ertesi gün büyük bir protesto eylemi gerçekleştirmek üzere birçok grup temsilcisi bir araya geldi. Şöyle yapalım, böyle yapalım tartışmaları arasında cadde boyunca eylemi kınayan izinsiz bir yürüyüş ve çevrenin yazılanması kararlaştırıldı. Çevreden gelenlere, mahallenin hemen her kesimden ve yaştan halkı da katıldı ve taranan kahvenin önünde toplandı. Akşamın alacakaranlığında, çalışanların henüz evlerine gelmekte oldukları bir saatte, dışardan gelen birkaç kişinin katılması ile ayak üzeri birkaç görüşme yapıp, sloganlar atarak protestoya başladılar. Yürüyüş kolu yol boyunca ilerlemeye başlayıp dörtyol ağzına yaklaşıldığında polis otoları göründü. Otoları görenler bir an için paniklese de, görevlilerin uyarıları üzerine dağılmamaya çalıştılar. Çevre duvarlar yazılarak, sloganlar atılarak, bir süre daha gidildi. Polis sirenleri çalmaya başlayınca belirgin bir panik yaşandı. Sağa sola çekilmeler, gruptan ayrılmalar başladı. Bir grup mahalleli ile dışardan gelen gençler bir süre daha devam ettikten sonra polis, siren sesleri ile protestoculara yaklaşip eylemin izinsiz olduğunu, derhal dağılmalarını anons etti. Anons sonrası bir grup daha çekildi. Protestocular azaldı. Farklı grupların bir araya geldiği eylemde, grupların eylem anlayışlarının da farklılığı nedeniyle, kararsızlıklar, tereddütler ortaya çıktı. Kendi aralarında görüşmeler yapılırken polis iyice yaklaşip protes-

tocuları toplamaya başladı. Direnmeler üzerine, polis havaya ateş edince, panik, telaş, korku ve kaçış başladı. Önden, arkadan, kıyından yakaladıklarını polis otolarına atan polis eylemi dağıtıp aldıklarını sorgulamak üzere götürdü. Olay sırasında kaçmayı başaran Mustafa, öncelikle tepede bulunan evlerine gidip kardeşinin durumunu öğrenmek istiyordu. Bir işaret göremeyince, çevresine haber bırakarak, Tozkoparan'a gitti. Gidecek böyle bir yerin olması oldukça sevindiriciydi.

Gözaltına alınanların hepsi birbirinden ayrı ayrı sorgulanıyordu. Aralarında bulunan Kara Ali, sorgu odasından çıkıp yanda bulunan rutubet, kir, pislik içindeki bir tuvalete gitti. Arkasından bir polis memuru da... Herkesin birbirinden kuşkulandığı bir ortamda arkasından giren polis Kara Ali'yi kuşkulandırdı. Kuşkudan da öte kaygılandırıyordu. Başına bir şeyler gelebileceğini düşünürken:

- Hadi gözünüz aydın üç faşist vurulup öldürüldü.

Ali:

- Bana ne vurulurlarsa? Ne onlar düşmanım, ne de öbürleri dostum.

Sorgular tamamlanıp dışarı çıkıldığında Kara Ali'nin duyduklarının doğru olduğu anlaşıldı.

Olayların bu kadar hızlı gelişmesi karşısında çaresiz kalan halk, kendi aralarında defalarca toplanarak, genç, güvenilir, teknik ve teorik olarak donanımlı, mahalleyi iyi bilen insanlardan bir komite kurarak mahalleyi korumak için çalışmalarla başladılar. Bitmez tükenmez konuşma, tartışmalar teorik sorunlara boğulup ertelendi. Yok adı şöyle olsun, öyle olursa şöyle olur. Onlar şöyle diyorlar gibi uzun tartışmalarla günler geçip gitti. Giderek de insanlar arasındaki ilişkiler tedirginliğe, güvensizliğe dönüşmeye başladı.

Devrimciler arasında da bu durum sezilmeye başladı. Aynı mahallenin insanları, gençleri bile gelişmeler karşısında ikirciklendi. Bir yandan gizlilik içinde işler organize edilirken, diğer yandan gizli olacak birçok işin aslında ne kadar da açık olduğu herkesçe görülebiliyordu. Bütün bu gelişmeler farklı anlamalara, yorumlara neden oluyor, giderek anlaşılması güç, karmaşık, içinden çıkılmaz

boyutlar kazanıyordu.

Tam da böyle düşünceler içindeyken, daha önce adını duyduğu, uzaktan gördüğü, ama kendisi ile hiç karşılaşmadığı bir kişi, kahvenin önünden geçerken arkasına takıldı. Mustafa önden, o arkadan bir süre gittiler. Adamın kendini takip ettiğini anlayan Mustafa, mahalle arasına girmeyip, köprübaşına doğru ilerledi. Köprüyü geçip, yan yola girdikten sonra, arkasındaki adam yetişti. Akşamın alacakaranlığında yanına gelen ve bir sürü kuşkusu, kaygısı olan bu adamdan tedirgin olmasına karşın hissettirmemeye çalışarak ilerledi.

- İyi akşamlar Mustafa, kusura bakma senin biraz vaktini alacağım, ama belki yararınıza olur diye konuşmayı uygun gördüm.

Bu sözler karşısında ne diyeceğini şaşırان Mustafa:

- Ne demek istediğinizi anlayabilmiş değilim doğrusu. Benim de canım sıkkındı. Şu yol boyunca uzunca yürüyüp sonra da mezarlık çevresini dolaşacaktım. İsterseniz birlikte dolaşalım.

- Ben o kadar yürümeyeyim. Zaten söyleyeceklerim kısa ve öz olacak.

- Doğrusu çok merak ettim. Ne söyleyeceksiniz?

- Bilmem, benim kim olduğumu biliyor musunuz? Bilmiyorsanız söyleyeyim. Bana memlekette Kaçakçı Hacı derlerdi. Ömrüm cezaevlerinde ve kaçakçılık yaparak geçti. Buralara da bu unvandan kurtulmak, yeni bir iş kurmak, geçmişimi silmek için geldim. Ama geçmiş öyle kolay silinmiyor olmalı ki, bu işler gelip yine beni buluyor. Diyeceğim şudur: Son zamanlarda gece yarılarında sonra, mahallelilere silah satmak için gelenler oluyor. Bana göre bunlar zaten normal olaylardır. Biraz olsun yadırgadığım, silahı her iki tarafa aynı kişinin verdiğidir. Sizler ve arkadaşlarınız olayı nasıl değerlendirirseniz değerlendirin. Sizi daha fazla meşgul etmeyeyim. İyi akşamlar.

Alacakaranlıkta sessizce yanından ayrılıp, süzülüp giden adamın anlattıkları karşısında şaşırmış kalan Mustafa, dalgın, durgun, çevresinden geçenleri bile fark edemeden, mezarlık duvarına kadar yü-

rüdü. Anlatılanlar zaten karışık olan düşüncelerini allak bullak etmişti. Kime ne anlatacak, nasıl anlatacaktı? Niçin kendine söylenmişti? Bütün bu sorulara bir yanıt veremedi doğruca gidip yattı.

Gözüne uyku girmiyordu. Son aylarda başından ne çok iş geçiyordu. Bütün bunlar kolay atlatılacak vartalar değildi. Demek kurucusu olarak başladığı siyasal yaşamı nerelere taşımıştı. Enerji, güç, kuvvet olarak değilse bile, tecrübe ve bilgi olarak omzunda taşıdığı yük oldukça ağırdı. Hele birkaç yıl öncesinden başlayıp ailenin dağılmaya başlamasına kadar gelişen süreç her babayiğidin kaldıramayacağı kadar ağır gelmişti. Bu olağanüstü fedakarlığa karşın kişisel veya toplumsal ne kazandık? diye kendine soracak oldu. Sorusunun yanıtını bulamadı. Üstelik işinden de olmak üzere idi. Daha birkaç ay önce kardeşleri ve annesi ile kalabalık bir aile olarak kaldığı evde yapayalnızdı. Annesi, kızkardeşleri köye dönmüşler. Ya ağabeyi, erkek kardeşi şu anda onlar da farklı farklı yerlerde kim bilir ne koşullarda kalıyorlardı? Bu düşünceler içinde yataкта devinip dururken, birden içini bir korku kapladı. Kalkıp dış kapıyı, pencereleri kontrol edip tekrar yatağına uzandı.

Adnan ne yapıyordu acaba? Aylardır görüşemiyordu. Üstelik O da aramıyor olmalı ki, pek haber gelmiyordu. Yoksa defalarca haber gelirdi. Ya bir şeye alınmış olmalı veya işi bitti namussuzun arayıp sormuyor. Sonra... Zehra, Hülya derken otobüsün içinde Selma ile göz göze geldikleri anı anımsadı. Esmer, uzun siyah saçlı, siyah gözlü, ortalama bir kız olan Selma, Tanrıça Afrodite gibi halinde canlanıverdi.

Gecenin karanlığında kolundaki parlak, kurşuni renkli, kalın kordonlu saate baktı. Fosforlu akrep ve yelkovana göre, saat ikiye geliyordu. Sırtüstü yattığı yataқта yan dönerek yorganı başına çekti.

Sen Bilirsin Deyince Kavga Olmazmış

Taksiyi şişli Camisinin önünde durdurdu. Caminin kapısından girerek diğeri taraftaki kapıdan çıkıp, Karamürsel Mağazası'nın önüne geçti. Sabahın erken saatinde mağazaya gelen personel ile birlikte yüzlerce insan işe gidiyordu. Biraz ileride çalışan Selma'nın tam olarak nereden geçeceğini bilmediğii için geçidi ve pasajı dikkatlice izleyerek geçişini kaçırmamaya çalışıyordu. Bir süre sonra pasajın kapısından çıktığını gördü. Hızlı adımlarla o tarafa giderek, önünde durdu. Ummadığı bir anda Mustafa'yı karşısında gören Selma kısa bir şaşkınlıktan sonra, titrek bir sesle:

- Günaydın, diyerek ona doğru sokuldu. Karamürsel Mağazasına doğru yürüdüler. Mağazanın çatısında kafeterya vardı. Asansörle çıktıkları son kattan sonra, çatıya dar, ince merdivenlerden çıkılıyordu. Mustafa öne geçerek ilerledi. Biraz çıkınca elini arkaya uzatıp Selma'nın elini tuttu. İlk sıcak temas böylece sağlanmış oldu. Sabah kahvaltısı yapmak isteyenlerin arasına katılarak çaylarını alıp pencere kenarındaki bir masaya oturdular. Birbirlerini ölçerek, tartarak konuşuyorlardı. Mustafa ailenin köye geri döndüğünü söyleyince:

- Peki evde yalnız mı kalıyorsunuz?
- Şimdilik öyle.

Bir süre sessiz, nefeslerini dinleyerek beklediler. Selma, sizli bizli konuşmaya bir anlam veremiyor. Ama konuyu tartışmak ve açmak da istemiyordu. İşe başlama saati de gelmişti. Durumu oluru-
runa bırakıp:

- İstersen kalkalım? Sen de işe geç kaldın. Akşamları görüşelim. Daha rahat oluruz.

Selma'nın bu tarz içten konuşması Mustafa'nın da hoşuna gitmişti.

- İyi olur. İstersen buralarda buluşabiliriz. Ben zaten buralardayım. İşten çıkınca beklerim biraz.

- Olur. Öyle yaparız. Geleceğim zamanlar aranım.

Mağazanın kapısından biri sağa, biri sola ayrılarak, işlerine gittiler.

Osmanlı'nın çöküş yıllarında Atatürk'ün kullandığı şimdi müze olan evin önünden geçer geçmez Kent Pasajının önünde duran otobüsten indiğinde arkadaşının işten ayrılmasına çok az bir zaman kalmıştı. Şişli Etfal Hastanesine giden sokağı hızlıca geçerek kararlaştıkları yere vardı. Ani bir hareketle geriye dönüp:

- Selam, diyerek el sıkıştıktan sonra Mustafa:
- Kusura bakma. Çok beklettim mi?
- Çok beklemedim. Vitrinlere bakarak vakit geçirdim.
- Nereye gitmek istersin?
- Bilmem. Sen bilirsin.
- Sinemaya ne dersin?
- Bu saatten sonra sinemaya gitmeyelim. Ortalık pek tekin değil. Hele buralar hiç değil.

- Biliyorum. Ağabeyim sürekli hatırlatır: Şişli tarafında dikkatli dolaşın, diye.

- Doğru söylüyor. Mecidiyeköy ve Şişli civarında sürekli terör estiriyorlar. Şehrin merkezi olmasına karşın devlet hiç sahip olamıyor. Geçmiş yıllarda da buralarda insanlar öldürülmüş ama, son zamanlarda çok çok arttı. Ben bile dolaşırken tedirgin oluyorum. Mağazada çalışan birçok solcu arkadaş, başka yerlere gönderilmeleri

için uğraşıyormuş.

- Hem bu kadar tehlikeli, hem de durmuş burada konuşuyoruz. Biran önce buradan ayrılalım.

- Söyle ne tarafa?

- Geç oldu, eve gidelim. Ama biraz yürüyelim. Şu pasajdan her sabah tedirginlik içinde geçiyorum.

- Benim buralarda pek işim olmuyor. O nedenle pek bilmiyorum. Haydi karar ver. Yürüyeceksek de yürüyelim.

- Peki, şimdi geri gitmeyelim. Hürriyet Tepesi'ne kadar yürüyelim. Oradan bineriz.

Yan yana yürüdüler ve PTT'nin önünden geçerek ilerlediler. Geçitten geçip, çevrelerine bakınarak pasaja girdiler. Selma hem korku, hem de istekle koluna girmek, elini tutmak istedi. Mustafa, devrimciler arasında gördüğü ilişkilerden etkilenmiş olarak uzatılan eli tutamadı. Çekingen bir tavırla elini yana uzatarak, tutarmış gibi yaptı. Hızla pasajdan çıktılar. Benzinciye geçip mezarlık hizasına vardıklarında biraz yavaşladılar. Selma:

- Az önce geçtiğimiz pasajın altında büyük bir otopark varmış. Bir kısmını poligon olarak kullanıyorlarmış. Çevre binalarda oturan, çalışan birçok insan onların istihbaratçısı, yardım ve yataklıkçıymış. Üst katlarda da eğitim çalışmaları yapıyorlarmış. Serhat'ın, Ali Can'ın ve daha birçok kanlı katilin sürekli bu binaya girip çıkışları konuşuluyor.

Mustafa, arkasından gelen ayak seslerinden ürüp daha da ağırlaşarak duvara doğru çekildi. Arkadan gelenler yanlarından geçtikten sonra, yürümeye başladılar.

El ele tutuşmanın, kol kola girmenin bile devrimciler arasında hoş görülmemesinin ne kadar saçma olduğunu birkaç dakika önce yaşadıklarıyla görmüştü. Kız arkadaşı koluna girmek, elini tutmak isterken, o gördükleri, duydukları ile ayıplandığını varsayarak elini tutamamış, koluna girmesine izin vermemişti. Adada karşılaştığı sarhoş devrimci aklına geldi. Anlattıkları ne kadar da doğru diye düşünmekten kendini alamadı. Ne diyordu:

- Birbirlerini seven iki genç el ele, kol kola gezemiyorlar.

Evet durum aynen de öyle idi. Oysa vatandaşlar günlük hayatın içinde böyle bir yaşamı yaşamıyorlardı. Burada bir yanlışlık olmalıydı. En küçük haksızlıklara isyan edenler, kendi içlerindeki bu çelişkiye neden karşı çıkmazlardı? Kendi kendine çelişkili bir durumda yürürken, arkadaşı tekrar elini uzatsa tutacağını düşünerek ilerledi. Minibüs durağına geldiklerinde Mustafa:

- Burada bekleyelim mi? Minibüs gelirse bineriz.
- Bilmem. Sen bilirsin.
- Yine mi ben bilirim?

Selma gülerek, aynı şeyleri söylemekten utanmış gibi:

- Evet sen bilirsin. Tekrar söylediğim için kusura bakma. Bu söz annemle, ablamdan alışkanlık yapmış olabilir. Annem, sen bilirsin deyince kavga çıkmaz derdi. Ve bu sözü çok kullanırdı. Bu ablamı da, beni de etkilemiş olmalı ki, farkında olmadan kullanıyorum.

- E... Öyleyse sizin evde hiç kavga olmuyor.
- Öyle sayılır.

Bir anda kendilerinde olanları düşündü. Babası ile birlikte yaşadıkları yıllarda neredeyse kavgasız gün geçmiyordu. Şimdi sırası mı bunların?

Bu, sen bilirsini, belli ki biraz daha yürümek istiyor diye yorumlayarak:

- Öbür durağa kadar gidelim mi? Oradan otobüslere de binebiliriz.

- Bence sakıncası yok. Zaten eve de yaklaştık.

- Karşıya geçmek isterken koluna giren Selma'nın yaptığı çok hoşuna gitmişti. Karşıya geçtikten sonra da bir süre öyle yürüme-leri hoşuna gitti. Adını koymadıkları, bir arkadaşlık, bir beraberlik şekilleniyordu. Mustafa:

- Hafta sonları ne yapıyorsunuz?
- Pek bir şey yaptığımız yok. Genellikle evde geçiyor. Sabahları karşılaştığın Cennet Abla'nın kızı da bize gelir. Ev işleri, annemle yardımla geçiyor.
- Çıkabiliyor musun?

- İstersem elbette çıkarım. Ailem pek sıkmaz. Bazen sinemalara gidiyoruz. İstersen bu hafta sonu birlikte gidelim.

Yapılan teklif çok hoşuna gitmişti. Kendisinin yapmayı düşündüğü, reddedileceğinden korktuğu için yapamadığı öneri karşısında sevinerek:

- İkinci seansa göre kendimizi ayarlayalım. Ben gelip duraktan alırım. İstersen daha sonra biraz da dolaşırız.

- Üç gün sonra mı?

Soruyla ne anlatılmak istendiği açıkça belli idi. Ama akşamları da çok yoğun geçiyordu. Her gece nöbete kalmaktan mahallenin gençleri yorgun düşmüştü. Artık gündüz işe giden, gece nöbete kalan çok arkadaş vardı.

- Akşamları genellikle işlerimiz oluyor.

- Peki, sabahları görüştüğümüz durakta buluşuruz.

Otobüs hâlâ oldukça kalabalıktı. İki yan yana oturacak yer bulamayınca birlikte ilerleyip ayakta durmayı tercih ettiler. Selma'nın ineceği durağa yaklaştıklarında iniş kapısına doğru yaklaşip dur ziline bastılar. Otobüs durunca Selma:

- Cumartesi görüşmek üzere. İyi akşamlar.

Sudan Çıkmış Balık

Esther Hanım, rahatsızlığını her hareketiyle belli eder bir tavır alıyordu. Hatta son zamanlarda Mustafa yokmuş gibi davranıyordu. Ona yaptıracığı işleri Kemal Usta'ya veya alt katta bulunan tezgâhtan çağırarak ona yaptırıyordu. Epeyce bir zamandır bu durumu sezen Mustafa, durumu Kemal Usta aracılığı ile patronlara açmak istedi. Kemal Usta'ya danıştığında doğrusunun bu olacağını öğrendiği an teşekkür ederek, tezgâhların arkasında bulunan tabureye oturup düşüncelere daldı. Yaşam hep sürprizlerle mi kurgulanmıştı, deneylerden ders alınamız mı acaba diye düşünürken Kemal Usta'nın sesi geldi:

- Mustafa aşağıya mallar gelmiş bir ilgilenir misin?
- Peki abi, hemen gidiyorum.

İndirilen malları tezgâhların üzerlerine, duvar diplerine dizdirip yukarı çıktı.

- Tamam Kemal Usta.
- Peki! Sağol Mustafa.

Gidip görüşmekten başka çıkar yol yoktu. Ayağa kalkarak yavaşça Kemal Usta'nın bulunduğu masaya yaklaşıp:

- Patronlar içerde mi abi?

- İçerdeler, ama Esther Hanım yanlarında. Görüşeceksen biraz sonra görüş.

Duvarları ceviz kaplama ile kaplı mobilya odanın gösterişli kalın kapısı açıldı. Esther Hanım elinde ajandası ve not kâğıtları ile odadan çıktı. Kemal Usta'yı selamlayarak, Mustafa'yı da görmezlikten gelerek yanlarından geçip gitti.

Kemal Usta gözleri ile işaret ettikten sonra, önünü ilikleyip kapıyı usulca tıklattı. İçerden ses geldiğini anlamamış olmalı ki, tekrar tıklattı. Girmeyip beklerken, bir süre sonra içerden kapı açıldı. Patronlardan büyüğü kapıya arkasını dönmüş dışarı bakarken, küçüğü de kapıyı açmıştı.

- Gel Mustafa, otur şöyle.

L şeklinde düzenlenmiş masaların önünde bulunun sehpa ve koltukların çevresine sıralanmış koltuklardan her ikisini de görecektir. Patronların küçüğü:

- Evet Mustafa... Seni dinliyoruz... Bir sorun mu var?

- Son zamanlarda işe düzenli gelip gidemedim. Günlerim de çok yoğun geçiyor. İş arkadaşlarım arasında bir tatsızlığa, bir hoşgörüsüzlüğe varmadan ayrılırsam iyi olur diye düşünüyorum.

- Günlerin neden yoğun geçiyor diye sormayacağız. Peki iş buldun mu?

- Hayır.

- Ne yapmayı düşünüyorsun?

- Tam karar vermiş değilim. Becerebilirim bir iş kurmayı denemek isterim. Olmazsa da bir işe girip çalışmaktan başka yapacağım fazla bir şey yok.

- Ailenin durumu nasıl? İş kurabilecek gücünüz var mı?

- Hayır yok. Ailenin bir kısmı geri döndüler. Sırtımızda büyük bir yük yok. Kendi başıma sayılırım.

Pencereden dışarı bakan büyük patron, yerine oturup konuşmayı sessizce dinledikten sonra:

- Kaç yıldır bizimle çalışıyorsun?

- Beş yılı geçti efendim.

Üst dudağını geri çekip, alt dudağını biraz daha ileri uzatarak, kaşlarını yukarı kaldırarak oturduğu koltuktan geriye doğru yaslanıp:

- Ne zaman ayrılmayı düşünüyorsun?

- Siz ne zaman uygun görürseniz olabilir.

Kardeşine dönerek:

- Aşağıdaki gencin durumu nasıl?

- Bir düşünelim abi.

- Evet öyle yapalım. Peki Mustafa, cuma günü, yani iki gün sonra tekrar görüşelim. Sanıyorum bir çare bulur, bir şeyler yaparız.

Mustafa, yerinden kalkmakta ağırdan davranarak, beş yılı geçen bir emeğinin karşılığını bir çırpıda silmek istemediğini belirtir bir davranışla:

- Efendim durumları bizlerden iyi biliyorsunuz. Eğer iş kurmak gibi bir niyetle yola çıkarsam, yardımcı olabilir misiniz?

- Nasıl bir iş kuracağını bilmiyoruz, ama bizim yapabileceğimiz de elbette ki sınırlı olacaktır. Durumu bizler kadar sizler de seziyor, görüyorsunuz. Ülke her yerden kaynıyor, esnaf kan ağlıyor. Fabrikalar enerji, haberleşme, sendikal, nedenlerle kapanacak durumlara geldiler. Ayrıca, bizlerin farklı muamelelerle tedirgin edildiğini, bu nedenle birçok arkadaşımız, dostumuzun İsrail'e, Fransa'ya, Amerika'ya gittiğini, oralarda yerleştiklerini duyuyor ve görüyorsunuz. Bugüne kadar hiçbir çalışanımızın hakkını vermemelik yapmadık. Bundan sonra da yapmayacağımızı tahmin edersin.

Alacağı yanıtı almanın sevinciyle, yavaşça yerinden kalkarak tokalaşmak üzere elini uzattı. Ağabey de elini uzattı. El sıkışırken:

- Peki efendim, teşekkür ederim.

Kardeşi ile tokalaşıp yanlarından ayrılmak üzere arkasını döndüğünde; kardeşi ağabeyine bakarak, elinin avuç içini ağabeyine doğru açıp elini salladı. İşareti alan ağabey kapıdan çıkmak üzere olan Mustafa'ya seslendi:

- Mustafa, istersen iki gün de olsa beklemeyebilirsin. Git işine gücüne bak. Cuma günü gel paranı al. O güne kadar da Esther Ha-

nım bütün haklarını hesaplamış olur.

Eli kapının kolunda bekleyen Mustafa, diyecek bir şey bulamamanın şaşkınlığı içinde, bir süre bocaladıktan sonra:

- Peki efendim. Cuma günü gelirim. İyi günler.

Bir dakika önce, haklarını alacağını öğrendiği anda normal olan yüz ifadesi, kapıda duyduğu son sözlerle değişti. Siyah kaşları yay gibi gerilerek, gür bıyıkları titreyerek, kapıdan çıktı. Çıkarken Kemal Usta ile yüz yüze geldi. Yüz ifadesinden durumu anlayamayan Kemal Usta hiçbir şey demeden öyle bakıyordu. O sormadan söyleyiverdi.

- Kemal Usta ayrılıyorum. Cuma günü tekrar geleceğim.

- Bi dakka Mustafa, öyle nereye gidiyorsun?

- Cuma günü tekrar geleceğim abi.

- Anlıyorum. Anlıyorum da. Acelen ne?

- Acelem falan yok abi.

- Ne yapmayı düşünüyorsun?

- Ya bir işe girerim veya becerebilirim iş kuranım. Boş gezemem bilirsin.

- Mutlaka yaparsın bir şey de, aklından geçirdiğin bir şey var mı diye sordum?

- Yok şimdilik. Ama işe girme olasılığım daha fazla.

- Sen iş bulursun. Hani ne derler? Sen eşek olduktan sonra binen çok olur.

Kemal Usta'nın kendine yakıştırdığı atasözüne gülümseyerek:

- Haklısın abi. Doğru söylüyorsun.

İyi niyetle söylenmiş bir söz bile, olumsuz bir hava yaratmıştı. Arkasını dönüp yürüdü.

Çevresinden geçen yüzlerce insanın farkında olmadan sigarasından derin nefesler çekerek bir süre ilerledi. Bir anda kendini ısıllı ısıllı yanan aydınlıklar içinde bulunca çevresine bakındı ki Kapalıçarşı'ya geldiğini fark etti. Elindeki sigarasının ucunu çarşı içinde bulunan çeşmenin altına tutup, kenarda bulunan çöp kutusunun attı. Vitrinlerde ısıllı ısıllı parıldayan altınların önünden geçerek, halı-

cıların bulunduğu karanlık bölüme doğru yürüdü. Kararsızlık, güvensizlik, tedirginlik içinde önüne çıkan yola girmiş, buraya kadar gelmişti. Kendini farklı bir ortamda, sudan çıkıp karada çırpınan balık gibi hissetti.

Tarihi çarşının o ıslıl ıslıl vitrinlerinin, kemerli, renk renk işleme- li tarihi tavanlarının farkına bile varmadan halıcıların, kilimcilerin arasından bir an önce açık havaya çıkmak istiyordu. Tavandan yere kocaman yörük halılarının, kilimlerinin önünden geçerek sokağa çıktı. Birkaç adım sonra da Sahaflar Çarşısı'nın kapısından içeri girdi. Sağlı, sollu dizilmiş kitapçı dükkânları arasından vitrinlere baka baka ilerledi. Eskiden hiç dikkatini çekmeyen kitapçı dükkânları, son zamanlarda dikkatini çeker olmuştu. Çarşının ortasına geldiğinde genişçe bir meydanın çevresine daha rahat yayılmış dükkânların önlerinde, yanlarında açıkta bulunan kitaplara bakındı. Gittiği evlerde, demeklerde, eğitim çalışmalarında gördüğü, birçoklarının gizleyerek okuduğu, kaçak sandığı kitaplar tezgâhlarda satılıyordu. Yabancı sigaraların satışı yasak, içimi serbest; kitapların satışı serbest, okunması yasak. Aradaki ilişkiyi düşünecek halde değildi. İstanbul Üniversitesi'nin karşısında, caminin arkasında bulunan Çınaraltı'nda oturup çay kahve içenlerin arasına karıştı.

"Aslında pek de kötü olmadı galiba. Zaten çoktandır buna hazırlanıyordum. Hatta çıkarsam belediyede işe girmeye bile razı olmuştum. Ne diye üzülüyorum ki şimdi. Sen eşek olduktan sonra binecek çok olurmuş. Üstelik paramı da alacaksam üzülecek ne var ki? Bütün bunlar iyi güzel de kapıdan çıkarken söylenen son sözler sevinebileceğim bütün bu saydıklarımı silip süpürdü: "Mustafa, iki gün de olsa beklemeyebilirsin. Git işine, gücüne bak."

"Yıllardır çok iyi giden ilişkilerinden sonra bu söz şimdi ne anlama geliyordu? Bal gibi kovuldum aslında. Ya Kemal Usta'nın sözüne ne demeli? Sen eşek olduktan sonra..."

Önüne konulan çayı fark etmemişti ama, çaycının tepsinin altına vurarak tepsiyi gözlerinin önünden geçirmesini fark etti. Sigarasından derin bir nefes alarak çaya uzandı.

Kuran Okunan Evde Komünist Olmaz

Cami inşaatının arkasında bir grup genç arasında bulunan sivri çeneli, kısık bakışlı, hafıften eğik burunlu boksör Mithat'ı fark etti. Duran otobüsten inerek onlara doğru yürüdü. Elektrikler kesikti. Ortalıkta pek dolaşan da yoktu. Mustafa'nın kendilerine doğru geldiğini gören Mithat öne doğru çıkıp:

- Hiç beklemediğimiz bir arkadaşımız daha geldi. Birkaç kişi daha gelince çıkarız.

Çok geçmeden üç kişilik bir grup daha gelince karşılarında bulunan Jandarma Karakolu'nu çevreleyen duvarı görececek şekilde durdular. Mithat:

- Arkadaşlar karışımızda bulunan karakolu çevreleyen tüm duvarın boş kalan yerlerini yazacağız. Bir gece önce başka bir grup bir kısmına yazı yazmış. Fakat çok hızlı davranmamız gerekiyor. Askerler bir süre ortalıkta görünmese de, pek boş bırakmıyorlar. Fakat bir arkadaşımız yine de önce bir kontrol etsin. Ondan alacağımız işarete göre hareket ederiz.

Hemen yanında bulunan arkadaşına:

- Karakolun giriş kapısına doğru yaklaşıp, kum torbalarının ar-

kasında nöbetçi askerler olup olmadığını kontrol et. Askerleri görürsen mutlaka sağa devam etmelisin. Sola devam etmen asker yok, işe başlayın anlamındadır. Sakın farklı bir şey yapma.

Görevlendirdiği arkadaşı yanlarından ayrılıp anayola indiği sıralarda, hemen arkalarında bulunan ve konuşmaları duyan arkadaşlarından biri:

- Kum torbaları arkasında karartılar kıpırdıyor galiba.

Orada bulunanlar hep birlikte o tarafa baktılar. O kapıya doğru yanaşırken, Mithat da arkadaşlarının yanından biraz daha ileriye doğru gidip yakından bakmak istedi. Kum torbalarının arkasında bulunan nöbetçilerin başlarında miğferler fark ediliyordu.

Hep birlikte arkadaşlarını takibe başladılar.

Karakolun giriş kapısına yaklaşan arkadaşları sağa doğru yola devam ediyordu. Bir an kısa bir duraksama yaptığını, fakat yine devam ettiğini gördüler. Mithat duruma bir anlam veremedi. Mustafa'yı da yanına alarak az önceki yerden tekrar bakmak için giderken, arkadaşları karakolun kapısı arkasından kayboldu. İkisi de nöbetçileri fark ettiler.

- Bu gece mutlaka bir anormallik var. Karakol Komutanı ile aramız çok iyi. Gündüzleri haber gönderdiğimizde anlaştığımız saatlerde nöbetçileri geri çekiyor. Bu gece de öyle olması gerekiyordu. Mutlaka bir terslik olmalı. Üstelik elektrikler de kesik. Bir operasyon hazırlığı olabilir belki. Arkadaşlarla bir görüşelim. Ama işi er-telemeyelim.

- Arkadaşlar, gönderdiğimiz arkadaşın hareketinden bir şey anlayamadım. Ya yanlış anladı. Ya bir terslik yaptı. Şimdi ben gidiyorum. Eğer sağa dönersem bilin ki tehlikeli bir durum var. Siz de ona göre davranırsınız. Mustafa arkadaş:

- Sen çevreye göz kulak ol. Yolun bu tarafına hiç geçme. Yani gözcülük yap.

Arkadaşları bulundukları yerde beklerken Mithat yola girdi. Bir süre ilerledikten sonra karakolun giriş kapısındaki nöbetçileri fark etti. Daha fazla ilerlemeden sağa dönmek isterken:

- Ellerini kaldır ve yaklaş!

Komutu duymamazlıktan gelerek yoluna devam etmeyi denedi.

- Ellerinizi başınıza koyun ve olduğunuz yerde kalın!

Tekrarlanan komutu duymasına karşın, yoluna devam ederken kum torbalarının arkasından açığa çıkan nöbetçi:

- Tekrar ediyorum! Ellerini kaldır ve olduğun yerde kal!

Zaten amacı askerin açığa çıkıp arkadaşları tarafından görülmesinin sağlanması olan Mithat yoluna devam etti. O arada epeyce ilerlemiş olduğundan, nöbetçinin görüş alanından uzaklaşıp duvarın arkasında kayboldu. Arkadaşları da durumu anlamış olmanın rahatlığı içinde, yolun karşısına geçip dağılmak isterken çevrelerinin sarıldığının farkına varamadılar. Bir süre sonra arkaalanndan gelen:

- Hepiniz yere yatın! komutu ile şaşkınlık içinde sağa sola kaçışmaya kalkıştılar. Nereye kaçsalar o tarafta bir asker olduğunu fark edip dağınık bir biçimde bulundukları yerlere yatmaya çalıştılar. İçlerinden biraz daha yaşlı olanı biraz daha ilerleyerek yolun karşısında bulunan taşlı, topraklı araziye kadar ulaştı. Tekrar gelen komutla o da olduğu yerde durdu. Çevrelerini saran askerler onlara yaklaşırken, ayakta duran, karnını içeri çekerek kemerini gevşetip belindeki silahın yavaşça yere düşmesini sağladı.

- Tekrar ediyorum. Hepiniz yere yatın!

Ayakta duran da silahını üzerinden atmanın rahatlığı ile biraz daha uzağına doğru yattı.

Mithat da karakolun çevresini dolaşıp, evine giden bir vatandaşmış gibi tekrar yola girmiş devam ederken arkadaşlarının çevresinin sarıldığını, yere yatırıldıklarını fark etti. Hiç bozuntuya vermeden yoluna devam etti. Arkadaşlarına yaklaştığında askerlerin başındaki çavuş:

- Olduğun yerde kal!

Duyduğu komut ile kıpırdamadan olduğu yerde kaldı. Çavuş:

- Nereden geliyorsun?

- Sinemadan.

- Bu saatte sinema mı olur?

Yanıt vermek için yüzü askere dönük dururken:

- Hişt.

Sesin geldiği yere baktı. Belindeki silahı yere bırakan arkadaşı yerde yatıyor ve ayaklarının dibini işaret ediyordu. Bir şey anlayamayıp düşünceli bir şekilde askere dönerek:

- Param bitmişti yürüyerek geldim. O nedenle geciktim.

- Çabuk buradan toz ol.

Asker bir ses duyar gibi olup, üçüncü kelimesini söylemeden, çevresine bakınıyor. Yerde yatan kafasını öne eğmiş beklerken, göz ucuyla da Mithat'ı kolluyordu. Asker sesin arkadan gelmiş olabileceğini düşünüp arkasına döndüğünde, arkadaşı ayaklarının ucunu gösterdi.

Ayağının altında sert bir cisim olduğunu fark eden Mithat, taş olabileceğini düşündüğünden, arkadaşının işareti ile ayak ucuna baktığında tabancanın namlusunun parıltısını gördü. Arkadaşları yerlerde yatıyordu ve nöbetçi askerler de onlara iyice yaklaşmışlardı. Tabancayı bırakan arkadaşının yerde sürünerek ilerlediğini gördü. Mithat'ın yakınında bulunan asker:

- Kıpırdama olduğun yerde kal, diyerek ona doğru ilerlerken Mithat ayağının altındaki tabancaya sert bir tekme vurarak, biraz ileride bulunan çukura fırlattı. Ayağındaki postalların çıkardığı ses-ten tekme sesini anlayamayan asker yerde sürünenin başına gidip:

- Kıpırdama!

Mithat'a dönüp:

- Buradan hemen uzaklaş!

Mithat yerde yatanların arasından geçmemeye çalışarak hafifçe yön değiştirip, askerlerin arkasından dolanarak evin yolunu tuttu. Silahın düştüğü yere yakın olan askerlerden birisi çukura doğru yaklaşıp çukura bakarken, Çavuş bağırdı:

- Hepiniz kalkıp duvarın dibine dizilin!

Mithat gece boyunca çeşitli yerleri dolaştıktan sonra sabaha karşı

evine geldi. Bir süre dinlendikten sonra, sokaktan birtakım sesler duydu. Pencerenin perdesini hafifçe aralayıp sokağa baktı.. Sokağın karşısında üniformalı polisler görülüyordu. Mithat annesinin başucunda duran kuranı eline alıp uyandırarak:

- Anne hemen başına bir örtü bağla ve koltuğuna geç, Kuran'ını okumaya başla.

Annesi yataktan kalkıp, başını örterken polisler karanlıkta dik-katli adımlarla eve doğru ilerliyorlardı. Annesi, kapının tam karşısında bulunan salondaki koltukta oturarak yanda bulunan sehpanın üzerindeki sürekli yanmakta olan abajurun ışığında kuran okumaya başladı.

- Bismillahir-rahmanir-rahiym. El-hamdü lillahi Rabbil-alemiyn/ Er-Rahmanir-Rahiyim/ Maliki yevmid-diyñ/İyyake-nabüdü ve iyyake-nesteiyñ/ İhdinas-sıratal-müstekiym...

Polisler kapının önünde durup bir süre içeriyi dinlediler ve çevreyi kolladıktan sonra sertçe kapıyı vurdular. Mithat, pijamaları ile kapının yanında bekliyordu. Kapı tekrar vurulunca, geriye doğru çekilip:

- Açıyorum, diye dışarıdakilerin duyacağı şekilde bağırdı. Kapının kolunu açtı.

Polisler, kapının kenarına doğru çekilip içeriyi gözlemeye başladılar. Kafasını uzatan polis içerde yaşlı bir kadının kitap okuduğunu gördü. Arkasındaki merak edip başını uzattı. Her ikisi de Kuran okuyan yaşlı kadını gördüler. Polisler bir gence, bir kadına baktıktan sonra anlamsız bir ifadeyle bakışları birbirlerine kaydı. Öndeki, içeri doğru uzanarak:

- Gece neredeydin?

- Evdeydim.

- Gece bu eve birisi girmiş. Kimdi o?

- Kimse girmedi.

- Kaç kişi kalıyorsunuz?

- Annemle ben kalıyorum.

- Ağabeyin, kardeşin yok mu?

- Babam yurt dışında, Ağabeyim de evli, kendi evinde kalıyor.

Anne:

- Sıratalleziyne en'amte aleyhim/ Gayril-mağdubi aleyhim ve leddalliyn/ Amin.

Başını kitaptan ayırıp, saçlarını başörtünün içine sokmaya çalışırken:

- Ne var evlatlarım. Bir şey mi oldu?

Polisler birbirlerine bakıp tikanıp kaldılar.

- Çocuğa ahret sorusu gibi sorular soruyorsunuz. Ne oldu?

İlk içeri giren polis:

- Nerelisiniz siz?

Anne:

- Bursalıyız oğlum. Bursalıyız. Ne oldu?

Arkadan giren, öndekinin omzuna dokunarak:

- Hadi gidelim. Kuran giren eve komünist giremez. Zaten Bursa'dan da komünist çıkmaz.

Siz Güzelliklerin Farkında Değilsiniz

Adnan'ın babası kapıyı açınca Mustafa'yı gördü.

- Gelsene Mustafa. Gir içeri.
- Amca, Adnan buralarda mı?
- Kahvededir. Ne oldu, çoktandır görünmüyordun? Başına bir şeyler geldi diye düşünmeye başlamıştık.
- Ne olacak amca gördüğün gibi buralardayım? Başıma da bir şey gelmiş değil.

- Gel içeri. Artık eskisi gibi o da pek geç kalmıyor. Biraz sonra gelir.

İçeri girdiklerinde Adnan'ın annesi, Mustafa'yı karşısında görünce sevinçle:

- Mustafa'm, evladım nerelerdeydin? Adnan'ım seni sorup duruyordu. Koca yaz geçti, gelip bahçedeki meyvelerden yiyemedin.
- Yeriz, sağ oldukça daha çok yeriz.
- Bu yıl meyveler çok güzel oldu. Gölgesinde oturduğunuz asmalar nasıl üzümler verdi bir görmeliydiniz. Şu anda bile hâlâ dallarında salkımlar var. Anlar yemesin diye torbalara soktum. Beyaz lhez torbalar güneşte sararınca, süt dolu inek memeleri gibi sarktı-

lar. Ayvaları da daha yeni topladım.

Adnan'ın babası ile oturdukları kanepede meyve muhabbeti yaparken, annesi dışardan bir tepsi içinde üzüm, ayva ve birkaç taze ceviz getirip ortaya koydu.

Alt yoldan gelen bir gürültü ile oturduğu yerden pencereye bakarken:

- Geldi galiba. Minibüsün sesi duyuluyor.
- Minibüs mü verdiler?
- Son zamanlarda seyahatlere minibüsle çıkıyor. Bazen birkaç gün, hatta bir hafta kalıyor.

Sırtında şık deri bir montla dış kapıdan girerken kapının önünde bulunan ayakkabılardan Mustafa'nın içerde olabileceğini tahmin etti. Ayakkabısını çıkarırken, montunu asarken çıkardığı seslerden Adnan'ın geldiğini anladılar. Mustafa kalkmak kucaklaşmak için hazırlanırken, Adnan kapıdan girdi.

- Ooo.. Kimleri görüyorum. Ne oldu da düşebildin kaçak? Uzun zamandır nerelerdeydin?

Sarılıp, öpüştükten sonra Adnan:

- Anne yemeğin var mı?

Mustafa'ya dönerek:

- Dışarıda mı yesek? Ne dersin?

Mustafa ağzını açmadan annesi:

- Ne dışarıda oğlum. Ne istiyorsanız yapayım. Yemeğim zaten var. Hemen size köfte de kızartırım. Dışarıda ne istiyorsanız söyleyin yapmaya çalışayım.

- Sağol anne. Biliyorum her şey yaparsın da, dışarının havasını bulamayız.

Baba:

- Dışarının havasında ne var oğlum? İsteddiğiniz içki ise haydi git al. Evde birlikte içersiniz.

Mustafa, Adnan'a bakarak:

- Baba dediğin böyle olur. Sen kıymet bilmiyorsun.
- Bilmez miyim? Ben babamı çok severim.

Yanına gidip, babasının omzundan tuttuğu gibi sıkmaya, sarılıp öpmeye başladı.

- Dur oğlum. Ben sizler gibi genç değilim. Bir yanımlı kırılır. Elinde kalırım yoksa.

- Sana bir şey olmaz baba. Maşallah benden sağlamsın.

Üç erkek kendi aralarında konuşurken anne, yemek için masayı hazırlamıştı.

- Haydi sofraya oturun.

Adnan:

- Baba haydi sen de otur.

- Biz annenle yedik oğlum. Siz ikiniz yiyin.

Masanın etrafına karşılıklı oturduktan sonra Adnan:

- Mustafa nerelerdeydin? Ne yapıyorsun? Demek nasıl gidiyor?

- Bugün işten çıktım.

Duyduğu söz karşısında kaşları çatılan Adnan:

- Ne diyorsun sen? Şaka yapıyorsun değil mi?

- Ne şaka yapayım. Şaka yapacak konu mu bu?

- Nasıl oldu? Onlar mı çıkardı?

- Tahmin ediyorsundur. Uzun zamandır, zaten ufak tefek sorunlar oluyordu. Geç kalmalar, gündüzleri dalgın olmam gibi... Herhalde bu günlere kadar biriktirdiler, sonunda bugün söylendi. Zaten bekliyordum.

- Ne yapmayı düşünüyorsun şimdi?

- Düşünecek zaman olmadı ki. Daha bugün konuştuk.

- Aklından bir şey geçirmedi mi?

- Geçirdim geçirmesine de. Karar vermek için erken. Bir arkadaşım belediyede işe girebileceğimi söyledi. Somut olarak bir bu iş var. O da çoktandır söylüyor zaten. Sendikalar hallediyor muymuş ne?

- Ne sendikası oğlum. Sendikalar kendine adam bulmak için yaparlar bunları.

- Olabilir... Fena mı yani?

- Derneğe girdiğin günden beri hayatında neler değişti farkında değil misin?

- Farkındayım elbette. Ama istersen işin bu yanına girmeyelim.
- Peki sen bilirsin.

Annesi, köfteleri sofraya getirdiğinde odanın içine mis gibi kı-zarmış köfte kokuları yayıldı.

- Sizler genç insanlarsınız. Yiyin, keyfinize bakın Mahalleden ta-şınmışsınız. Ne tarafa gittiniz?

Annesinden bu sözleri duyan Adnan; Mustafa'nın yüzüne bakarak:

- Ev kendinizin değil miydi?
- Kendimizin idi de, ev ev miydi? Mahallenin en hareketli, en çok giren çıkanın olduğu, ama sanırım en küçük evi idi.
- Şimdi nerelerdesiniz? Kiraya mı gittiniz.
- Kiraya gittik. Birkaç bloktan oluşan bir sitede. Küçük bir ev ama kullanışlıydı.

Adnan, bütün dikkatiyle yüzüne bakınca soruyu anladı.

Adnan'la aralarındaki konuşmanın racunu böyle olduğundan "dı" bir anlam ifade ediyordu.

- Evet çünkü Annem ve kızkardeşlerim orada da fazla kalmadı-lar. Kasabaya döndüler.

- Mustafa, sen ne yapıyorsun be arkadaşım? Bu ne demek olu-yor şimdi?

- Ne yapabilirdim? Bazen insan olayların akışını önleyemiyor demek ki?

- Elbette öyle diyeceksin şimdi. Üç kardeş, üçünüzün de işi gü-cü var. Babanız yurtdışında çalışıyor. Bir aileyi idare edemediniz mi yani?

- Sorun ekonomik değil ki.

Adnan kaşlarını yukarı kaldırarak, biraz da alaylı bir hava ile:

- Ha... Anlaşıldı. Derin konular bunlar.

Tabağındaki köfteleri bitirmek üzere olan Adnan, annesine dönerek;

- Anne, Mustafa ile çıkıp biraz dolaşalım.

Suskunluğunun nedenini yolda anlarız diye düşünen Adnan:

- Haydi gidiyoruz..

Dış kapıdan, kapının önüne dökülen asma, söğüt, elma, armut, dut ve ceviz yapraklarının hışırtıları arasından çıktılar. Minibüsü evlerinin alt tarafında bulunan cami avlusuna yakın bir yere park etmişti. Yanına vardıklarında Zehra'yı anımsadı.

- Ne oldu senin dalganın işi?

- Olan bir şey yok. Sağolsun Hülya Hemşire ve sen bizi büyük bir dertten kurtardınız.

- Devam mı?

Gülümseyerek:

- Hem artık biz de dikkat ediyoruz. Bu işler de benim ince işlerim anlıyorsun ya... Haydi söyle nereye gitmek istersin? İstersen Beyoğlu'na eğlenmeye gidelim ha. Ne dersin?

Suskunluğu karşısında Adnan:

- Seninle biraz dertleşmek için gelmiştim.

- Tamam işte. Ben de zaten onun için çıktım.

Minibüsün kontağını çevirip, motorun sesi gürlediğinde hâlâ karar vermemişlerdi.

- Hangi yoldan gidiyorsun

- Ana yoldan.

- Geceleri çeviriyorlar mı?

- Bugüne kadar beni çevirmediler ama. Çevirdikleri oluyormuş. Geçenlerde sizinkiler de aşağı mahallenin gençlerini çevirmişler. Mezarlığa götürüp, silahla tehdit edip biraz korkutmuşlar galiba. Kahvede öyle söyleniyordu.

- Sarayburnu'na gidelim mi?

- Rumelihisar'ına gidelim. Orada çok güzel çay bahçeleri var. Orada da oturabiliriz. Fener'in hemen yan taraflarında arabalarda park edip, oturanlar, çay kahve içenler, var. Bak orası olabilir.

- İstersen daha sakın bir yere gidelim.

- Nereye?

- Yine Boğaz'da bir yer olsun mu?

- İyi olur. Yeniköy'ü geçince, tüm sahil açık. Tarabya'ya kadar gidebiliriz.

- Peki, sen nereye istiyorsan oraya gidelim.

Minibüs gecenin karanlığını delen lastik sesi ile fırlarcasına hareket etti.

- Afilli adam oluşun kalkışından belli oluyor. Beni görüp tanımasınlar.

- Sen o işi bana bırak. Silah gerekli olur mu?

Biraz şaşkın, sakın bir duruşla:

- Ne dedin? Ne dedin?

- Ben yanıma birini almışsam, her tür güvenliği benden sorulur arkadaş. Kullanmasını biliyorsan silah hemen altımızda. Ama bugüne kadar çıkarmak gerekmedi.

Mustafa duydukları karşısında pek şaşırmadı, ama doğrusunu bu kadarını da beklemiyordu. Acaba mahalleli gerçekten silahlandı mı diye aklından geçirirken.

- Bende silah her zaman vardı arkadaşım. Sizler buralarda kâğıt dağıtırken, duvarları çiziktirirken, ben Anadolu'nun en ücra köşelerinde mal dağıtıyor, para taşıyorum. Bu işlerin o kadar da kolay olduğunu sanma.

Meydanda ve yolda kimseler görünmüyordu. Bombalanan lokal önünden geçerken, çöken çatının yeniden yapıldığını gördü. Önünde elleri ceplerinde iki kişi ayakta duruyordu.

- Adnan biraz hızlı geçer misin?

Gaza basan Adnan hızla meydandan ayrıldı.

Sağda kalan Emirgân konusu boyunca inilirken karanlıkta denizin üzerindeki gemilerin, yatların, takaların ısıltıları ve tüm sahil boylarınca yanan ışıklardan boğazın bütün güzelliği, albenisi ortaya çıkmıştı. Karşı sahillere ısıltılı ısıltılı yanıyordu. İstinye koyundaki gri, haki renkli gemileri geçip, doksan derece kıvrılan virajı dönüp, Yeniköy'ün geceleri yıldızları, gündüzleri güneşi pek göstermeyen çınar ve at kestanesi ağaçları arasına daldılar. Sıra sıra yalılarından sonra sağ taraf karşı sahillere kadar açık bir alan başladı. Ve aralıklı ağaçlar... Minibüsü yol kenarına çekip indiler.

Havalar serinlemiş olduğundan ortalıkta pek kimseler görünmü-

yordu. Otolarının içinde oturan sevgililer, çiftler dikkati çekiyordu. Yarı açık indikleri minibüsten, montlarının önlerini kapayarak yürümeye başladılar. Adnan:

- Evde konuşmamız yarım kaldı sanırım. Şimdi yalnız mı kalıyorsunuz? Yani erkekler olarak?

- Aslında birlikte de sayılmayız. Biliyorsun abim çoktandır yoktu. Küçük kardeşim de pek eve uğramaz oldu. Geceleri arkadaşları ile birilerin evinde kalıyor. İsterse de buradaki eve geliyor. Tuttuğumuz eve de gidebiliyoruz. Abimin bir arkadaşı kalıyor. Ama ne kadar böyle sürer bilemeyiz.

- Böyle yaşam mı olur arkadaşım? Düzenli yaşamı olmayan birinin düzenli bir işi nasıl olsun? Elbette ki adamlar işten çıkaracaklar. Ben senin gibi olsam bir gün bile tutmazlar

- Ne alakası var? İşimi tahmin ettiğin gibi aksatmıyordum. Elbette ki eskisi gibi değildi, ama aksatma pek olmuyordu. İşyerinde politik konulara fazla girdiğimizden de rahatsız olmuş olabilirler. Hem işten ayrılmak beni korkutmuyor. İstersem hemen işe girebilirim sanıyorum. Beni düşündüren başka konular da var.

- Ne gibi?

- İşyerinden biraz para alabilirsem kendim bir iş mi kurmaya çalışayım? Yoksa bir işe mi gireyim.

- Ne alabileceksin ki?

- Bilmiyorum.

- Dereyi görmeden paçayı sıvama. Para eline geçince bunları düşünürsün. Öbürü nedir?

- Bir kızla tanıştım. Akşamları buluşmaya da başladık. Ne olur, nereye kadar gider bilemiyorum? Hatta bir yerlere kadar gitsin mi, gitmesin mi onu da bilemiyorum.

- Sizler güzelliklerin farkında değilsiniz. Aranızda ne güzel kızlar var, ama farkında bile değilsiniz. Ben o kızlara acıyorum doğrusu.

- Haklısın helki. Bizler güzelliklerin farkında değiliz.

- Ne yapıyor? Çalışıyor mu? Ev kızı mı?

- Şişli'de büyükçe bir mağaza da çalışıyor.

Adnan alnını kırıstırıp kaşlarını yukarı kaldırarak, bir süre düşündükten sonra:

- Sen de yalnızsın. Belki tam bir fırsat olur.

- Biliyorsun Şişli tarafı, özellikle, Şişli-Mecidiyeköy hattı oldukça tehlikeli bir bölge haline geldi. Son aylarda birçok ölüm ve yaralama olayları o bölgede oluyor. Doğrusu biraz tedirgin oluyorum oralara giderken. Kız da orada çalışıyor. İşin bu tarafı daha çok düşündürüyor aslında. Çekindiğimi de pek belli etmek istemiyorum.

- İşin o tarafını pek anlamam. Başka yerlerde buluşmaya çalışın. Şimdi senin doğru düzgün evin de yoktur. Yakışıklı akşamları geliyor mu?

- Uzun zamandır görünmüyor. Onun hakkında bazı kuşklar oluştu ama. Kimse de ciddi bir kanaate varmış değil.

- O kişi bizlere ilginç gelirdi. Hiçbir şeye karışmıyormuş gibi görünmesine karşın, tartışmaların fitilini hep o ateşlerdi.

- Biliyorsun seni çok severim. Hatta senin için çok şeyi göze alırım. Ama şu olup, biteni anlayamıyorum. Tartışmalar, dergiler, bildiriler, afişler, yazılar, çiziler hepsine evet ama, şu silaha başvurulmasını anlayamıyorum. Bu iş sizlerin ve bu mahalleli olan karşı düşüncedekilerin işi değil. Başka bir şeyler dönüyor bana göre. Evet ortada inanılmayacak, insanı kahreden bir adaletsizlik, riyakârlık, eşitsizlik var. Ama daha dün aynı sahada top oynayan, aynı sinemaya giden, aynı kahvede oturan gençler şu an birbirlerini öldürmek, boğazlamak için fırsat kolluyorlar. Bu seni düşündürmüyor mu?

- Düşündürmez olur mu? Düşündüğüm için buralardayım. Peki şuna ne dersin? Devrimciler, bu mahallenin en can alıcı sorunu olan kanalizasyon, yol, su, eğitim için çalışmalara başlamışken, karşı taraf bu çalışmalara gelenleri tehdit ederek işe koyulmadılar mı? Bu çalışmanın kime ne zararı vardı? Arkadan bakıyorsun. Küçük ya da büyük mahallenin haracını yiyen birisinin haraç kapısını kapatmak için yaptığımız çalışmada karşımızda onları bulduk. Şu basit iki olay bile insanı taraf olmaya yeter de artar bile. Ben de onu yaptım. Elbette ki her ne olursa olsun bir tercih belirtmişsen

onun bedelini ödemeyi göze alman gerekiyor. Benim böyle bir tercihim giderek huralara kadar geldi.

- Peki hayatından memnun musun?

- Hayatımdan çok fedakârlık yaptığımın farkındayım. Giderek ağır bedeller ödediğimi ve ödeyeceğimi de görebiliyorum. Ama insan düşününce bu bedeli göze almak gerekiyor. Yapılanları insan onuru ile bağdaştıramayınca, tavır alman gerekmiyor mu? Şimdiye kadar hemen yanibaşımızda olan kaç tane insan öldürdüler. Orhan Karaca, daha ortaokul çocuğu iken, kendi arkadaşı tarafından öldürüldü. Görenler var, adam ortalıkta elini, kolunu sallayarak, hem de yeni kelleler almak üzere geziyor. Mustafa Öğretmen, hele şu kahvenin taranmasını anlayabiliyor musun? Orada çok daha fazla kişi ölebilirdi. Niçin öldürdüklerini anlatan birisi çıkar mı sence? Ne çıkarları var ki, bu kadar insanın canını almaya kast etmişler. Bunları düşününce insan kahroluyor. Bu haksızlık değil de nedir? Buna karşı çıkmamak insanı yaralamıyor mu sence?

- Seni anlıyorum ama, her iki taraftan da bu işleri yapanlar halkın çocukları. Yani sen, ben...

- Beni anlıyor olabilirsin, önemli olan olanları anlamak. Kahve taranması olayı gösterdi ki, yalnızca işin içinde olanlar tehlikede değil, hemen herkes tehlikede.

- Belki biliyorsundur. Taraflı, tarafsız, birçok insan, can güvenliğini tehlikede görüyor. Evine ekmek götürmeyenler, silah bulma peşine düşüyor. Bunun sonu nereye varır bilen de yok. Yakında karakol açılacakmış. Şu sıralar en çok bu konu konuşuluyor.

- Karakol kurulsa ne olur? Karakol kendini koruyabiliyor mu?

- Neyse geçelim bunları. Yeter bu kadar siyaset. İşten çıktığına göre istersen bir hava değişimi yap. Seni de götüreyim.

- İyi olurdu da. Seninle gelemem. Böyle bir dönemde sana takılıp, il il, ilçe ilçe dolaşamam. Ama bir süre şuralardan ayrılısam kendim için iyi olabilir belki.

- Bence de... Haydi var mısın Beyoğlu'na gidelim? Biraz eğleniriz. Yalnızca sana mı kaldı bu memleketi kurtarmak?

- Kendini nasıl da işin dışında görüyorsun.

- Ne yapabilirim?

- Bazen senin yerinde olmayı, hatta eskisi gibi olmayı özlemiyor değilim. Ama olup bitenleri düşündüğümde kendime yakıştırmıyorum. Bir yanda neredeyse bir savaş hali var. Bir yanda insanlar zevk sefa içindeler.

- İşkembe içmeye gidelim mi? Bol biberli bir işkembe iyi gelir. İçimizi ısıtır.

- Bak buna hayır diyemem.

Yeniköy-Kalender sahili boyunca uzun bir yürüyüş yaptıklarını önlerine çıkan neredeyse yola girmiş duvarı görünce fark ettiler. Adnan:

- Oo.. Epey yürümüşüz. Bu gece hava da pek serin. Sanki ayaz var.

Az önce montlarının önünü iliklerken, şimdi yakalarını da kaldırıp boyunlarını soğuktan korumaya çalıştılar. Sağ tarafta ısıll ısıll Beykoz Koyu, karanlık tepeleri, ilerledikçe denizin karanlık görünüşü ve Sarıyer ve Rumelikavağı etekleri ısıll ısıll yanarken karanlık tepelerden koyu bir ufuk çizgisi ile gökyüzü ayrılmıştı. Geri dönüp, kuzey rüzgarlarını arkalarına aldıklarında dolunay tepsi gibi önlerini aydınlatıyordu. Yalılara yaklaştıklarında, yerde yan yan ilerleyen cisimler gördü. Beykoz taraflarından esen rüzgar yerdeki kuru yaprakları sürüklüyordu.

Ay ışığı, serin bir sonbahar sonu, dalgalardan ıslanmış bir kıyı ve dalga sesleri boyunca epeyce yürüyerek, başladıkları yere geldiler. Mustafa:

- Hani bir şeyler içecektik? Üşüdük buralarda.

- Issız bir yer olsun diye getirdim seni buralara. Önemli bir şeyler konuşacaksın diye düşündüm.

- Önemli şeyler konuşmadık mı? Samsun'a gidecekmişsin. Ne zaman?

- Yarın yola çıkacağım.

- Cuma günü benim de ne kadar para alacağım belli olacak. Aldıktan sonra ben de köye bir gitsem mi diye düşünüyorum. Kaldi-

ğın otelin telefonunu biliyorsan ver. Belki buluşuruz.

Cebinden çıkardığı notların arasından çıkardığı kâğıtta yazılı numarayı yazıp verdi.

Gece yansı olmuştu. Dolapdere'nin tahta, teneke barakaları arasında esmer, kızlar, kadınlar çevrelerinde birkaç erkek hâlâ ayakta dolaşıyorlardı. Onlar işkembeciden çıkarken, esas kalabalık gruplar yeni gelmeye başlamıştı.

- Eve gitmek istemiyorum. Beni Tarlabası'na bırakır mısın?
- Ne o.. Hayırdır. Oralarda sevgilin mi var yoksa?
- O işler senin uzmanlık alanına girer.

Kahkaha ile gülen Adnan:

- Sen de iyiden iyiye papazlara dönmüşsün arkadaş. Üstelik rahibi bol kilise papazlarına.

Ciddileşen Mustafa'nın üzerine daha fazla gitmemesi gerektiğini düşünüp.

- Kim var Tarlabası'nda.
- Bir arkadaş var. O, iş bulabiliriz demişti. Görüşeyim diye düşündüm.

- Sen daha ilk günden panik olmuşsun. Dur bakalım biraz. Bu kadar da acele etme. Hele şu cuma akşamı olsun. Evde kalmak istemiyorsan, bize gidelim.

- Yok canım daha neler. Oraya gidersem. Eve giderim.

Minibüs Taksim Meydanı'ndan Şişhane tarafına dönüp Tarlabası'ndaki karakol sokağında durdu.

Duvardaki Slogan Nöbet İster

Esin:

- Bugün demeğe bir yazı gelmiş. Kuruluşuna onay verilmiyormuş.
 - Arkadaşlar durumu biliyor mu?
 - Pek duyurulmadı. Zaten yönetim kurulu üyelerinden kimse kalmadı aramızda. Bir sen varsın seçilen ekipten. O nedenle kimseye de açılmadı.
 - Arkadaşlarla bir görüşelim. Bakalım, ne diyorlar?
- Mustafa ile Esin'in kendilerine doğru yürüdüğünü gören Resul, gruptan gelenlere yaklaştı.
 - Bir şey mi var arkadaşlar?
 - Bugün demeğin kuruluşuna izin verilmediğini belirten bir yazı gelmiş.
 - Nerede yazı?
- İkisi birlikte Esin'e doğru baktılar.
 - Demek kapalı olduğu için Kahveci Abuzer'e bırakılmış.
 - Yazıyı aldırabilir miyiz?
 - Aldırabiliriz de buradan kimi göndereceğiz şimdi? Esin:
 - Yanıma bir kişi alıp gideyim.

- İyi olur.

- Aslında pek önemi de kalmadı. Zaten uzun süredir derneği açmıyoruz bile.

- Açmıyoruz, ama sorumluluklarımız aynen devam ediyor. Kapatalım öyleyse.

- Sanırım kapatılmış sayılır artık. İzin verilmediğine göre.

- Yine de bir araştıralım. Avukat arkadaşlarımızla bir görüşelim.

- Zaten bir işimize yaramıyor artık. Bari ileride bir sorun çıkmasın.

Resul:

- Mustafa arkadaş, o işe yine bakarız. Bu akşam çok önemli bir işimiz var. Şu ana kadar burada olanlarla bu işi pek yapamayabiliriz. Bir yerlere ayrılma. Söylendiğine göre yarın karakol açılışı için bakan gelecekmiş. Bizler bu gece en geniş şekilde mahalleyi afişlerle, yazılarla donatalım istiyoruz.

- Buralardayım. Ne zaman çıkarız.

- Çok kalmayız. Sen hazır mısın?

- Eve gidip geleyim. Az sonra gelirim. Hem Esin'e de eşlik etmiş olurum.

Birisini yanına almadan yola çıkan Esin'in arkasından yetişip:

- Esin, eve gidiyorum. Abuzer'den çıkar çıkmaz aşağı in. Seni evin sokağında bekliyorum.

Yalnızca kendisinin bildiği zuladan silahı aldı. beline sokup kazağını üstüne çekti. Evden çıkıp sokağa vardığında Esin de dik yokuştan iniyordu. Ona doğru ilerleyip birlikte yürüdüler.

Bir yandan afişler, boyalar gelirken, gruba yeni katılmalar da oluyordu. İşten yeni gelenler üstlerini değiştirmek üzere evlerine gidip geri gelirken, üstü başı düzgün, takım elbiseli, kıravatlı, pardesülü olarak abisi yanlarına yanaştı. İlk karşılaştığı grubun içinde tanıdık birilerini göremeyince, Resul'ü ve Mustafa'yı sordu. Elleri ile ileriye işaret ettiler. İlerideki grubun yanına doğru yürümeye başladı ve Mustafa gülümseyerek abisine doğru yürüdü,

- Abi hoş geldin.

- Üstün başın, çok ince. Üstüne kabanını alsaydın.

- Kabanım nerede bilmiyorum ki?
- Haklısın son zamanlarda hepimiz çok dağıldık.
- Senin durumun nasıl?
- Şimdilik beni idare ediyorlar. Bu ne kadar sürer bilmiyorum.

Gidebildiği kadar götüreceğim.

- Abi, bizler az sonra ayrılacağız. Geri mi döneceksin? Eve gider misin?

- Evde kalan var mı?
- Doğrusu pek olmuyor. Bekâr evi bile denilemez artık.
- Ben de sizinle geleyim. Geceniz gündüzünüz birbirine girmiş.

Her gece sokaklardasınız galiba?

İki kardeş gruba doğru yürüdüler.

- Abdül zinde görünüyorsun. Sabah çıkarken kitabını okumuş olmalısın?

- Okumadan çıkmam biliyorsun.
- İnce dar kitabı mı abi.
- Sen de biliyor musun? Abdül'ün Kuranı Kerim'i o kitaptır. Gülerek, başını salladı.

- Resul bir süre ben de katılabiliyim. Ama geç saatlere kadar kalamam.

- Bu kıyafetle mi
- Daha iyi değil mi? Kimseler şüphelenmez.
- Doğru söylüyorsun.
- Sen gözcümüz ol bu gece.
- Peki.

Resul, yanında bulunan ekibe:

- Arkadaşlar biz alt yoldan gidip, geçen akşamki bölge ve daha ilerisini afişleyip yazacağız. Şimdi sessizce duvar boyunca ilerleyip alt yoldan köprüden sonraki duvar dibinde buluşalım. İşlerimiz bittikten sonra kararlaştırdığımız yerlerde mutlaka buluştuktan sonra evlerimize dağılalım.

Yanlarından ayrılarak diğer gruplara da ne yapacaklarını ve grubun sorumlularını anlattıktan sonra dağıldılar.

Buluşma yerine vardıklarında bir süre önceki yazıları badanayla kapatılmış, yeniden yazmaları için duvarlar tertemiz hazırlanmıştı. Daha dinamik bir ekip göz açıp kapayıncaya kadar duvarı yazıp ayrıldı. Karşı mahalleye geçtiler. Hava hafifçe çiselemeye başlamıştı. Abdül belinde taşıdığı silahın kabzası elinde kovboy gibi dolaşıyordu. Arkadaşları cadde ile sokağın birleştiği üçgen binanın duvarını yazarken Esin yanına yanaştı. Ana cadde boyunca gelen iki kişiyi göstererek onlardan şüphelendiğini belirtti. Grup oldukça dağılmıştı. Güvenli bir mahalle olduğundan, birer ikişer buldukları duvarları yazarak ilerliyorlardı. Abdül gelenlerin önüne geçerek, silahını çekmiş, komut verir gibi sert bir ses tonuyla:

- Yere yatın.

Gelenler neye uğradıklarını şaşırmış bir halde bir sağa bir sola baktılar. Elleri başlarında hafifçe eğildiler. Çiseleyerek de olsa yağın yağmurdan yerlerde çamur ve su birikintileri oluşmuştu. Adamlar yalvaran bir ses tonuyla:

- Abiler bizi niye yere yatırırıyorsunuz? Evimize gidiyoruz.

- Çabuk yere yatın diyorum size.

Biraz daha eğilip, iyice dizlerinin üstüne sindiler. Uzaktan durumu seyreden Mustafa'nın Abisi, Abdül'e doğru yaklaşarak:

- Abdül ne oluyor? Kim bunlar?

- Bilmiyorum. Bakacağız şimdi.

Silahını doğrultmuş vaziyette, yanlarına yaklaşırken;

- Abi, abi. Ne olur bize kıymayın. Biz bir şey yapmadık.

Abisi hızla çömelenlere doğru koşarken:

- Abdül bir bakar mısın?

Çömelmiş bekleyenlere dönerek:

- Sizler kıpırdamayın!

Çömelenlerden birkaç metre uzaklaşıp,

- Adamlar tanıdık olabilir. Mahalleli olabilir. Herkesi düşman, ajan sanmayalım. Yerler çamur görüyorsun. Duvara dayayıp kimliklerini kontrol edelim. Soru soralım.

Hiç vakit kaybetmeden, çömelenlere dönüp:

- Hemen duvara yaslanıp, kimliklerinizi çıkarın.

Adamlar korkudan titreyerek, elleri başlarının üstünde duvara yaslandılar. Kimliklerini çıkardılar. Ağabey, kimliklerini aldıktan sonra gelenlere, karşılarında bulunan büyükçe bir binanın önünde bulunan karanlık bir boşluğu göstererek:

- Şu binanın önünde, görünmeyecek şekilde, on dakika kadar bekledikten sonra, gelip kimliklerinizi bu duvarın üzerinden alabilirsiniz. Biz buradan ayrılırken bırakacağız. Haydi şimdi hemen oraya gidin.

Koşarak binanın altına giderlerken, duvarı yazanlar da işlerini bitirmişlerdi. Sesler üzerine bazıları pencerelerinden dışarı bakındılar. Yazı yazanların devrimciler olduğunu görenler, pencerelerini kapatmadan bir süre seyrettiler. Abdül'ün yanına grupta olmayan birisi yanaştı.

- Şu bakkalın sahibi faşist. Geçen devrimcileri ispiyon etti.

Abdül, karşısında bulunan bakkala silahını doğrultup ateşledi.

Gruptakiler şaşkınlık içinde ses gelen tarafa baktılar. Abdül ve çevresindekiler uzaklaşırken, az önce pencerelere çıkanlar pencerelerini kapatıp içeri geçtiler. İki kişi silah sesleri üzerine iyice gölgeye geçmişken kimliklerinin duvar üzerine bırakıldığını gördüler.

Ağabey, Mustafa'nın yanına giderek, sırtındaki pardesüsünü çıkarıp kardeşine verdi; grup bir yandan da ilerlemeye devam ediyordu. Ağabey:

- Kardeşim, Abdül'e çok dikkat etmek gerekir. Okulda da hep böyle atak davranırdı. Halk adına çalışma yaptığımızı sanırken halkın zararına yaptığımızı sonra fark ederiz.

- Abi sen üşüyeceksin. Çıkarma üzerinden.

- Ben doğru eve gidiyorum. Sizin işiniz daha çok süreceğe benziyor.

- Demeğin durumunu söyleyecektim sana.

- Ne olmuş demeğe?

- İzin vermemişler.

- Bu kadar zamandan sonra... Demek ile yapılan bir çalışma var mı?

- Olaylar açılıştaki durumu çoktan aştı. Demeğe gidip gelmek bile kolay değil artık. Açmıyoruz.

- Yasal yolların tamamlanıp kapatılması gerekir. İlerde başına içler açılabilir. Arkadaşlar avukatlarla görüşsünler. İlgilenmezler ise bizzat kendin ilgilenmelisin.

- Tamam abi.

- İlerleyenlere selam. Haydi kolay gelsin.

Yaklaşık yarım kilometrelik caddeyi, yan sokakları ile birlikte gece yarısını geçinceye kadar yazıp afişledikten sonra, faşistlerin kontrol ettiği, hatta devrimciler tarafından pek girilmeyen dörtyol ağzındaki bir elektrik trafo merkezinin duvarları da o kalabalıktan yararlanılarak yazıldı. Kalabalık grup geri çekildikten sonra son yazılanların silinmemesi için beklenilmesine karar verildi. Biliniyordu ki birkaç saat sonra faşistler gelip, sloganları silip kendi sloganlarını yazacaklar. İşte o an çok tehlikeli idi. Çatışma çıkma olasılığı çok yüksekti. Silah, mantığın önüne geçiyordu.

Resül, gruptakileri toplayıp, aralarından birkaç kişiyi seçti. Tecrübeli, dinamik bir ekip gerekmesine karşın, mücadelenin bu denli ağırlığını kaldıracak kadrolar da yetiştirilememişti. Bazılarını gönderdikten sonra, Mustafa, Dal (ince olduğu için arkadaşları böyle söylerdi- bir bakıma kod adı gibi) ve kendisi orada kaldılar. Gönderdikleri arkadaşları kalanların ne yapacağını bilmiyordu. Üçü fazla beklemeden oradan uzaklaşıp, yapacaklarını kararlaştırdılar. Az önce yazı yazıp afiş ve imza attıkları trafo merkezi beklenecek, faşistler gelirse kovalanacaktı. Sabah olup, hava aydınlandıktan sonra orası terk edilecekti. Zaten o saatlerden sonra işe ve namaza gidenler kendilerini görebilirlerdi. Üçü de silahlıydı. Şafağın sökmesine de bir iki saat ancak vardı. Eylem yerine yakın bir sokağın başında bulunan çınar ağacının altında durumu son kez görüştükten sonra, Resül:

- Arkadaşlar, duvara yazılan slogan çiçek gibidir. Onun serpilip, gelişmesi, çevresine ışık saçması için bakım ister, göz kulak olmak ister. Kısaca nöbet ister. Bu işi yapanın Serhat ve arkadaşları oldu-

ğunu söylüyorlar. Canı namlusunun ucunda yaşıyor. O bölge geniş, duvardan biraz uzakta buluşuruz. Eğer bir eylem, bir çatışma yaşarsak, sonradan mutlaka buluşmalıyız. İlk afişleri yaptığımız büyük duvarın arkasında hulaşacağız.

Gecenin karanlığı ve sessizliğinde ikisi de "evet" anlamında başlarını salladı. Onlar konuşurken, sabahçı kahvesini açan kişinin bakışlarındaki kuşkuğu fark edemediler. Kahvenin ışıkları yanınca oldukları yerden sessizce ayrıldılar Geceleri sokaklarda sabahlayan sarhoş, hırsız ve ispiyoncu genç kahvenin önüne gelip dikilmişti.

Resul ve Dal, yokuşun karşı tarafındaki baraka ve tenekeden yapılmış sıra sıra dükkânların bulunduğı yere gidip bir girintiye girdiler. Mustafa az önce konuştukları inşaatın merdivenleri altına sindi. Böylece hem yoldan geçenler çok rahat kontrol edilebiliyor, hem de trafo merkezi her iki taraftan da görülebiliyordu.

Gece olanca karanlığı ile mahallenin üzerine çökmüş, sonbaharın serinliği ile duvarların üzerleri, baraka dükkânların saç ve demirden yapıma duvar ve kapıları nemlenmişti. Eylemlerin en uygun olduğu bir zamandı. Sokaklar kedi, köpek ve olağandışı işleri olanlara kalmıştı.

Merdivenin altında beklerken çıktığı gazlı çakmağın ışığı etrafa yayılmasın diye avucu ile kapatmasına karşın etrafa saçılınca, karşısında bulunan Resul ve Dal telaşla o yana baktılar. Mustafa'nın yanına doğru ilerleyip uyaran Resul, hemen yerine döndü. Az önce geldikleri taraftan devrilen bir tenekenin sesi duyuldu. Duydukları sese baktıklarında arka arkaya iki köpeğin geçtiğini gördüler. Sigarasını iyice avucunun arasına alıp merdiven altına inip son bir kez nefes çekti. Arkadaşlarının bakışları ve hareketleri anormal bir şeylerin olduğunu gösteriyordu. Resul, gizlendiğı yerden belirgin bir şekilde dışarı çıkarak, gürültünün geldiğı yöne baktı. Dal da hemen onun arkasında bakıyordu. Sesler yaklaşp ayak sesleri anlaşıldığında, üç yol ağzından hareketli bir grup göründü. Resul:

- Faşistler geliyor, diyerek ileriye doğru hamle yaptı. Dal da, Onun peşinden ileriye doğru hızla yürüdü. Mustafa dışarı çıktığı-

da; üç, dört kişinin ellerinde fırça ve kovalarla yürüdüklerini sandı. Ellerindekiler namluları aşağı eğilmiş makineli tüfekleri idi. Resul ile Dal hızla baraka dükkânların bittiği köşeye yaklaşıırken, Mustafa, hâlâ durumu tam kavrayamamıştı. Gelenleri yakından görmek için çıktığında, kısa mesafe atış menzilinde idi. Arkadaşlarının kaçtığını, gelenlerin de arkalarından koşmaya başladığını görüp bir an için içeri çekilip arkadaşlarını kovalayanlara arkadan ateş ederek durdurmak istediye de bu hareketinin getireceklerini göze alamayıp bulunduğu yerden fırladı. Gelenler, hiç ummadıkları bir anda hemen yakınına geldikleri binanın altından çıkan Mustafa'yı görünce şaşkınlığa uğradılar. Sağlı sollu yolun kenarlarına dağılıp ateş etmeye başladılar. Resul ve Dal'ın arkasından hızla koşan Mustafa arkasından gelen yaylım ateşi karşısında son süratle köşeyi döndü. Mermiler ayaklarının altındaki parke taşlarına çarpıp önünde, arkasında kıvılcımlar saçıyordu. Köşeyi dönmesiyle durdu. Silah sesleri hâlâ geliyor ve bütün mahalle mermi sesleri ile inliyordu. Tekrar daha yoğun bir şekilde gelen mermi sesleri ve arkada, önde, havada uçuşan kıvılcımlar görünüyordu. Böyle bir yaylım ateşinden yaralanmadan çıkmak olası olmadığı gibi, ölmek bile mucize olurdu. Kendisin ölmek üzere olduğunu düşünüp elindeki silahı havaya kaldırarak arkaya doğru rastgele ateşledi.

Arkasındaki bütün silahlar susmuştu; hiçbir kıpırtı, hiçbir ayak sesi yoktu. Arkasına bile bakmadan kaçıyordu. Önüne çıkan bir kamyonu çarpmamak için hafifçe sağa dönerken yalpalayıp yere kapaklandı. Sımsıkı kavradığı tabancasının kabzası yere vurunca sağ baş parmağının tırnağı kökünden çıkıp yere düştü. Saniyeler içinde olup biten bu olaylar ona dakikalarca sürmüş gibi geliyordu. Kısa bir sürünmeden sonra, ayağa kalktı ve kamyonu kendine siper ederek ilerledi. Kamyonu geçtiğinde, girdiği sokağın başka bir yöne kıvrıldığını gördü. Bir kamyon bir de köşe dönmenin rahatlığı ile arkasına bakındığında kimselerin gelmediğini anladı. Kenara çekilip, biraz önce giydiği pardesünün önündeki nemden ıslanmış, sıvanmış tozları sildi. Elinde bir sızı hissetti. Başparmağının

tırnağının çıkmış olduğunu gördü. Her zaman üzerinde bulundurduğu mendilini çıkarıp parmağını sardı. Sarılı parmağı ile tabancasını sımsıkı kavrayıp pardesüsünün cebine soktu. Silah sesleri üzerine mahalledeki birçok evin ışıkları yanmıştı. Birkaç dakikalık boşlukta tekrar bir bir sönmeye başladılar. Çünkü çoğu zaman yapılan kuru sıkı atışlardan olduğu düşünülüyordu.

Işıklar bir bir sönerken Mustafa sokak arasından caddeye doğru yürüdü. Karşı sokağın arasına iki kişinin girdiğini ve bulundukları köşeyi kendilerine siper ettiklerini gördü. Caddenin kenarına çekildi. Bir süre daha cadde kenarında yürüdükten sonra arkasından sesler duydu. Sese bakarken, hizasından geçmekte olduğu evin üstünden birilerinin eğildiğini fark etti. Belli ki pusuya düşürülecekti. Eli silahının kabzasında önüne gelen ilk evin bahçesine girdi. Beklemeden evin kapısını çaldı. Evden çıt çıkmıyordu. Az önce yanan ışıklar söndürüldü. Tekrar birkaç kez daha kapıyı tıklatmasına karşın kapı açılmadı. Evin arkasına doğru bakındı. Az önce evin çatısı üzerinden bakan kişinin arkasındaki duvarı siper edip silahını kendisine doğrulttuğunu gördü. Geri çekilip, evin bahçesinden hızla çıktı. İki arkadaşının öldürüldüğünü düşünüyor-
du. Randevu yerine doğru koştu. Ağzından çıkan nefesin buğulu dumanları gecenin karanlığında kayboluyordu.

Arkasından motosiklet sesi geldiğini hissedip ilk sokağın içine daldı ve bir çıkıntının arkasına gizlendi. Az sonra üzerinde iki kişi taşıyan motosiklet hızla yanından geçerek ilerledi. Motor geçer geçmez, yola koyuldu. Ter içinde kalmıştı. Başka bir ana caddeye geçmek için çekildiği çatının atında beklerken ekip otolarının ana caddede bir o yana bir bu yana gidip geldiklerini gördü. Bir boşluk bulup karşıya geçti. Tabanca menzilinden çıktığını anlayınca büyükçe bir kayanın arkasına oturdu. Eli tabancasının kabzasındaydı ve tabancanın horozunun indirilmemiş olduğunu fark etti. Parmağının sızlamasına aldırmadan bir eli ile tabancanın kabzasını sımsıkı kavrarırken, başparmağı ile horozunu tutup, yavaş yavaş, tüylerin hissedebileceği kadar bir özenle indirdi. Arkadaşlarının

randevu yerine gelmemesi daha çok tedirgin etti. Hiç iyimser düşünenecek bir yanı yoktu. Çatışmanın başladığı andan beri hiçbir iz çıkmamıştı. Ya ölmüşler, ya yaralı halde kalmışlardı. Ama ne olursa olsun, randevu yerine gidilecekti. Şafak atmak üzere idi. Kalkıp caddeye bakınca, yine bir ekip otosunun geçtiğini gördü. Faşistlerin etrafını sarıp kendisini katledebileceklerini düşünerek korktu. Bir üşüme hissetti. Pardesüsünün yakalarını kaldırıp, boynunu sararken camilerden ezan sesleri gürledi.

Arkadaşları hâlâ gelmemişti. Tekrar çatışma yerine gidip, gitmemekte tereddüt geçirirken: belki kaçıp saklanmışlar ve geç kaldıkları için de gelmemişlerdir diye düşünerek yerinden kalktı. Daha fazla beklemenin kendine de zarar vereceğini düşünerek silahını beline takıp, yürümeye başladı. Caddeye çıkmadan bulunduğu arazi üzerinde uzunca bir yürüyüş yaparak köprübaşına çıktı.

Eve vardığında yorgunluktan bayılacak gibiydi. Silahını daha önceden hazırladığı zulaya yerleştirip, uykuya daldı. Çok geçmemişti ki kapıya vuruldu. Zaten giyinik olduğundan kapıya çıkıp baktığında Dal'ın geldiğini gördü. Arkadaşı:

- Resul yakalandı.

Söyleneni hiç anlayamamış gibi:

- Anlamadım. Nasıl olur? Çatışma çıktığında siz oraları terk etmişsiniz.

- Burada mı konuşacağız?

- Sahi haklısın. İçeri geç. Evde kimse yok.

İçeriye geçip kapıyı kapattılar.

- Ateş açılınca biz kaçıp, kahvelerin karşısında bulunan binanın arkasına saklandık. İkinci kez gelen silah sesleri ile senin yakalandığını ya da vurulduğunu sandık. Ortalık bir süre sonra sessizliğe bürününce Resul önden ben epeyce arkadan olay yerine tekrar gittik. Meğer pusu kurmuşlar. Dur! Kaldır ellerini! diye bir ses geldi. Olayı uzaktan izliyorum. Resul ellerini kaldırırken elindeki silahı yan tarafında bulunan otların arasına attı. Durduran kişiler Resul'ü yere yatırıp üstünü başını aradıktan sonra, doğruca otların arasına

daldılar. Silahı yerden alıp ellerine kelepçeyi taktılar. Ben arkada kalakaldım. Sanırım ispiyon edildik.

- Peki ne olacak şimdi?

- Olacak bir şey yok. Resul birkaç ay yatar. Bu da çalışmalarını epey zora sokar.

- Dikkat ediyor musun, giderek, hem dağılıyoruz, hem de zor işlerle baş başa kalıyoruz.

- Beni korkutan ve düşündüren de kendi içimizde de küçük küçük sorunlar, çelişkiler çıkmaya başladı. Arkadaşların birbirleri hakkındaki küçük eleştiriler, bir gün büyük sorun olarak aramızda konuşulur hale gelirse, işimiz daha da zorlaşır.

- Desene önümüzdeki günler zor günler olacak. Resul'ün yakalanması bütün çalışmalara sekte vuracağı benziyor. Başka bölgelerden de yardım gelmez ise, bizler bu arkadaş grubu ile bu işlerin altından zor kalkarız.

- Neyse fazla karamsarlığa kapılmayalım. Belki bir gelişme olur, daha iyi oluruz. Ben eve gidiyorum. Akşamüzeri çıkarım. Sen de biraz dinlen. Dün gece hiç uyumadık.

Geri dönüp kapıdan çıkmak üzere iken:

- Bu akşam köye gideceğim. Arkadaşlara söylersin.

- Peki söylerim. Çok kalır mısın?

- Sanmıyorum.

Arkadaşı kapıyı çekip çıktıktan sonra, başını yastığa koydu.

Köy, Asıl Şimdi Köy Olmuş

Yola çıktığında sokakta yalnızca kadınlar ve çocuklar vardı. Şişhanne'de minibüsten inip, THY binası, Beyoğlu Belediyesi derken Tünel'e çıktı. Çok geçmeden gelen trolleybüse binerek Galatasaray Lisesi'nin önünde indi. Lisenin duvarı dibinden sağa dönüp Galatasaray Hamamı'nın mermer duvarlarla çevrili kapısından girdi. Hamam bomboştu. Soyunma kabinine, iki havlu, peştamal, sabun bıraktılar. Peştamalı beline dolayıp buhar, sabun kokuları gelen hamam kısmının kapısından içeri girdi. Belinde peştamal, ayağında takunyalar göbek taşına kadar yürüdü. Eli ile göbek taşını yokladı, sıcak olduğundan üzerine hemen oturamadı. Bir süre bekledikten sonra, peştamalıni gevşetip, kenarına oturdu. Pencerelelerin kenarlarında biriken buhar damlacıkları mağaraların sarkıtlarından akan damlalar gibi biran uzayıp, yere düşüyordu. Nefesi rahatlamış, vücudundan terler akmaya başlamıştı. Hamamın kapısı sertçe açıldı. İçeriye elinde bir kalıp sabun ve kese bulunan tellak girdi.

- Kese ister misin?

Vücudundan terler fışkırıyordu..

- Biraz sonra.

Tellak etrafı kolaçan etti. Yerlere dağılmış olan sabun parçaları-

nı ve bir kenarda duran peştamalı alıp çıktı.

Yattığı yerden doğrulup kalktı. Başından, sırtından, kollarından terler akıyordu.

Sağa sola bir iki hareket yaparken tellak tekrar girdi. Mustafa'nın bıraktığı eşyalarının başına gidip suyu açtı. Yanına oturan Mustafa'nın sırtını, kollarnı bacaklarını, kazırcasına ovduktan sonra bol su ile duruladı. Elindeki yün parçasını bolca sabunladıktan sonra bütün vücudunu tekrar ovup durulayıp çıktı gitti.

Mustafa, bütün vücudunun deliklerinin açıldığını hissetti. Uzun zamandır böyle banyo yapmamıştı. Bir süre kurnanın başında oturduktan sonra, ılık su dökünerek kalktı. Başucunda bulunan havluya sarınıp sıcak bölümden dışarı çıktı.

İşyerine vardığında akşamüzeri olmuştu. Çantasını alt kata bırakarak yukarı çıktı. Kemal Usta her zamanki gibi patronların kapısı önündeki tezgâhın arkasında idi. Selamlaşıp yanına oturdu.

- Patronlar içerdeler mi abi?

- İçerdeler. Esther Hanım'a haber verelim.

Onlar konuşurken, Esther Hanım elinde bir ajanda ve arasında bir zarf ile patronların odasına girdi. Bir süre bekledikten sonra çıktı. Kemal Usta ve Mustafa'nın bulunduğu yöne göz ucuyla bakarak yanlarından geçti. Kapı tekrar açıldığında patronun kardeşi kapıyı açtı. Başı ile Mustafa'ya içeri girmesini işaret etti. Mutfak görevlisi kadın, elinde iki çayla Kemal Usta'nın masasına geldiğinde Mustafa da eline tutuşturulan zarfı ceketinin cebine koyup dışarı çıktı. Üç çift göz ona çevrildi. Kemal Usta:

- Otur. Çayın geldi, iç de git.

Kapının önünde ayakta duran mutfak görevlisine bakarak:

- Şimdi içmek istemiyorum. Çok teşekkür ederim. Haydi hoşça kalın. El sıkışıp sarıldığı Kemal Usta'dan ayrılırken, biraz hüzünlendi ise de çaktırmamaya çalışarak hemen ayrıldı.

Üzerinde epey para olmasına karşın, hiç vakit kaybetmeden Topkapı otobüs yazıhanelerinin kapısından girdi. Duvar diplerinde, yol kenarlarında bisiklet tekerlekli el arabaları üzerinde teyp,

kaset, gözlük, cüzdan, el çantası, çakı, çakmak, jilet, el aletleri ve yüzlerce çeşit malzeme ve eşya bağırtı gürültü arasında satılıyordu. Dönemin popüler şarkıları, türküleri tezgâhlar üzerinde radyolar-dan, teyplerden en yüksek seslerle yayınlanıyordu. Doğruca bineceği otobüs şirketinin önüne gidip biletini aldı. Otobüsün içinde diğer yolcular yanında giyimi ve davranışları ile dikkat çeken tek kişiydi. Tanıyanlar, benzetenler olmasına karşın yaklaşıp soramayanlar vardı.

Gece yarısına doğru yemek ve çay molası verilen Söğütlüçeşme'de inip lokantaya giderken önünde duran birini tanıdı. Köylüsü idi. Tokalaşıp, konuşarak yemeğe gittiler.

Otobüsten indiklerinde namazdan çıkanlar yeni geliyorlardı. Köylüsü:

- Sabahçı kahvesine gidip çay içelim.

Sabahçı kahvesinin masa, sandalye ve kenarlara dizilmiş sıralar düz tahtadan yapılmış, boyasız, cilasız mobilyalardı. Onlardan önce gelen birkaç yolcu oturmuştu. Eli çay dolu tepsi ile gelen garson, yanında oturan köylüsüne bakarak:

- Abimiz hangi köyden?

- Bizim köyden.

- Kimlerden?

- Bahasını tanımazsın ama, dedesini belki tanırsın. Aliağa derlerdi.

Biraz durakladıktan sonra:

- Tanımaz mıyım? Köyden her inişte uğradı buraya. İstanbul'da oturan kardeşler değil mi?

- Evet.

Arkasını dönüp gitti. Çevrede bulunan boş bardakları alıp, ustasına bırakırken:

- Kimmiş?

- Kim olacak? Goministin teki.

- Bizim Hacı'nın oğlu değil mi?

- Evet.

- Meymenetsiz, cenabet. Bahasının yüzünden nur akarken, oğ-

lunun yüzünde meymenet yok

- Çayları doldur usta.

Elindeki çay tepsisi ile dolaşan garson:

- Evvet, var mı çay içen?

- Çay ver oğlum.

- Buraya da çay ver.

Köylüsü:

- Çayları tazelettirelim mi Mustafa Abi.

Demeye kalmadı. Garson başlarına dikildi.

- Adı neydi abinin?

- Adımı neden merak ettin?

- Hiiiç. Okuyan siz misiniz?

Mustafa, daha fazla dayanamayarak:

- Neden merak ediyorsunuz kardeşim? Sorgu hâkimi gibi sorup duruyorsun. İşine baksana sen.

Yanıt vermeden arkasını dönüp giderken köylüsü üzülmüş bir halde:

- İstersen çıkalım abi, burası seni sarmadı anlaşılan.

- İyi olur. Kendimi yabancı gibi hissettim burada. Ne zaman gitmeyi düşünüyorsun?

- Biraz sonra köyden gelenler olur. Onlarla birlikte döneriz. Hem daha ucuz olur.

- Ben fazla beklemesem diye düşünüyorum.

Üç yol ağzında duran ciplere doğru giderken:

- Şuradan bir taksiye binip gidelim.

- Acele etme abi. Hem köye taksiler gitmez, ciple gideriz.

- Öyleyse...

Sözünü bitirmeden, yanına bir çocuk yaklaştı.

- Abiler sizi amcam çağırıyor. Bir çayımı içsinler diyor.

Mustafa köylüsüne kim bu dercesine bakınca:

- Peki söyle geliyoruz.

- Abi biz yanlış yere gittik anlaşılan.

- Daha doğrusu seni yanlış yere götürdüm. Hadi çağırdıkları kahveye gidelim.

Çocuğun peşine takılıp gittiler. Kapıdan girerken, işletmeci elinin ıslaklığını beze silerek gelenlere doğru yürüdü. Kahvenin bir köşesinde az önce otobüsten inen bir grup oturuyordu. İşletmeci misafirine bakarak:

- Hoş geldiniz? Buyrun oturun, size çay vereyim.

Hazırladığı çayları kendi elleri ile getirip masaya bırakırken:

- Yalnız mı geldiniz?

- Evet yalnız geldim.

- Aslında İstanbul'da sizlerle tanıştık ama, unutmuşsunuz demek ki. Bir vapur gezisine katılmıştık. Abiniz de vardı. Ben sizin köyün öğretmeni ile gelmiştim.

Başını sallayarak:

- Evet. Hatırladım. Öğretmen hâlâ köyde mi?

- Köyde. Çok geçmez düşer buraya.

Kapıdan, elinde çantası, kravatlı bir bey girdi. İşletmeci:

- Günaydın Hüseyin Hoca.

- Günaydın. Bırak şu hoca sözünü artık. Hoşlanmıyorum bu unvandan. Bir hoca, bir de paşadan.

- Canın sağolsun senin. Dur çayını vereyim.

- Gazeteni almamışsın. Çocuğu göndereyim mi?

- Boş ver. Az sonra alırım.

- Gel otur. İstanbul'dan gelen arkadaşımız var.

Hüseyin Öğretmen, Mustafa'yı çeşitli sorularıyla tanımaya çalıştıktan sonra:

- Köye gidince öğretmene selamımı söyleyin.

Çayını içip ayrıldıktan sonra, işletmeci:

- Mustafa arkadaş, buralarda pek rahat değiliz aslında. Şurada üç beş kişiyiz. Burayı idare edenler köylerde görev yapan öğretmenler. Faşolar kasabada terör estiriyorlar. Hele bir de başçavuş var ki, sanki onların silahşörü. Onlar bellerinde ondörtlüler, buralarda cirit atarken, arkadaşlarımız en küçük bir hareket yapsalar nezareti boyluyorlar. Gün geçmiyor ki birisi nezarete düşmesin. Belediye Başkanı, İlçe Jandarma Komutanı, Kaymakam herkes

kendi başına özerk burada. Biri içeri atıyor, öbürü çıkarttırıyor. Dikkatli olman için anlatıyorum bunları.

- Teşekkür ederim. Zaten pek kalmayacağım. Sizlerin durumu kötümüş doğrusu.

- Sen bizleri düşünme

Bir süre sonra kalkıp bir cipe binerek köye doğru yola çıktılar.

Kasabadan çıkıp prinç tarlaları arasında cetvelle çizilmiş gibi ilerleyen yolu hızla geçip, Gökırmakla, Kızılırmak'ın birleştiği yere geldiler. İki ırmak sanki birbirlerine karışmak istemezmişcesine önce gergin bir yay gibi gerildikten sonra, her ikisi de yumuşak bir sokuluşla birbirlerine karışıp geniş bir alana yayılmışlardı. Kastamonu yaylalarından kalkıp gelen Gökırmak'ın suları duru, Sivas Kızıldağ'dan kalkıp uzun, geniş bir yay çizerek gelen Kızılırmak'ın suyu kızıla çalan bir toprak rengi ile buraya kadar geldikten sonra, burada sarıya çalan bulanık toprak rengine dönüşmüşlerdi. İkisi birbirine karışarak daha gür, daha görkemli, bir halde Bafra Ovası'na doğru akıyorlardı.

Birbirlerine yaklaştıkları yerdeki kırılmayı, kasılmayı, farklı kollarından miting alanına yaklaşp, meydana doğru birleşen örgütlere benzetti. Tıpkı o meydandaki coşku gibi ırmakların buradan sonraki görkemi olağanüstüydü. Yamaca bakan yoldan geçerken gördüğü manzara gözlerini kamaştırdı. Böyle güzellikteki bir yerde yoksul kalmak, göç etmek kabul edilir gibi değil diye düşündü. Cip, sarı toprak renkli akışa kendini kaptırıp çam ormanlarının eteklerinden ırmak boyunca ilerledi. Hafif inişli bir tepeden sonra sola dönerek bulanık, sezgisizce akan sulardan uzaklaştı.

Yüksek tepelerin arasında vadi boyunca uzanan asfalt yoldan birkaç evlik mezraları, yaprakları koyu yeşile, sarıya dönmüş meyve ağaçları, tarlalarda otlayan sığır, manda, at, eşekleri, yol kenarında oynayan köy çocuklarını seyrederek köylüsü ve şoför ile birlikte ilerlediler. Şoför güven vermeyen bir kişiye benziyordu. Cümlelerinin sonunu:

- Peki abisi, olur abisi, gibi sözcüklerle bitiriyordu.

Yol daraldı ve oldukça yüksek kayaların arasından dar geçitlerden, hatta çayın yolu yaladığı dar yerlerden geçerek köyün birkaç evini gören açık alana geldiler. Burası köyün tarlası, bağı, bahçesinin başladığı bir yerdi. Yol kenarınca uzanan sebze bahçelerinin kenarında bulunan çayın öbür yakasındaki ceviz ağacını gördü.

- Şu ceviz ağacında ne anılarımız vardır. Yaz boyunca hemen her öğlende gölgesine gelir, hayvanları sıcaktan korurken, kendimizde taş ve topraklarla çayın önüne duvar yapar, oluşan gölde yüzerdik. Bazen mandalar da göle girerdi, onların sırtına binerdik. Cevizler olunca yanımızda bulunan bıçaklarla içini çıkarır gün boyu yerdik. Onlarca çocuk dalların arasında kaybolurduk, seslendiğimiz halde birbirimizi göremezdik.

Aklına ünlü ozanın Ceviz Ağacı şiiri geldi.

“Başım köpük köpük bulut, içim dışım deniz/ ben bir ceviz ağacıym Gülhane parkında/ budak budak, serham serham ihtiyar bir ceviz/ Ne sen bunun farkındasın, ne de polis farkında.”

Tepenin arkasından çıkıp köyü ve etrafındaki tepeleri görünce içini bir rahatlık kapladı. Ayrıldıklarında saçı dökülmüş birinin tepesi gibi açılan köy etrafındaki tepeleri şimdi çam ormanları kaplamıştı. Köyün içi ve çevresi yeşillenmişti.

Köy üç mahalleden oluşmuştu ve kendi mahallesi köy yolunun kasabaya, çevre köylere bağlanan yerindekiydi.

Köye giriş bu mahalleden başlıyordu. Dibek Yanı denilen ve bir setin üzerinde bulunan meydanda birkaç köylü toplanmış gelen cipe hakıyorlardı. Cip setin altında durdu. Mustafa, annesi ve kardeşlerinin anneannesinde kaldıklarını biliyordu. Anne tarafından dedesi İstanbul'dan getirdikten sonra kasabaya ev yapılıncaya kadar onlarda kalacaklardı. Ama dedesinin evi de öbür mahallede idi. Şoför:

- Abisi cip buradan öteye gitmez. Görüyorsun daha şimdiden çamura saplandık.

Yere basmasıyla birlikte ayakkabıları çamura girdi. Yıllardır böyle bir yerde yürümeyi unutmuştu. Setin üstünde oturanlardan eniştesi, hemen arkasında bulunan evinin balkonundan bakınan

oğluna seslendi.

- Sarı Mustafa, bak adaşın geldi.

Saçları, kaşları, sakalı sarı, şakakları ayva sarısı kıllı, üçgen suratlı, deniz mavisi gibi gözlü Sarı Mustafa hemen evden çıkıp gelenlere doğru koştu. Mustafa elinde valizi ile çamurda kaymamaya çalışarak set üstüne çıkmaya çalışıyordu. Ayağında çizmelerle gelen teyzeoğlu Sarı Mustafa:

- Deyzeoğlu hoş geldin, diye boynuna sarılıp, elindeki valizine uzandı. Mustafa ile akran olan teyzeoğluna valizini vermek istemedi ise de çamurda rahat yürüyemeyeceğini anlayıp verdi. Dibek Yanı'nda bulunan tahıl ambarının önüne kalaslardan yapılmış sıralara oturan köylüleri ayağa kalkarak sarılıp öpüştüler.

Kuru, soğuk bir hava vardı. Mustafa köylülerle konuşurken, teyzeoğlu evine gidip odunla ısınan teneke sobayı tutuşturdu. Köy evlerinin odalarının hemen hemen hepsinde bulunan şömine şeklindeki ocağın kenarına içi su dolu semaveri koyup ortasındaki boşluğu kor ile doldurdu. Bir süre sonra eniştesi:

- Hadi eve gidelim yeğen. Burada üşürsünüz. Soğuk sizi çarpar.

Eve girdiklerinde odanın serinliği kırılmış, semaver tısır tısır ses çıkararak kaynamaya başlamıştı. Mustafa, altına ve sırtına koyması için uzatılan minderleri yerleştirip oturdu. Gelenler de sedirin üzerine oturdular. Köy yerinde yemek vakti diye bir kavram yoktu. Konuk gelmişse vakitli, vakitsiz yemek verilirdi. Biraz sonra tahtadan yapılma yuvarlak bir sehpa getirildi. Odanın ortasına örtü yayıp üzerine koydular. Kaşıklar, yufka ekmekler, ortada herkesin yemesi için yemek dolu çanaklar üzerine yerleştirildi. Etrafına kimisi bağdaş kurarak, kimisi dizüstü oturulduktan sonra yemek yendi. Yemekten sonra bir leğen, bir ibrik ve sabun getirilerek, sıcak su ile eller yıkandı ve havlu ile kurulayıp, çay içmeye geçildi. Çaylar çoğunlukla kıtlama şeklinde içiliyordu. Köy yaşamından, gurbetten, ailenin durumundan, evlilikten, olaylardan bir süre konuştuktan sonra müsaade istedi:

- Annemleri bekletmeyeyim. Eğer yarın dönersem, hemen dönüyorum diye üzülmesinler.

Teyzeoğlu Sarı Mustafa:

- Deyzoğlu, eğer duyarlarsa az sonra gelirler. İstersen biraz bekleyelim. Yolda olabilirler.
- Öyleyse hiç beklemeyelim. Bu çamur deryasında buraya kadar gelmeden biz gidelim.
- Dedene uğramayacak mısın?
- Sahi dedem nasıl? Nerede kalıyor?
- Deden iyice ağırlaştı yeğenim. Sokağa zor çıkıyor artık. Eskisi gibi köylere de gidemiyor.
- Ona uğramadan olmaz. Giderken uğrarız.

Hep birlikte kalktılar. Sarı Mustafa ile birlikte annesine gitmek üzere ayrıldılar. On yıl kadar önce terk ettikleri evin önünden geçerken, merdivenlerin çöktüğünü, duvarların eğilip büküldüğünü, yanda bulunan ahırın dağıldığını, üzerine sarması için dikilen asmanın evin çatısına doğru uzandığını gördü. Merdivenlere doğru ilerlediğinde:

- İstersen hiç girme. Sanırım siz gittikten sonra kimseler burayı kullanmadı.

Teyzeoğlunun merdivenlere doğru yürüdüğünü gören Sarı Mustafa da arkasından yürüdü. Çökük merdiven basamaklarına dikkatlice basarak dış kapının mandalına bastı. Çıt diye bir sestten sonra, kapı aralandı. İtince tahta kapı gıcırtilar çıkararak açıldı. Kapının açılması ile avlusunda bulunan saka kuşları uçuştular. Evin her yanı toz toprak içinde kalmıştı. Kapıyı çekip ayrıldı. Hemen yanında dedesinin evinin bahçesi başlıyordu. Her iki evin önlerinde onlarca dut, kiraz, armut, ayva, erik, elma, şeftali, incir, asma üzüm, çitlenbik, kıvılcık, çözdük, ceviz, gibi meyve ağaçları vardı. Yerlerde san, kahverengi, koyu yeşil ile sarıya dönmüş yapraklar doluydu. Dış kapısı taş ve toprakla örülmüş bir duvar ve ortasında üstü çatı şeklinde kapatılmış geniş bir kapıdan sonra avluya açılıyordu. Çift kanatlı, bir kağıt girecek kadar geniş kapının demir mandalını basıp ittiğinde avluda sırtında eğeri olan bir at vardı. Atsız dedesinin evi düşünülemezdi zaten. San Mustafa:

- Amcan yakınlarda bir yerde olmalı. Atın üzerinde eğer oldu-

ğuna göre...

- Dedemin atına ne kadar da benziyor.

Teyzeoğlu Sanı Mustafa kaşlarını kaldırarak:

- Nerede dedenin atı, nerede bu? Dedenin atının yanında bunların esamesi bile okunmaz. O köylerde bile bi daneydi. Yakın köylerden gısraklar getirilip, dedenin atı ile çiftleştirilirdi. İngiliz soyundan derlerdi.

İstemdişi bir hareketle geri döndü. Arkasında bulunan düz alan çayırılık ve meyve ağaçları ile doluydu. Yayla köylerinden getirilen kısıraklar dedesinin atı ile bu bahçede çiftleştiriliyordu.

- Dedenin saltanatı oğulları dağıldıktan sonra bitti. Sizler İstanbul'a, amcanın biri kasabaya gidip, biri de ayrıldıktan sonra yanında kalan amcan tek başına o yükü kaldıramadı.

Başını evin penceresine doğru dönüp:

- Ali Dayı, diye seslendi. Bir yanıt gelmeyince:

- Kimse yok mu?

- Belki bir yere gitmiştir. Öğreniriz. Hadi gidelim.

Evin altında bulunan ahırın artıklarının boşaltıldığı küçük pencerenin önünde siyah tüylü kırmızı ibikli bir Gerze Horozu tavukların etraflarında dönüp duruyordu.

Köyden uzaklaştıklarından beri sarı çam ormanının etekleri tamamen çam ağaçları ile kaplanmıştı. İnsanlar köyden uzaklaşınca köy, esas şimdi köy olmuştu. Çamurlara bata çıka, köy çeşmesinin bulunduğu meydana geldiler. Başında birkaç köylü kadın sırtlarında taşıdıkları tahtadan yapılmış yayık denilen su kapları ile çene çalıyorlardı. Evden çıkıp çeşme başına gelen bir kadın, iki erkeğin yürüdüğünü görünce bir süre bekledi. Onlar geçtikten sonra, çeşme başına geldi. Mustafa, dedesinin sözünü ettiği bu durumun farkına bile varamamıştı. Caminin önünde birkaç dönümlük bir arazi vardı. İçinde yine çeşit çeşit meyve ağaçları. Meyveleri ya çocuklar, ya hayvanlar yiyordu. Pazar oluşturulamamıştı. Meyvenin satılması söz konusu bile değildi. Evlerin alt katları hayvanlara ahır olarak yapılmış, üst katları da aileye ayrılmıştı. Her evin önünde en az

birkaç evlek bahçe bulunuyordu.

Başı bereli, günlük tıraşlı, koyu buğday tenli, uzunca olan dedesi de köyün ve yine çevre köylerin ünlü bir marangozu idi. O nedenle de evi de iyi bir ustanın elinden çıkma bir evdi. Alt kısmı taş duvarlarla örülü evin her tarafı kapalı, merdivenleri, kapılan, ağılı, ahın muntazam yapıydı. Salonda, odalarda, kapı çerçeveleri, başlıklar el aletleri ile işlenmişti. Çatısında süslü bir penceresi vardı. Gelen ayak seslerini ve konuşmaları duyan annesi, ebesi, kızkardeşleri evin balkonu gibi duran yerden dışarı bakıyorlardı. Mustafa'ları görünce oturdukları yerden kalkarak toparlandılar. Annesi, oğlunun boynuna sarılıp, derin derin nefesler alarak tekrar tekrar kokladı, sarılıp öptü. Kızkardeşleri de ellerinden öpmek için eline uzandıklarında, o kardeşlerinin yanaklarından öptü. Ebesi yaşlı olduğundan hafifçe kamburlaşmıştı. Küçülmüş, boyu da kısalmıştı. Durumu izleyen San Mustafa'nın gözleri nemlendi. Bir süre sessiz birbirlerine bakiştılar. Anne, ocağın yanında bulunan tencereleri ateşe yanaştırmak için sofrayı hazırlamaya başladı. Kızkardeşleri de odanın ortasına tahta bir sehpa koyup üzerine örtü yayıyordu. Teyzeoğlu Sarı Mustafa, durumu anladığından kapıya gidip seslendi:

- Deyze biz şimdi yemek yiyip çıktık.

Mustafa'ya dönerek:

- Deyzeoğlu yemek yir misin?

- Hayır, hayır.

Dedesinin sırtına dokunarak:

- Dede sen yimeğini ye. Biz adaşım ile otururuz.

- Öyle şey mi olur oğlum? Hadi yimeğe.

Teyzeoğlu San Mustafa ile göz göze geldiler. Alışkanlıklar, âdetler böyle idi. Hangi eve gidilse sofraya açılırdı. Teyzeoğlu:

- Yimesek bile yanlarında oturalım Deyzeoğlu.

Kara Kazım, köylüler O'na yöresel şiveleri ile Gara Kazım derlerdi. Denildiği gibi, zayıf, kara, kuru, gözlerini kısarak çevresine bakan, ince yüz hatları ile bu unvanı tam da yakışmıştı. Başında eski bir kasket, elinde bir sopa ile Mustafa'nın geldiğini duyunca,

elindeki işleri bırakıp hemen geldi. Mustafa ile kucaklaştı; teyzeoğlu Sarı Mustafa, hemen arkasında bekliyordu. Teyzeoğlu:

- Sen de hoş geldin Gara Kazım, diyerek tokalaşmak için elini uzattı.

Ocakta yanan ateşin yanında hafif hafif kaynamakta olan tencerelerin yanında da çam odunlarının ısıltısı odayı aydınlatıyordu. Kenarda da tısır tısır kaynamaya yüz tutmuş semaver vardı. Şükrü Usta duvarda asılı el fenerini odanın duvarındaki çiviye astı. Herkes bağdaş kurup, oturdu. Mustafa da sağ bacağına dizinden kıvrıp, yere dik basarken, diğer bacağına da onun altına sokup oturdu. Bir süre böyle durduktan sonra, bağdaş kurmayı denedi ise zorlandı. Tekrar eski konumuna getirdi. Loş ışıktaki yenen yemekten sonra, tekrar eski yerlerine döndüler.

Köyde hemen herkesin kendini tarif eden bir lakabı vardı. Topal, çolak, kör, kara, sarı, deli, köylünün adlarından önce gelen lakaplarıydı. Amcası'nın gözleri hafif yılık olduğundan kör diye lakap takılmıştı. Amcası geldiğini duymuş ve haber göndermişti. Öğlak kesmek istiyordu.

Haber gönderildi. Yarı akşam üzeri daha uygun olacağı duyuruldu. Bu akşam dedesi, ebesi, annesi ve kardeşleri ile olmak daha uygun olacaktı. O mahalleden de baba tarafından akrabaları vardı. Akrabalardan Kara Kazım:

- Gözün aydın Şükrü Usta. Tamamen getiremedin ama, sonunda torununu köyde gördün.

Buruk bir sevinç içinde:

- Sağol. Öyle oldu.

Dışarıdan gelen köpek sesini duyan Kara Kazım bakındı. Ağıllarının önünde bekleyen köpek havlıyordu. Alacakaranlıkta eğilip bakındığında, elinde bir sopa ile Zurnacı Ökkeş'in geldiğini gördü. Köpeğin havlaması üzerine elindeki sopayı köpeğe doğru uzattıkça, köpek de daha çok havlıyor, Zurnacı sopa ile vurmaya çalışır gibi yapıyor, köpek de Zurnacı'nın üzerine atlamaya hazırlanıyor. Zurnacı, elindeki sopayı sımsıkı tutarak:

- Hoşt. Ho! ...mına godumun iti. Gala gala ben mi galdım ısıracak?

Kara Kazım, balkondan seslendi:

- Garabaş, garabaş, Bırak amcanı. Hadi git yat.

Karabaş duyduğu ses üzerine kuyruğunu sallayarak keçilerin ağılına doğru gitti.

Zumacı, aşağıdan seslendi:

- Lan, Gara Gazım, akşam akşam beni ısıracaktı az kalsın.

Ustanın evinin giriş kapısının kenarları masif meşeden, içi de köknardandı. İçeride bulunan mandalın ucunda da bir ip asılı idi. Kara Kazım, basamakları hızla inip, ipi çekti. Klik sesi ile kapı açıldı. Zumacı elindeki sopayı kapının arkasına bırakarak yukarı çıktı. Tavanda asılı gazlı el fenerinin ışığında Mustafa'yı tanıyıp, ona doğru giderken:

- Lan yeğenim, eyice unuttunuz bizleri.

Mustafa'ya sarılırken, başındaki şapkası yana kayıp düştü. Kara Kazım şapkayı alıp, Zumacı'ya uzattı. Mustafa'nın yanında bulunan mindere oturup, sırtını duvara dayadı. Sarı Mustafa:

- Ağşam ağşam paçayı gaptıracaktın az galsın.

- Yaa... Sorma lan. Gara Gazım seslenmese ısıracaktı namuzsuz beni.

Kara Kazım, Şükrü Usta, Sarı Mustafa, Zumacı Ökkeş, Mustafa (Mustafa'ya da esmer olduğu için küçüklüğünde Kara Mustafa derlerdi. Köydeki unvanıyla Gara Mustafa,) gece geç saatlere kadar konuştuktan sonra dağıldılar.

Sarıçam ormanının arasından geçerek, okulun kapısına vardılar. Öğretmen de lojmanından çıktı. İstanbul'daki gemi gezisine öğretmen de katılmış olduğundan az da olsa tanışıyorlardı. Tokalaştıktan sonra, gözleri okudukları yıllarda yaptıkları fırını aradı.

- Burada bir fırın vardı.

Öğretmen:

- O fırın yıllar önce yıkılmış.

Mustafa:

- Fırında somun ekmek yapar, dağıtılan süt tozlarını sulandırır,

yer içerdik. Ha unutmadan söyleyeyim, kasabadaki kahvede Hüseyin Öğretmen'le tanıştım. Sizlere selamı vardı.

- Getiren, gönderen sağolsun. Hüseyin Öğretmen'i bütün arkadaşlarımız çok sever. Yarın görüşeceğiz zaten.

Sarı Mustafa:

- Ekmek yaptığımız unları bir ara evlere dağıttılar. Evlerde bembeyaz, yumuşacuk dişlerimizle zor kesilen yufka ekmekler yapıldı. O ekmekleri getirip okulda yerdük.

Mustafa:

- Yıllar önce yardım adı altında gelen o unun, sütün, yağın bizleri nasıl da etkilediği anlaşılıyor.

Öğretmen:

- Amerika kendini sevdirmek için neler yapmış görüyorsunuz.

Mustafa:

- O yıllarda, böyle düşünceleri aklımızdan bile geçirmezdik. Bizze güzel, temiz ekmek, süt veriliyordu. Biz buna seviniyorduk.

Öğretmen:

- Olup bitenleri zaten hep geç anlıyoruz. Askeri yardımlar da öyle girmiş. Hibe adı altında giren askeri araçların tamir bakımı o araçların asıl fiyatını geçtiği söyleniyor şimdi.

Sarı Mustafa:

- Adamlar, o günlerde bu işleri planlayıp bizimkilere yudurmuşlar.

Konuşarak, okulun sınıflarının bulunduğu binanın kapısına geldiler. Çocukluklarının geçtiği sınıflara, odalara tek tek girerek özlem giderdikten sonra, okulun bahçesinde gezintiye başladılar. Okul, köyün tamamına hakim bir yerde kurulmuştu. Yere dökülen sarıçam kozalaklarının bir kısmı toplanıp bir kenara yığılmıştı; belli ki tutuşturucu olarak kullanılacaktı. Çam ağaçlarının dibine konulmuş sıralara otururken, Mustafa sırtını çama dayamak istemişti.

Öğretmen:

- Aman dikkat sırtını dayama. Reçineler elbisene yapışır.

Eli ile yokladığında, gövdenin yarıklarından dışarı çıkan reçine-

ler, havanın serinliğinde sertleşmiş, boncuk, boncuk olduğunu gördü. Çocukluğunda bu damlaları alıp çiğnediklerini, hatta çam ağaçlarından elde edilen çıraları ateş karşısında ısıtıp sakız elde ettiklerini anımsadı. Öğrendiğine göre kendi dönemlerinde olan öğrenci sayısının dörtte biri ancak vardı. Köyde nüfus kalmamış, emek gücü olan herkes köyü terk etmişti.

Gezinti boyunca yapılan konuşmalardan Mustafa ile Öğretmen birbirlerinden gerekli mesajları almışlardı. Öğretmen gelenleri lojmanına davet etti ise de kabul etmediler. Ayrılmak için okulun kapısına doğru yürürken, Öğretmen:

- Ne zaman döneceksin?

- Aslında hemen dönmem gerekiyor ama, bilemiyorum. Buradan ayrılınca amcama gideceğim. Oradaki duruma bağlı.

San Mustafa:

- Kör amcası oğlak kesecek. İsterseniz siz de gelin. Hem dedesiyyen hâlâ görüşemedi.

- Bakarız... Belki gelirim. Ben akşamdan kasabaya gitmeyi düşünüyorum.

Mustafa:

- Bir uğrayın. Belki çıkar gideriz.

- Uğrarım.

Köyün içi çok çamurlu olduğundan, kestirmeden çay kenarına inip bir süre çay kenarına doğru yürüdüler ve tekrar yola çıktılar.

Dedesinin evine vardığında, amcası oğlağı kesmişti ve başında kasketi, sırtında kollarını hafifce geriye çektiği ceketini, ile boynundan itibaren kafasını sola doğru eğerek temizliğini yapıyordu. Ağaçtan düşüp boynu kırılmış ve hafifce yan duruyordu. Bir süre evin önündeki bahçede bulunan ağaç oturakların üzerinde oturup, gelen gidenlerle sohbet ettikten sonra eve girdiler.

Dedesi, iyice zayıflamış, üstü başı kirli, yırtık gömleğinin düğmeleri hizasız iliklenmiş, pencerenin önünde oturuyordu. Başından eksik etmediği Arap bedevilerinin giydiği sarık yine başındaydı. Gençliğinde çok özenerek taktığı, toprak boyalarla renklendirilmiş

el dokuması sarığın rengi bile kalmamıştı. Gözleri yuvalarına çekilmiş, sakalı birbirine karışmış, ince burnu iyice inceliyor, sivrilmiş, avutları çökmüş, ağalık günlerindeki görkeminden eser kalmamıştı. Sarı Mustafa:

- Ali Dayı, bak torunun geldi.

Oturduğu yerden doğrularak, ayaklarını uzatıp, iki eli ile yanlarına dayanarak kalkmaya çalıştı.

Mustafa, kalkmakta zorlanan dedesine:

- Otur dede, kalkma derken, dedesinin ellerini tutup boynuna sarıldı. Yüzünü buruşturarak yanına oturdu. Çocukluğunda tertemiz olan dedesinin kokmasına canı sıkılmıştı.

- Dün akşam geldiğünüzü söylediler emme, uğramadan gittiğiz. Ben de eskisi gibi değilim artık. Evden pek çıkamıyorum oğlum.

Sarı Mustafa:

- Aşağıdan seslendük. Hiç bi ses çıkmayınca gitdik.

Ocağın iki yanına çatallı iki kazık dikilmiş, derisi soyulmuş, iç organları alınmış, temizlenmiş oğlağın gövdesinden bir başka kazık geçirilerek bacaklarından kazığa bağlanmış şekilde, iki yanlı dikili kazığın çatallarına yerleştirildi. Amca bir süre ocağın başında oturduktan sonra, Sarı Mustafa'ya dönerek:

- Benim işlerim var. Şunu çeviriver.

Sarı Mustafa ocakta yanan ateşin karşısında kızaran oğlağın gövdesini çevire çevire kebab yapıyordu. Biraz sonra kızarmaya başlayan gövdeden yağlar akmaya başladı. Akan yağların boşa gitmemesi için altına tandır sacını ters çevirip tepsi gibi koydular.

Dışarıdan gelen ses üzerine amcasının oğlu dışarıya bakınca kravatlı, bıyıklı, başı açık öğretmeni gördü.

- Buba, öğretmenim dışarıda size sesleniyo.

Odada oturanların hemen hepsi yerlerinden kıpırdarak gelen öğretmene yer açtılar. İçeri girdiğinde kebab pişmek üzere idi. Bir süre sonra pişen kebab kazık uçlarından tutularak dışarıya çıkarıldı. Kazıklarından ayrıldıktan sonra avluda geniş bir tepsinin içinde parçalandı. Evin her yerini kebab kokusu sardı. Odanın ortasına

bir tahta sehpa üzerine başka bir tepsi konularak büyük bir kap içinde etler ortaya koyuldu. Yanına pilav, kuru soğan konuldu ve yuvarlak sehpanın çevresine oturdular.

Yemek yenirken ocağın kenarında da semaverde su ısıniyordu. Bir süre sonra fokurdayan semaverin üzerinde bulunan porselen demliğe çay demlendi. Çaylar içildikten sonra Öğretmen:

- Bu akşam kasabaya ineceğim. Bir işi olan varsa söylesin. Yarın akşam dönerim.

Mustafa, amcasının yüzüne bakarak:

- Eğer ayıp olmazsa öğretmenle ben de gideyim. Daha sonra gitmek zor olacak sanırım.

Öğretmen:

- Bence iyi olur.

- Çocuklar bu saatda yola çıkmak doğru olmaz. Sabah erken çıksanız...

Öğretmen:

- Belki aşağı köydeki arkadaşta da kalabilirim. Ben gitmeliyim.

Sofradan kalkıldığında, hava kararmak üzereydi. Amcası ve köylüler bu saatten sonra gitmenin zor olacağını söyledilerse de öğretmen:

- Mustafa arkadaşşı bilmem ama ben gideceğim. Şanşımıza araba gelirse bineriz. Aşağı köyde mutlaka arabaya bineriz.

Amcası, Mustafa'nın kolundan çekerek:

- Yeğenim, bu gece gitmek doğru olmaz. Deden yıllardır sizleri anıp duruyor. Şunun şurasında bir gece daha galsan. Onun da gönlünü almış olursun. Zaten ağabeyini okutamadığı için her hatırlayışta gözleri doluyor. Hele onu bir daha göreceğinden hiç umudu galmadı. Küstü çocuk bize diyo. Gendü gendüne okumasına da nasıl seviniyo bilemezsin. Sahi ne yapıyo abin?

Sarı Mustafa:

- Duyduğumuza göre hem çalışıp hem okuymuş. Doğru mu?

- Evet. Doğru. Gündüzleri çalışıyor, geceleri okuyor.

Öğretmen:

- Boş kalan zamanlarında da devrimcilik yapıyormuş.

Dede hariç hepsi gülerek:

- Boş zaman mı kaldı ki? Amca:

- Öğretmen Efendi, görüyorsun biz daha muhabbete bile yeni başlıyoruz. Sen bu gece yeğenimle bizi baş başa bırak. Doya doya bi gonaşalım.

Mustafa, öğretmenin yüzüne bakarak:

- Durumu görüyorsun. Kalmam daha doğru olacak. Yarın bir çaresini bulup giderim.

- Doğru söylüyorsunuz. İzninizle ben kalkayım.

Odadakilerden dedenin dışındakiler ayağa kalktı. Dede öğretmenin arkasından seslendi.

- İyi yolculuklar Öğretmen Efendi.

Dedenin kalkamadığını anlayan Öğretmen, geri dönüp kapıya geldi:

- İyi geceler Ali Ağa. Hiç rahatını bozma. Oğlak çok güzeldi. Sofran bol olsun.

- Sağol oğlum. Hayırlı yolculuklar.

Dedesini, ağır hareketlerle kolunu kaldırıp, torununun dizleri üzerinde duran elinin üstüne elini koydu. Konuşması da iyice ağırlaşmıştı:

- Bubanızla aranız nasıl?

- Pek iyi değil dede. Hiç görüşmüyoruz desek yeridir.

Sanki zamanında kendisi ile çocuklarının arası çok iyi imiş gibi; yanıtı hoşlanmadığını belli edercesine elini usulca torununun elinin üstünden çekti.

- Ah yavrularım ah. Darmadağın oldunuz hepiniz. Ne oldu böyle size?

Amcası:

- Ne olmuş çocuklara baba? Aslanlar gibile işte. Herkes onlara imreniyo. Sen üzülüyorsun.

- Peki çocukla. Peki sizin dedüğünüz gibi olsun.

Bu sözleri daha önce de kız arkadaşından duymuştu. Dedesinin

ne kadar da çökmüş olduğunu fark etti. Gençliğinde böyle söz ağzından çıkmazdı. Bulunduğu yerde kendisine karşı yapılan en küçük harekete bile tahammül etmezdi. Kendisini küçücük çocukken, nasıl da azarladığını hatırladı. Hatta kardeşini bile hiç adam yerine koymaz. Olur olmadık yerde koca adamı yerin dibine sokardı. Karşısında gördüğü dedesi ile çocukluğundaki dedesi arasında dağlar kadar fark vardı.

Dedesi ocağa doğru dönüp, ocağın kenarında duran maşayı eline aldı. Ağır hareketlerle ocaktan yayılmış korları maşa ile tutup toplamaya başladı.

San Mustafa:

- Deyzeoğlu biz gidelim. Yarın görüşürüz.

- Yarın annemlerle görüşüp öğleden sonra giderim. O zamana kadar görüşürüz.

- Haydi iyi geceler.

Evde bulunanlar gittikten sonra, dedesi amcasına seslendi.

- Oğlum yataklarda bit, pire vadu. Evde de tahtakurusu... Çocuğu sabaha kadar uyutmazla. Nerede yatarsak? Yaz olsaydı bahçe-de yaturuduk emme, havalar serin.

- İlaç sıkarım baba. Pompa ilaç dolu. DDT tozu da va.

- Çocuk onların kokusundan uyuyamaz ama du bakalım.

Amcası:

- Yeğenim. Evde bit, pire va. Gece seni yememeleri için ilaç sıkayım, rahatsız olu musun?

- Amca, hava pek soğuk değil galiba. Dışarıdaki sedirin üstünde yatsam olur sanırım.

- Sen nasıl istersen öyle yapalım ama, üşürsün, hasta olusun yeğenim. Dedenle yat bu gece. Zaten gece yarısı oldu.

Yengesi başka bir odadan getirdiği yatakları, yorganları oturdulan odaya bırakırken, amcası da odanın tahta diplerine toz ilaç döktü. Gelen yataklar sedirin üzerine açılıp, bir tanesinde dede, diğerinde torun yataklara girdiler.

Gece yarısına doğru, sırtında bir şeylerin gezindiği hissetti. Dir-

sekleri üzerinde bir iki hareket yapıp durdu. Biraz sonra bacak arasında bir yanma duydu, daha sonra boynunda uğur böceği gibi böceğin yürüdüğünü...

Gecenin karanlığında eli ile boynunda gezeni yakalamaya çalışırken, dedesi:

- Ne oldu oğlum. Uyumadıla mı seni?

Mustafa sustu. Duymazlıktan gelerek cevap vermedi. Bir süre kıpırdamadan durmaya çalıştı ise de sabredemedi. Ayağa kalkıp avludan geçerek tuvalete giden koridora girdi. Tuvaletin tahta kapısını itince paslı kapı menteşeleri kağıdı gibi gacı gacı ses çıkarak açıldı. Fazla gürültü yapmamaya çalışarak çişini yapıp çıktı. Sessizce gelip yatağın üzerine oturdu. Bir kolunu pencere kenarına dayayarak, dışarıyı seyre daldı. Ara sıra köpeklerin havlaması da olması köyde çıt yoktu. Ne bir ışık, ne bir ses. Köy sessizliğe ve karanlığa gömülmüştü. Bir süre öyle oturdu. Dedesi durumu çoktan anlamıştı ve torununun durumuna üzülüyordu. Daha birkaç sene öncesine kadar, bütün gençliği boyunca köy köy, kasaba kasaba dolaşıp çeşitli yerlerde kaldığından bu durumları çok iyi biliyordu. Ocaktaki alevler sönmüş, korların üzerine kül kaplamıştı. Ocağa doğru yaklaşıp sırtını sedire yaslayıp bir süre de öyle durdu. Uyuyakalmıştı.

Horozlar uzun uzun ötmeye başladı. Üstü açık olarak uyuyan Mustafa, yerinden doğrulan dedesi örtmeye çalışırken uyandı. Kalkıp yatağına geçmeye çalışırken dedesi:

- Oğlum bu gece hiç uyumadan zabah ettin. Galdığına pişman ettüle.

- Olsun dede.

- Bu hayvanla en çok da misafire giderle...

- Unutmuşuz da ondan. Yoksa çocukluğumuzda bu kadar rahatsız olmazdık.

Horozların ötmesine, köpeklerin havlaması, onlara sığırların, atların, eşeklerin sesleri, koyunların, keçilerin, sığırların çan sesleri ~~derken~~ daha güneş çıkmadan bütün köy ayakta ydı...

Sendikal Hayata Dikey Geçiş

Uykulu gözlerle kapıyı açan Abdül, elinde valizi ile Mustafa'yı kapıda görünce:

- Ne o gece sokakta mı kaldın, yoksa yeni mi geliyorsun?
- Yeni geliyorum.

İçeri girip, bir süre oturduktan sonra, kahvaltılarını yaparken:

- Bugün sendikaya gidiyorum. İstersen birlikte gidelim.
- Olabilir. Nasıl olsa bir işim yok.

Öncelikle sendikanın Şişli'deki otobüs garajındaki işyeri temsilciliğine uğradılar. Oradan da genel merkezine gittiler. Buralardaki ilişkilerin içtenliği ayrımsızlığı, çıkarsızlığı hoşuna gitmişti. Yıllardır çalıştığı işyerindeki küçük çıkar ilişkilerinden bunaldığını hissediyordu. Gerekli görüşmelerle işe başlayabileceğini, bundan sonrasının formaliteden ibaret olduğunu öğrendi. Oysa işyerine girmek için geçmesi gereken kanallar çok farklı alanlardı. İşyerleri sendikadan gelen listeyi aşağı yukarı onaylıyordu.

Yıllardır düzenli bir şekilde çalışmaya alışmış olan Mustafa, işten de ayrılınca kendini boşlukta hissediyordu. Bir an önce bir yerlerde işe başlamak istiyordu. Düzenliliğe alışmış birinin boşta kalması ne zormuş diye düşünüyordu. Birkaç gün sonra Abdül'ün ya-

nına gitti. Binanın ön girişinde tarihi bir duvar, onun devamında cadde boyunca uzanan idari bölümler sıralanmıştı. Arka tarafı belediye otobüs garajı idi. Yüksek tavanlı, bölüm bölüm odalardan bir tanesi de sendika temsilcisine ayrılmıştı. Abdül'ü sorduğunda odayı gösterdiler. Yarı açık kapıdan görüldüğünde Abdül önünde birkaç evrak, elinde bir kalem masada bulunanlara bir şeyler anlatıyordu. Mustafa'yı kapıda görünce içeri girip masanın etrafındaki sandalyelerden birine oturmasını işaret etti. İşçilerle konuşması bitince Mustafa'ya dönerek:

- Senin işten bir haber çıkmadı mı?
- Hayır çıkmadı.

Abdül, yan taraftaki etajerin üzerinde bulunan telefona uzanıp numaraları çevirdi. Telefon konuşması bittiğinde:

- Yarın istenen belgeleri hazırlayıp teslim edelim. En kısa zamanda işe başlayacaksın.

İstenen belgeleri içeren küçük bir kâğıt yazıp eline verdi.

- Bugün ne yapıyorsun?
- Hiçbir işim yok. Ama bir ara istenilen belgeleri hazırlamak için muhtara gitmeliyim.
- Onları akşamüzeri hazırlarsın, istersen yine birlikte sendikaya gidelim. Akşama da Şişli sorumlusunun önerisini tartışacağız.
- O iş beni fazlasıyla düşündürüyor. Toplantıya katılmayabilirim. Çünkü, mahalle çalışmamıza pek bir yararı olacağını düşünmüyorum.

Ayağa kalkıp, soyunma dolabına doğru giden Abdül:

- Geliyor musun?
- Geliyorum.

Merter'deki sendika merkezine vardıklarında eğitim için gelen işyeri temsilcileri seminer odasına girmişler, divanı oluşturacak konuşmacıları bekliyorlardı. Mustafa ve Abdül arka taraflarda bulunan sıra sıra sandalyelere yan yana oturdular. Biri orta yaşlı, ikisi genç üç kişi divana geçip oturdular. Orta yaşlı olan, cebinden çıkardığı bez mendil ile şişe dibi gibi kalın gözlüklerinin camlarını

silip gözüne taktıktan sonra:

- Arkadaşlar bugün sizlere sınıf sendikacılığını anlatacağız. Sınıf sendikacılığının dünyadaki ve ülkemizdeki durumunu anlattıktan sonra, sizlerden soru gelirse onları da tek tek yanıtlayıp toplantımızı bitireceğiz. Arkadaşlarımızdan birisi konunun siyasi boyutunun üzerinde yoğunlaşırken, diğer arkadaşımız sınıfsal ve ekonomik yanı üzerinde konuşacak.

Sağ tarafında oturan konuşmacıya dönerek:

- Buyrun, söz sizin.

Konuşmacı, bildiği, aklının erdiği kadarıyla, düzgün, özenli, saygılı ve kendine güvenen bir kişilik sergileyerek konuyu, enine, boyuna anlaşılır bir dille anlattıktan sonra konuşmasını bitirdi. Toplantıyı yöneten:

- Diğer konuşmacı arkadaşımız da konuştuktan sonra sorulara geçeceğiz.

Konuyu sınıfsal ve ekonomik temelde irdeleyecek olan:

- Arkadaşlar, sınıf sendikacılığı birçoklarının anlattığı gibi sınıfsal ayrımları ince, dar çizgilerle ayıran bir yerden tanımlanamaz. Sınıf sendikacılığı, sınıf çıkarlarının bütünsel bir biçimde ele alan bir yerden başlanarak anlatılabilir. Sınıfın ekonomik, demokratik, eğitimsel, örgütsel, toplumsal, siyasal bütün alanlardaki çıkarları gözönüne alınmaksızın düşünsel bir sonuca varılamaz. Başka türlü anlatılanlar sınıfsal içerikten yoksun, varsayımsal kuramlardan başka bir şey değildir. Sınıfsal çıkarlar, bütünsel bir içerik çerçevesinde teorilerle desteklenerek sınıfa sunulmalıdır. Birçoklarının söylediği gibi, soyut, kuramsal hiçbir temeli olmayan, yaşamsal değerlerden kopuk, somut koşulların somut tahlilinden içeriklenmeyen, kuramlar kümesi olmaktan öteye geçemez.

Konuşmaları dikkatle dinleyen Mustafa'nın yüzü hafifçe gerildi, dikkati dağılıyordu. Konuşmalardan pek bir şey anlayamamış olmanın şaşkınlığı ile çevresindekilere bakınarak dinlemeye gelenlerin tepkilerini ölçmeye çalıştı. Başlangıçta dikkatle dinleyenler, giderek dikkatleri dağılmış bir şekilde çevreleri ile ilgilenmeye baş-

lamışlardı. Konuşma sırasında bazıları uzun uzun not alırken, bazıları dinlemekten bile uzak durmaya başlamıştı Abdül, anlatılanların birçoklarını kendisi de defalarca okumuş, dinlemiş olmasına karşın hem not alıyor, hem de dikkatle dinliyordu. Konuşmacının konuşması bitince Mustafa, Abdül'e dönerek, pek bir şey anlayamadığını, hatta konuşmacının kullandığı kelimelerin birçoklarını ilk defa duyduğunu söyleyince, yüzünde sitemli bir gülümseme beliren Abdül:

- Fazla kuramsal anlatıyor. Anlamamakta haklı olabilirsin.
- Buraya katılanlar bu konuşmaları anlayabilirler mi?
- Sanmıyorum. Anlamayan çok vardır ama, arkadaşımız böyle anlatıyor.

Dinleyiciler arasında gürültünün, konuşmanın arttığını gören sunucu:

- Arkadaşlar sessiz olalım. Biliyorum dikkatiniz dağıldı ama, az sonra bitecek ve sorularınıza geçeceğiz.

Konuşmacı benzer bir tarzla ekonomik boyutunu da anlattıktan sonra sıra sorulara geldi. Konuşma süresince not alanlar, sorularını sormaya başladıklarında soruların daha çok birinci konuşmacıya sorulduğu görüldü. Çünkü ikinci konuşmacı, hem konuyu derli toplu anlatamıyordu; hem de kullandığı dil fazla zorlamalı olduğundan anlaşılması zordu.

Katılımcılar konuşmacının dilini pek anlayamadıklarından soru da pek soramamışlardı. Mustafa'nın canını sıkan da bu tür konuşmalardı zaten. Abdül'e işaret edip dışarı çıktı.

Bir süre sonra yanına gelen Abdül:

- Belki canın sıkılıyor, anlamakta zorlanıyorsun ama, bir süre sonra işe başladığında sendikal çalışmalara katılacaksan bunlara alışmalısın.

- Doğru söylüyorsun. Alışıyorum zaten.

Sendikanın çay ocağına gidip iki çay aldılar.

İşe başlamak üzere hazırladığı belgeleri işyerinin bürosuna bırakırken, birkaç güne kadar çağrılacağı söylendi.

Belediyenin Yedikule'deki kömür deposunda işe başlaması için

çağrılmıştı. Tren ve karayolunun önünden geçtiği, sahil boyunca uzanan kömür deposu surlarla çevrilmiş, kömürün kırı, tozu olmasa çok güzel bir yerdi. Başlangıçta getir götür işlerine bakarken, bir süre sonra sendikal çalışmalara katılmak üzere görev aldı. Sendikal alanda yoğun bir eğitim çalışmasına tabi tutularak örgütlenme konusunda yetiştirilmek istendi.

Örgütçülük ilişkilerinin güçlü olduğu anlaşılmıştı. Gittiği her ortamda kendini sevdirmesi, sözünü dinletmesi bu çalışma için yeterli bir nedendi. Teorik olarak kendini yetiştirmek için de olağanüstü bir çaba gösteriyordu.

Bu İşte Bir Bit Yeniği Var

Mahallede yapılan bir toplantıya Mustafa'yı da çağırdılar, Abdül, Mustafa, Hoca ve Şişli Sorumlusu, Kahramanmaraş'ın yıldönümünde olayı protesto etmek için bir eylem yapmaları gerektiğini konuşuyorlardı. Şişli Sorumlusu'nun ısrarlarına karşın, Mustafa sessiz bekliyor, diğer arkadaşlarının ne dediklerini öğrenmeye çalışıyordu. Mahalleden katılan orta yaşlı biri, böyle bir eylemi yapmanın çok zor olacağını, asker ve polisin mutlaka müdahale edeceğini, böyle bir müdahalede de işin nerede duracağını bilinemeyeceğini, sonrasının da sonları olabileceğini söyledi. Şu anda Resul de içerde olduğundan bu durumu pek kavrayamıyordu. Şişli Sorumlusu'nun ısrarlarına karşın, Mustafa da sadece güçlerinin zayıflığını belirtmekle yetindi. Resul'ün yakalanması ile bölgedeki güçleri iyice zayıflamıştı. Şu anda bölgede sürekli kalabilen birkaç kişi vardı, onlara da fazla güvenilemezdi. Riskli bir eylemdi. Kesin kararı vermek üzere toplantıyı ertelediler.

Daha sonraki toplantıya katılmamasına karşın gıyabında korsan eylem kararı alınmıştı. Eylemi yapacak, yönlendirecek tüm kadroların dışardan gelmesi gerekiyordu. Mahallede kadro olacak kimse

yoktu. Uzun zamandır yapılan çalışmalarla geniş bir sempatizan kitlesine ulaşılmış, hatta mahallelinin birçok sorununa çözümler bulunur duruma gelinmişti; ama, tüm bunlar hep dışardan yığma güç ve kuvvetle kotarılıyordu. Yüzlerce genç, yaşlı, kadın, erkek sempatizan hemen her işe koşuyor, devrimci çalışmanın içinde yer alıyor olmasına karşın siyasal düzeyde sorumluluk alabilecek kadro bulmakta zorlanılıyordu. Bir dönem Abdül içeri girince bazı işlerin yapılamadığı gibi, şimdi de Resul'ün içerde olması bazı işleri engelliyordu. Hele böyle bir eylemi göğüslemek daha da zordu.

İşyeri temsilcilerinin Şişli'de yaptığı toplantıdan çıkıp Hürriyet Tepesi'ne vardığında bir arkadaşına rastladı. Çoktandır görüşmemişlerdi. Arkadaşının daveti üzerine onlara gitmeye karar verdi. Arkadaşının evi cadde üzerinde olduğundan oraya yalnız pek gitmezdi. Üstelik otobüs durağının hemen karşısında bulunuyordu. Otobüsten inip arkadaşının evine yöneldiklerinde Davut'la karşılaştılar.

- Çoktandır görünmüyorsun nerelerdesin? Hanım seni soruyor? Kız arkadaşın olduğunu duymuş, seviniyordu.

- Haklısın buralardayım ama, ortalıkta pek görünmüyorum.

Birlikte geldiği arkadaşı ayrılmaya yeltenirken Davut:

- Hadi bize gidelim. İstersen biraz otururuz. Hem sokakta fazla kalmayalım.

Mustafa birlikte geldiği arkadaşına dönerek:

- Sizlere daha sonra geleyim. Davut'larla çoktandır görüşmemiştik.

Davut'la birkaç adım atıp dar geçitten arkaya geçtiler. Cadde üzerinde pek görünmek istemiyorlardı. Pazara doğru yürüdüler. Akşam üstü pazarlar ucuz olduğundan, cadde ve sokak insan doluydu. Elllerinde pazar torbaları pazara akın ediyorlardı. Oysa Mustafa'nın ayakları zorla gidiyordu:

- Davut, pazaryerine gitmek içimden gelmiyor biliyor musun?

- Niye öyle? Yorgunsan eve dönelim?

- Ne bileyim içimden gelmiyor?

- Hadi eve gidelim öyleyse. Hanım da geldiğine sevinecektir.

Kız arkadaşın geçenlerde komşuların kızı ile birlikte onlara gelmiş-

ler. Hanım görmüş. Görürsen çağır, söyleyeceklerim var diyordu.

Hava kararmak üzere iken arkadaşının evine girdiler. Eve erkenden gelen kocasını karşısında gören eşi, bu gelişi Mustafa'ya yorarak onun gelmesine de sevinmişti.

Çok geçmemiştir ki, pazaryeri tarafından silah seslerinin cayırtısı duyuldu. Birkaç dakika sonra, ambulans ve polis siren seslerinden pazar tarafı inliyordu. Her yerden, her caddeden polis ve asker arabaları mahalleye geliyordu. Bir anda hava kararmış, sokaklar boşalmış her yer sessizliğe, korkuya bürünmüştü. Otobüs durağının geniş meydanına kurulan karakolun önüne gelip gidenleri takip etmek olanaksız hale gelmişti. Polis otoları ve askeri ciplerin biri gidip, biri geliyordu. Mustafa ve arkadaşı olup biteni aşağı yukarı tahmin ediyor fakat, tam olarak bilmiyorlardı. Hava karardıkça, güvenlik kuvvetlerinin sayısı artıyordu. Arkadaşı radyoyu ve televizyonu açmış bir şeyler öğrenmeye çalışıyordu Perde arkasından meydana baktıkça, durumun giderek ciddileştiğini, ortalığın gerildiğini görüyorlardı.

Birkaç aydır söylenen ihtilal söylentileri akıllanna geldi. Olup bitenlerden ihtilal olabileceği kuşkusuna kapıldılarsa da bir anlam veremeden merak içinde beklemek iyice sinirlerini bozmuştu. Mustafa ve eşinin dışarı çıkamayacaklarını düşünen evin hanımı, kapının önüne çıkarak, durumu öğrenmeye çalışıyordu. Evin altında bulunan bakkalın önünde duran polis otosundaki konuşmalardan pazar yerinde korsan yürüyüş olduğunu, çıkan silahlı çatışmada birçok insanın ve askerin öldürüldüğünü öğrendiler. Demirden yapılmış dış kapıyı kapatıp içeri girdi. Mustafa ile arkadaşı pencereden görünmemeye çalışarak dışarı bakıyorlardı. Odanın ışıkları söndürülmüş, arka tarafa bakan odanın ve mutfağın ışıkları yakılmıştı. Aşağıdan telaşla çıkan hanım, eşinin bulunduğu kapıyı sessizce açıp, arka tarafa gelmelerini söyledi. Odadan çıkan Mustafa ve arkadaşı, kapıyı kapatıp arka odaya geçtiler. Olup biteni evin hanımından öğrenince içlerini müthiş bir sıkıntı kapladı. Daha çok da Mustafa'nın yüreğine büyük bir kor düştü sanki. Olabilecekleri

tahmin ettiğinden belki de hiç karşılaşmadıkları bir operasyon bek-
lentisi içine girdi. Burada kalmakla kalmamak arasında bocalayıp
durdurdu. Evin insanlarına da hissettirmemeye çalışması gerekiyordu.
Gerçi arkadaşı pozisyonunu biliyordu ama, yine de kendine ve
kendisinden dolayı arkadaşına zarar gelmesini istemiyordu. Duru-
mu anlayan arkadaş buradan daha emin bir yer bulamayacağını,
burada bulunmasının büyük bir rastlantı olduğunu anlatmaya çalış-
tı. Mutfakta pişen kuru fasulyenin kokusu odalara yayılmış olması-
na karşın, Mustafa ve arkadaş farkına varmamışlardı. Askeri araç-
ların gürültüsü, otobüslerin, otomobillerin gürültüsünü geçmişti;
mahalle sokak sokak askeri araçlar tarafından sarılıyordu. Kendi
evlerinde olsa böyle bir manzarayı asla göremeyecek olan Musta-
fa, burada bulunduğuna giderek sevinmeye başladı. Hem kimsenin
beklemediği bir yerdi. Oysa evleri hemen ilk gidilecek yerlerden
birisi idi.

Kaldığı evin arkası demeğe giden yola bakıyor ve o yoldan baş-
lamak üzere Haliç Koyu'nu tamamen görüyordu. Mustafa'ların
yanı terk edilmiş evlerine giden tüm yollar buradan rahatça görüle-
biliyordu. Odanın ışıkları söndürülmüş olarak pencerenin kenarın-
da uzun süre dikilip olup bitenleri seyre daldı. Arkadaşı bir süre
yanında durduktan sonra salon tarafına geçerek ana caddede olup
bitenleri seyrederken o, bulunduğu odanın penceresi önünde uzun
süre dikildi. Kardeşinin durumunu merak ediyordu. Olay nasıl ol-
muştu? Acaba olay yerinde miydi? Şimdi neredeydi? Eve girmiş ise
gece neler olabilirdi? Bir sürü soru kafasını meşgul ediyordu. Ses-
siz, kimsesiz, karanlık odada evlerine giden cadde ve sokakları iz-
lerken, sokaklarda kimsenin olmadığı, eve giden iki caddeden de
asker ve polis otolarının vızır vızır geçtikleri görüyordu. Tam ev-
lerine giden sokağa vardıklarında duracaklarmış gibi geliyor, o an-
da boğazı kuruyor, tükürüklerini yutmakta zorluk çekiyordu. Ani-
den kapı açılınca, sırtından giren bir ürperti, bütün vücudunu kap-
layarak ayaklarına kadar indi. Kapıdan giren arkadaş:

- Ne oluyor Mustafa? Ön taraf giderek askeri araçlarla doluyor.

Belediye otobüslerinin durduğu bütün yerler askeri araçlarla dolduruldu. Karakolun önünde olağanüstü bir telaş var.

- Olay nasıl oldu acaba? Ölen var mı? Varsa kimler?
- Aşağı inip öğrenmemi ister misin?
- Nasıl olur bilmem ki? Dikkat çeker misin?
- Alttaki bakkala inip soracağım. Adama pek güvenilirmez ama.
- Ne diyorsun? Benim buraya girdiğimi görmüş müdür?
- Sanmıyorum. Eve girerken bizi görecektir bir yerde değildi galiba.
- İn istersen. Ama ne olur hem dikkatli ol, hem de olabildiğince bilgi almaya çalış.

Arkadaşı bir sigara yakıp dumanını üfleyerek dış kapıyı açtı. Caddede olağanüstü bir telaş vardı. Haki rengin çokluğu gecenin karanlığında fark edilmez olmuştu. Dış kapının önünde bir süre bekledikten sonra, hemen yandaki bakkala girdi. Bakkalın yüzündeki ifadeden hiçbir anlam çıkaramadı. Askerin gelmesine sevinmiş gibi bir duruş seziliyordu, fakat içindeki korku da yüzüne vuruyordu. Sigara isteyen müşterisinin yüzüne bile bakmaktan çeken bakkal:

- Komşu, ne olmuş bir şeyler öğrenebildin mi?
- Hayır komşu, ben de sana soracaktım. Haberlerde henüz bir şey söylemediler.
- Radyo sürekli açık duruyor, ama burası ile ilgili bir şey söylemedi. Yine birçok yerde olay olmuş, ölü ve yaralıların sayılarını söylediler.
- Doğru söylüyorsun. Ölü ve yaralılar rakamlardan ibaret oldu artık.
- Her gelen farklı bir şey söylüyor. Az önce önümde duran minibüsün içindeki polisler, askerlerin öldürüldüğünü söyledi. Bir onun doğru olduğunu tahmin ediyorum. Yoksa bu kadar askeri araç buraya gelmezdi.
- Doğru ise çok yazık olmuş askerlere.
- Üzüldüğünü belli edercesine başını sallayarak:
- Doğru olabilir komşu. Bir sigara ver de gideyim.

Bakkalın uzattığı sigarayı alıp cebine koyarken:

- Haydi iyi geceler.

Bakkal:

- İyi geceler komşu, az sonra kapatıp ben de gideceğim zaten.

Etrafına bile fazla bakmaya çekinen ev sahibi, elindeki anahtarla demir kapıyı açıp içeri girdi. Merdiveni çıkarken kapıda bekleyen eşini gördü.

- Gir içeri, hava çok soğuk.

Kendisi de içeri girip arka odada bekleyen Mustafa'nın yanına gitti.

- Askerlerin öldürüldüğünü söylüyorlarmış.

- Doğrudur, dedi Mustafa, yoksa bu kadar askeri araç neden gelsin mahalleye?

Ev sahibesinin sesi duyuldu:

- Haydi masa hazır. Yemeğe gelin.

Evin ortasına kurulmuş olan sobanın yanındaki masaya oturdular. Ev sahibi mutfakta daha önceden hazırlamış olduğu turşuyu da masaya getirdi. Konuğuna mahcup mahcup bakarak:

- Mustafa abi kusurumuza bakma. Bilseydim sana başka yemekler de yapardım. Pazardan döndükten sonra tekrar dışarı çıkamadım. Ne olur kusura bakma.

- Üzülmenize hiç gerek yok. Ayrıca yaptığın yemekleri de çok severim.

Arkadaşı:

- Kuru fasulye artık zengin yemeği oldu.

- Biz de zengin sayılırız, dedi evin hanımı kinayeli bir ifadeyle.

- Zenginiz tabi. Allaha şükür ne eksikimiz var?

- Kocasının son sözleri, eşinin yüreğini bedeninden bir şeyler koparırcasına acıttı sanki.

Sorar gibi yapıp soruyu soramayan Mustafa'ya anlatma ihtiyacı duyan arkadaşı:

- Birkaç yıldır evliyiz. Zoru derdi çocuk.

- Durum anlaşıldı şimdi. Doğrusu bir yanlışlık mı yaptık acaba

diye meraklanmışım?

Sıcak sobanın başında yemeği aceleyle yiyip kalktılar.

Gece yarısına doğru, radyodan ve televizyondan olayı haberlerden öğrendiler. Çıkan çatışmada iki erin öldürüldüğü söylenmişti. Haberleri öğrendiği saatlerde meydanın tamamı askeri araçlarla doldurulmuş, her sokak başı askerlerce tutulmuştu. Sokak lambalarının loş ışıkları altında gelip geçen herkes durdurulup ayak üzeri sorular soruluyordu. Gece yarısını geçtikten sonra zaten sönük yanan sokak lambaları da tamamen söndürüldü. Bütün mahalleyi zifiri bir karanlık ve olağanüstü bir sessizlik sardı. Sokakta dolaşanlar yalnızca askerlerdi. Mustafa ve arkadaşı bir cadde tarafına, bir arka tarafa bakarak bu saate kadar uyumamışlardı. Arkadaşı ara sıra sobanın yanında bulunan koltuğa uzanmış ise de, Mustafa'nın gözüne uyku girmemişti. Sonunda arka taraftaki odanın pencere önüne bir sandalye çekerek oturdu. Ev sahibesi hanım odasına geçip uyumuştı. Arkadaşı da sobanın yanındaki koltukta uyuyakaldı. Sandalyeyi ters çevirip çenesini de sandalyenin sırtlığının üzerine koydu ve hem dışarıyı seyredecek hem de dinlenecek şekilde kendini ayarladı. Bir süre sonra çenesi sandalyenin sırtında uyuyakaldı.

Bir grup askerin, tam teçizatlı, başlarında komutanları, hızlı adımlarla el feneri ışığında derneğin bulunduğu caddeden alt sokağa geçerek sağa döndüklerini gördü. Çok geçmeden evlerinin bulunduğu çıkmaza girdiler ve olabildiğince sessizlikle dar çıkmazı geçerek gözden kayboldular. Pencereyi açsa, belki evlerine nasıl girdiklerini, gelen seslerden anlayabilirdi. Açarken çıkan ses dikkat çekebilir endişesine karşın, pencerenin kolunu yavaşça çevirerek bir parmak kadar açtı. Pek bir şey duyamıyordu. Kafasını uzat-sa sokakta dolaşan askerlerin dikkatini çekebilirdi. Pencereyi biraz daha açtı. Başını perdeye dayayıp perde ile hafifçe dışarı sarktı. Gelen seslerden evlerine operasyon yapıldığını anlaşıyordu. Bütün merakı acaba evde kardeşi var mıydı? Beynini kurcalayan soru ile bir süre öyle bekledikten sonra, evlerinin bulunduğu yerden etrafa el feneri ışıkları saçıldığını gördü.

Gecekondunun kapısı bir omuz darbesiyle yan yattı. Makineli tüfekler ellerinde içeri daldılar. Henüz uykuya dalmış olan kardeşi, duyduğu gürültü ile gözlerini açtığı anda makineli tüfeklerin kendisine doğrultulduğunu gördü. Neye uğradığını anlamadan paket gibi sarılıp dışarı çıkarıldı. Kapının iki metre önündeki ve iki metre yan bahçedeki evlerde bulunan komşular rahat uykularında idiler.

Caddeye çıktıklarında durum anlaşılmıştı. Kardeşi aralarında, arkadaki askerlerin ellerinde torba ve çuvalarda kitap, gazete ve dergiler yokuşu çıkmaya başladılar. Pencereyi sessizce kapatıp içeri girdi. Kardeşi iki erin arasında, kollarından sıkıca tutulmuş, yarı yürür, yarı sürünür götürülüyordu.

Geceden beri beklediği içini sıkan korku geçmiş, yerini başka bir korkuya bırakmıştı. Mahalle aralarından, sokaklardan az önce kardeşinin durumunda yüzlerce insan meydana taşındı. Pazar yerinde olanları mahallenin büyük çoğunluğu tam olarak öğrenememişti. Gecenin karanlığında mahallelilerin büyük çoğunluğu yapılanları görerek ihtilal olduğunu sandılar. Komşular ve çocukları, topraktan sökülen bir fidan gibi sökülüp alınırken bazı komşuları pek duymadılar bile. Duyanlar da seslerini çıkaramadılar. Bir kısmı da içten içe sevindiler.

Oturduğu sandalyeden kalkıp, sobanın başında uyuyan arkadaşını uyandırdı. Uyanan arkadaşı:

- Ne o sen daha yatmadın mı?
- Yatmadım ama yatabilirim. Kardeşimi aldılar.
- Sahi mi söylüyorsun? Ne biliyorsun?
- Az önce evden çıkarıp, pencerenin önünden geçerken tutulan el feneri ışığında fark ettim.

Birlikte meydana bakan pencereye gittiler. Meydanın karakol tarafında büyük bir kalabalık toplanmış, çevreleri jandarmalarla sarılı bekliyor. Bir yandan da dışarıdan grup grup insanlar getiriliyordu.

Mustafa:

- Ben biraz uzanmak istiyorum.

Arkadaşı:

- Ben odama geçiyorum. Sen sobanın yanında uzan biraz.

Uyandığında yorgunluktan başını kaldıramıyordu. Sanki dövülmüş gibi idi. Gece yarısı uykulu halde gördüğü korkulu rüyaları hatırlayamıyordu. Hemen fırlayıp cadde tarafındaki pencereye koştu. Meydan mahalleli ile doldurulmuştu. Gece sabaha kadar süren operasyonlarla yüzlerce mahalleli toplanmıştı. Etrafları tam teçhizatlı, silahlı askerlerle çevriliydi ve onların da çevresinde askeri araçlar sıralanmıştı. Her sabah meydanı dolduran belediye otobüsleri ve işe gidenlerden hiçbir eser yoktu. Meydan üstleri, başları darmadağınık, genç, kadın, erkek mahalleli ve haki bir renge teslim olmuştu. Biraz uzakta ve çukurda hazır bekleyen bir bölük duruyordu.

Sabah güneşiyle aydınlanan meydanı görülmedik bir telaş kaplamıştı. Toplananlardan bazıları kalabalığın arasından ayrılarak yüksekçe bir yere çıkarılıyor, yanına yaklaşan komutanlarca bağırılarak tehdit ediliyor, ismini söylediklerini tanıyıp tanımadıkları soruluyor, sonra bir başkası getirilip yüksekçe yere çıkarılıyordu. Mustafa bir ara kardeşinin meydanda bulunan yüksekçe bir taşın üzerine çıkarıldığını, yanına bir subayın geldiğini, ona sert sert bağırarak bir şeyler sorduğunu gördü. Daha büluğ çağına yeni girmiş olan kardeşi, çevresine bakınarak sorulara yanıtlar vermeye çalışıyordu. Bir ara abisinin bulunduğu eve doğru döndüğünde penceredeki perdenin hafifçe sallandığını fark etti. Kardeşinin bakındığını gören Mustafa, perdeyi hafifçe aralayıp kafasını cama yaklaştırdı. Hiç ummadığı bir yerde ve anda ağabeyini görünce içini bir ferahlık, bir sevinç kapladı. Bütün korkusu gitmişti. Karşısındaki komutanın söylediklerini neredeyse duymuyordu.

Meydanda toplanan mahalleliler dağıtılırken birçokları gelen polis otolarına doldurularak götürüldü. Kardeşi de götürülenlerin arasındaydı.

Ağabeyi, arkadaşı ile kaldığı evde yemek yapıp yemişler, henüz masayı toplamamışlardı. Haberler başladı. Bir süre haberleri okuduktan sonra günün mutlak haberlerine sıra gelmişti. Masayı toplamakta olan iki arkadaş, duvar diplerinde bulunan tekli koltuklara

oturdular. Yurdun çeşitli yerlerinde olan olayları özetledikten sonra, ilk olarak dün geceki olayın haberini veriyordu:

“Yapılan korsan gösteride çıkan çatışmada iki asker öldürülmüş, bazı vatandaşlar yaralanmış, yapılan operasyonlarda onlarca kişi gözaltına alınmıştır.”

Bir yandan haber okunurken, bir yandan da evde hulunan ve delil olarak toplanan, kitap, gazete, dergiler tek tek gösterildikten sonra, askerde dağıtılan ve o dönemde görev başında bulunan cumhurbaşkanı ve alt kademe komutanlara kadar olanların resmi- ni gösteren albümdeki resimleri tek tek göstererek, istihbarat amaçlı olduğunu anlatmaya çalışıyordu. İşin içyüzünü bilenler du- ruma gülüp geçse bile bilmeyen milyonlar durumun ne kadar da vahim olduğu kanaatinde birleşiyordu

Elbette ki iki askerin ölmesi Mustafa'yı ve onun gibi düşünen birçoklarını derinden sarsmıştı. Böyle bir sonuç kabul edilemezdi. Askerlerin öldürülmesine çok üzülmüştü. Daha yeni teskere aldı- ğından olayın ne kadar da acımasız ve rastlantısal olduğundan do- layı ürkmüştü. Hatta yapılıp yapılmaması konusundaki kararsızlık bile bunun bir kanıtı idi. Ama böyle düşünülmesine ve mahallede böyle bir eyleme fazla taraftar bulunmamasına karşın yapılması bi- raz düşündürüyordu. Zaten eylemin sonrasında oluşturulan ka- muoyu baskısı ve estirilen terör, yapılmaması konusunda öneri ge- tirenleri haklı çıkarıyordu. Bir süre mahalleden uzak kalmak, olup bitecekleri anlamak istiyordu.

Kardeşinden haber alamadı. Örgütlere, arkadaşlara en çok gü- venilen bir ortamda yaşıyorlardı. Kimin başına bir şey gelse ve ör- gütlülük içinde ise örgütü ve arkadaşları o sorunu çözmeye koşar- dı. Öyle veya böyle birçok sorun da çözüldü. En çok da bu ne- denlerle toplumda büyük oranda örgütlenme gereksinmesi duyul- muş ve bütün ülke büyük oranda saflaşarak örgütlenmişti. Eylem- den sonra mahalleye gitmek son derece tehlikeli idi. Zaten gitse bi- le bilgi alabileceği pek kimse de kalmamıştı. Örgütsel ilişkide adı geçen hemen herkes toplanıp içeri atılmıştı. Şu anda mahalleye bir

saldırı olsa göğüsleyecek, karşı duracak kimseler yoktu. Kardeşinin de sorgulanmak üzere 2. Şube Müdürlüğü'ne götürüldüğünü tahmin ediyor ve öyle de haberler geliyordu ama tam olarak durumu nu öğrenememişti. Olup bitenler kanıksanıyordu.

Mahallelilerden içeri alınanları ve kardeşinin durumunu öğrenmek için çalışmalar yaparken, eski tüfek mahallelilerden Abuzer'in komşusuna rastladı. Çok zamandır görmediği ve tecrübelerine ve dürüstlüğüne güvendiği bu mahalleliyi dinlemek için can atıyordu. Birlikte sinemanın duvarı boyunca yürüyerek caminin önündeki boşluğa kadar geldiler. Abuzer'in Komşusu:

- Mustafa, söyleyeceklerimi iyi dinle; son olanları nasıl değerlendiriyorsun bilmiyorum, ama o günden beri gözüme uyku girmiyor. Bu askerlerin öldürülmesi işinde bir bit yeniği olmalı. Böyle bir eylemin yapılmasını hâlâ çözmüş değilim. Gördüğün gibi; yıllardır yapılan, ete, kemiğe bürünmeye başlamış olan çalışma saman alevi gibi söndü. Bunun üzerinde çok kafa yormak lazım çocuk! Bu işler böyledir. Sen yıllarca iğne ucuyla kuyu kazar gibi çalışır, didinir bir yerlere getirirsin. Bir bakarsın her şey altüst oluvermiştir.

Kendisi de olayı benimsemediği halde, yapılan eleştiri karşısında suçluluk duygusuna kapılmaktan kendini alamadı:

- Haklısınız, diyebildi.

Dingonun Ahır

Kardeşi ile birlikte gözaltına alınanlardan bir kısmının yakınları ile görüştüktan sonra gözaltında oldukça kalabalık bir grup olduğunu ve hepsinin Selimiye Kışlası'nda kaldığını öğrendi. Ziyaret etmek için çeşitli kişilerle görüşürken; Selimiye Kışlası'nda isyan çıktığı, tutukluların bütün ranzaları ateşe verdikleri, yatakları da meydana toplayıp yaktıkları haberi geldi. Bunun üzerine yönetim bütün tutukluları Sağmalcılar Cezaevi'ne gönderme kararı almıştı. Zaten onların istediği de bu idi. Eylem bunun için yapılmıştı

Sağmalcılar Cezaevi, kaçakçılarının, mafyanın, çetelerin denetiminde idi. Çeşitli nedenlerle tutuklulardan haraç alıyorlar, küçük çocuklara tecavüz ediyorlardı. Tutuklular, mafyanın baskı ve zulmünden yılmış, korkudan kul köle olmuşlardı. Devrimciler uzun zamandır bu duruma son vermek için fırsat kolluyordu. Bir gün, banyo parası diye tutuklulardan haraç istenince isyan çıkardılar. Jandarma da büyük oranda bu eylemi destekledi. Öncelikle bütün kaçakçılarının, mafya bozuntularının, geceleri tek tek ifadelerini aldılar. Bu ifadelerle onları teşhir edip tecrit odalarına göndermeyi başardılar. Koğuşlarda demokratik bir yönetim şekillendirerek idare

ile iyi ilişkiler geliştirdiler. İlişkiler öyle ilerledi ki, birçok temsilci yönetimin odalarına rahatça girip çıkar hale gelmişti. Hele bir al-bay akrabası olan arkadaşları vardı ki, olağanüstü becerikli biriydi. Onun çalışmaları sayesinde, geceleri bile cezaevi personeline ait odalara girip çıkabiliyordu. Bu ilişkilerle geceleri fotoğrafhanenin anahtarları alınıp istenilen arkadaşın fotoğrafı çekiliyor, istenilen fotoğraf istenilen arkadaşın kimliği ile değiştirilebiliyordu. Devrimcilerin bu çalışmaları adi suçluların dikkatini çekmişti. Bu ilişki giderek adi suçluların da devrimcilerin saflarında yer almasına kadar ilerledi. Daha da ileri giderek adi suçluların örgütlenmesini sağladı. Bundan sonrası devrimcilerin işini daha da kolaylaştırdı.

Adi suçlulara mahkemeye giderken az koruma veriliyordu. Bir sabah erken saatlerde mahkemeye çıkarılacak olan yirmi adi suçlunun yerine cezası çok ağır olan veya idamla yargılanan yirmi siyasi suçlu mahkemeye gitmek üzere cezaevi aracına bindiler. Cezaevi aracı sabahın erken saatlerinde adliyeye gidip adi suçluları mahkeme yetiştirmek üzere açılan kapılardan çıktı. Araç, her zamanki gibi çok az jandarma ile korunuyordu. Araç şehrin kalabalığına girdiğinde bütün planlar hazırlanmıştı. Planlanan yere gelindiğinde araç durduruldu, araçtakiler jandarmaları etkisiz hale getirerek, ellerini kollarını sallayarak cezaevi aracını terk edip şehrin kalabalığına karıştılar.

Kardeşi de duruşmaya çıkarılmış ve serbest bırakılması kararlaştırılmıştı. Ertesi gün sabah erkenden kardeşini almak üzere Sağmalcılar Cezaevi'nin önünde yakınlarını almak ve görüşmek amacıyla gitmiş olanların arasındaydı. Bilek kalınlığında bir insanın ancak sığacağı genişlikte borular arasına sıralanmışlardı. Soğuktan buz tutmuş borular tutanların ellerine yapışıyordu. Daha çok kardeşinin tutuklandığı olayla ilgili mahalleliler gelmişti. Binaların çatılarında ki, duvarların üzerinde ve diplerinde birikmiş, karlar havada uçuşuyor, yakıcı soğukta, açıkta kalan yüzleri, kulakları, havuç gibi kızarıyordu. Bazıları başlarına şapka, bere, naylon torba geçirmiş, bazıları boyunlarına atkı dolamıştı. Bazılarının başı açık ve ellerin-

deki gazetelerle, torbalarla soğuktan korunmaya çalışıyorlardı. Tır-tıl gibi kıvrıla kıvrıla ilerleyerek demir boruların arasından giriş ka-pısına geliyorlardı. Giriş kapısının hemen yanında küçük, camlı bir bölümde soba yanıyordu ve giren çıkanların belgeleri orada kontrol ediliyordu. Çantaları aranıyor içeriye bırakılıyorlardı. Beton blokların üzerinden akan kar tozları insanların üzerine üzerine geliyor, rüzgârla karışık fırtınadan, tozdan insanlar önünü görmekte zorlanıyorlardı. Tutuklu yakınları içerden çıkacak yakınlarını heyecanla beklemeye başladılar. Çıkacakların adları gür sesli biri tarafından yüksek sesle okundu. Tutuklananlardan altı kişinin ismi okunmuştu. Altısını da tanıyordu. İkinci olarak okunan isim kardeş-i olduğundan ilk çıkana:

- Geçmiş olsun, deyip, öptükten sonra kardeşini beklemeye başladı. İkinci çıkan kardeşinden oldukça iri ve biraz daha boylu boslu ve hiç görmediği, karşılaşmadığı bir gençti. Bir anlam veremedi. Belki bir karışıklık olmuş ve geriye kalmıştır diye düşünüyordu. Üçüncü çıkanı da tanıdı, dördüncü yine hiç görmediği, tanımadığı biriydi. Ya okunan isimlerde bir yanlışlık vardı, ya da...

Beşinci çıkan yine bir tanıdık ve aynı mahalleden bir gençti. Bir şeyler sormak istedi, karşılayanların telaşından sormadı. Altıncı ki-şi kapıdan görüldüğünde suratı asıldı. Yüzü karardı. Ne olduğuna bir anlam veremedi. Kardeşinin ismi ikinci olarak anons edildiği halde, çıkmamıştı. Mutlaka bunda bir anormallik var diye düşündü. Çünkü altı kişinin ismi okunmuş, çıka çıka üç tanıdık çıkmıştı. Üç tanıdık, karşılayanlara kavuşmanın heyecanı sevinci içinde birbirlerine sarılıp öpüşürken, onlarla çıkan diğer üç kişi hemen oradan uzaklaşmışlardı. İlk çıkanın kendine doğru yürüdüğünü fark etti. Ona doğru ilerleyip ne olup bittiğini sormak istediğinde:

- Seni dışarıda birisi bekliyor, onu istediği yere bırakırken, sorunun yanıtını da ondan alırsın.

Daha çok meraklanarak, dışarıya doğru baktığında, çıkış kapısının dışında az önceki uzun genç, başındaki beresini düzeltmeye çalışarak onlara bakıyordu.

- Bak görüyor musun. Şu beresini düzelten genç.

Yakınında bulunan mahallelilerle bile görüşmeden hemen ayrıldı. Dışarı çıkıp, o gence doğru yürürken, genç minibüs sırasına girmişti. Gidip arkasına durdu.

- Geçmiş olsun.

- Sağolun.

- Aksaray'a mı gidiyoruz?

Son cümle neredeyse bir şifre gibiydi.

- Evet.

- Ben de aynı tarafa gidiyorum. Birlikte gideriz.

Gelen minibüse yan yana oturdular. İkisi kimliklerine bakılırsa, kardeş olmalarına karşın, küsler gibi, birbirleri ile konuşmadan, daha çok çevreleri ile ilgilenerek, yola koyuldular. Topkapı Surları'nı geçip biraz ilerledikten sonra:

- Aksaray'da indirir misiniz?

Önden birisi:

- Aksaray'a daha var.

Mustafa:

- Ben de ineceğim. Birlikte ineriz.

- Teşekkür ederim.

Her ikisi de gerekli sinyalleri almışlardı.

Aksaray'a geldiklerinde:

- Burası Aksaray.

Duran minibüsten birlikte indiler.

Durağın kenarına çekildikten sonra:

- Beni Sular İdaresi'nin önüne götürürseniz yeter, gerisini ben hallederim.

Yolda gelirken İstanbul'u hiç bilmeyen birisi olduğunu anlamıştı. Fazla üstelemedi. Bulundukları yerden kıpırdamadan:

- Burası Sular İdaresi. Şu bina idarenin binası.

Çevresine bakındı, biraz ilerde önünde birkaç kişinin sıra beklediği telefon kulübesini gördü. Telefon kulübesinin yakınında duran bir genç onu bekliyor olmalıydı. Cebinden sigara paketini çı-

kardı. İçinden bir sigara çekerken, paketin içine bir miktar para sıkıştırıp ayrılmak üzere olan yol arkadaşına uzattı. Paketi alan yol arkadaşı, içinden sigara alıp paketi Mustafa'ya uzattı ise de almadı. Bir şeyler söylemesini beklerden arkasını döndüverdi.

- Şey, diyerek geriye döndü. Kardeşin de yakında çıkar.

Mustafa, olup bitenden pek bir şey anlamadan, ama bir şeyler yaptığının da farkında olarak ayrıldı.

Kardeşinin yerine başkası çıkmıştı. Ne güzel hazırlanmış bir organizasyon diye düşünmekten kendini alamadı. Kardeşini başka bir zaman karşılamak üzere, onun yerine çıkana sağ salim teslim etmenin rahatlığı ile Aksaray'dan ayrıldı.

Abdül'ün annesine söylediklerini başlarda pek ciddi bulmamasına karşın, son zamanlarda gördükleri, duydukları onu doğruluyordu sanki. İstanbul'da bile birçok kamu idaresinde istenilen birçok işi yaptırıyorlar, eylemleri rahatça organize edebiliyorlardı. Birçok kamu hizmetini halka ulaştırmakta zorlukla karşılaşmış olan pek söylenemezdi. Bu gelişmeler kendisinde de önemli değişiklikler oluşturunuyordu. Uzun zamandır, her işe koştuğu, fakat aralarında bir tercih yapmakta zorlandığı sol içi ayrımlarda yavaş yavaş, taraf oluyor, her gittiği yerde, ülkenin hemen her tarafında, hele Karadeniz Bölgesi hakkında duyduklarından müthiş moral buluyordu. Bir yandan da kendini daha çok okumaya, araştırmaya veriyordu. Gittiği toplantılarda anlatılanları, okuduklarından öğrendiklerini çevresindekilere aktarmaya başlaması kendisine güven kazandırmıştı.

Aksaray Meydanı'nda fazla oyalanmadan, önüne gelen ilk otobüse binip Taksim'de indikten sonra, Abdül'ün sokağına girdi. Merdivenleri çıkarken, kızların pencereye çıkmasını istediye de, kimseler yoktu. Kapıyı Abdül'ün arkadaşlarından biri açtı. Kendisi henüz gelmemişti. Elindeki paketleri mutfığa bırakıp bir süre dinlendikten sonra, evde bulunan arkadaş:

- Abdül biraz sonra gelir. O gelinceye kadar yemek hazırlayalım.

- Ben de düşünmüştüm, ama evde bir şey olmadığı için hazırlayamadım. Bir şeyler getirdiğin iyi oldu. İstersen ben yapayım.

- Ben hazırlayayım. Sen dersini çalışmaya bak.

Makarna suyu kaynamış, soğanlar, kıymalar kavrulmuş, sos hazırlanmıştı ki, içeri giren Abdül:

- Mis gibi yemek kokusu geliyor. Mutfakta biri mi var?

- Mustafa abi soslu makarna yapıyor.

- Yoldaş hoş geldin. Ne oldu?

- Bugünlerde çok meşgulsün. Yemek yapacak zamanı yoktur diye düşündüm.

- Sen dalganı geç bakalım.

- Bugün başıma gelenleri biliyor musun?

- Ne oldu?

- Kardeşimin yerine başkası çıktı.

- Bir şeyler duyuyordum ama, bu kadarını ben de bilmiyordum.

Ne oldu peki?

- Ne olsun, çıkanı söylenen yere kadar teslim edip ayrıldım.

- İyi etmişsin kardeşin de yakında çıkar. Onun suçu hafif olduğu için fazla tutmazlar.

- Desene cezaevleri dingonun ahırını gibi.

- Öyle, tabii ki biraz da örgütlenmekle ilgili bir şey. Duyduğumuz kadarıyla arkadaşlar iyi örgütlenmişler, mafyayı bile hizaya getirmişler.

Kapı sert sert çalındı. Kapının çalınmasından tedirginlik duyan Abdül.

- Siz şöyle bir kenara çekilin. Görünmemeye çalışın. Ben bakayım.

Kapının önünde bir süre dışarıdaki sesleri dinledi. Tedirgin edici bir ses duymayınca yavaşça açtı.

Kapının önünde genç birileri duruyordu. Daha önce gördüğü, ama nereden tanıdığını çıkaramadığı birisi kapıda bekliyordu. Abdül'ün tanıdığı bir arkadaşının ismini verdi. İçeri alınan gençle ayak üzeri bir süre konuştuktan sonra:

- Yemek yiyorduk. İstersen otur yemekten sonra birlikte gideriz. Yemek masasına doğru gelirken, Mustafa ve diğer genç, bulundukları yerden çıkarak, masaya geldiler.

Abdül:

- Mustafa, Sanyer tarafında gece yapmamız gereken bir iş var.

Bizimle gelmelisin.

- Seve seve gelirim. Nasıl bir iş sorabilir miyim?

- Orada öğreniriz. Detayını ben de pek anlayamadım.

Kapının Göbeğindeki Silah

Gittikleri yer boğaz sırtlarında bir gecekondu mahallesiydi. Genişçe bir girişten sonra, dere yatağı gibi bir yere indiler. Arsanın bir kenarına Atatürk büstü dikilmiş, çevresi zincirlerle çevrilmişti. Temel çukurları kazılmış, belli ki temel atılacak bir alan hazırlanmıştı. Etraflarına bakınırken, arkalarından gelen bir ekibin arasında bulunan orta yaşlı biri:

- Arkadaşlar hoş geldiniz. Burada uzunca bir süredir çalışmamız var. Gecekondu halkı ile kuvvetli bağlar kurmuş olmamıza karşın, karşımızda bulunan mafya örgütü ile çatışma halindeyiz. Bizler okul, cami ve sağlık ocağı için girişte görmüş olduğunuz boş alanı ayırmıştık. Uyanık vatandaşlardan birisi mafya ile anlaşıp girişteki o yeri kendisine almış. Mafyaya da epeyce bir para ödemiş. Bizler durumu öğrenip engel olunca, mafya da ona dere içine Atatürk büstü dikmesini, yanına temel çukurları açmasını, Milli Eğitim Müdürlüğü'ne haber verilerek gelecek bir ekiple tören yaptırarak temel atılmasını önermiş ve ondan sonra da girişteki yere rahatça ev ve işyeri yaptırabileceğine ikna etmiş. Vatandaş da mafyadan öğrendiği bilgilerle bu büstü dikmiş, çevresini zincirlerle çevirmiş ve şu gördü-

ğünüz temeli kazmış. Bizler bu gece bu alanda bulunan bütün çalışmalarını girişteki alanda yapıp, bu büstü oraya dikeceğiz. Sağlık ocağı ve caminin yerini de ayıracağız. Zaten şu anda baraka gibi bir bina cami olarak kullanılıyor. Yarın temel oraya atılmalı.

Duyduklarına inanamayan Mustafa ile Abdül, olayı sevinçle karşıladılar. Gecenin karanlığında müthiş bir çalışma başladı. Bir yandan büst özenle sökülüp, girişteki yere taşınırken, bir yandan da büstün kurulacağı yerin uzağına bir yere büyükçe bir temel çukuru kazılıyordu. Bu arada çeşitli semtlerden, devrimciler ve halk yardımı geliyor.

Gecenin karanlığında, mevzi kazan askerler gibi onlarca insan temel kazıyor, toprak atıyor, kum, çimento, tahta taşıyor, kalıp çakıyordu. Yüzlerce insan inanılmaz bir heyecanla bu çalışmada seve seve görev almıştı.

Bu çalışmalar sırasında çevrede hissedilir biçimde güvenlik önlemleri alınmıştı. Henüz beton kalıpları üzerinde bulunan kaide ilk kurulduğu yerden daha görkemli idi. Okulun temelinin atılacağı alan çukurları ve ilk başta düşünülen sağlık ocağının da temeli süratle kazılıyordu. Bir dinlenme arasında, Abdül ile Mustafa'ya nöbet tutma önerisi geldi. Elleri verilen silahlarla uzakça bir kenara çekilip beklemeye başladılar. Onlardan başka nöbette olanların bazılarının da bulunduğu yerleri görebiliyordu.

Tan yeri ağarmıştı, şafak sökmek üzereydi. Tepenin giriş tarafından birkaç el silah sesi duyuldu. Gecenin karanlığında korkulu bir sessizlik hissedildi. Temeller kazılmış, büstün oturtulacağı beton kaide çoktan dikilmişti. Çevresine zincirler de çekilince, bir grup insan dağılmaya başlamıştı. Güvenliktekiler, gelen habere hızla mevzilendiler. Bir süre sonra giriş tarafından tekrar birkaç silah sesi geldi ve arkasından yayılım ateşi başladı. Neye uğradıklarını anlayamayan devrimciler durumu kollamak için inşaat alanının dışına gittiler. Mustafa ve Abdül, olay yerinin biraz uzağına doğru gittiler. Hızla bir otonun girdiği görüldü. İçindekiler havaya ateş etmeye başladılar. Otonun önüne iki taraftan iki gölgenin çık-

tığı görüldü. Otoyolu çapraz ateşe alıp korkutmak, amacıyla yayılım ateşi başlayınca mafyanın silahşörleri neye uğradıklarını anlayamamanın telaşı ile önlerine gelen ilk sokağa daldılar. Devrimciler, arkalarından kovalamaya başladılar. Bir süre sonra aşağıda bulunan dere boylarından yoğun silah sesleri gelmeye başladı. Mafyanın elemanları sabahın şafak vakti, dere boyunca ilerleyen toprak yolda otolarını hızla sürerek kayboldular. Polis operasyonunun başlayabileceği söylentileri duyuldu. Abdül ile Mustafa silahları ne yapacaklarını düşünüyorlardı. Yanlarına yaklaşan bir genç:

- Arkadaşlar operasyon bekleniyor, bir an önce dağılalım, Mustafa, gence yaklaşp seslendi. Duyduğu ses üzerine olduğu yerde bekleyen gence:

-Arkamızda bulunan iki kişiyi tanıyor musun?

Gecenin loşluğunda arkalarında dikilenlere bakan genç:

- Biri marangoz, diğeri mahallenin tüpçüsü. Güvenilir insanlardır? Ne oldu?

Aynı genç devamla:

- Arkadaşlar bir an önce dağılmamız söylendi. Bazı arkadaşlar burayı beklemek üzere görevlendirilmişler. Diğerlerinin en kısa zamanda burayı terk etmeleri gerekiyormuş.

Mustafa, Abdül'ü kenara çekerek:

- Bu mahallede esnafmışlar. İstersen verelim. Çünkü bir an önce buradan ayrılmamız söylenmiş.

Abdül'ün hareketlerinden "olur" izlenimi alan Mustafa, yanında bulunan mahalleliye yaklaşp adını, soyadını ve mesleğinin de marangoz olduğunu öğrenip silahını teslim etti. Abdül de aynı şekilde silahını tüpçüye verdi. İki mahalleli yavaşça kenara çekilirken onlar mahalleden uzaklaşmak üzere anayola girdiler.

Kapı sert sert vurulunca yataktan fırlayan Abdül kapıya koştu. Kapının önünde bir süre bekleyip dışındakini tanımaya çalıştı. Dışarıda kaldıkları zaman tornavida ile gevşettikleri kapı kilidinin bulunduğu delikten sızan ışıktan akşam evlerine gelen genç olduğunu anladı. Kapıyı açtığı anda, komşunun penceresinden ve apartma-

nının çatışında bulunan camdan sızan ışıklardan güneşin yükselmiş olduğunu fark etti. Mustafa da yatağının üzerine uzanmış olup biteni izliyordu. Gelen genç:

- Arkadaşlar sizleri bulamayınca merak ettik. Üzerinizdekileri ne yaptınız?

Mustafa:

- Ben mahalleli bir marangoza teslim ettim. Kısa boylu, Gorki bıyıklı, saçları dökülmüş, geniş alınlı biriydi.

Abdül:

- Ben de tüpçüye... Sizleri tanıdıklarını söylediler. Orta boylu, zayıf, avurtları çökmüş, hafif sakallı, saçlarını sürekli geriye tarayan tüpçü.

Genç:

- Dilerim bir yanlış yapmamış olalım. Aşağı yukarı tahmin edebiliyorum. Gidip araştıracağım.

- Görüşmek üzere.

Silahı alan marangoz sabahın erken saatinde, evinin altında bulunan dükkânına gidip, talaş artıklarından sobayı tutuşturmaya çalışırken, baraka camiden namazdan çıkan üç komşu, dükkânı açık görünce kapıdan içeri girdi. Bir yanda çam kereste ve kalaslar, hemen yanında meşe, kayın, cevizden biçilmiş tahtalar, yanlarında tezgâh masa, üzerinde testere, gönye, keski, ucu kalın, geniş marangoz kalemi, planya tezgâhı ve alabildiğine toz... toz... toz...

Silah belinde komşulara yakalanan marangoz, içeri giren komşularını buyur ederken, arkaya geçip belindeki silahı kapı kasalarının arasına bırakıp yanlarına geldi. Yeni tutuşmuş olan teneke sobanın etrafına toplanan komşular, gece olup bitenleri anlatmaya başladılar. Lafını pek esirgemeyen densiz birisi marangoza:

- Hayırdır sen bu saatlerde pek kalkmazdın ne oldu?

- Silah seslerinden uyuyamadım. Uykum kaçınca dışarı çıkıp bir dolaşayım dedim. Baktım anormal bir durum yok. Bari sobayı ya-

kayım diye şimdi girmiştim. Durun size çay söyleyeyim.

Densiz:

- İyi edersin. Kahve yeni açılmıştır. Çaylar demlendi ise taze taze içeriz.

Marangoz komşuların yanından ayrılıp, kahveye doğru giderken, kahvenin yanında bulunan fırından yeni çıkmış olan simit kolları geldi. Kahveye çayları söyleyip, fırına girdi. tezgâhtan aldığı simitleri gazete kâğıdına sardırıp, dükkânına döndü. Elindeki simitleri sobanın kenarında duran tozlu tezgâhın üzerine bırakırken; sözünü esirgemeyen:

- Ya komşu sen ne hoş bir adamsın. Nasıl da düşündün şimdi bunu?

Yanındaki biri:

- Paylaşımçılık marangozun kanında var.
- Doğru söylüyorsun. Sahi neymiş şu dün geceki çatışmanın nedeni bilen var mı?

Densiz:

- Eğer doğru ise şöyle bir söylenti var: Güya solcular mahallenin girişine okul, cami ve sağlık ocağı için yer ayırmışlarmış da, mafya da paralı birine burayı satmış. Alan nalburmuş galiba. Hem evini, hem dükkânını bu alana yapacakmış. Buna karşı çıkan solcular, nalbura dere boyunda yer göstermişler. Nalbur kabul etmeyince, mafyadan aldığı talimatla solcuların gösterdiği yere okul yapılması için büst dikmiş. Gündüz gidip gördüm. Gerçekten de dikmiş ve çevresini zincirle çevirmiş. Bu nedenle, mafya ile solcuların yakında kapışacakları söyleniyordu. O olabilir.

İçlerinden biri:

- Mafya solcularla zor kapışır. Mafyanın en çok korktuğu solcular. Şu anda mafya, solcuların el attığı her yerden elini çekiyor.

Sözünü esirgemeyen:

- Hep öyle söyleniyor ama gören, duyan kimse yok.

Marangoz:

- Yok da bu olana ne demeli. Mafya yıllardır bu mahalleyi peş-

keş çekiyordu. Son zamanlarda mafya aracılığı ile buralardan yer alan pek duyulmuyor ama.

- Valla ben onu bunu bilmem. Duyduklarımı söylüyorum.

Ağzlarına kapaklar konulmuş ince uzun bardaklara doldurulmuş çayları getiren çaycı görüldü. Çıralı çam ağacı kıymıklarının tutuşturduğu teneke soba, nar gibi kızarmış alevleri sobanın içinden taşacakmış gibi gürlüyordu. O ana kadar hiç konuşmayan komşulardan biri, çayından büyük bir yudum çektikten sonra:

- Bu gidişe bir dur diyen çıkmayacak mı acaba?

- Kimden bekliyorsun? Dese dese ancak ordu bu gidişe dur diyebilir.

- Varsayalım öyle oldu. Sonuçta ölümler, katliamlar, idamlar yaşanacak. Kimin çocukları ölecek hiç düşündünüz mü? Hem orduların ulusal yanları mı kaldı sanıyorsunuz. Bu işin kararları başka merkezlerde alınıyor artık. O kararları almak onlar için zor olmayacaktır. Çünkü onların çocukları ölmeyecek, tankların altında onların halkı ezilmeyecek. Dağlarda onların evlatları telef olmayacak. Bizim evlatlarımız ezilecek.

Ortam soğuyuverdi. Suskunluğu densiz bozdu.

- Namazdan çıkarken, caminin çevresinde kazılmış toprak ve çukurlar gördüğümü sanıyorum. Sizler de fark ettiniz mi?

Birbirlerine bakınan komşular, hatırlamaya çalışırken sözünü esirgemeyen her zamanki gibi:

- Sanırım öyle bir şey vardı. Haydi gidip bakalım?

- Sana da bir şey söylemeye gelmiyor. Dur şu çaylarımızı içelim bari.

Çaylarını aceleyle içip çıkarken marangoz:

- Ben ortalığı biraz düzelteyim. Soba da çok yanıyor. Çıkmayayım. Sizler bana bildirirsiniz. Geldiğiniz için çok sağolun. Yine beklerim.

Üç komşu dükkândan çıkıp gidince marangoz, doğruca bıraktığı silahın yanına gitti. Az sonra elemanlar gelecekti. Operasyon olacağı söyleniyordu. Ya olursa da ihbar edilirse. Bir an önce ya

teslim edilmeli veya iyi bir yere saklanmalıydı. Koca atölyede saklanacak o kadar yer bulunurken, yeni yapılmakta olan bir kapının göbeğindeki kilit deliğini büyütüp oraya yerleştirdi. Hareket etmemesi için kıymıklarla sabitledi. Taktığı kilidin de çalışmaması için göbek milini değiştirdi.

Bir süre sonra bir iş için dışarı çıktığında telefon çaldı. Telefonu kalfa açtı. Telefondaki bayan kapısının çok acele takılmasını istiyordu. Kapının takılmaması nedeniyle gideceği seyahati ertelemek zorunda kalacağından söz ediyordu. Patronun dükkânda bulunmadığını söylemesine karşın karşı taraf, patronun durumdan haberdar olduğunu, bir an önce, hatta bazı eksiklerine karşın getirip takmalarını istiyordu. Bunun üzerine kalfa kapıyı kamyonete atıp götürdü.

Yeniköy'de bahçe içindeki eve vardığında kapı kasaları gevşetilmiş, kilidi kırılmış, menteşeleri açılmış itsen düşecekmiş gibi duran bir evle karşılaştı. Kalfanın sesini duyan ev sahibesi, üzerine geçirdiği uzunca bir sabahlıkla kapıda göründü. Sirtına geçirdiği sabahlığın açık olan üst kısmından göğüslerinin birleştiği çukur ve göğüslerinin üst kısmı görünüyordu.

- Günaydın usta. Ne olur bir an önce şu kapıyı tak. Buradan hemen gitmek istiyorum.

Ne diyeceğine, nasıl hitap edeceğine bir an karar veremeyen kalfa, şaşkın, bocalayarak takılı duran kapıyı yerinden çıkarıp yan duvara dayadıktan sonra:

- Merak etmeyin abla... Hanımefendi, takarım şimdi.

Kasayı sağlamlaştırmak için uğraşırken gözleri sık sık ev sahibesinin göğüslerine kayıyordu. Kadının bundan hiç rahatsız olmamış gibi durmasından kalfanın kızaran yüzü normalleşti. Kadın, sanki anlarmış gibi, kalfanın yanında üstünde sabahlık öyle duruyordu. Hava da epeyce soğuktu. Kalfa:

- Hanımefendi, siz işinize bakın. Burada boşuna üşümeyin.

Kadın arkasını dönüp giderken çevresine yayılan parfüm kokusu, kalfanın bütün duygularını alt üst etti. Keşke söylemeseydim.

Ben ne salak adamım diye aklından geçirerek kapıyı takmaya devam etti. Yanında getirdiği kıymık ve tahta parçaları ile kasayı alıştırarak kalfa, kapıyı kasaya geçirince rahatladı. Geriye anahtarı çevirip kilitlemek kalıyordu. Ev sahibesi üstünü değiştirmiş, ayağına kot bir pantolon, üstüne spor bir gömlek giymişti. Kalfa anahtarı çeviriyor fakat kilitlenmiyordu. Başında duran kadının yanında anahtarı defalarca sağa sola çeviren kalfa kapıyı kilitleyemeyince, kadın kızgın bir sesle:

- Görüyorsun olmuyor. Eski kilit mi taktın nedir?
- Olur mu abla... Hanımefendi. Kutusu dükkânda duruyor.
- Peki ne olacak şimdi?
- Müsaade ederseniz kapıyı götürüp alıştırıp getireyim.
- Bunu nasıl yaparsınız? Dışarı çıkmam gerekiyor. İşlerim var.

Kapıyı açık bırakıp nasıl giderim? Üstelik bir an önce de şehir dışına çıkacağım.

Kalfa üzgün, şaşkın ne yapacağını bilemez bir halde yapamayacağını bile bile elinde tornavida, anahtarla uğraşıp duruyordu. Kadın:

- Anlaşıldı sen bunu yapamayacaksın. Hemen git ustan gelsin. Ne yaparsa yapsın bu kapıyı bugün taksın. Daha fazla dayanamayacağım.
- Peki hanımefendi.

Çevreye yayılmış aletlerini düşünceli bir şekilde toplayan kalfa, kapıyı yarı açık şekilde bırakıp ayrıldı. Kadın kapının arkasında koridorda duran ayakkabılığı kapıya dayayıp içeri girdi.

Kalfa kamyoneti kilitleyip dükkândan içeri girdiğinde, ustanın yüzündeki muzip ifadeyi fark edemedi.

- Ne oldu oğlum?

Kalfa, sinirli, utanan bir ifadeyle kafasını sağa sola sallayarak:

- Çattık be usta. Kapının kilidini bir türlü kilitleyemedim. Defalarca denememe rağmen kilitlenmedi. Sonunda, ustan gelsin diyerek beni gönderdi.

Usta yüzündeki ifadeyi sertleştirerek:

- İyi etmiş. Ne yapmasını bekliyordun? Kapıyı yapamadığın için teşekkür etmesini mi?

- Usta kapı açık duruyor. Kadın da dışarı çıkmak için acele ediyor. Az sonra arayabilir.

- Peki! Ararsa ben ilgilenirim.

Usta, operasyon beklentisinde olduğundan, daha çok o tarafı düşünüyordu. Kadının evinin açık kalmasını fazla düşünecek halde değildi. Operasyon yapılacaksa keşke şu anda yapılırsa beklentisi içindeydi. Böyle huzursuz beklemektense gidip bir şeyler öğrenmeliydi.

- Ben bir dolaşıp geleceğim. Arayan olursa bir şeyler söylersiniz.

Kalfa:

- Usta o kadın ararsa ne diyeceğiz?

- Dışarı çıktığımı, geleceğimi söyleyin.

Usta ellerini arkasına bağlayıp kendinden emin bir halde, ağır ağır yürümeye başladı. Mahallenin girişinden itibaren bir kalabalık seziliyordu. Belli ki gece yapılan çalışma için gelenler vardı. O tarafa doğru yürümeye başladı. Biraz yaklaştığında sabaha karşı atölyesinde çay içtiği komşularla karşılaştı.

- Hayrola ne oluyor komşu?

- Az sonra Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gelenler buraya temel atacaklarmış.

İçlerinden biri:

- Yahu komşular, bu temel aşağıdaki dere yatağına atılmayacak mıydı? Orada da bir yer ayrılmamış mıydı?

Sözünü esirgemeyen:

- Solcular mafya ile anlaşmış orayı vatandaşa ayırmış. Burayı da okul, sağlık ocağı ve cami için ayırıp dün gece sabaha kadar çalışıp hazırlamışlar.

Marangoz:

- Solcular mafya ile niye anlaşsınlar. Mafya dere yatağını bu işe ayırıyor. Solcular mahallenin en güzel yerini. Gel de sevme şimdi şu gençleri... Destekleme....

Bir başkası:

- Helal olsun bu çocukların yedikleri ekmekler. Analarından emdikleri süt helal olsun.

Mahallenin girişinde iki otomobil durdu. Bir başka otomobil arkadan gelerek önlerine doğru geçmeye çalışıyordu. İçinde de de-re yatağına okul temeli hazırlayan mahalleli vardı.

Gördükleri karşısında donup kaldı. Karşısında bir Atatürk büs-tü. Çevresi düzenlenmiş, zincirleri takılmış duruyordu. Biraz uza-ğında okul temelini atılması için metrelerce çukurlar açılmıştı.

Önden gelen yetkililer inşaat alanına doğru giderken, oraya göz diken mahalleliye arkalarına takılmaktan başka bir şey kalmamıştı.

Temel atmak üzere gelen bakanlık görevlisi, gördüğü manzara-nın güzelliği karşısında hayranlığını gizleyemeyerek:

- Burası demek? Çok güzel bir yer seçilmiş. Büyük de bir arazi. Burada okuyacak çocuklara şimdiden başarılar dilerim.

Betonun bile ıslak olması her şeyin yeni olduğunun işaretiydi.

Temel atılırken mahalledeki gerginlik de gevşemişti. Marangozun yanına gelen bir genç silahın bir an önce teslim edilmesini anımsat-tı. Silah ekmek kadar su kadar gerekli hale gelmişti. Marangoz:

- Durumunu anlıyorum. Akşamüzeri sizlere teslim ederim.

Temel atılıp mahalleli dağılırken, marangoz da doğruca atölye-sine gitti. Kapısı yarım kalan hanım aramıştı. Usta, masanın üzerin-de duran birkaç aleti çantasına yerleştirdikten sonra:

- Bozuk kapıya bakmaya gidiyorum, diyerek hızla çıktı.

Kapıyı vurduktan bir süre sonra gelen kadın:

- Usta nerede kaldın? Biz seninle böyle mi konuşmuştuk? Şim-diye kadar kaç kez teslim edilmeliydi bu kapı.

Usta kapıyı kenara çıkarıp kilidinin yuvasına yakından bir göz attı. Kasada bulunan çerçeveyi inceledikten sonra:

- Hanımefendi. Çok özür dilerim. Çocuk yapabilir sanmıştım. Şim-di bana yarım saat müsaade edin. Kapıyı götürüp alıştırıp geleceğim.

- Ne diyorsunuz? Kapıyı tekrar mı götüreceksiniz?

- Burada olacak bir şey olsa sizi hiç üzmezdim.

- Ne olur elinizi çabuk tutun. Bu kapı yüzünden evden çıkamaz oldum.

- Müsaadenizle eski kapıyı geçici olarak takayım. Siz işinize ba-

kın. Çok bekletmem hemen gelirim.

Kapıyı kavradığı gibi arabanın arkasına yerleştirdi. Hızlı hareketlerle direksiyona geçip uzaklaştı.

Dükkânın kapısından girerken:

- Çocuklar şu kapıyı çok acele içeri alın.

Tezgâhın başına geçerken, kalfa, çırağı yanına alıp kapıya koştu. Kalfa dikkatli hareketlerle kapıyı arkada bulunan montaj bölümüne sokup tezgâhın üzerine koydu. Usta kapının başına geçerken kalfa da neden yapamadığını anlamak için yana çekilip, seyre daldı. Usta, yuvasına takılı duran kilidi çıkarıp tezgâhın üzerine koyduğunda kalfa hâlâ onu seyrediyordu.

- Ne o işin yok mu?

- Şu işi merak ettim.

- Hadi işine bak. Şimdi hiç vaktim yok. Sonra bakarsın.

Kalfa bozulmuş bir şekilde, ama ustasına da hak vererek, montaj bölümünden çıktı. Usta yuvanın içindeki silahı çıkarmaya çalışırken, göz ucuyla da kapıyı kolluyordu. Silahı tutması için yerleştirdiği tahta tamponları çekince silah kayıverdi. Usta silahı eline alıp sever gibi okşadıktan sonra, tezgâhın kenarında duran gazete kağıdına sarıp, alet çantasına koydu. İçerdeki kalfaya seslendi.

- Gelip bakabilirsin. Kilidin mili bunun değilmiş.

Kalfanın gözü önünde kilidi yerleştirip:

- Hadi tak gel şu kapıyı.

Kalfa çekingen bir tavırla.

- Usta yanlış bir iş yapmış olmayalım.

- Olmazsın olmazsın elini çabuk tut. Hanımefendi bekliyor.

Kalfa çekinerek, kapıyı omuzladığı gibi çıktı. Çıracak da arkasından alet çantasını almaya çalışırken, Usta:

- Oğlum ne yapıyorsun. Öteki çanta yeter. Al onu git.

Çıracak, ana tezgâhın yanındaki çantayı toparlayıp dışarı çıktı.

Parkasız Devrimci Olmaz

Devrimciler arasında yaygın bir parka merakı vardı. Askerlerin giydiği bu haki kaban devrimciler arasında moda haline gelmişti. Hatta durum parkayı da aşarak, bu modaya kemer de dahil edilmişti. Askerden terhis olurken dönenlerin yanlarında getirdikleri önemli armağanlardan birisi de parka idi. Aksesuar olarak bir mermi çekirdeği kolye yapıp boyuna bile asılırdı. Mustafa, terhis olacak olan bir tanıdığına gelirken yeni bir parka getirmesini söylemişti. Geldiğini haber alınca doğruca işyerine gitti.

Han girişindeki çay ocağına indi. Çayını içerken, tanıdığı gencin indiğini gördü. Mustafa'yı gören genç, geri dönüp kocaman bir paketle geldi. Birlikte dışarı çıkıp Mısır Çarşısı'na yemeğe gittiler.

Elinde paket ile tramvaya binip Tünel'e çıktı. Tünel'de tanıdığı birçok kürkçü vardı. Geçit Han'ı geçtikten sonra ara sokaklara daldı.

Atölye tabaklanmış, boyanmış deri kokuyordu. Renk renk deriler, kürkler vitrine dizilmişti; tezgâhın üzerinde de birkaç parça deri ile kabarık, parçaları yeni birleştirilmiş, bal rengine yakın bir kürk manto vardı. Tezgâhın arkasında kürklü, kürksüz deri ceketler, kabanlar, montlar askıda duruyordu. Onlara bakarken ustayı

sordu. Tezgâhın bitiminde duran genç, içeride müşteri ile ilgilendiğini söyledi. Çocuğun yüzünde muzip bir ifade vardı. Mustafa, zaten yaklaşmış olduğu kapıya doğru birkaç adım atınca, hafif aralık olan kapının karşısındaki aynadan gördü. Müşteri, jartiyerli bacaklarını oturduğu sandelyenin ayaklarındaki demire doğru çekmiş, bacaklarını hafif açmıştı. İçindeki kırmızı külotu görülüyordu. Gördüğü manzara karşısında kapıyı vurup girip girmemekte tereddüt ederken چراغın çay söylemesi ile geri çekildi. Elindeki paketi çocuğun önüne doğru bırakırken çocuğun yüzündeki ifadenin nede-nini anladı. Kısa bir süre sonra:

- Ooo Mustafa'cığım. Sen buralara uğrar mıydın?

- Uğramaz olur muyum abi? Elbette ki uğranım. Ama bu kez işim düştü de uğradım.

- Belli oluyor canım. Yoksa uğramazdın biliyorum.

- Böyle söyleme abi. Gerçekten uğradım. Ama günlerim yoğun geçiyor.

- İşten ayrılmışsın, Kemal Usta söyledi. Ne yapıyorsun?

- Belediyede işe başladım.

- Aferin sana Mustafa. İnsanlar işsizlikten kınılıyor, sen hemen iş buldun. Aferin sana.

- Ben iş bulmadım ki. İş beni buldu.

- Nasıl?

- Arkadaşlarla görüşmüştüm. Ayrıldıktan bir süre sonra evrakları hazırlamamı söylediler.

- Nerede çalışıyorsun?

- Kömür istasyonlarında çalışmak üzere işe girdim. Ama, daha üç gün arka arkaya çalışmışlığım yoktur. Daha çok sendikanın işleri ile ilgileniyorum.

- Sendikacı mı oldun yani?

- Öyle sayılır?

Dudaklarını eğerek bükerek, üzülmüş gibi yaparak.

- Hayırlısı olsun ama, çabuk değil mi Mustafa?

- Ne bileyim usta? Bu işlerin zamanı mı var ki?

- Dur sana bir şey söyleyeyim.
- Çocuk çay söyledi zaten.
- Aç mısın?
- Hayır, hayır. Sana bir işim düştü de geldim.
- Emrin olur Mustafa'cığım. Nedir?

Tezgâhın üstündeki paketi yavaşça ustanın önüne itti. Usta, paketi bir iki kez çevirdikten sonra açtı. Ambalajından yeni çıkmış bir asker parkasıydı. Yıllardır, sosyeteye hizmet eden ustanın yüzünde tikler, anlamsız kıpırtılar görüldü. Gözleri anlamsızca Mustafa'ya bakındı.

- Hayırdır. Sen de bu modaya uydun demek ki?
- Bu moda mı oldu şimdi abi?
- Evet moda oldu ya. Baksana, kürkçü dükkânına bile girdi ha-ki renkli asker parkası.
- Sen boş ver şimdi modayı. Bunun yakasına güzel bir kürk dikiver.
- Olur Mustafa'cığım. Sen nasıl istersen.
- Ne zaman geleyim?
- İster otur bekle, ister bir dolaş gel. İşin tamamıdır.
- Ben çıkıp biraz dolaşayım. Şimdilik hoşça kal.

Han kapısından, çıkıp biraz ilerledikten sonra tekrar geriye döndü. Pera Palas Oteli'nin önünden geçerek, Tepebaşı'nı ve Tophane'yi birbirine bağlayan sokağa girdi. Sokağın İstiklal Caddesi'ne çıkan ucunda büro işçilerine ait sendika ve PTT çalışanlarına ait dernek vardı. Vakit geçirmek için soğuk, geniş mermer merdivenlere doğru tırmanmaya başladığında, duvardaki afişleri ve ilan tahtasını gördü. İlan tahtasında: "Yaşasın Grevli Toplu Sözleşmeli Sendika Mücadelemiz" yazıyordu. Hemen altında aynı konuda bir toplantının tarih ve saati vardı. Saatine baktı. Toplantı başlamıştı. Merdivenleri usulca çıkmaya başladı. Koridor'un sonundaki en büyük oda PTT'li-lerin demeğine ait bir oda idi. Odanın kapısından, camlarından sigara dumanları fışkırıyordu. Koridora bile sigara dumanı yayılmıştı. İçeride hararetili bir toplantı vardı. İlk bakışta ağabeyini, arkadaşı Rıza'yı ve Reyhan'ı tanıdı. Kapıya yakın olanların açtığı bir boşluğa

oturarak bir süre konuşmaları dinledi. Farklı düşüncele mensup kişiler, sert tartışmalar yaparak birbirlerinin tezlerini çürütmeye, işyerlerinden yeni gelmiş üyeleri saflarına çekmeye çalışıyorlardı.

Çeşitli kitaplardan, dergilerden bol bol alıntılar yapılıyor, Marks'ın Lenin'in Mao'nun yazdıklarından, konuşmalarından söz ediliyordu. Masanın karşısında oturanlardan bazıları notlar alarak sorular yöneltiliyor, sorulara hemen her gruptan yanıtlar veriliyordu.

O günlerde yaklaşık kırk civarında sol grup vardı. İşçi sınıfı çıkarları için ölümüne mücadele veren bu insanlar küçücük ayrıntılarla paramparça bölünmüşlerdi. Bu denli bölünmüşlüğü parçalanmışlığın arasında sempatizanların kendine uygun düşünceyi bulmasının olanağı yoktu. Birçok insan güvendiği, tanıdığı, sevdiği kişilerin katılmış olduğu grupların düşüncelerini benimsemiş olarak saflarını seçiyorlardı.

Toplantı bittiğinde ağabeyi, Rıza ve beraberindekiler odadan dışarı çıktılar. Havalandırma için koridorun bitiminde bulunan büyük pencere açıldı. Dışarı çıkanlarla birlikte sigara dumanları da pencereye doğru kanala giren su gibi akmaya başladı. Sigara içmeyen ağabeyinin her toplantıdan gelişinde elini yüzünü yıkamasının, hatta banyo yapmak istemesinin nedenini o an daha iyi anladı. Ağabeyi ile pencerenin önünde bir süre görüştükten sonra, kürküye gitmek üzere ayrıldı.

Kürkünün kapısından tekrar girdiğinde, usta tezgâhın başında dikkatli bir şekilde deri kesiyordu. Kesim bittikten sonra, tezgâhın yan tarafındaki asılı duran parkayı Mustafa'ya uzattı.

- Nasıl olmuş? Güzel mi?
- Eline sağlık ustacığım. Bundan daha güzeli can sağlığı.
- Haydi güle güle kullan. Sarayım mı?
- İlk kez giyeceğim. Bilmem ki?
- Peki evde giyersin.

Sarı bir ambalaj kâğıdı çıkarıp, özenle sardı. Mustafa'ya doğru uzattı:

- İyi günlerde giyesin.

- Teşekkür ederim.

Para uzatırken usta:

- O çıkardığını cebine koy. Yeterince yardımını gördüm. Aramızda böyle şeylerin sözü olmaz.

- Teşekkür ederim ustacığım. Hoşça kal.

Koltuk altına aldığı parkasını sırtına giymeden ve çevreye de fazla bakmadan İstiklal Caddesi boyunca yürüdü. Saray Muhallebisi'ni geçince Abdül'e gitmeye karar verdi.

Kapıdan girdiğinde, Abdül yemek hazırlıyordu.

- Ne o koltuk altındaki?

Hiç yanıt vermeden sessizce paketi açmaya başladığında, Abdül durumu anlamıştı. Islak ellerini kurulamak için mutfığa girip çıktı. Geldiğinde parka koltuğun üzerinde duruyordu.

- Oooo Mustafa'cığım sen işi büyüttün artık. Çok güzel olmuş. Nereden buldun böyle güzel bir parkayı? Kürkünü sen mi diktirdin?

- Sağolsun bir arkadaşım getirmişti. Bugün gidip aldım ve kürk diktirdim.

- Bunu senden başkası zaten böyle güzel yapamazdı. Kürkü çok güzelmiş. Müsaadenle önce ben bir giyeyim şunu.

Parkayı koltuktan alıp, sırtına geçirdi. Aynanın karşısına geçti. Kendi parkasından çok çok güzel bir parkaydı. Parka sırtında kütüphaneye doğru gidip kütüphanenin yanından duran kasetlerin arasından bir kaset çıkardı. Teyp'in ileri-geri tuşları ile ayarladı.

Cem Karaca'nın gür sesi evin içinde inlemeye başladı:

*Her akşam o köşeye asılırdı o parka,
Paltoya para yok ki ondan alındı parka,
Bir sabah onun sırtında çıktı gitti o parka.*

*Dedenin üç aylıktan alınmıştı o parka,
Kırlı yeşil bir renkti eskiceneydi parka,
Üst cebi sökülmüştü kullanılmıştı parka.*

*Bir sabah onun sırtında çıktı gitti o parka,
Parkasıyla vurulmuş yatar iken buldular.*

Dört bain kurşun değmiş delik deşikti parka.

*Baba eski tornacı gözünü çapak almış,
Dede bir bacağına Sakarya'da bırakmış,
Ananın gözü yaşlı umut ona bağlamış.*

*Küçük kardeşi bu yıl siyasala gidecek,
Paltoya para yok ki o da parku giyecek,
Ananın gözü yaşlı delikleri dikecek.*

*Bir sabah onun sırtında çıktı gitti o parka,
Parkasıyla vurulmuş yatar iken buldular,
Dört bain kurşun değmiş delik deşikti parka.*

Ahdül'ün böyle bir yanını yeni fark etmişti. Her yerde, her zaman oldukça ciddi görünen Ahdül, şımarık, şakacı, neşeli biri olmuştu.

- Okuyanı sevmem ama, şarkıyı çok severim. Sırf bu şarkı yüzünden o giydiğim parkayı almıştım. Ara sıra ben de giyebilirim her halde.

- Tabii ki giyebilirsin. Değil mi ki, yârin yanağından başka her şey ortak. Bir parkanın ortak giyilmesinden daha doğal ne olabilir ki.

- Benimkinin rengi solduğu gibi, birkaç tane de deliği var.

- Aslında ben de senin o parkaya özenerek parka istemiştim.

- Bir arkadaşım parkasız devrimci olunmaz derdi. Aramıza hoş geldin.

Gülüştüler. Son söz üzerine düşünmeye başladı. Daldığını görünce; Ahdül:

- Ben mutfağa geçiyorum. Makama suyunu çekmek üzeredir.

- Bir an nereye gideceğime karar veremeyince doğruca buraya geldim.

- İyî ettin. Burası da senin evin. Nasıl ki ben sizin o küçücük evde kalıyordum. Sizler hiç rahatsızlık göstermiyordunuz. Hele annenin bizi idare etmesi. Unutulur gibi değildir. O küçücük evde ne çok arkadaş bannırdık.

Çamur, Bit, Pire Köyü Teslim Almış; Bari Beni Almasın Anne!

Topkapı garajında halaoğlu ile karşılaştı. Çorlu'dan gelmişti ve aktarmalı olarak köye gidiyordu. Yeğeninden annesinin kasabaya yerleştiğini öğrendi. Otobüsten iner inmez doğruca eve gidip hiç görünmeden annesini de alıp çıkmak istiyordu.

Sabah erkenden indiklerinde bir cipe binip yeğeninin tarifi ile doğruca eve gittiler. Evde kimse yoktu. Babası Libya'ya geri dönmünce, annesi ve kızlar köydeki eşyaları getirmek üzere köye çıkmışlardı. Bir an önce köye gitmeleri en doğrusu idi. Bindikleri cipin şoförüne köye gideceklerini söyleyip yola çıktılar.

Araç dingile kadar çamura girmiş durumda çamurları yırtı, yırtıta ilerliyordu. Değme şoför böyle bir yolda gitmezdi.

Dedesinin bulunduğu mahalleye gitmek için köyün ortasından geçen çaydan geçmek gerekiyordu. Yağan yağmurlarla gelen seller köyün yolunu bozmuştu. Cip, sel sularının bozduğu yolu geçemeyince geri döndü. Kendisi ve yol arkadaşı halaoğlu zaten az kalmış olan yolu yürüyerek dede evine vardılar. Pantolonları dizlerine kadar çamura batmış, ayakkabıları çamurdan görünmez olmuştu.

Öğleden sonra köyden ayrılıp kasabaya inmek, akşama da kasabadan kalkan otobüsle geri dönmek istiyordu. Durumu annesine

anlattığında, annesi:

- Oğlum, biz ancak yarın gidebiliriz. Yarın sabah köylüleri kasabaya pazara götürmek üzere kamyon kalkıyor. Eşyalarımızı o kamyonla bindirip kasabaya ineriz. Kasabaya indikten sonra eşyaları eve atıp birlikte gideriz. Kardeşlerini birkaç gün burada bırakırım. Dönünce onları da alıp kasabaya yerleşirim. Ne dersin?

- Ne diyebilirim ki anne? Güzel söylüyorsun.

Köyün öğretmenine, akşam çocukları paydos ettikten sonra aşağıdaki köye gitmesi için haber gelmişti. Öğretmen, cipin köyün içinden geçip öbür mahalleye döndüğünü anlayınca, kimin geldiğini merak etmişti. Öğle paydosunda okula gelenlerden köye gelenin Mustafa olduğunu öğrendi. Çocuklar evlerine gittikten sonra Mustafa'yla görüşüp giderim diye düşünürken çocukların çıkış saatine doğru Mustafa ve halaoğlu okula geldi. Öğretmen ikinci kez Mustafa ile görüşmekten oldukça memnundu. Fazla vakit kaybetmeden akşam aşağıdaki köyün öğretmeni ile buluşacağını, belki de oradan kasabaya ineceğini, isterse kendisinin de gelebileceğini söyledi. Mustafa kısa bir duraksamadan sonra, daha önce geldiğinde gece çektiği sıkıntıyı düşünerek:

- Annemle görüşüp geleyim.

- Eğer gelebilirsen mezarlık başında buluşuruz. Orada araba beklemeye gideceğim. Gelmezse de yürüyerek aşağıki köye inerim.

- Sen bilirsin. Ben gideyim. Seni çok bekletmem.

Mustafa, halaoğlu ile tekrar annesinin kaldığı dede evine vardığında, teyzeoğlu Sarı Mustafa da gelmişti. Boynuna sarılırken:

- Deyzeoğlu hoş geldin. Gusura bakma komşu köyde bir işim vardı. Sabah erkenden oraya gittim. Deminden geldim. Geldiğini duyunca eve bile çıkmadan buraya geldim.

- İyi ettin adaşım. Ben de az sonra gitmek istiyordum.

- Hayırdır acelen ne?

- Zaten çok zorlanarak geldim. Annemi alıp İstanbul'a götürecektim. Burada da işleri var. Yarın gelecekmiş. Bu gece kalmak istemiyorum. Hazır köyün öğretmeni de gidiyormuş, ona takılıp gi-

derim. Beni bekliyor.

Dede:

- Oğlum nereye gidiyon. Ateş almıya mı geldin? İnsan bir gece bile galmaz mı?

- Dede, biliyorum sizlere doyum olmaz ama, çok da kalmayayım.

- Oğlum, yıllardır buralara uğramıyosun. Ben aha geldim, gidiyom. Belki bi daha görüşmeyüz.

- O nasıl söz dede? Üzülme sen. Annemler de burada. Bundan sonra sık gelip gideriz.

Annesi:

- Oğlum bir gece olsun galsaydın. Bak deden de çok istiyor.

- Anne, sana bir şey söylemek istiyorum.

Mustafa kenara doğru çekilip uzaklaşınca:

- Anne aslında kalabilirdim, ama geçen geldiğimde sabaha kadar uyuyamadım. Belki çocukluğumuzda da vardı ama, bittten, pireden, tahtakurusundan ve ilaç kokusundan...

- Oğlum bizler ayrılıp gittikten sonra Ali Dede'nin evine bakan olmamış. Herkes öyle söylüyor. Ali Ağa'nın hiç tadı tuzu kalmadı diyorlar. Burası öyle değildir. Hem biraz sonra tekrar yatak, yorgan, çarşafı kontrol ederim. Kızlar da ilk birkaç gece aynı sıkıntıyı çektiler.

- Gördün mü bak, alışmaktan başka çare yok. Bit, pire belki kalmaz ama, ya tahtakuruları... Nasıl da berbat kokuyorlar. Çamur, bit, pire köyü teslim almış, beni bari almasınlar anne!

- Peki oğlum. Fazla uzatmayalım. Dedenlere ayıp oluyor. Hadi gel yanlarına gidelim.

- Dede kusura bakmayın ben gideyim.

Annesine dönerek:

- Anne unutmadan söyleyeyim. Bu gece nerede kalacağım belli değil. Yarın siz buradan gelinceye kadar, ben de kasabada olurum. Evde buluşunuz.

Dede:

- Eee. Hadi bakalım. Yolun açık olsun. Sağlıcakla gidin.

Dedesi ve annesi ile konuşurken, kızkardeşleri ve ebesi kenar-
da dinliyorlardı. Gitmek üzere yola yöneldiğinde hepsi yanına yak-
laştılar. Ebesinden başlamak üzere sarılıp öpüşerek ayrıldılar. An-
nesine sarılırken cebinden para çıkarıp verdi. Teyzeoğlu Sarı Mus-
tafa'ya dönerek:

- Adaşım. Ali dedemlere, amcamlara, bakkal dayıya selam söy-
le. Uğrayamadığım için kusura bakmasınlar.

Sarı Mustafa:

- Deyzeoğlu, anlaşıldı gideceksin. Önümüzdeki iki ay içinde
düğünüm olacak. Mutlaka beklerim. Hadda abini, gardeşini de alıp
gelürsen çok memnun olurum.

- Dur bakalım zaman ne gösterecek. Denk gelirse mutlaka gel-
mek isterim, bilesin.

Çamurlara bata çıka dedesinin evinden ayrılırken hava epeyce
kararmıştı. Sarı Mustafa:

- Usta, bakarsın lazım olur, elimize çıra alalım. Belki yolda yakanız.

Usta, önceden ince ince hazırlanmış olan çıralardan birkaç tane
verdi. Henüz alacakaranlık olduğundan çırayı yakmadan yokuşu
indiler. Öğretmenin yanına yaklaştıklarında gözlerine doğru tutu-
lan el fenerinin ışıkları ile öğretmeni fark ettiler.

Sarı Mustafa;

- Öğretmeni görüyo musun? Nasıl da hazırlıklı gelmiş?

Teyzeoğlu Sarı Mustafa, adaşının boynuna sarılırken:

- Deyzeoğlu, tekrar söylüyom. Düğünüme mutlaka beklerim.

Hadi hoşçagal.

Öğretmen ve Mustafa, ara sıra el fenerini yakıp yolu aydınlatı-
rak yürümeye başladılar. Mezarlık yolu boyunca bir süre yürüdük-
ten sonra Mustafa'nın durduğunu gören öğretmen de durdu.

- Ne oldu, ne var Mustafa arkadaş?

Mezarlığın alt kısmında bulunan çayın üzerine kurulu su değir-
meninin sesi duyuluyordu.

- Sen de duyuyor musun? Dönen çark sesi gibi bir ses geliyor.

- Aşağıdaki değirmenin sesi.

Mustafa ile öğretmen mezarlığa doğru yaklaşıırken, değirmenin savağı çevresinde de az sonra karşılaşacakları iki devrimci plan yapıyorlardı.

Yırtık şapkası, yakasız gömleği, keçe yeleği ve kalın yün pantolonu içinde gür kaşlı, sarkık bıyıklı, saf duru bir yüzü olan değirmenci, unluktan aldığı unları çuvala dolduruyor, bir yandan da denelik dedikleri bölümden de buğdaylar akmaya devam ediyordu. Birden değirmenin taşı ağırlaştı ve durdu. Değirmeci:

- Ne oldu şimdi buna? Tam sırasını buldu mübarek.

Elindeki küreği unluğun kenarına fırlattı. Oflaya, puflaya kapıdan çıktı. Hemen yanında bulunan yan yoldan, merdiven olarak yapılmış taşlara basarak değirmenin savağına yöneldi. Taşan sular çıkış yolunu ıslatmıştı. Yol üzerine atılmış olan yayvan taşlara basarak ilerlerken, altına su dolmuş ve yan duran bir taş basınca taş altındaki sular yerden fışkırıp pantolonun paçasından içeri girdi. Soğuk suyun paçasından içeri girmesine aldırmadan yoluna devam etti. Savaktan sular şarıl şarıl boşa akıyordu.

Yine mi ot geldi acaba, diye kendi kendine söylenirken, savağa elini uzattığında anladı ki birileri taş koymuş;

- Vay namussuzla, vay alçakla, kim yaptı bunu şimdi?

İçine bir korku girdi. Etrafını kollayarak, taşı alıp yere attı. Bir tuzak olacağını düşünerek ağır hareketlerle, çevreyi dinleyerek geri dönmeye başladı.

Değirmenin kapısının hemen arkasında duran devrimcilerden biri, değirmenci savağa giderken hızla içeri girip ocaktaki külleri karıştırdı. Küle gömülü kocaman bir çörek keklik gibi kızarmış duruyordu. Hiç tereddüt etmeden çöreği külden çıkardı. Sırt çantasından çıkardığı avcı bıçağı ile sıcak çöreği üfleyerek ikiye böldü. Çöreğe karşılık bir şeyler bırakmak istedi. Bırakacak ne parası, ne de hediye benzeri bir şey vardı. Bıçağı kınına soktu. Kestiği çöreğin yarısının üzerine bırakıp, diğer yansını da elini yakmaması için çantasının üzerine koyup çıktı. Köşeyi dönüp değirmenin arkasına geçerken foşşşş, diye değirmenin çarkına çarpan suyun sesi geldi.

Değirmenin taşı yavaş yavaş dönmeye başlarken, çarkına çarpan sular kaynak yaparken etrafa saçılan alev sağanağı gibi saçıldı. Is- lanmamak için hızla uzaklaştı. Savaşın biraz uzağında saklanan ar- kadaşının ıslık çalmasına gerek bile kalmamıştı. Köylü savağı açtı- ğında arkadaşı dışarı çıkmıştı. İçeri giren değirmenci doğruca un- luğun başına geçip, çuvalını doldurmaya başladı. Bir yandan da:

- Kim yapmış olabilir, diye kendi kendine söyleniyordu. İşini bi- tirip ocağın başına geldiğinde, küle gömdüğü çöreğin ocaktan çı- karıldığını, yarısının alınıp yarısının bırakıldığını, üstünü de bıçak bırakılmış olduğunu gördü. Elini bıçağa sürmeden geri çekti. Dışa- rı fırladı. Ne bir ses, ne bir nefes, hiç kimseler yoktu. Kendi kendi- ne söylenerek içeri girdi. Birisi bir oyun oynuyor olmalıydı. Çocuk- larına götürmek üzere hazırladığı çöreğin yarısını almışlar ve yeri- ne bıçak bırakmışlardı. Bıçak da öyle sıradan bir bıçak değildi. Köy yerlerinde böyle bıçak pek bulunmazdı. Neyin nesiydi peki? Büyük bir merakla bıçağı eline aldı, kınından çıkarıp evire çevire bakındı. Bıçağın ışıltısı göz kamaştırıcı idi. Ocakta yanan ateşten yansıyan ışıklar bir ayna gibi tavanda, kül rengi taşlardan örülmüş duvarlar- da yansıdı. Üzerinde bir yazı ve işaret vardı. Ama anlayamamıştı. Özenle kınına sokup iç cebine koydu. Şimdi çocuklarına hem çö- rek, hem de güzel bir hediye götürmüş olacaktı.

Mustafa ile öğretmen de mezarlığın kenarındaki yol boyunca yürüyüp, mezarlığın sonuna yaklaşmışlardı. Biraz daha yürümüş- lerdi ki, yakınlardan bir başka ses geldi. Az önce değirmenden ay- rılan Değirmenci:

- Deh, deh, diyerek, ara sıra elindeki dalı da eşeğinin kıcına vu- rarak değirmenden geliyordu.

Ses yaklaşınca öğretmen feneri söndürdü. İkisi birlikte sessizce beklemeye başladılar. Mustafa:

- Bir gün boyunca burada kaldık da ölen yakınlarımızın mezarı- nı göremedik. Ali dedem iki evliydi üvey babaannem ölmüş, amca- mın kayınpederine dede derdik. O ölmüş. Bunların mezarlarını bi- le bilmiyorum. Gece karanlık ama elimizde fener var. Bakalım mı?

- Bakacaksak acele edelim. Şu gelen bizi görmesin.

Mezarlık kapısı bir kağınının geçebileceği genişlikteydi. İki yanına delikler açılmış iki kalın ağacın dikilmesi ile yapılmıştı. Düzenli kesilmiş kol kalınlığındaki ağaçlar karşılıklı gelmek üzere bu deliklere sokularak kapanıyor ve açılıyordu. Hemen önlerinde bulunan kapının ağaçlarından birkaçını indirip içeri daldılar. Mezarlık yüzlerce yıllık boy boy küçüklü büyüklü çam, kayın, meşe, karaağaç gibi ağaçlar doluydu. Kenarları taşla, başları tahta ile yapılmış mezarların arasından el feneri ile ilerliyorlardı. Öğretmen aniden durdu:

- Buradan boşuna ilerliyoruz. Burası mezarlığın sonu. Gerçi buralarda da boş yer varsa gömülmüştür, ama son yıllarda ölenleri girişe doğru gömüyorlar. Üstelik yazıları da okuyamayacağız

- Desene boşuna girdik.

- Boşuna değilse de işi zorlaştırdık. Baksana göz gözü görmüyor. Ayrıca bir gören olursa da bizden kuşkulanırlar.

- Ne gibi?

- Mezar kazıcısı, defineci sanırlar.

- Hiç düşünmemiştim bunu.

İki arkadaş bir süre sessiz durdular. Gecenin zifiri karanlığında yürünemeyecek kadar sık ağaç, çalı arasında içleri ürperdi. Çevrelerine yakın bir yerden kısa aralıklarla, sürtünme sesi geldi. Bu sese dikkat kesilmişlerken tepelerindeki ağaçlardan gelen baykuş sesi ile kendilerini topladılar. Mustafa:

- Çıkalım mı?

- İstersen çıkıp geri dönüp mezarın başından girelim, ama doğru olmaz. Bu işi gündüz yapacaktık.

- Çıkalım...

Kapıya yanaşırken, değirmencinin sesinden yaklaşmakta olduğunu anlayıp, feneri söndürdüler ve beklemeye başladılar. Değirmenci mezarlığın kapısından geçerken, mezarlık kapısı olan ağaçların indirilmiş olduğunu görünce:

- Allah, allah, hangi düşüncesüz bıraktı? Bu gece edrafımda bir şeyle dolaşıyo. Hadi hayurlusu.

Mustafa ile öğretmen belki görülürüz diye, mezar duvarları hizasınca eğildiler. Değirmenci duyulmasını istercesine, ilerleyen eşeğine seslenerek:

- Deh, deeeh, deeeeh....

Eşek, komutu almış olmasına karşın ağır ağır ilerlerken değirmenci aceleyle yere uzatılmış olan ağaçları alıp deliklerine sokarak kapıyı kapattı. Eşeginin arkasından yola koyuldu. Öğretmen ile Mustafa çömeldikleri yerden doğrularak kapıya doğru yürüdüler. Öğretmen el fenerini yere tutup yaktı, söndürdü. El fenerinin saçtığı ışıklar, ağaçların gövdeleri, dalları arasında dağılıp etrafa saçıldı. Yanıp, sönen ışık dikkatini çekmiş olmalı ki, değirmenci kendi kendine:

- Yağmur yağacak galiba. Şimşek mi çakıyo ne?

Değirmencinin yerlerine taktığı ağaçlardan birkaçını tekrar indirip çıktıktan sonra tekrar takarak feneri de fazla kullanmamaya çalışarak mezarlıktan ayrılıp bir sonraki köye kadar gitmek üzere yürümeye başladılar.

Değirmenci az önce cebine koyduğu değerli hediyein üzerinde olup olmadığını kontrol ettikten sonra eşeginin kıcına vurarak köye doğru yürüdü.

Gerilla, Korkularını Yenmiş İnsandır

Aşağı köye yaklaştıklarında, bir iki evin ışığı ile köy boyunca, ana yoldaki direklerde de ışık yanıyordu. Doğruca öğretmenin evine gittiler. Dış kapının önüne çakıl taşları dökülmüştü. Çakıltaşlarının üzerinde yürümeye başlayınca taşların çıkardığı sesleri duyan öğretmen pencereye geldi. Dış kapıdaki öğretmen arkadaşını tanımış, ama yanındaki yabancıya bir anlam verememişti. Kararsız bir şekilde beklerken, kırdan gelenlerden birinin tabancasının namlusuna mermi sürüş sesi duyuldu. Mustafa, yandaki duvar dibine çekilirken, öğretmen de kendiliğinden bir hareketle Mustafa'ya doğru yürüdü. Evin penceresine içerdekilerden bir başkasının geldiği görüldü. Dışarıdaki öğretmen ayağa kalkarak kendini göstermeye çalışırken, Mustafa pek görünmüyordu. Her iki tarafın da sinirleri gerilmişti. Kapının açılmaması dışarıdaki öğretmeni; açılırsa neyle karşılaşacağı içerdeki öğretmeni düşündürüyordu. Kısa bir süre sonra evin dış kapısı açıldı. Ev sahibi öğretmen dışarıdakine yaklaşıp:

- İçeride iki arkadaş var. Kırdan geldiler. Yanındaki kişiden kuşkulandılar.

Öğretmenlerin konuştuğunu gören Mustafa, bulunduğu yerden onlara doğru yürümeye başladı. Mustafa'yı pencerenin tül delikle-

ri arasından birinin incelediği görüldü. Mustafa ile gelen Öğretmen, durumu ev sahibine anlatırken, dış kapı aralığından bir yüz görüldü. Pencere kenarında duran, Mustafa'yı bir yerlerden tanıdığını anımsadı. Ama nereden olabileceğini düşünüyordu. Kapıya doğru gelerek ev sahibine:

- Öğretmenin yanındaki kimmiş?
- İstanbul'dan gelmiş. Geri dönüyormuş. Güvenilir birisi olduğunu söylüyor.

Öğretmen, Mustafa'nın köyünü, adını soyadını söyleyince, cebindeki nüfus cüzdanındaki bilgileri anımsadı. Kapının arkasında yanan sönük lambanın ışığında az önce gergin olan yüz hatlarının gevşediği görüldü. Öğretmen önde, o arkada kapıya çıktılar ve dışarıdakileri içeri çağırdılar.

Ev sahibi öğretmen gelenleri içeri alırken az önce silahına mermi süren kişi silahını beline sokup antrenin ortasında durdu. En arkada içeri giren Mustafa, girişin ortasında duran kişiyi görünce kısa bir şaşkınlık geçirdi. Bir süre öyle kaldı. Bu yüzü bir yerlerden tanıyordu. Ayakta duran gözlerini Mustafa'ya dikmiş bakarken O, mutlaka bir yerlerden tanıdığı bu kişiyi, nereden tanıdığını çıkarmaya çalışıyordu. Kaygılarını birbirlerine hissettirmemeye çalışarak ayakta tanışmaya, tokalaşmaya başladılar. Elini bırakmıştı, uzun boylu, sportif vücutlu duruşundan, cezaevinden kardeşinin yerine çıkan; Aksaray'a kadar geitirdiği arkadaş olduğunu anımsadı. Öğretmen:

- Hazır mısın? Hemen çıkalım mı?
- Hemen çıkamayız. Arkadaşlar Sinop Cezaevi'nden kaçmışlar. İhbar edildiklerini ve kasaba girişinde tutuklanacaklarını düşünüyorlar. Cezaevinde isyan başlatmışlar, isyanda yangın çıkmış ve tüm yatakları, battaniyeleri yakmışlar, çatının bir kısmı da yanmış. O fırsattan yararlanarak bir kısmı kaçmış. Birkaç gün kırlarda kaldıktan sonra buradan geçmeye karar vermişler. Bir an önce burarlardan gitmeleri gerekiyormuş.

Bu söz üzerine Mustafa'nın yüzü düşünceli bir hal almışken, Öğretmen:

- Ne yapabiliriz?

Silahı beline sokan:

- Kasaba ve köyler ispiyoncu dolu. En küçük bir çalışmamız duyuluyor. Geçenlerde bir operasyon yedik, inanılır gibi değil. Bir akşam hava kararınca bir köye gidip yardım alacaktık. Köyün girişinden önce bizi bekleyenler vardı. Mezarlığın önünden geçerken bir ses duyduk. Sesi geldiğini tahmin ettiğimiz yöne doğru feneri tuttuk. Bir şey göremedik. Sesi tekrar duyamayınca kuşkulanıp, mezarlığın kenarına sinip biraz bekledik. Bir süre sonra da randevu yerine gidip gerekli yardımı aldık ve hemen ayrıldık. Ertesi sabah köye jandarma gelmiş. Köylülerle birlikte mezarlığa gidip arama yapmışlar. Anlatılanlara göre, bir gece önce mezarlığa defineciler gelmiş ve kazı yapmışlarmış. Aramalardan bir şey çıkaramayıp ayrılmışlar. Benzer bir olayı daha önce de duyduğumuz için önemsemedik. O olayda da arkadaşlar defineci sanılarak dağlarda kovalamaca yaşanmış ve çatışmalar çıkmış. Demek istediğim her hareket dikkatlilik istiyor.

Kaçaklardan öteki:

- Arkadaşlar bizler bir an önce gitmeliyiz.

Ev sahibi öğretmen, öğretmen arkadaşına dönerek:

- Irmaktan geçmeyi deneseler nasıl olur?

Birbirlerine bakındılar. Mustafa:

- Resul diye bir arkadaş da Sinop Cezaevi'ne nakledilmişti. Tanıyor musunuz?

Soru karşısında her iki taraf da susup, birbirlerini kolladılar. Suskunluk karşısında yanlış yaptığını düşünen Mustafa:

- Dedem, alışveriş yaparken karşı köylere çok geçerci. Irmak kenarındaki köyde sal bulunurdu. Hatta bazen at sırtında da geçtiği olurdu. Ben de at sırtında geçtiğimi hatırlıyorum.

Ev sahibi öğretmen:

- Şimdi at bulamayız, ama o köyün ırmak boyunda uyduruk bir balıkçı teknesi var. Onu deneyebilirsiniz.

Kaçaklardan biri:

- O varsa, daha ne olsun.

Mustafa:

- Ya sonrası?

- Sonrasına da sonra bakınız. Bir yol buluruz biz.

Mustafa:

- Doğru söylüyorsunuz. Gerilla korkularını yenmiş insandır.

Ev sahibi:

- Az önceki gibi biz üç kişi, siz de ikiniz dağılım. Irmak kenarındaki köy girişinde buluşuruz.

Mustafa:

- Siz bilirsiniz, ama buna gerek yok. Bu arkadaşların sonrası çok tehlikeli görünüyor. Başlarına bir şey gelmesin.

Kaçaklardan biri:

- Arkadaş, biz buraların yabancısıyız. Bildiğiniz, elinizden gelecek bir şey varsa önerin.

Köyünün öğretmeni, Mustafa'nın yüzüne bakarak:

- Öyle ya, arkadaşlar doğru söylüyor.

- Bir telefon etmek gerekiyor. Sizi Samsun'a kadar ulaştıracak bir önerim olacak.

Ev sahibi:

- Bu köyde sağlık ocağında telefon var ama, açtırabilir miyiz bilemem.

Mustafa ile birlikte evden çıkıp, loş elektrik lambalan altında sağlık ocağına gittiler. Sağlık ocağının bitişiğinde bulunan eve seslenip telefon etmek istediklerini söylediler. Evden çıkan köylü ile birlikte bitişikte bulunan sağlık ocağına girdiler. Mustafa, telefon numarasını çevirdi, otel santralından arkadaşı bağlandı. Konuşmayı köylüye duyurmamaya çalışarak durumu anlattı.

Eve gidince kaçak iki arkadaşı dışarı çağırdı. Durumu anlattı. Kasabaya ırmağın karşı yakasından gelen bir yol vardı. O yol üzerindeki benzincide onları bir araç alacaktı. Kendisi de oraya gelecekti. Görüştükleri gibi dağıldılar. Mustafa ile köyünün öğretmeni evden çıkıp yoldan geçen arabaları beklemeye başladılar. Çok geç-

meden gelen bir cipe binip yola çıktılar. Gecenin karanlığında cipin farları değirmenin oluğundan çıkıp taşı çeviren su gibi yol boyunca fışkınıyordu. Irmağın üzeri, tarlalar kapkaranlık olmuştu. Irmağın eteklerindeki köylerin sönük ışıkları belli belirsiz yanıyordu.

Kasabanın girişindeki sabahçı kahvesinin önünden geçerken, öğretmen, Mustafa'nın koluna dokunarak, kahvenin önünde bekleyenleri işaret etti. Dönüp baktığında iki üç genç ayakta duruyorlardı. Cip biraz ilerleyip durunca indiler. Hiç vakit kaybetmeden öğretmenlerin oturduğu kahveye doğru yürüdüler. Öğretmen:

- Ayakta duranlara dikkat ettin mi bilmem? Onlar buranın köpekleri. Girip çıkanı kontrol etmek için oradalar. Bizi de görmüşlerdir.

Kahvede pek kalabalık kalmamıştı. İşletmeci onlara çay verirken Mustafa'ya:

- Çabuk döndün, köyde vakit geçiremedin mi?

- Aslında erken oldu, ama yarın yalnız geleceğime, bu akşamdan öğretmen arkadaşla gelmek istedim. Köyde vakit geçirmek çok zor. Üstelik zaman kavramı yok. Bizler dakik davranmaya alışmı-sınız. Burada bırak dakikayı, saatlerin bile önemi yok.

- Eee. Burası köy yeri. Burada işler aceleye gelmez. Gerek de yok zaten.

Öğretmen:

- Hüseyin öğretmen burada mı?

- Az önce çıktı. Belki TÖB-DER'e uğrayabilir. Oradan da evine gideceğini söyledi.

- Biz fazla gecikmeyelim.

- Nereye?

- Hüseyin'i bir görelim.

Mustafa:

- Ben amcamlara gideyim. Olursa, sabahleyin görüşürüz.

Öğretmen:

- Hayır, olmaz, bu gece beraberiz.

Mustafa, öğretmenin gözlerinin içine bakarak, kaşlarını kaldırarak:

- Yok, yok. Ben amcamlara giderim. Buraya kadar gelmişken

sevmese bile gitmek doğru olur.

- İyi geceler, bol müşteriler.
- Peki siz bilirsiniz. İyi geceler.

Mustafa, dışarı çıkıp kahvenin arkasına geçince,öğretmene:

- Aslında gitmek istemiyorum. Orada öyle konuşma ihtiyacı duydum. Ne olur, ne olmaz. Bir önerim var. Biz Hüseyin öğretmen'e uğramadan benzinciye gidelim. Samsun'dan arkadaşım benzinciye gelecek. Çok gecikmeden gelir.

- O kadar acele etmeyelim. Oradan gelinceye kadar biz birkaç ke-re gideriz. Hem niçin böyle bir şey yaptın. Bu gece burada kalacağız.

- O arkadaşları öyle bırakmak istemedim. Durumları pek iç açıcı değil.

Caddede ayakta duranlara görünmemeye çalışarak öbür sokağa geçtiler. Bir süre daha yürüyüp, TÖB-DER'in lokaline vardılar. Lokalinde ışıkları sönmüştü, fakat yanında bulunan kahvede belediye başkanının kardeşi oturuyordu. Ayak üzeri bir tanıştırılıp bir süre görüştüler. Mustafa'nın ve kardeşlerinin adını o da duymuştu. Abisi CHP'den belediye başkanıydı ve solcuları biraz da o kolluyordu. Güvenilecek arkadaşlardan biri idi. Kasabanın eski yerleşim yerinden karşıya tahtadan yapılma bir yaya köprüsü geçiyordu. Bisiklet, motosiklet, at, eşek geçer, otolar geçemezdi. Öğretmen:

- Biz Hüseyin öğretmen'i bulmaya çalışacağız. Oradan karşıya geçip, benzinciye gideceğiz. Biraz sonra tahta köprü çıkışına bir araba gönderirsen iyi olur.

- Tamam gönderirim de benzincide ne yapacaksınız? Ziyafet varsa biz de gelelim.

Benzincinin yanında aynı zamanda balık lokantası vardı. Kasabanın tek içki içilen yeri olduğundan, içki içmek isteyenler ya oraya gider veya ırmağın kenarlarında çilingir sofrası kurup içerlerdi.

- Ne ziyafeti. Bu saatten sonra ziyafet mi olur?

- Buranın eğlencesi, bu saatten sonra başlar öğretmen arkadaş. Arkadaşlarla çok gittik, ama anlaşılan seninle gitmemişiz. Başka bir akşam gideriz.

- Memnun olurum. Haydi iyi akşamlar.

Öğretmenin amacı da kahve önünde bulunan faşistleri yanıltmak idi. Kasabanın meydanından ayrılan her cipi göreceklerinden, bunu yapmakla görmelerini önlemiş oluyorlardı. Hüseyin Öğretmen'in evinin önünden geçerken ışıkların hâlâ yandığını gördüler. Eve yaklaşımadan doğruca tahta köprüyü geçip ırmağın karşısında beklemeye başladılar. Cipin sesi duyuldu. Az sonra da farların gür ışıkları... Önlerinde duran cipe binip, gecenin karanlığında, benzinciye doğru ırmak boyunca ilerlediler.

Kaçaklar ve öğretmen, bindikleri cipten köy girişinde bir eve gideceklerini söyleyerek indiler. Irmak kenarına giden toprak yola girip gecenin karanlığında ellerindeki feneri ara sıra yakarak, çeltik anızlarına basarak, sınırlardan atlayarak ırmağın kenarına vardılar. Sandalı ırmağın kenarından uzunca bir süre yürüdükten sonra bir söğüt ağacına bağlanmış olarak buldular. İki kaçak sandalı bağlarından kurtarıp suya yaklaştırdılar. Öğretmenle vedalaşıp sandalda bulunan basit, kırık, dökük küreklere asıldılar. Gecenin karanlığında ırmağın karşısı zor görülüyordu. Sandalın suya girdiği yer ırmağın dar bir alanı idi. Suyunun derinliğini hesaba katmadan sandalı ırmağa sürdüler. Suya girdikleri yerin karşısından çoktan uzaklaşmışlardı. Böyle giderse kaçınılmaz olarak kayalara vuracaklarını hesaba başladılar. Gecenin karanlığı korkutuyordu. Hele bir de akış hızlanırsa iyice felaket olurdu. Karşı kıyıya bir türlü yaklaşamıyorlardı. Sandalda bulunan uzun bir kazık ile ırmağın boyunu ölçtüler. Kazık yere sandaldan eğilerek ancak değiyordu. Sandalı yönlendirmek oldukça zordu. İçlerini bir korku aldı. Biri çantasındaki el fenerini çıkarıp yanaşmak istedikleri kıyıya doğru tuttu. Çeltik tarlaları geride kalmış, kayalıklara varmaya da çok kalmamıştı. Son bir gayretle biri küreklere asılırken, diğeri kazık ile sandalın yönünü kıyıya doğru çevirmeye çalışıyordu. Irmak daraldıkça, suyun akış hızına koşut olarak tehlike de daha da artıyordu. Elindeki feneri tekrar karşıya tuttuğunda, kayalara iyice yaklaştıklarını gördü. Kazık da tabana değmez olmuştu. Iрмаğın genişliği çok daralmış-

tı. Kürekleri daha sık suya sokup çıkarmaya çalıştılar. Kıyı boyunca inen yüksek ve cırlıçıplak kayalar gecenin karanlığında üstlerine üstlerine geliyor gibiydi. Kıyıya birkaç adam boyu ancak vardı, fakat sandalın sürüklenme hızı da giderek arttı. Kürekleri çeken daha çabuk çekmeye çalışırken elinde fener ve kazık tutan da kenarda görünen söğüt ağaçlarının dallarına nasıl tutunacağını hesabını yapıyordu. Bir ara atlayarak yüzmeyi aklından geçirdi ise de arkadaşına bile söylemekten vazgeçti:

- İleride ırmak tekrar genişliyor. Ne dersin kayalara çarpmadan oraya kadar gidelim mi?

- İlerisi çok uzak. Saatlerce yola çıkamayız.

Bir yandan aralarında konuşurken bir yandan da kenara çıkmak için var güçleriyle çaba gösteriyorlardı. Elinde fener ve kazık tutan kıyıda duran söğüt ve sarmaşıklara tutunmaya çalıştıysa da başaramadı. Elindeki kazığı kıyıdaki sarmaşıkların arasına uzatıp sandalı yavaşlatmak istiyor, ama yavaşlatamıyordu. Kayaların kıyısından hızla gidiyorlardı. Birkaç metre daha gittikten sonra, kıyıya iyice yaklaştılar, ama ağaçlarda geride kalmıştı. Elindeki kazığı kıyıdan inen dik kayalara, deydirmek için sandalın yan tarafına eğilip, kazığı ileriye doğru uzatıp, sandalın kayışını biraz olsun yavaşlatınca, durumu kavradılar. Elindeki kazığı sudan çıkarıp, kayalara doğru fren yaptırmaya çalıştı ve kıyıya iyice yaklaştılar. Neredeyse elleriyle tutulacak olan kayalar üzerinde duramıyorlardı. Feneri kayaların üzerinde gezdirerek önlerini görmeye çalıştılar. Biraz ileride kaya üzerinde bir çıkıntı vardı. Ne yapıp edip, o çıkıntıya atlamaları gerekiyordu. Ama ondan sonrasını nasıl yapacaklarını bile düşünemiyorlardı. Oraya inerlerse nasıl kurtulacaklarını düşünerek elindeki feneri yüksek kayalıklara doğru tuttu. Biraz yukarılarda keçi yolu gibi kayaların bitimine kadar ilerliyordu.

- Biraz ileride bir çıkıntı var. Oraya atlayalım. Daha fazla ilerlersek artık sonuna kadar gitmemiz gerekebilir. Ama burada inersek kayalara tırmanarak kurtulabiliriz.

- Hazırlan inelim.

Biri kürekleri daha hızlı çekerken, diğeri kazığı kayalara saplamaya çalışarak sandalın hızını kesti Çıkıntıya yaklaşınca da önce kazığı tutan, kazığı çıkıntının üzerine saplayıp kendini hızla havaya kaldırıp atlayınca sandalın dengesi bozuldu. Sağa sola yalpalaayan sandaldan kürekleri çeken de atlamak isterken sandalın sarsıntısından biraz ileriye ve çıkıntının bitimine doğru yansı suyun içine değerek düştü. Elinde kazığı tutan kazığı arkadaşına uzatarak tutmasını sağladı. Kazığı bir eliyle kendine doğru çekerken, arkadaş da kazığı kendine çekerek sudan kurtulmayı başardı. Bir süre çıkıntının üzerine tünediler.

Mustafa ile öğretmen, benzincinin lokanta bölümünde beklerken, gecenin karanlığında yolun karşı duvarlarını yalayarak inen far ışıkları pompacının bulunduğu bölüme yaklaştı. Minibüsten inen kişi lokantaya doğru yürürken, Mustafa da yerinden kalkıp gelene baktı. Adnan kapıdan girerken göz göze geldiler. Sarılıp öpüştükten sonra, yanındaki öğretmenle tanıştırdı. Adnan:

- Seninle buralarda karşılaşmak da mı vardı? Gelirken çok zorlandım. Yeni Çeltek'te maden işçilerinin direnişi mi ne varmış. Samsun ve çevresine giden tüm yollar jandarma tarafından çevrili. Bütün gelip geçenleri çeviriyorlar. Yoksa erkenden gelebilirdim.

- Gecikmen iyi oldu. Biz de iki arkadaş bekliyoruz. Hâlâ gelemediler. Başlarına bir şey mi geldi diye merak içindeyiz. Samsun'a gideceklermiş. Birlikte giderdik belki.

- Nerdeler peki?

- Yolda olmaları gerekiyor. Biraz daha bekleyelim.

Lokantanın bir köşesinde beklerken bir kamyon yanaştı. Pompacıya:

- Yol zifiri karanlık, önüme tutulan el feneri ile durdum. Jandarma sanmıştım. Yaklaşınca anladım ki eli silahlı eşkıyalar. Üstleri başları dağınık, yorgun, bitkin bir haldeydiler. Bastım gaza kaçtım. Arkamdan bakakaldılar.

Pompacı:

- Abi... Buralarda öyle şey pek olmaz. Yanılmayasın sakın.

- Yanılır mıyım canım. Basbayağı silahlı iki kişiydiler. Ayrıca Bütün yollar da jandarma tarafından sarılı. Doğrusu ne cesaret anlamış değilim.

Konuşmalara kulak kabartan Mustafa, daha dikkatli dinlemek için Adnan ile öğretmenin yanından ayrılarak, dışarı çıktı. Yanlarına yaklaştığında, kamyon şoförü:

- Birader, yolculuk ne tarafa? Eğer Samsun tarafına gidecekse-
niz, sabahı beklerseniz iyi olur. Yolda iki eşkıya ile karşılaştım. Ar-
kadaşa onu anlatıyordum.

- Buralarda ne eşkıyası olabilir ki?
- Ben de şaşırdım doğrusu yıllardır gelip giderim, böyle bir şey
ne gördüm, ne duydum. Ama az önce böyle bir olay yaşadım.
- Jandarmaya haber verdin mi?
- Vakit mi bulabildim ki! Kaçtığım gibi buraya kadar geldim. Di-
yeceğim o ki, o tarafa giderseniz, dikkatli olun.

- Sağolun. Dikkat edeceğiz.

Hiç telaşa vermeden, yanlarından ayrılıp arkadaşlarının yanına
geldi. Öğretmenin yüzüne anlamlı anlamlı bakınca öğretmen anladı.

- Ne o gidecek misiniz?
- Gitsek iyi olur.
- Bu saatten sonra gitmeyin isterseniz. Dönelim kasabaya Hüse-
yin arkadaşta veya başka birinde kalınız.

Adnan:

- Kalmak için kimseye gitmemize gerek yok. İstersek bir otelde
kalırız.

Mustafa durumu anlattı:

- Beklediğimiz iki arkadaş, gideceğimiz yol üzerinde imiş. Az
önce duran kamyon şoförü söyledi. Gelirken onu durdurmak iste-
mişler. Kaçmış.

- Niye kaçsın. Bir şey mi olmuş?
- Olmuştur bir şey herhalde.
- Yine mi başlıyoruz yoksa bilmeceli konuşmaya?
- Bu kez durum bilmeceli konuşacak gibi değil. Senin anlaya-

cağın yoldaki arkadaşlar, buralardan bir an önce gitmek isteyen kişiler. Sanıyorum jandarma peşlerinde imiş. Bizim köyde tanıştık. Onlar başka yoldan gittiler. Burada buluşacaktık. Sanırım bir terslik oldu ulaşamadılar.

- Onları alıp gidebilir miyiz?

- Nasıl yani?

- Minibüsün arkasına saklayamayız mı? Şehre sokunca bir yere bırakırız.

- Sen bilirsin? Sana karşı boynumuz kıldan incedir. Ama beni de bu işlere bulaştırdın ya helal olsun sana.

Öğretmenle tokalaşıp ayrıldılar. Minibüs ırmak kenarındaki dik yamaçlar boyunca virajlı yollardan gürültüyle yürüdü. Bir süre sonra, keskin bir virajı alırken yol kenarında hareketli bir karartı görür gibi oldularsa da önemsemeyip geçtiler. Az sonra arkalarından bir ıslık sesi duyuldu. Virajdan çıkarken, önlerine dikilen biri, el fenerini yakıp söndürdü. El fenerini yakıp söndüren karartının yanına varıp durdular. Alacakları yolculardan biri idi.

- Arkadaşımız arkada kaldı. Biraz bekleyelim. Adnan:

- Az önce bir yol kenarında bir karartı görmüştüm. O arkadaşınız mıydı?

- Evet o olmalı. Sizin gelişinizi haber verdi.

Minibüsü bir kenara çekip, arkada bulunan kapalı bölümdeki kolilerin bir kısmını dışarı çıkardı. İki kişi kolilerin arasına yerleşirlerken:

- Şehre girdikten sonra, biz arkadan vurunca, uygun bir yerde bırakırsınız. Sonra biz başımızın çaresine bakarız. Bizler için çok şey göze aldınız. Sağolun.

Mustafa, cüzdanından para çıkararak:

- Sizin paranız da yoktur. Alın bunu.

- Çok sağolun. Bizi şehre bırakmanız bizim için her şeyden önemli.

- Siz yine de alın.

Uzatılan parayı alıp kapıyı kapattılar.

Havza girişi jandarma tarafından kesilmişti. Minibüsü gören jan-

darına, uzaktan eliyle kaldırdığı dur işaretini gösterdi. Adnan minibüsü kenara çekti. Jandarma:

- Nereye gidiyorsun?
- Samsun'a.
- Ne var minibüste?
- Makine parçaları,
- Aç bakayım. Görelim.

Adnan ıkına sıkına, ağır davranarak, kapıyı açmak için inmek isterken, Mustafa:

- Ben açarım. Sen otur.

Hızla arkaya geçip, kapının kolunu çevirdi. Minibüsün iki kapısını da arkaya kadar açıp, kenara çekildi. Minibüsün içi silme koli doluydu. Jandarma:

- Peki kapatabilirsiniz.

İçten bir gülüşle kapıları kapattı. Jandarma tekrar öne geçip:

- Neredeydiniz? Neden bu saate kadar kaldınız? Geceleri tehlikeli olduğunu bilmiyor musunuz?

- Bilmez olur muyuz? Yıllardır bu bölgeye çalışıyorum. Gittiğim kasabada doğru dürüst bir otel yoktu. Anlaşmalı otelimiz de Samsun'da olduğundan göze aldık.

- Peki gidebilirsiniz.

Adnan kornaya basıp selamlarken:

- İyi nöbetler.

Kasabanın içinden, hızla geçerek çıkışına geldiler. Çıkışta da girilenleri kontrol eden jandarmaya korna çalıp geçtiler.

Samsun'a girerken, daha büyük bir arama ekibi ile karşılaştılar. Benzer şekilde bir arama ile oradan da tehlikeyi atlattıktan sonra, taşıt kalabalığının arasına daldılar. Atatürk heykelinin yanından geçerken arkadakiler tık tık cama vurdu. Tütün fabrikasının tarafına dönmeleri isteniyordu. Direksiyonu kıvınp fabrikanın yoluna girdiler. Fabrikayı geçtikten sonra tekrar gelen sesle durmaları işaret edildi. Minibüsün arkasını yol kenarındaki binanın duvarına dayayıp durdu. İçerdekiler, kolileri aralamışlar, inmeye hazırlanmışlar-

dı. Kapılar açılır açılmaz indiler.

Otele vardıklarında hem yorgun, hem açtılar. Ama yemek yiyecek halde değillerdi. Müthiş bir iş yapmışlardı. Adnan:

- Minibüs olabildiğince dolu olsun deyince, çok ciddi bir müşteri bulduk sandım.

Mustafa:

- Bizim müşterimiz de böyle müşteri arkadaş. Ama çok sağol. Çok büyük iş yaptık.

- Tanıyor muydun?

- Pek tanıımıyorsam da birisi kardeşim sayılır.

- Nasıl yani?

- İş biraz karışık ve uzun iş. Belki sonra anlatırım. Köydeki öğretmeninin evinde karşılaştık. Zorda olduklarını görünce aklıma sen geldin. Buralar, hele küçük yerler bildiğimiz gibi değil. Çok kötü koşullarda devrimcilik yapıyorlar. Bu kadar inançlı, bu kadar fedakâr insanlara yardım etmek her insanın görevi olmalı.

Adnan, biraz alaycı bir ifadeyle:

- Haklısın arkadaşım. Hadi yatalım.

Sabahleyin otelde iyi bir kahvaltı yaptıktan sonra, doğruca minibüsü boşaltmaya gittiler. Adnan:

- Sen şuralarda biraz dolaş, ben malları bırakayım. Senden haber gelince indirdiğim malları tekrar yüklemiştim.

Mustafa:

- Başka bir yere uğrayacak mıydın?

- Aslında Ordu'ya geçmem gerekiyor. Ama geri de dönebilirim.

- Ben kasabaya dönmeliyim. Annem bugün kasabaya gelecek. Annemi alıp İstanbul'a döneceğim. Hatta Ordu'ya kadar seninle gelsem oradan da Fatsa'ya gitmek isterdim doğrusu.

- Kim var Fatsa'da?

- Bugünlerde Fatsa'da bir şeyler oluyor, ama olup biteni yerinden öğrenemiyoruz. Basından, gelip gidenlerden çok ilginç şeyler duyuyoruz.

- Anlaşıldı. Derin konular...

- İstersen burada ayrılalım. Ben bir otobüse binip giderim.

Adnan'a doğru yürüyüp, elini uzattı. Adnan'da boynuna sarılıp kucaklaştılar.

Mustafa, fuara doğru elleri cebinde ağır ağır yürüdü. Fuar kapısı önünde beklerken, oraya giren ailelerin, çocukların telaşına kendini kaptırırverdi. Öyle rahatlamıştı ki....

Fuar çevresinde biraz dolaştıktan sonra otobüs yazıhanelerinin bulunduğu garaja doğru yürümeye başladı. Önüne çıkan gazeteciden bir Cumhuriyet, bir de Demokrat gazetesi aldı. Garaj'a vardığında kasabaya günde iki kez minibüs kalktığını ve ilkinin de az sonra kalkmak üzere olduğunu öğrendi. Yolcular içinde bekliyordu. Çaresiz hemen o da bindi.

Minibüs yolcuları daha çok çevre köylerden gelen esnaf, tacir ve hastaları Samsun'da olan insanlardan oluşuyordu. Aynı zamanda posta aracı olarak kullanıldığından şoförün koltuğunun yanında kasabaya giden mektuplar duruyordu. Gazetelerini karıştırmaya başladığında kendisinden başkasında gazete olmadığını gördü. Oysa insanların en çok gazete okuduğu yıllardı. Kasabaya giren köprüden geçtikten bir süre sonra, kasaba meydanına varmadan indi. Biraz bekledikten sonra bir köyden dönen taksiye binip yeni yapılan evlerine gitti. Annesi ve kızkardeşleri de gelmişti. Teyzeoğlu Sarı Mustafa da onları yalnız bırakmayıp yanlarında gelmişti. Getirdikleri eşyaları yerleştirmeye çalışıyorlardı.

Öğlene doğru, teyzeoğlu kasabanın meydanına gitti. Bir taksi çağırıp getirecek, bindikleri gibi Boyabat'a, oradan da bir otobüse binilip İstanbul'a gideceklerdi. Teyzeoğlu meydana vardığında taksilere doğru giderken Mustafa'nın amcasını gördü. Uzaktan.

- Lan yeğen, nereye gidiyon. Gelsene hele.

Gelen sese kulak veren teyzeoğlu, Mustafa'nın amcasına doğru gidip:

- Ne yapıyosun? Nasılsın?

- Halliceyim be yeğen. Görüyorsun halimizi. Buban nasıl? Nereden gelip, nereye gidiyosun?

- Çorlu'dan geliyorum. Bu sabah indim. Köye gidecem.

Bir yandan konuşurken, bir yandan da çuvaldaki kestaneleri elindeki bıçakla çizerek, kömürlerin üzerinde duran sacın üzerine diziordu. İki elini çuvala daldırıp kestane ile doldurduğu avuçlarını uzatarak:

- Közdekiler henüz bişmedi. Çiğ yemeyi seversen al şunları cebine goy. Yolda yersin.

- Sağol dayı. Bu saatte yiyemem. Bana müsaade, bir işim var. Görüşemezsek hoşçagal.

- Git sağol, anana, bubana selam söyle.

Teyzeoğlu, taksi ile döndüğünde evdekiler hazır bekliyorlardı. Anne, Mustafa ve kızlar taksiye bindiler. Teyzeoğlu köye yengelelerinin yanını gittiler.

Boyabat'tan İstanbul'a her saat başı otobüs vardı.

Grev Çadırları

Seksen yılının ilk haftaları... İstanbul sabahları kuru bir ayaza teslim oluyordu. Kömür, mazot, gaz fiyatlarının yüksekliğinden birçok aile kışı yakıtsız geçirmeye çalışıyordu. Yakıt almak için parası olanlar da yakıt bulamıyorlardı.

Zaten zayıf bünyeli olan anne, midesindeki ülserle karşın, kıvrana kıvrana çocuklarının derdine düşmüştü. Kuru bir dal gibi olmuştu, üflesen yıkılacak, düşecek gibi duruyordu. Sabahın kuru soğuşunda, Harem'de otobüsten indiklerinde, beton, ince bir zar gibi yerlere sıvanmış olan kırağı ile kaplanmıştı. Su kümecikleri üzerinde yürürken kınlan buzda kaymamak için oğlunun koluna girerek yürüyordu.

Güneş, Topkapı Sarayı'nın yüksek yerlerini, Ayasofya'nın, Selimiye'nin minarelerini ayna gibi parlatıyordu Selimiye Kışlası arkalarında kale gibi duruyordu. Kaymamak için küçük, kısa adımlarla yürüyordu. Beton yol kenarındaki çukurlarda birikmiş sular soğan zarlara gibi incecik buz tabakaları oluşturmuştu. Güneşin ışıkları yerleri ısıtmaya başlarken, yerdeki kırılgılar çözülmekte, yol kenarındaki küçük su birikintilerinin üzerinde bulunan buzlar eridikçe su birikintileri açığa çıkmaktaydı.

Otobüs yolculukları anne için korkulu rüyaydı. Ne zaman otobüse binse midesi bulanırdı. Bu nedenle de yolculuğa çıkacağı zamanlar yemek yemezdi. Çünkü yediği tüm yemekleri yolda çıkarıyordu. Dün sabahtan beri aç olan midesi iyice boşalmıştı. Deniz kenarındaki büfelerin önünden geçerken, tezgâhın önünde duran börek, poğaça, sosisli sandviçlere gözü gitti. Oğlu biraz ilerisinde yürüyordu. Annesine bakmak için geri döndüğünde büfeye bakmakta olduğunu gördü. Geri gelip:

- Anne, çok açsındır. Bir şeyler alayım. Bir bardak sütle ye istersen.
- Bilmem ki oğlum. Açlıktan canım çıktı neredeyse ama, hiç yiyesim de yok.
- Bari bir bardak süt iç.

Anne suskun, büfenin kenarına çekildi. Oğlu, annesi için bir bardak sıcak süt ve kendisine de salep söyledi. Birer de poğaça alıp ayak üzeri kahvaltılarını yaptılar.

Arabalı vapur dev bir ejderha gibi iskeleye yaklaşır yaklaşmaz, içinde bulunan kamyonlar, otobüsler, birkaç küçük otomobil açılan kapaklardan dışarı çıktı. Bir yandan da yayalar vapura biniyorlardı. Merdivenleri çıkmak için ellerini koydukları demir korkuluklar soğuktan tutulmuyordu.

Sabahın kuru ayazında Boğaz, Kız Kulesi, Dolmabahçe Sarayı, Boğaz Köprüsü muhteşem güzelliği ile sabahı karşılıyordu. Doğruca kapalı bölüme geçtiler. Birkaç genç dışarıda, Sarayburnu tarafında vapurun kalkmasını bekliyordu. Denizden gelen bir foşurtu sesi ile vapur yerinde sarsıldı. Bir iki küçük sarsıntıdan sonra geldiği gibi geri çekilip Sirkeci'ye döndü.

Otobüs durakları bomboştu. Sağmalcılar Durağı'nının sırasına ilk yolcular olarak girdiler. Durakta beklerken, esen rüzgâr insanın içini dışını donduruyordu. Anne, mantosunun içinde kaybolmuş vücudunu daha da sarmaya çalışırken, Mustafa da son birkaç gündür giydiği parkasının yakalarını boynuna doğru kaldırdı.

Sağmalcılar Cezaevi'nin önüne geldiklerinde Dal'ın ağabeyi ve

yengesi de birkaç sıra arkalarına durmuşlardı. Kocaman kapılar açılıp ziyaretçiler içeri alınmaya başlandı. Duvarların dibinde yürüyen insanlar soğuktan büzüşmüş, üstlerine başlarına, boyunlarına, sırtlarına ne buldularsa geçirmişlerdi. Bir kısmı soğuktan korunmak için naylon ve gazete kâğıtlarından medet umuyordu. Gazete kâğıtları insanı soğuktan korurdu, fakat naylon pek korumaz, ancak rüzgârı kesmeye yarardı. Buna karşın insanlar naylonlara sarınmışlardı. Duvarların içi, gecenin ayazında iyice soğumuştı; ağaç dallarında, çatı saçaklarında buzlar hançer gibi aşağılara süzülüyordu. Ziyaretçiler, tutukluların bulunduğu koğuşlara doğru koşarcasına yürüyorlardı. Dal'ın Yengesi ve ağabeyi de arka sıralara geçmişlerdi.

Bir süre, beton zeminlerde yürüdükten sonra tutukluların ziyaret edileceği bölüme geldiler. Tutuklular kalın demir parmaklıklar arasında, göründükçe yakınları yaklaşıyor, bağıra, çağıra görüşüyorlardı. Demir parmaklıklar arkasında görüşme yapanın arkasında diğer tutuklular volta atıyorlardı. Dal'ın ağabeyi kardeşi ile görüştükten sonra Mustafa'nın kardeşini çağırmişti. Uzaktan gülümseyerek gelen kardeşini gören Mustafa:

- Anne, geliyor, yaklaşalım, diyerek annesinin koluna girip görüş yerine doğru yaklaştırdı.

Küçücük oğlunu demir parmaklıklar arasında gören anne, dayanamayarak ağlamaya başladı. Ağladığını, üzüldüğünü çocuklarına göstermek istemediği halde kendini tutamayarak ağlamaktan çocuğu ile görüşmesini de doğru düzgün yapamadı. Abi, kardeş duyurabildikleri kadar bağırarak konuşup çekilirken, anne de baskındaki örtü ile gözyaşlarını silerek uzaklaştı.

Mustafa, annesi kolunda ilerlerken geri dönüp baktığında kardeşi demir parmaklıklar arasında el sallıyordu.

Annesi hiç beklemeden ayrılmak istedi. Büyük oğlunu görmek istese bile nerede, nasıl göreceği zaten belirsizdi. Hatta bu gelişinden haberi bile olmamıştı. Otobüsün kalkmasına çok zaman vardı.

Tozkoparan'daki eve gitmek üzere Topkapı'da indiler. Davutpaşa ve Tozkoparan'dan geçen minibüse binip arka koltuğa oturdular. Çok beklemeden kalkan minibüs, General Elektrik Fabrikası'nın önünden hızla geçti. Biraz ileride caddenin kenarında alevleri yükselen bir ateş yakıldığını gördüler. Yaklaştıklarında grev çadırının önünde yanan ateşin çevresi işçi ve ziyaretçilerle doluydu.

İşçi sınıfı mücadelesinin çok sert geçtiği günlerdi. Ülkenin hemen her yerinde grev çadırları kurulmuştu. İşçi sınıfı ile işverenler arasındaki çelişki hat safhada seyrediyordu. Kimsenin kimseyi dinlemediği, dinleyecek halde olmadığı günlerdi. Konuşulan her sözden kuşku duyulan, hemen her konuşmanın taraflarca yanlış anlaşıldığı, güvensizliğin dibe vurduğu günlerdi. En küçük bir uyuşmazlıkta ya işçiler greve gidiyor veya işverenler lokavt ilan ediyordu. Davutpaşa ve Topkapı, sanayinin merkezi durumundaydı. Burada her gün bir grev çadırına rastlamak olağan hale gelmişti.

Grev çadırları sanki cümbüş yeri idi. Her tür ideolojik tartışmanın yapıldığı, işçi sınıfı üzerine söylenecek ne varsa söylenen okullar gibiydi. İşyerinin durumu müsaitse grev çadırları bazen oldukça büyük kurulur, yaz günleri piknik alanı gibi olurdu. Soğuk havalarda içinde barınılırdı. Gece-gündüz ateşler yakılır, oyunlar oynanır, halaylar çekilir, sazlar çalınırdı. Grev çadırları aynı zamanda birçok aşkın filizlendiği yerlerdi. Hele ilk greve çıkılırken duyulan heyecan, korku, tereddüt ancak yaşanarak duyulacak heyecanlardı. Hafta sonları komşu işyerlerinden, yüksekokullardan, demokratik kitle örgütlerinden, diğer greve gitmiş işyerlerinden, mahallelerden, gazete ve dergilerden ziyaretçiler gelir, greve çıkan işçilerle dayanışmaya katılmak için büyük çabalar gösterilirdi. "Bu işyerinde grev vardır" pankartını asmak çok sorumluluk isteyen bir eylem olarak düşünülürdü. Çünkü onlarca, yüzlerce işçinin kaderi ile oynanıyordu. Bu sonuca karar veren sendika liderleri geceleri rahat uyuyamazlardı. Siyasal bilincin

yükseldiği anlarda, toplumsal sorumluluklar da en üstlerde seyre-di-yordu.

Önünden geçmekte olduğu grev çadın da o gün kurulan bir çadırdı. Grev alanın en güzel görüldüğü yerde: "Grevin 1. günü" yazıyordu. Önlerinden geçerken gördüğü alevin sıcaklığı sanki içini ısıtmıştı.

Hava kararırken yola çıkmak üzere evden ayrıldılar. Grev çadırının önünden geçerken alevler göklere yükseliyordu. Anne oğluna dönerek:

- Oğlum ne oluyor orada?

- İşçiler greve gitmiş anne. Patronla anlaşamamışlar. Anlaşınca-ya kadar çalışmayacaklarmış.

Kurt Sisli Havayı Sever

Ben giderim adım kalır,

Dostlar beni batırlasın

Âşık Veysel

Sabahın alacakaranlığında uyandığında kaldığı evin çevresinde bulunan kavak ağaçlarının dökülmüş yapraklarından geriye kalan çıplak dalları sisin ve bulutların arasından zor görünüyordu. Gürültü yapmamaya çalışarak giyinip sessizce kapıyı çekti. Bir an önce Selma ile buluşmak istiyordu. Z şeklindeki blok duvarı dibinden aynılınca, çiselemekte olan sert hava yüzüne çarptı. Yakasına kürk taktırdığı parkasının yakalarını boynunu saracak şekilde kaldırıp omzundaki kırmızı atkısını üzerine doladı. Elleri cebinde durağa kadar hızlı adımlarla gitti. Sabahın ilk seferi olmasına karşın, durakta epeyce yolcu vardı. Uzaktan gelen yolcular iyice yaklaşıncaya kadar görünmüyorlardı. Bir süre sonra, otobüsün horultusu duyuldu. Az sonra dumanın içinde silikleşmiş far ışıkları, sonra da otobüs görüldü. Boyaları dökülmüş, etekleri, pastan düşmek üzere olan otobüs horuldayarak gelip bekleyen yolcuların önünde durdu. Yolcuların ağızlarından çıkan dumanlar, havanın sisine, dumanına karışıyordu. Otobüse binenler, öncelikle üstlerine geçirdikleri kalın palto, pardesü ve kabanlarının önlerini açmaya, boyunlarındaki atkılarını çözmeye uğraşıyorlardı. Başlarında şapka, bere, ellerinde eldiven olanlardan bir kısmı başlarını ve ellerini açtılar.

Otobüs eski olmasına karşın sıcacıktı. İçeri girenler sıcaktan hemen rahatlıyorlardı. Pencereler bir anda buharlaştı. Otobüsün kalkması ile pencere kenarında oturanlar camları silmeye başladılar. Mustafa da sağ taraflarda ortada bir yere cam kenarına oturdu. Yolcular arasında çantalarında kitap bulunduranlar kitaplarını açıp okumaya başladılar. Sabahın erken saati olduğundan gazete almak isteyenler bile alamamıştı.

Şişli otobüsleri Sur Kapısı'nın önünden kalkıyordu. Doğruca gidip sıraya girdi. Çok geçmeden de gelen otobüse bindi. Haliç Köprüsü'nü geçmek üzere iken Edirnekapi'dan binip hizasına kadar ilerleyen bir bayana yer verilmemişti. Yanında bulunan kişiden de bir tepki göremeyince, müsaade isteyerek bayana yer verdi. Bayan teşekkür ederek, Mustafa'nın kalktığı yere oturdu. Mustafa kapıya doğru ilerledi. Buharlaştan otobüs camını eliyle silerek dışarıyı görmeye çalıştı. Şark Kahvesi durağı tıklım tıklım yolcu doluydu. Sil-diği camdan dışarıya bakarak Selma'yı aradı. Sırada bekleyenlerin dışında arkalarda bulunan telefon kulübesinin bulunduğu duvar dibine yakın bir yerde, birkaç kız arkadaşı ile duruyordu. Kalkmak üzere olan otobüsten indi. Hafiften çiseleyen yağmur, insanların başında, tüylü kabanlarında ve kürklerin üzerinde su damlacıkları oluşturmuştu. Havadaki sis buralarda kalmamıştı. Otobüste indir-miş olduğu yakasını kaldırıp kırmızı atkıyı tekrar boynuna dolayıp durakta bekleyenlerin oluşturduğu sıra boyunca ilerleyip arkalara gitti. Giyimi durakta bulunan birçok kişinin dikkatini çekmişti. Sıranın arkasına varıp dışarıda bekleyen kızlara baktığını gören Selma'nın arkadaşları kolunu dürttüler. Selma arkadaşlarının işaret ettiği tarafa baktığında, karşısında her zamankinden daha şık ve yi-ğit görünen Mustafa'yı gördü. Selma, Mustafa'ya doğru ilerleyip:

- Günaydın. Şimdi mi geldin?
- Evet. Az önce giden otobüsten indim.
- İyi ettin. Birlikte gideriz. Bizler de biraz boş bir otobüs gelsin diye bekliyorduk.

Otobüs sırasına doğru yaklaşırken, dışarıda bekleyen kızlar da

sıraya doğru yaklaştılar. Sırada bir süre beklemişlerdi ki, duraktan biraz ilerde duran minibüsün içindeki muavin:

- Şişli. Şişli. Haydi beklemeden Şişli.

Birbirlerine bakındılar. Mustafa Selma'nın koluna dokunup:

- Haydi minibüsle gidelim.

Selma, böyle bir teklifi çoktan bekliyordu. Tanıdığı birçok insanın yanında rahat konuşamıyor, sıkıntısı her şeyiyle beli oluyordu. Mustafa'nın kolundan tuttu ve birlikte minibüse koştular. En arkadaki boş koltuğa yan yana oturdular. İlk kez bu kadar içten, sıcak ve yakın olmuşlardı. Akıllarından geçen, içlerinden gelen duyguları kelimelere dökemeyecek bir heyecan içindeydiler. Selma, Mustafa'ya doğru iyice yaklaşmıştı. Gelen iki kişi daha yanlarına oturunca iyice birbirlerine sokuldular. Bu yaklaşma aylardır, içlerinde sakladıkları, çoğu zaman dillerinin ucunu gelip, söyleyemedikleri birçok sözcüğün söylenmesinin zeminini hazırlamıştı. Ama birbirlerinin gözlerinin içine bakarak, nefeslerini kulaklarının dibinde hissederek, akıllarından geçen düşünceleri ertelediler.

Minibüs Şişli Camisine yaklaşıncı sağa yaklaşarak durdu. İkisi, en son yolcu da indikten sonra kalktılar. Mustafa önden inip Selma'nın inmesi için elini uzattı ve elinden tuttu. Bırakmak istemedi. Karşıya elele tutuşarak hızlı adımlarla geçtiler. Mustafa elini çekmekte tereddüt geçirirken o, Mustafa'nın tutmak istediğini belirtir bir hareket yaptı. Bir süre sonra elini bırakıp koluna girdi. Kol kola Hürriyet Pasajı'na girdiler. Çevrelerine dikkatli, ama çaktırmamaya çalışarak bakındılar. Pasajın orta yerinde birkaç genç pasajın girişini gözaltına almış, gelene geçene bakıyordu. Parkalı, kırmızı atkılı, pos bıyıklı olarak önlerinden geçen Mustafa'ya ve yanındaki kıza dikkatlice baktılar. Selma kolunda hızla pasajdan çıktı. Mustafa ile Selma pasajdan çıkar çıkmaz, orada bulunanlar onları gözhapsine almışlardı. Biraz sonra arkalarına takıldılar.

Hafiften hafiften çiseleyen yağmur altında Fulya Mahallesi'ne giden caddeye girdiler. Sağda Sarıyer minibüsleri sıralanmıştı. Yerler asfalt olmasına karşın, yol çalışmaları nedeniyle açılan hafriyatlar-

dan beton üzerinde ince bir çamur tabakası oluşmuştu. Kapiya pek yaklaşımadan Selma, Mustafa'ya doğru dönüp:

- Akşama görüşürüz, diyerek, elini sıkı bir şekilde sıktı. Birbirlerini yanaklarından öptüler. Elleri çözöldü ve hızla karşısında duran işyerinin kapısına ulaştı. Selma kapıda arkasını dönüp baktığında Mustafa'nın hâlâ olduğu yerde durduğunu gördü.

Halk arasında "kurtlar sisli havayı sever" diye bir söz vardır. Tam da böyle bir hava bütün İstanbul'u teslim almıştı. Birkaç gündür kuru soğuk, hafif kar derken, arkasından gelen sis ve "ahmak ıslatan yağmur" yolları çamur deryasına boğmuştu.

Çevresinden gelip geçen insanların yüzleri hiç gülmüyor, bir an önce gidecekleri yere gitmek için acele ediyorlardı. Üzerindeki kıyafetin tehlikesini bile aklına getirmeden, Selma gözden kayboluncaya kadar arkasından baktı. Döner kapıdan içeri girip, mağazanın içindeki koridora girdiğini görünce geriye dönüp yürümeye başladı. Birkaç saniye sonra Büyükdere Caddesi'nin üzerindeydi. Birkaç adım sonra da otobüsler ve kamu araçlarına tahsis edilmiş olan tercihli yolun kenarına vardı. Kısa bir beklemeden sonra, boşalan yoldan karşıya geçmek üzere yürüdü.

Kurtlar havadaki kokuyu çoktan almışlardı. Sırtında parka, boyunda kırmızı atkı, bıyıkları dudaklarını kapatan bir insanoğlu, onlar için bulunmaz bir avdı. İbrahim adlı bir kurtsever gözlerini avına yaklaşan kurt gibi hafif kıсарak, Mustafa'ya derin derin baktı. Az önce Selma'nın kolunda önlerinden geçerken takibe almışlardı. Pasaj esnafı da büyük oranda onları destekleyen ve yaptıklarını, ettiklerini görmeyen insanlardan oluştuğundan, hareketleri fütürsüz ve korkusuzdu. O güne kadar kıydıkları otuzdan fazla can, onları iyice pişkinleştirmiş, insan öldürmek, onlar için zevk haline gelmişti. İnsan öldürerek inandıkları davanın kutsiyetine öyle inanmışlardı ki, daha sonraki yıllarda yakalandıklarında: "Abdest alıp, Allah için adam öldürüyorduk" diyebilmişlerdi.

Minibüslerin, muavinlerin, otobüslerin, otomobillerin, insanların,

çiseleyen havanın ve yağmurun gürültüsünden birçok ses duyulamaz olmuştu. Otobüslerin gittiği tercihli yolda sirenlerini çalarak gelen ambulansa yol açmak isteyen trafik polislerinden Hüseyin Şahin, tercihli yolda bulunan taksinin başına dikilmiş, yolu açması için taksici ile tartışırken otobüsler de olabildiğince kenara çekilmeye çalışıyorlardı. Ambulans geçtikten sonra, trafik normal seyirine dönmüştü.

Mustafa, pasaja girmeden ana cadde boyunca biraz yürüyüp Palazoğlu Sokağa dönmek üzere cadde kenarında yürürken, sisli havayı seven kurtsever İbrahim, elleri montunun cebinde takibe başladı. Trafik polisi yolu açmanın rahatlığı ile kenara çekilmişti. Palazoğlu Sokağın köşesinde bulunan birahane henüz açılmamıştı. Yol üzerinde birkaç merdiven inilerek girilen birahane oldukça işlekti; öğle vakti başlamak üzere gece yanlarına kadar tıklım tıklım müşteriler dolardı. Mustafa birahanenin hizasına yaklaştığında, kurtsever faşist de onun hemen arkasındaydı. Avının üzerine atlamak üzere olan kurt gibi, suratı iyice gerilmiş, gözleri kısılmış, etrafını son kez kolladıktan sonra, yol kenarında duran trafik polisine dikikatlence baktı. Cebinde taşıdığı silahı çıkarırken köşeyi dönüp birkaç metre ilerleyen Mustafa'nın koluna girerek namluyu ensesine doğrulttu. Bir el ateş etti. Mustafa, çiselemekte olan yağmurun biriktirdiği ıslak beton üzerine yığıldı. Silah sesini duyan çevredeki birkaç kişi kaçışırken yakında bulunan trafik polisi de silahını çekip sokağın içine doğru kaçmakta olan katile doğru koştu. Havaya birkaç el ateş etti. Silah seslerini duyan çevredeki polisler de olay yerine koşular. Kurtsever faşist kendini korumak için çömeldiği otomobilin arkasından silah sesinin geldiği yöne doğru bakıp, polis memuruna doğru birkaç el ateş etti. Açılan ateşten ve kurşunlardan korunmak için yol üzerindeki otoları siper eden polis memuru eğilirken kurtsever faşist otomobillerin arasından eğilerek yılan gibi süzülüp Şişli Adliyesi'nin bulunduğu caddeye çıktı. Köşeyi döndüğünde, arkada olup bitenlerden kimsenin haberi yoktu. Sabahın telesi içinde koşuşturan insanlar, otolar, otobüsler arasında kendini

kaybettirip salyalarını akıtarak ilerdeki inine girdi. Polis memuru, can çekişmekte olan Mustafa'nın yanına koşarken, çevreden geçen birkaç vatandaşla birlikte yerde kıvranan Mustafa'yı kucaklayıp az önce geçen ambulansın arkasından giden otolardan birinin arka koltuğuna yerleştirdi ve yakında bulunan Şişli Etfal Hastanesi'ne gönderdi.

Radyodan Duyulan Ölüm Haberi

*Ak kefenler giyindi kardan beyaz
Sarıldı çiçeklere
Arar arar sevdiğini bulamaz
Ağlayanlar içinde.
Shakespeare*

Ağabeyi, her zamanki gibi, önce Beşiktaş Köyiçi'nde bulunan lokal gibi kullandıkları kahveye uğramış, bir süre arkadaşları ile görüş-tükten sonra Balık Pazarı'ndan balık alıp eve geldi. Birlikte kaldığı arkadaşı ülser olduğundan doktor balık yemesini önermişti. Bu nedenle de genellikle balık yiyorlardı. Arkadaşı henüz gelmemişti. Onu beklerken, karşılarında bulunan bakkala ekmek almaya gitti. Bakkaldan içeri girdiğinde radyoda haberler başladı. Bir eliyle bakkalın uzattığı ekmeği eline alırken şu cümleleri duydu:

"Şişli'de meydana gelen bir saldırıda Mustafa Gökçeli adlı bir vatandaş ensesinden vurularak öldürüldü..."

Bakkala, "İyi akşamlar," demek için ağzını açmıştı. Ağzı öyle kaldı. Kalbi sıkıştı

Parayı tuttuğu diğer eli, buzdolabının mermeri üzerinde duruyordu. Ekmeği aldı, fakat bakkala uzatmadan eli açılınca bozuk paralar buzdolabının üzerine düşüverdi. Ekmeği eli ile zor tutuyordu. Bakkala hiçbir şey söyleyemeden çıktı. Akşamın trafiğinde kendini karşıya zor attı. Karşıya geçtiğinde sanki nefes alamıyordu. Kalbi yerinden fırlayacakmış gibi atıyor, bütün vücudu titriyor, boğuluyordu sanki. Merdivenleri nasıl indiğini hatırlamadan eve gir-

di. Ekmeği masanın üzerine fırlatıp eline kâğıt kalem alarak yazdı:
- Kardeşimi vurmuşlar, aramaya gidiyorum.

Nerede, nasıl arayabilirdi ki? Her gün onlarca insan ölüyordu. Ölüler nerelerde aranıyor, nasıl bulunuyor bilmiyordu. Cenazesi kaldırılan arkadaşlarını morgtan alıp nereye kaldırılacaksa o mezar kadar götürüp gömüyorlardı. Bundan öncesinin nasıl olduğunu hiç bilmiyordu ve düşünmemiştir de. Bir anda annesi aklına geldi. Ne derdi bu olana, nasıl anlatılırdı? Kardeşi?.. Ya kardeşi!.. Duyarsa ne yapardı? Bir yandan bunları düşünürken, bir yandan da bir şeyler yapabilmek, kardeşinin ölüsünü bulabilmek için yola çıktı. Neyle gitti, nasıl gitti bilmeden kendine yakın bulduğu ve akşamın bu saatinde görüşebileceği yer olan, Harbiye'deki EMO'ya varmıştı. Üstelik hemen altta İTİA öğrencilerinin bulunduğu bir komün vardı. Her iki taraftan da yardım isteyebilirdi. Telefonlar çalışmaya başladı.

Sabah olmak bilmiyordu. Oda matem havasına bürünmüştü. Birlikte çalıştığı mühendis arkadaşları da geldiklerinde odada bulunan bütün insanlar sessizliğe büründüler. Arka tarafta bulunan kapalı bir odaya geçip beklemeye başladı. Aklından geçenler anlatılacak, yazılacak gibi değildi. Kardeşi ve ailesi ile yıllardır yaşadıkları, bir bir hızlı bir film şeridi gibi gözlerinin önünde canlanıyordu.

Sabahı nasıl yaptı bilmeden arkadaşlarının yönetiminde bulunan İstanbul Üniversitesi Kooperatifi'nin bir aracı ile Şişli Etfal Hastanesinin morgu'na gittiler. Kooperatif müdürü arkadaşı arabayı kullanıyordu. Ana kapının hemen sağ tarafında bulunan binanın alt katında olduğunu arkadaşı öğrenmişti. Gecenin ıslaklığı ile yerler buz tutmuştu. Gasilhaneye inen hafif yokuştan ilerlerken kaymamak için birbirlerine tutundular ve soğuk kapıdan içeri girdiler. Her yer gri beyaz mermer kaplıydı. Raflarda beyaz örtülere sarılı cesetler sıra sıra dizilmişti. Arkadaşı, sağ taraftaki raflarda bulunan beyaz örtülere sarılmış ölülerin yüzlerini açarak ilerliyordu.

Ağabey de, sağ raflardakileri sırayla açarak ilerlerken, sondan üçüncü cesedin başında durakladı. Sanki bir şeyler olacaktı gibi

cesedin yüzünü bir türlü açamıyordu. Arkadaşının arkadan bakındığını hissedip baş kısmını açar açmaz, kardeşinin koyu, siyah gür saçlarını gördü. Bir anda yüzüne bakamayıp başını geri çevirdi. Arkasında duran arkadaşını gözlerinden akan yaşları silerken görünce, ağlamamak için kendini zor tuttu. Tekrar kardeşine dönüp örtüyü yavaşça çekti. Çenesinin hizasına gelince yine durdu. Bir eli kardeşinin üzerine örtülü bezdeydi, bir eli ile de ağzını, çenesini sıkarak, gözyaşlarına boğuldu. Arkadaşı, başını yana doğru biraz çevirdiğinde, ensesindeki saçların birbirine yapışmış olduğunu gördüler. Gözlerinden akan yaşları silerek, hıçkırıklardan titreyen bedenini kontrol etmeye çalışarak, yüzüne bakmaya kıyamadığı kardeşinin soğuk, hareketsiz, tepkisiz, cansız bedenine sarıldı. Sanki bütün dünya başına yıkılmıştı. Arkadaşının sırtına değen eli ile kendine geldi. Kardeşine tekrar sarılıp öperek beyaz örtüyü yüzüne kapattı. 26 yıldır birlikte büyüdüğü, oynadığı, güldüğü, kızdığı, bağırdığı, sevdiği, dövdüğü, güvendiği yiğit, gözüpek, yürekli kardeşi artık yoktu. Kalbi küt küt atıyor, nefes almakta zorlanıyordu. Bütün vücudu öfkeden, kinden, nefretten, çaresizlikten titriyordu.

Gülhane Parkı'nın önünde bulunan Adli Tıp binasının önü binlerce insanla dolmuştu. Hava hafiften çiseliyordu. Gri, kapalı bir hava bütün İstanbul'u kaplamıştı. Morgun önünde toplanan arkadaşları arasında ilerlerken:

- Başımız sağolsun, toprağı bol olsun, diyenleri selamlayarak duygularını dışa vurmamaya çalışıyordu. Çiseleyen yağmurdan korunmak isteyen arkadaşları valilik tarafında bulunan çınar ağacı dallarının altına doğru ilerliyordu. Arkadaşların arasından geçerek morgun kapısından içeri girdi. Giriş kapısının hemen önündeki masada büyük cam kavanozlar içinde turşu suyu gibi bulanık, sarıya, kırmızıya çalan renkli sıvılar içinde dalaklar, böbrekler, ciğerler, yürekler doluydu. Parlak, galvanizli veya paslanmaz çelikten yapılma metallere kaplı, masa çekmeceleri gibi çekilen ve derinle-

mesine uzatılmış dolaplarda cesetler doluydu. İsim söyleniyor ve dolaplar çekiliyordu. Önünde durduğu bir dolabı çektiler. Az önce hastane morgunda gördüğü kardeşinin cesedinin boyundan başlamak üzere karnın boşluğuna kadar kesilip kaba bir şekilde dikildiğini gördü. Gözleri masanın üzerinde duran kavanozlara gitti. Kadavralardan alınan parçaları fark etti. Çevrelerinde dolaşan beyaz önlüklü doktor adayları ve üniversite öğrencilerini gördü. Kardeşininkiler de ileride ameliyatla başka vatandaşları verilmek üzere kavanozlara konulduğunu düşündü. Tekrar başını döndürüp son kez bakmak istediğinde görevli eli ile dolabı itti ve dolap yerine girdi. Morgtan çıkıp az önce geçtiği çınar ağacının dibine doğru yürüdü. Sultanahmet, Cağaloğlu, Sirkeci ve Osmanlı döneminde Sadrazamların şimdi valilerin görev yaptığı Valiliğin bulunduğu yol üzerinden akın akın gelenler vardı. Gelenlerin bir kısmı yanına kadar gelip üzüntülerini belirtirken, bazıları da kalabalığın arasına karışıp bekliyordu. Morgtan üniformalı bir binbaşının çıktığını gördü. İki er iki koluna girmiş, kendini zor taşıyan komutanlarını uzaklaştırıyorlardı. Komutan kendini tutamayarak erlerin kolları arasında ağlıyordu. Komutanın kardeşi sol bir örgüt tarafından vurulmuştu. Büyük olasılıkla farklı kutuplardaki iki gencin yan yana, belki altı üstü kardeşçesine bir kaderi paylaştıklarını düşündü. Yaşamın tuhaflığı, acımasızlığı, duygusuzluğu karşısında düşüncelere daldı.

Binbaşının durumu tekrar gözünün önüne geldi. Bir Osmanlı paşasının anıları aklına geldi Savaşın kızıştığı, top ve tüfek mermilerinin havalarda uçuştığı bir anda, ordunun başında bulunan üst düzey bir komutanın hıçkıra hıçkıra ağladığını gören emrindeki askerın koşarak yanına gitmesi ile komutayı devralması için emir vermesini anımsadı. Kendi durumunu düşünüp insan böyle bir şey diye aklından geçirdi.

Cağaloğlu Yokuşu'ndan inen bir arkadaşı, kucağında bir top afişle yanına geldi. Görmesi için bir iki tanesini uzattılar; gayriihtiyarı uzanan elini bir an çeker gibi yaptı; kardeşinin afişini tutmaya eli gitmiyordu. Uzatılan afiş eline alıyordu. Çiseleyen yağmurda ısı-

lanmasın diye, ağacın gövde kısmına doğru giderken göz göze geldiler. Kardeşi gözlerini ağabeyine kilitlemiş bakıyordu. İnadına, kıpırtısız, hareketsiz bakıyordu. Daha fazla dayanamayan ağabey gözlerini gözlerinden kaçırıp altta üste yazılmış yazıları fark etti. Ne yazdığını bile anlamadan, çevresine bakındı. Yanında bulunan arkadaşları afişi alarak:

- İstanbul'un çeşitli yerlerine, özellikle bölgesine asılmak üzere epeyce gönderildiler. Bir kısmını da otobüse bırakacağız.

Hiçbir şey demiyor, diyemiyordu. Ağlamamalıyım. Çünkü ben ağlayayım, annem ağlasın diye bunu yaptılar. Ben ağlarsan onlar gülecek, diye düşünürken, koluna giren birkaç arkadaşı ile Çağaloğlu Yokuşu'na doğru yürüdü. Arkadaşlarının çıkardığı Demokrat gazetesinin binasına girdiler. Zaten her gün birkaç cenaze haberi duyan ve onları haberleştirenlerin suratları iyice asılmıştı. Bir masaya geçip vereceği ilanın sözlerini yazmak için düşünürken kendini tutamayıp kağıdı kalemi bıraktı. Asansör boşluğu gibi küçük bir bölüme geçip yasını, acısını, üzüntüsünü arkadaşlarına hissettirmemeye çalıştı. Bırakalım, kardeşi olmayı, gencecik, hayat dolu bir gencin arkasından ölüm ilanı yazmak kolay olmuyordu. Bulunduğu yerde hıçkırıkları ve iniltisini duyan, zor anlarında hep yanında olan dostu ve arkadaşı Ali Rıza sessizce omzuna dokunarak koldan tuttu.

- Haydi gel, yüzünü yıka.

Kendini toparlayıp bulunduğu bölümden geri çekilirken, bir başka arkadaşı elinde kolonya şişesi ile yanına geldi. Dökülen kolonyayla önce ellerini ovuşturdu, sonra yüzüne sürdü. Alkol ve esansın kokusu ile kendini toparladı. Eli titreyerek gözyaşlarını silip kalemi eline aldı ve yanında bulunan masaya oturdu. Aklına yazacak bir söz gelmiyordu. Oysa o ana kadar o kadar çok ölüm ilanı okumuşt ki, her şeyin ilkinde olduğu gibi kalem elinde öyle kalakaldı.

Yanından ayrılan Ali Rıza bir süre sonra daha önce gazetelerde yayımlanmış ölüm ilanlarını getirip masaya bıraktıktan sonra:

- İstersen bunlardan yararlanabilirsin, dedi.

Sanki düğün davetiyesi bastıracaktı gibi, önüne bu kadar ölüm ilanı örneği konulması ölümlerin iyice kanıksandığını anımsattı ona. Her gün duyduklarının, gördüklerinin azlığı karşısında kendi cahilliğinden utandı. Böyle bir olayın yalnızca kendi başına gelmediğini her gün onlarca insanın, arkadaşının, dostunun, düşmanının öldürüldüğünü, bunun savaştan başka bir şey olmadığını düşündü.

Ne tuhaf, ne anlaşılmaz bir olay bu: "Ölen de öldüren de bu ülkenin iyiliği, güzelliği için yapıyor bu işi. Bu anlaşılmaz durum, elbette bir gün anlaşılır hale gelecek. Belki o zaman da vicdanlar, yürekler başka bir anlamda üzülecek ve yanacak. O ana kadar yaşadığı olaylar, atlattığı tehlikeler bir bir gözünün önünden geçiyor. Çatışmalarda, korsan yürüyüşlerde, yaralanan, ölen, sakat kalan yüzlerce insan. Ocağı sönen, dağılan aileler, en güzel yıllarını inandıkları dava uğruna inanılması güç bir fedakârlıkla verirken, birbirinden koparılırken tabutların başlarından ayrılamayan sevgililer, anne, baba ve kardeşler..."

Düşüncelerden kendini alamadı. Bir sandalye çekip yanına oturan Ali Rıza'nın ellerini tutması ile tekrar toparlandı. Masada bulunan kolonyadan eline yüzüne tekrar sürüp ilanları dikkatlice okumaya başladı. Kartvizit boyutlarında onlarca ilanda yüzlerce duygu yüklü söz ve yanlarında ölenlerin resimleri, gözleri kendi gözlerine sabitlenmiş bakıyorlardı. Sanki: "Ben öldüm ama, siz yaşıyorsunuz" diyorlardı. Bu duygu yüreğini sıkıştırdı. Vücudu kilitlendi. Bakışları sabitlendi.

Ali Rıza'nın elini omzuna koyması ile hareketlendi. Elindeki kalem masanın üzerine düştü. Düz zeminde kalem bir süre yuvarlandıktan sonra, uzanıp tuttu. Geriye doğru çekilip, önünde duran beyaz kâğıda şunları yazdı:

*O ölürse başka yiğit yok mu ki;
Bir can da Mustafa'ya çok mu ki.
Mustafa'mızı baskımızın*

*faşizme karşı Devrimci Yol'daki
mücadelesinde faşist katillerin
kahpe kurşunlarıyla yitirdik.
Anısını mücadelemizle yaşatacağız.*

Ailesi

Elleri titredi, göğsü inip kalktı. Koluna giren bir arkadaşı, ayağa kaldırdı. Gazetenin bürosunda, onlarca giden gelen arasında pence-re kenarındaki aydınlık bir odaya doğru giderlerken Ali Rıza sordu:
- Cenaze nereye gömülecek?

Pat diye sorulan bu soru karşısında birden afalladı, şaşırdı. Kardeşinin cenazesinin nereye gömüleceğini bile düşünmemiş olduğu geldi aklına. Binlerce arkadaşının arasında, bu konunun kendisinden başka kimseye sorulmayacağını bile düşünmemiş olmanın utancı, acısı, yalnızlığı içinde ne diyeceğini bilemedi. Köye götür-se ne yaparlar, ne derlerdi? Buraya gömdürse acaba annesi, kardeş-leri ne düşünürdü? Hem buna karar vermeye yetkisi var mıydı? Böyle durumlarda yetki aranır mıydı? Konuşacak, tartışacak, değer-lendirecek bir durum yoktu. Ya cezaevindeki öteki kardeşi, son günlerini, aylarını, yıllarını daha çok beraber geçirdiği kardeşi... O ne der, ne düşünürdü? Kararsızlık, karamsarlık içinde:

- Köye götürelim, dedi.

Arkadaşları her şeye hazırlıklılar, her türlü gelişmeye göre ge-rekli hazırlıkları yapmışlardı. Son söylediği söz üzerine:

- Peki, arkadaşlar otobüs ayarlıyorlar. Otobüsle gidecekler de belirleniyor. Gece yola çıkılacak.

Bütün bu olup, bitenler sanki onu ilgilendirmiyormuş gibi ne olup bittiğini bile anlamadan, arkadaşları gerekli hazırlıkları yapı-yorlardı. Ali Rıza ve yıllardır birlikte mücadele ettikleri Nazik oto-büsü ayarlamıştı.

Aile olarak yalnız kalmasına karşın, arkadaşlarının yalnız bırak-mamaları ne güzel, ne hoş bir duyguuydu. Bu düşünceler içindey-ken annesine telgraf çekmesi gerektiğini düşündü. Yanında bulu-

nanlara durumu söyleyince, önüne uzatılan kâğıda:

Anneciğim sana geliyoruz.

Birimiz ölü, birimiz diri.

Oğlun

Diye yazdı. Şu iki satır beş çocuklu bir anneye çekilen, oğullarından birisinin cenazesini tek başına götürmek zorunda kalan bir oğlun satırları olup duygusuz, anlamsız birer kelimeler bütünü olarak kâğıda döküldü.

Sirkeci tarafından gelen otobüs, kalabalığın arasına yavaş ve sessizce sokulup morgun kapısına yaklaştı. Duran otobüsün içine girenler ellerindeki afişleri otobüsün camlarına yapıştırdılar. Bir yandan da morgun kapısında kalabalık birikiyordu. Kapıdan kardeşinin tabutu görününce binlerce kişiden oluşan kalabalıktan koro halinde:

- Mustafalar Ölmez! diye defalarca slogan atıldı. Bütün meydanda bir hareketlilik başladı. Tabut omuzlarda otobüsün bagajına yerleştirilirken, sloganlar atılmaya devam ediliyordu. Otobüs yavaşça yerinden sarsıldı. Hareketi ile birlikte morgun önü sloganlarla gürledi.

- Mustafalar Ölmez. Mustafalar Ölmez. Mustafalar Ölmez.

- Faşizme Karşı Tek Yol Devrim. Mustafa'nın Hesabı Sorulacak.

Otobüs sola kıvrılarak Sirkeci Yolu'na girdi. Yavaş yavaş yürüyerek otobüsün arkasına binlerce kişi takıldı. Gülhane Parkı önünden, Sirkeci Harem İskelesi'ne kadar otobüs önde, arkadaşları arkada sloganlar atarak ilerlediler. Var olan kalabalığa, çevreden katılanlar ve zaten var olan semtin kendi yoğunluğu da katılınca tren garının önünde trafik kilitlendi. Görevliler, trafik polisleri, kilitlenen trafiği açtı ve kalabalık sloganlar atarak Arabalı Vapur İskelesi'ne kadar geldi. Tabutu taşıyan otobüs, vapurla geçmek isteyen araçların arkasına geçip daha da ağır işleyen trafiğe katıldı. Önlerindeki vapurun kalkması ile karşıdan gelenin yanaşması neredeyse aynı anda oldu. Yanaşan vapura doğru yürüyerek otobüsün arkasından bir süre daha yürüyerek kalabalık, otobüs güvenlik kapıları-

nı geçince kenarlara çekildi. Otobüs vapura binerken, geride kalanlar el sallayarak sloganlarını tekrar tekrar attılar.

- Mustafalar ölmez! Mustafalar Ölmez! Mustafalar Ölmez!

Vapurda bütün gözler, tabutu taşıyan otobüse dikildi. Otobüsün camlarında takılı duran afişler, seyredenlere gözlerini kırpmadan bakıyorlardı. Harem İskeleyi'ne varıp karşıya geçerken bir grup otobüsten inerken, yalnızca cenaze ile gidecek on bir kişi kaldı. Sessizliği, yavaş yavaş ilerleyen otobüsün hızlanması ile çıkardığı horultu bozdu. Bir ay kadar önce kardeşini ziyarete geldiği ve hat-ta annesini getirdiği Harem'den ayrılırken otobüs Anadolu yolları-na girip İstanbul trafiğine karıştı.

Cenaze, İstanbul'dan ayrılırken köyde de, bir süre önce davet edildiği teyzeoğlu Sanı Mustafa'nın düğünü vardı. Köyde düğünler üç gün, üç gece yapıldığından Mustafa'nın vurulduğu akşam, Sanı Mustafa'nın da düğünü başlamıştı. Daha önceden gurbette, özellikle Çorlu'da, İstanbul'da bulunanlara haberler gönderilmiş, çevre köylerin hepsine davetler çıkarılmış, güreş yapılacağı duyurulmuş-tu. Güreş düğünlerin en önemli eğlencesiydi. Pehlivanlar özel olarak davet edilir ve ağırlanırdı. Gelen konukların ağırlanması için evler ayarlanmış, düğün keşkeği için kazanlar hazırlanmış, keşke-ğe katılmak üzere keçiler kesilip etleri hazır hale getirilmişti. Bir-kaç gün önceden dövülen buğdaylar, dedesinin evinin önündeki meydana dizilen kazanlara doldurulmuş, altları yakılmıştı. Çevre köylerden gelecek pehlivanlar güreş kıspetlerini, hazırlarken silahı olanlar da şarjörlerini dolduruyor, şarjöre sığmayanları da fındık, fıstık koyar gibi ceplerine koyuyorlardı. Genç erkekler en güzel kı-yafetlerini giymek üzere hazırlanmışlar, saçlarını kestirmişler, belki gelecekte evleneceği kızın karşısına çıkacağı düşlere dalmışlardı. Genç kızlar da uzun, bellerine kadar inen saçlarını tekrar tekrar ta-rayarak bakımlarını yapmışlar, yöresel kıyafet olan çemberlerini başlarına örtmüşlerdi. Ertesi gece damadı sabaha kadar bekleyecek

olan sağdıç, damat kadar telaşlıydı ve bütün gözlerin kendisinde olduğunun farkındaydı.

Annesine durumu anlatmanın sıkıntısı içini daraltıyor, burkuyor, kıvrandırıyordu. Olup, bitenden kendisi sorumlu imiş gibi düşünüyor. Öyle düşünecekleri içini yiyip kemiriyordu: "Ne deriz, nasıl anlatırız? Bu acıya nasıl dayanır?" diye düşünürken; ilkokula başlama yaşlarında ailenin işlettiği tuğla ocağında İkişerli, üçerli tuğla kalıplarını kucaklarına alıp güneşin altına sermek için koşuşmaları hayalinde canlanıyordu.

Düşünceleri, duyguları karmakarışık otobüsle ilerlerken, arkadaşlarının sesi ile kendine geldi:

*Gökte bulut yan yan gider,
Yaralarımından kan gider,
Töresi batası dünya,
Kahpe kalır şaban gider.*

*Hasına canım hasına,
Haber salın babasına,
Okulda bir yiğit ölmüş,
Kuşlar dönüyor yasına.*

*Durağan'dan çağrılıyor,
Kazma kürek deriliyor,
Düğününe varacakken,
Ölüsüne varılıyor.*

ÖDTÜ'nün kapısında vurulan Ertuğrul Karakaya için Gülten Akın tarafından şiirleştirilen marşın kısaltılarak ve küçük değişikliklerle söylenmesi ile iyice hüznünlendi. Daha önceleri de onlarca arkadaşını uğurlarken, kendisinin de söylediği marşa katılma cesaretini kendinde bulamadı. Ortalarda oturduğu otobüs koltuğunda başını ellerinin arasına alıp üzüntüsünü, sıkıntısını, iniltisini arkadaşlarına duyurmamaya çalışıyordu. Arkadan gelen Rıza'nın sözlerini duydu:

- Okumayı pek sevmezdi. Hatta bir gün bana söylediği şu söz-

leri hiç unutamıyorum: “Abi, bana bir kitap verin incecik, ama içinde her şey olsun.” Bu kadar kitap okudum, bu kadar insan tanıdım. Kendi durumunu bu kadar güzel anlatan hiç kimseyi duymadım ve görmedim.

Otobüste bulunanlardan Şinasi:

- Çok da güzel söylemiş. Ne demişti?
- Bana bir kitap verin incecik, ama içinde her şey olsun.

Kasabaya öğleden önce inebildiler. Otobüsün camlarındaki afişler durumu her şeyiyle anlatmakta olduğundan, otobüsün etrafı meraklılarca çevrildi. O sabah Demokrat gazetesini açanlar hemen hemen her gün gördükleri ölüm ilanları arasında ailesi adına ağabeyinin ve devrimci arkadaşlarının verdiği fotoğrafının üzerinde adı, soyadı ve doğum tarihi yazılı şu ilanı da gördüler:

“Mustafa Gökçeli

Devrimci Yol’un Faşizme Karşı Mücadelesinde Yitirdik.

Anısını Mücadelemizde Yaşatacağız.

Okmeydanı-Örnektepli Devrimci Arkadaşları”

Sabah gazetelerden ilanı ve haberi okuyanlar, radyo ve televizyondan duyanlar da birbirleri ile haberleşmiş olduklarından çevre kasaba ve köylerden gelenlerle kasaba giderek kalabalıklaşmaktaydı. Otobüsün içinde, yerde, köye nasıl gidileceği konuşulurken, yanlarına yanaşan biri:

- Abi köye otobüs çıkmaz. Traktör ya da ciple gidebilirsiniz. Köyün içi çok çamurludur.

Cenazenin bir süre de olsa bekletilmesi gerekeceği anlaşılınca bekletilecek bir yer arayışına girildi. Ağabey kasabada okumuş olmasına ve birçok tanıdığı olmasına karşın, böyle bir durumda bir yere sığınabileceğini bile düşünmedi. Annesi ve kardeşlerinin kaldığı yeni yapılan evlerini de bilmediğinden gidecek bir yer aramaya başladılar. Bir caminin musalla taşında bekletilmesi daha doğru olacakken, böyle bir durumu akıllarından bile geçiremediler. Cena-ze meydanda bırakılamayacağı için amcasının evine götürülmesi

düşünüldü. Otobüs şoförü de bölgeyi bilmediğinden bir an önce ayrılmak telaşı içindeydi. Otobüs, amcasının evinin bulunduğu caddeye doğru yola girdi. Evin önüne varan otobüs kıvrılıp evin önünde durdu. Otobüsü gören yengesi dışarı çıktı. Arkadaşlardan bir kısmı ile ağabeyi inip yenge ile konuşmaya başladılar. Ağabey ve arkadaşları:

- Cenazeyi köye götüreceğiz. Vasıta buluncaya kadar burada kalsın, dediler.

Bir yandan konuşulup bir yandan da tabut indirilirken amcası geldi. Şaşkın, ne yapacağını bilemez bir durumda, o yana, bu yana dönüp duruyordu. Arkadaşları tabutu, evin giriş kapısının yan tarafında bulunan kereste yığınının üzerine bıraktılar. Komşu pencerelerden kadınlar ve çocuklar durumu izliyorlardı. Hiç kimseden çıt çıkmıyordu. İstanbul'dan gelenler durumu anlamakta zorluk çekiyordu.

Otobüs gönderildikten sonra, orada bulunanlardan biri ile bir iki arkadaş kasaba meydanına giderek köye gitmek üzere cip ayarlamaya gitti. İstanbul'dan komünistlerin geldiği ve çevreden gelenlerle giderek çoğaldıkları haberi yayıldı. Zaten komünistlere göz açtırmamakla ünlenmiş olan jandarma başçavuşu, emrindeki jandarmayı kasabanın meydanına göndererek duruma hâkim olmak istiyordu. Oysa herkes biliyordu ki kasabadaki tüm faşistler başçavuşun emrinde idiler. Olayın duyulması ile kasabada durup dururken gereksiz bir gerginlik oluşmuş, dışardan gelenler arttıkça, devletin resmi güçleri de artırılmış ve sivil faşistler de bellerine on-dörtlülere takarak cadde boyunca volta atmaya başlamışlardı.

Cenazenin başında beklerken, iki cip arka arkaya köşeyi dönüp topluluğun yanında durdu. Ciplerden birine tabut, ağabeyi ve üç arkadaşı yerleşti. Diğerine de yedi arkadaş binip yola çıktılar. Jandarma birliği de tam techizat kuşanıp yola çıktı. Öncelikle kasabada bulunan solcu ve devrimciler olmak üzere, diğer çevre ilçe ve köylerden gelen solcu ve devrimciler de temin ettikleri araçlarla cenazenin kaldırılacağı köye gitmek üzere yola çıktılar.

Cenaze köye yaklaşırken Çağaloğlu'nda bulunan Demokrat gazetesine gitmek üzere Mustafa'nın çalıştığı işyerinden ve oturduğu mahalle Ömektepe'den birer heyet yola çıkmıştı. Oturduğu, mücadele ettiği ve kurucuları arasında bulunduğu derneği temsilen gelen mahallelilerinin verdiği ilanda şunlar yazılıydı:

“Mustafa Gökçeli
Faşizme ve emperyalizme,
Karşı verdiği kavgada Şişli'de
Kalleşçe şehit edildi.
Anısı mücadelemize ışık tutuyor.
Ömektepe Halkı”

Çalıştığı ve mücadele ettiği sendika ve iş arkadaşları adına gelen heyet de şöyle bir ilan vermişti:

“Mustafa Gökçeli
Biz bu yerden gider olduk.
Kalanlara selam olsun.
4 Şubat 1980 /Faşistler tarafından Katledildi.
Devrimci Yol'daki mücadelesini sürdüreceğiz.
Devrimci İşçiler”

Hani Devrim Olacaktı

Yıllardır köye gitmeyen ağabey, utancından, sıkıntısından, çevresine bakamaz durumdaydı. Oysa nasıl da özlemişti, nasıl da gözünde tütüyordu çocukluğunun geçtiği bu topraklar. Çocukluklarında yürüyerek gidip geldikleri yol bir türlü bitmiyordu, aslında bitmesinden de korkuyordu.

Köy görünümünden önceki son yokuşu da tırmanıp Mezarlık Tepesi denilen yere çıktıklarında köyde bir olağanüstülük olduğu anlaşıyordu. Köyün tepesinde bir grup duruyordu. Ağabey yıllardır görmediği köyünü görünce, kendini tutamayarak kardeşinin tabutuna başını koyup için için ağlamaya başladı. Yanında oturan arkadaşı:

- Köyden davul, zurna sesi geliyor.

Şoför:

- Köyde düğün var abiler.

Ağabey, bu söz üzerine iyice yıkıldı. Tabuta kapanıp kardeşinin kadersizliğine, olayın rastlantısına üzülürken kendini toparlayıp:

- Kimin düğünü, diyebildi.

- Sarı Mustafa'nın düğünü.

İsyanını haykırmamak için kendini zor tuttu. Bu nasıl bir rast-

lantıdır ki, teyzeoğlunun düğününe cenazesi geliyordu. Arkadaşları, sanki bilerek o marşı söylemişlerdi:

“Düğününe varacakken,
Ölüsüne varılıyor.”

Davul zuma seslerine silah sesleri karşıyordu. Düğünün, eğlenmenin doruğa çıktığı, az sonra gelinin alınıp damadın evine götürüleceği bir anda, arka arkaya iki cip köyün meydanında durdu. Düğün bütün coşkusuyla devam ediyordu. Güreşler yapılmış, düğün keşkekleri yenmiş, gelin evinden çıkmak üzere hazırlanmıştı. Düğün alayı gelini almak üzere evinin önüne gelmişti. Davul zuma seslerine, sevinçten, coşkudan ve hava olsun, nam olsun diye havaya sıkılan silah sesleri karışmıştı.

Ciplerin durduğu yer ile damadın evinin arasında bir tepelik vardı. Bu tepelik görüşü engelliyordu. Düğüne gelenleri karşılamak için davul zuma bir grup insanla birlikte onlara doğru geliyordu. İnmeye çalışanları hiç tanımadıklarını anlayınca bir anlam veremediler. Anlamsız anlamsız bakınırken çocukluk yıllarında bakallık yapan ve dolaylı da olsa dayıları sayılan bakkal Dursun, ağabeyinin cipten indiğini görünce durumu anladı. Çamurlara bata çıka yanına koştu. Bir gece önce radyodan okunan haberleri duymuş, çekilen telgrafi da almıştı, ama düğünü bozmamak için kimsele söylememiş, duyurmamıştı. Cipi açılan kapılarından tabutun indiğini görünce gözyaşlarını tutamadı:

- Aaaah yeğenim aaah!.. Yandı yüreğim yandı...

Tepeye kadar gelmiş olan davul zuma ve ara sıra atılan silahlar bir anda sustu. Durumu görenler tabutun başına koştular. Çamurderyası içindeydiler. Sendeleyerek, kayarak tabut omuzlarda taşınmaya başlandı. Köylülerin büyük çoğunluğu çizme ve bot giymişti. Ayakkabı giyenlerin bir kısmı ayakkabılarının çıkmaması için bezle bağlamıştı. Amcalar, yeğenler, dedeler, ebeler, halalar, köylüler ve çevre köylerden düğüne gelenler suratlarına sanki yumruk yemişler gibiydiler. Soğuktan, üzüntüden suratları kızarmış, sus-

kun, dişleri kenetlenmiş, ortadaki durumun acımasızlığına, rastlantısına şaşırmış bakınıyorlardı. Ozan'ın dediği gibi:

*Bilekler kan içinde, dişler kenetli, ayaklar çıplak
ve lpek bir bahıya benzeyen bu toprak.
Bu cehennem, bu cennet bizim.*

İnsanın ancak uydurabileceği bir olay gerçek olmuştu. Düğüne gelmiş yüzlerce insan tabutun arkasından ilerleyerek Mustafa'ların İstanbul'a giderken terk ettikleri, kullanılmayan evlerine kadar gittiler. Tabut daha birkaç ay önce kapısını açmaya korktukları, açınca da yüreğinin burkulduğu evlerinin girişindeki holde yüksekçe bir yere konuldu. Evin önü ve giriş kapısı dik bir yamaca ve binlerce kişi alabilecek bir bahçeye bakıyordu. Düğün için gelmiş olan yüzlerce kadın, erkek, genç ihtiyar evin önünden itibaren sanki bir sinema salonuna dizilmişler gibi kademe kademe yükselen bahçede birikmişlerdi.

Annesi ve kızkardeşleri, gelinin çıkma saatine doğru evden çıktılar. Yolu yanladıklarında cipler köye girmişti. Dede ve ebe, çamura bata çıka ilerlerken, anne de komşuları ile yürüyordu. Olup bitenlerden habersiz teyzesinin oğlunun düğününe gelin almak üzere sevinçle gidiyordu. Hatta dün akşam kınadan sonra, bulundukları evde köylülerle birlikte eğlenmişlerdi.

Oğullarının İstanbul'da yetişmesi, hatta onlarla birlikte göç edenlerin övücü konuşmaları hoşuna gidiyor, gururlanıyordu. Giderek ünleri köylere kadar yayılmıştı. Kına gecesi de akraba olduğu halde, dışardan gelen saygın bir konuk gibi ağırlanmışlardı.

Ali dedesine torunları hemen haber vermişler, O da, gençliğinden beri giydiği, başındaki şapkaya sarılı, beyazlı sarığını sarmış, elinde kızılık ağacından yapılma T şeklindeki bastonuna dayanarak tabutun bulunduğu eve yaklaşmıştı. İki eliyle bastonuna dayanarak başı neredeyse bastonuna değecek şekilde eğilmiş:

- Aaaah!.. Ah!.. Gitti yavrum gitti!.. Gitti!..

Dedenin sesini duyanlar:

- Ali Ağa da gelmiş, diyerek yanına koştular. Kollarından tutarak torununun tabutunun başına getirdiler. Tabut kapağının yalnızca üst kısmı açılmış, önü iyice kalabalıklaşmıştı, Dede gelirken, bir kısmı geri çekildi. Dede elindeki bastonu elinden bıraktı ve torununun cansız bedenine sarılıp bir süre sessiz ağladı. Ellerini üzerinde gezdirdi. Ağlamamak için ağzını kapatınca ellerinin üzerine gözyaşları akıverdi. Torununun yüzünü gördüğünde, boyu küçük, şanı büyük Ali Ağa da kendini koyverdi. İnce, zayıf bacakları kendini taşıyamadı. Elleri dizlerinde:

- Aaah evladım!.. Ah guzum!.. Ah yavrum!.. diyerek ellerini dizlerine vura vura ağlıyordu.

Kollarından tutup dışarı çıkardılar. Biri de bastonunu getirip eline uzattı. Torunlardan biri koluna girip kalabalığının arasından uzaklaştırdı.

Bakkal Dursun'un yanına yaklaşip koluna giren komşu köyün muhtarı:

- Ali Ağa bize her geldiğinde torunlarından söz ederdi. Kısmete bak sen. Düşünlerini görmek isterken ölüsünü gördük.

Anne, dede, annearne ve kızkardeşlerine tabutun bulunduğu evlerine yaklaşıncaya kadar karşılaştıkları birçok insan bir şey söylemedi. Davulun zurnanın ve silahların susması birtakım işaretler veriyordu, ama onlar bundan bir şey çıkaramamışlardı. Terk ettikleri evlerine yaklaştıklarında gördükleri kalabalık kafalarını karıştırmıştı. Bu kalabalığın burada toplanması gerekmezdi. Bilmedikleri bir şeyler olmuştu. Annenin sanki sırtına bir bıçak saplanmış, vücuduna kor değmiş gibi, yüreği yandı. Adımlarını sıklaştırmaya, hızını artırmaya başladı. Çamura, düşmeye, aldırmadan koşmaya başladı. Başındaki örtü yana kaymış, gür saçları kulağının arkasına kadar açılmıştı. Eli ile başörtüsünü tutmaya çalışarak koşarken, arkasından kızlar, dede ve ebeleri hızlı adımlarla yetişmeye çalışıyorlardı. Annesinin delirmiş, çıldırmış gibi koşmaya başladığını görenler yolu açmaya, kapının önünü boşaltmaya başladılar. Çocuklarından birisi mutlaka tabutta yatıyor olmalıydı. Bu düşünceler içinde:

- Yavruuum!.. Evladım!.. Kuzuum!.. diyerek daldığı kapıdan girer girmez büyük oğlunu tabutun başında gördü. Bir eli ile kardeşinin tabutunu tutuyordu ve ağlamaktan yüzü gözü kızarmıştı. Yüzüne bile bakmadan tabuta sarıldı. Birini gördüğüne göre, diğer ikisinden hangisi idi? Bunun hiç de önemi yoktu. Sonunda kendinden biri olan, onların yerine kendi canını verecek kadar sevdiklerinden birisiydi. Tabuttan hafifçe başını kaldırarak yüzünü açmak istedi. Yüzünü açmak için de birileri yardım ederken, ağabeyi daha aşağısını görmesin diye eli ile tabutum kapağını biraz yukarı çekmeye çalıştı. Örtüyü çenesinden aşağıya kadar çekince boyun hizasından başlayıp, karın boşluğuna kadar inen kaba dikiş göründü. Ağabey örtü ile dikişleri kapatmaya çalışırken, anne yılların biriktirdiği acısını haykırarak ağlamaya, ağıt yakmaya başladı:

- Ah yavrum!.. Ah evladım! Ben seni bugünler için mi büyüttüm!.. Nasıl kıydılar sana?.. Nasıl kıydılar?.. Nasıl? Katilleer... İt sürüleriiii...

Feryatlarından, bağırımlarından çevredeki birçok insanın içi titredi, ağlamaya başladılar. Kollarından tutarak dışarı çıkarmaya çalışırken, tutanların kolları arasına yığılıverdi. Ev on beş yıldır kullanılmadığından su bile yoktu. Orada bulunanlardan biri koşarak ibrikle su getirdi. Annenin yüzünü yıkadılar. Arkasından tüm akraba ve eş, dost üzgün, kırılgan, karmakarışık duygular içinde durumu seyre daldı.

Bir süre sonra köylülerin ve İstanbul'dan gelenlerin de tanımadığı kalabalık bir grup köye geldi. Çevre kasaba ve köylerden cenazeye gelenlerdi. Onlardan sonra da bir manga jandarma eri tam techizatlı olarak geldi. Başlarında komutanları bekliyorlardı. Abdül, kapının önündeki merdivenlerde görüldü:

- Mustafa, iş arkadaşım ve yıllardır tanıdığım, yiğit, gözüpek, bir devrimciydi. Ve ne rastlantıdır ki ölümü böyle bir güne denk geldi. Mustafa'yı mücadelemizde yaşatacağız Herkes bunu böyle bilsin.

Arkasından Ağabeyinin arkadaşı olan ve ailece tanışıkları Ali Rıza:

- Mustafa aslında ölmedi. O her zaman aramızda. Onu öldüren-

ler onu bizden ayıramadılar. Nasıl ki bu dünya Sultan Süleymanlara kalmadı ise, onu öldürenlere de öldürtenlere de kalmayacak. Bir gün mutlaka hesabı sorulacaktır. Nasıl ki Atatürk Koca Cihan Padişahlığını devirdi ise, bu zulmun sahipleri de bir gün mutlaka devrileceklerdir.

Tabutun başında bekleyen ağabeyi dışarı çağırdılar. Merdivene dikildiğinde, karşısında birkaç yüz kişilik bir grup vardı. Bir mitingte bile ancak bu kadar insan bulunurdu. Üstelik büyük çoğunluğu akraba ve köylüleri idi.

- Köylülerim, akrabalarım, ülkemiz karanlık günlerden geçiyor. Kimin nerede ve nasıl öldürüleceği belli değil. Her an kör bir kurşuna hedef olur hale geldik. Mustafa da dikkatsizliğinin, cesaretinin, korkusuzluğunun kurbanı oldu. Mustafa, benim yalnızca kardeşim değil, o aynı zamanda dava arkadaşımı. Bizler kardeşten de öte iyi birer arkadaştık. Ben yalnızca kardeşimi değil, aynı zamanda çok güvendiğim bir arkadaşımı da kaybettim. Şişli'de faşistler tarafından koluna girilerek öldürüldü. Bu nedenle de üzüntüm daha çok, acım daha büyük. Biliyorum ve inanıyorum ki, bu devran böyle gitmez. Gün gelir bütün bunların hesabı sorulur. Kahrolsunlar! Kahrolsun faşizm!..

Elindeki bastonuna dayanarak ayakta zor duran babaanne, bir eliyle bastonunu tutarken diğeriyle amcaoğlu Abdullah'ın ceketine asılmıştı. Gözlerinden akan yaşları silmek için torununun ceketini bırakıp elinin tersiyle silmek istediğinde, zaten kambur olan belinden itibaren başı iyice aşağı düşüyordu. Elinin tersiyle gözyaşlarını sildikten sonra hafifçe doğrularak yine eski halini alıyordu. Zar zor çıkan sesiyle:

- Gebersinle inşallah, gara haberları gelsin. Gençliklerine doymasınla. Dokuz tahdanın altına gelsinle.

Bildiği bütün bedduaları sıralıyordu.

Evin önünde bekleyenler sağa sola dağıldılar. Birçokları düğüne gelen konuklardan yanlarına birer ikişer alarak evlere gitti. Birçokları da evlerden ibrikler alarak evin önüne getirdiler. Cenaze

namazı kılacak olanlar gelen ibrikleri ellerine alarak kenara çekiliyor ve abdest alıyorlardı.

Amcaoğlu Abdullah, ağabeyinin koluna girip evden uzaklaştırdı. Dedesinin evinin önündeki bahçeye doğru ilerleyip ceviz ağacının dibine çömelerek konuşmaya başladılar. Jandarmalar da kırk elli metre ilerde bekliyorlardı. O anda elinde ibrikle yanlarına birisi geldi. Amcaoğlu:

- Amca abdest alacak mısın?
- Hayır.
- Öyleyse elini yüzünü bir yıka. Cenaze sahibiyiz. Herkesin gözü bizde olur.

Yanına yaklaşan ve kasabada az önce gelenlerden birisi jandarmaya arkasını dönerek:

- Abi, jandarma etrafı sardı. Başlarındaki komutan iyi biri. İşlerinden bir tanesi faşist. Lazımsa hepinize silah dağıtalım. Kasabadan da gelenler oldu. Durum biraz gergin görünüyor, şunu al, diyerek belinden çıkardığı silahı vermek istedi. Ağabey gerek olmadığını, gerek olursa isteyeceğini belirterek geri çevirdi. Bir başkası:

- Radyodan duyduk, annene söyleyemedik.

Yanındaki:

- Telgraf çekmişin, haberimiz oldu ama, düğün başlamıştı.

Orada çömelmiş beklerken, yeğenlerden birisi getirip beline silahı soktu.

- Amca, al şunu lazım olabilir.

Evlere ve çevreye dağılanlar toplanırken, tabut konulduğu yerden alınarak, kablalığın önüne yüksek bir yere konuldu. Köyün imamı tabutun önünde dikildi. Çevresi cenaze namazına katılanlarla çevrildi. Daha çok kadınlar, çocuklar ve devrimcilerden oluşan büyükçe bir grup saf dışında kalarak namazı beklediler. Köyün imamı:

-Allahümme sebbit ehyaene Alel-islam. Vakbıt ervaha emvatına alel-iman. Vağfir zünübehüm ve ihsanehüm. Vec'al'hüm şafian ve

müşeffean yevmel-kıyameti bi'rahmetike ya Erhamer-rahimiyn.

Arapça okunan duadan sonra: "Ey Allahım! Dirilerimizi Müslümanlıkta sabit eyle. Ölenlerimizin ruhlarını iman ile kabzeyle ve onların günahlarını afveyle, iyiliklerini artır. (Sevablarını ziyade eyle). Kıyamet gününde şefaathı ve şefaata izin verilmiş, makbul kullarından eyle. Ey merhamet edenlerin en merhametlisi Allahım."

Tabut ellere alınıp, evden çıkanlarken, bir yandan alkış, bir yandan dualar birbirine karıştı. Alkışa bir anlam veremeyen köylüler ve köyün imamı kızdılsa da pek bir şey söyleyemediler. Tabut omuzlarda çamura bata çıka ilerlenirken, kasabadan gelenlerin getirdiği boya ve fırçalarla evlerin, buğday ambarlarının, köy çeşmesinin duvarlarına: "Mustafalar Ölmez, Kahrolsun Faşizm" gibi sloganlar yazılarak, bir yandan dualar okunarak, bir yandan da sloganlar atılarak yüründü. Bir süre sonra iki törenin birbirine karıştığı, ayırmak gerektiği konuşularak, tabutun hemen arkasında imam ve dini tören yapmak isteyenler, onların arkasında da devrimci tören yapmak isteyenler, en arkada da jandarmalar mezarlığa doğru yürümeye başladı. Jandarmaların başındaki komutanın yanına bazen köyün ileri gelenleri, bazen ispiyoncular geliyor, yürüyüş devam ediyordu. Abdül, yol kenarındaki yüksek toprak duvarın üzerine çıkıp arkalara doğru cenazeye katılanlara baktı. Çevre il ve ilçelerden gelenlerle devrimciler oldukça çoğalmıştı. Hızlı adımlarla yürüyüş kolunun başına, dini tören grubunun hemen arkasına yetişti.

Mezarlığın çevresine öncelikle dini törene katılanlar yaklaştılar. Cenazeyi tabuttan çıkaranlar, tabuttan gelen ilaç kokusu ile yüzlerini buruşturdular.

Dini tören bitip imam mezarın başından ayrıldıktan sonra devrimciler mezarın başına yaklaştılar. Mezarlığın başı epeyce tenhalaştı. Devrimcilerin töreni başladığında jandarma da törene katılanların biraz ilerisinde çam ağaçlarının arasında bekliyordu.

Anne mezarlığın başında bulunanların biraz uzağında, biraz daha uzakta iki kızkardeş ve yanlarında köyden birkaç kadın bekli-

yorlardı. Dedeler, ebeler, yaşlılar ve hastalar çamurdan korktukları için cenaze törenini mezara kadar takip edememişlerdi. Dini töreni bitirip, geriye çekilen, fakat olacakları merak edip bekleyen bir grup köylü kenarda duruyordu.

Abdül, mezann başında bir konuşma yapıp herkesi saygı duruşuna çağırdı. Orada bulunup İstanbul'dan gelenler ile kasabadan gelenlerin büyük çoğunluğu kollarını havaya kaldırıp yumruklarını sıkıp sessizce beklemeye başladılar. Köyden katılanların bir kısmı kollarını havaya kaldırmakta tereddüt etti. Bir kısmı omuz hizasına kadar kaldırdı, bir kısmı havada bir kısmı hiç kaldırmadan saygı duruşuna katıldılar. Abdül, yüksek sesle Devrim Andi'nı okumaya başladı:

Devrim yolu engebelidir, dolambaçlıdır, sarpıtır.

Kurtuluş bayrağı bu yolu tırmanan gerillaların birbirine iletmesi ile oligarşinin burcuna dikilecektir.

Her engebede düşen gerillaların gövdesi bir devrim fırtınası yaratır.

Düşen gerillaların kanı devrim yolunu kızılaştırır, aydınlatır.

Düşenler geride kalmazlar, onlar,

Emekçi balkın kalbinde, rubunda ve bilincinde,

Devrimin önder ve itici sembolleri olarak yaşarlar.

Ve onlar, liderdirler, liderler devrim savaşında masa başında oturmazlar.

Bu savaşta en ön safta savaşırılar.

Düşenler devrim için;

Devrim yolunda vuruşarak düştüler.

Kalbimize, rubumuza ve bilincimize gömüldüler.

Onlar, kurtuluşa kadar savaş şiarını,

devrim yolunda kanlarıyla yazdılar.

Yolumuz; devrim yolunda düşenlerin yoludur.

Devrim andı okunduktan sonra İstanbul'dan gelenlerin arasın-
da bulunan ve Tozkoparan'dan da komşuları, PTT'de çalışan ağa-
beyi Ali Rıza ve diğer devrimcilerle eylemden eyleme koşan orta
boyolu, kumral saçlı Nazik, Pablo Neruda'nın İspanya İç Savaşı'nda
oğulları ölen analar için yazdığı, Oğulları Ölen Analara Türkü adlı
şiiirini okumaya başladı:

*Onlar ölmediler yok,
Ateş fitilleri gibi:
Dimdik ayakta,
Barut ortasındalar.*

.....

*Ey canevinden vurulmuş,
Toz duman olmuş bacılar!
İnanın oğullarınıza.
Kök oldu onlar.*

.....

*Ben ölmedim der,
Yumrukları.
Yukarı kalkık yumrukları.*

.....

*Ölümün ve tasanın
Çemberinden geçmiş analar,
Doğan ulu günün ortasına bakın:
Bu topraktan güler ölümlerinizi
Kalkık yumrukları titrer,
Buğdayın üstünde,
Bilesiniz.*

Nazik, Yunan bir ananın cunta tarafından öldürülen oğlunun ar-
kasından okuduğu ağıdı okumaya başlayınca orada bulunanların
bir kısmı da koro halinde katıldılar.

*Yiğitti, mertti,
Kaya gibi sertti
Bir gün geldi ki
Vay, vay, vay, vay
Vurdular onu.*

Anne, elleri ile yüzünü tutuyor, akan gözyaşlarını siliyor ve cenazenin başında bulunanları tek tek izliyordu. Az önce evin önünden konuşma yapan uzun boyluya bir süre bakınıp gözlerini kaçırdıktan sonra, oğlunu süzmeye başladı. Bir süre oğlunun üzerinde beklettiği gözlerini Abdül'e doğru kaydırды. Her eve geldiğinde:

- Anne devrim yapacağız. Güzel günler göreceğiz. Çocuklarının hepsi birer kahraman. Sen hiç üzülme, dediklerini anımsadı.

Yavaşça Abdül'e doğru gidip yakasından yapıştı. Bütün gözler, bir anda annenin hareketlerini izledi. Herkes susmuştu.

- Hiçbirinizi çocuklarımdan ayırmazdım. Hepiniz çocuklarımdınız. Nedir oğlum bu başımıza gelenler?.. Nedir?.. Hani devrim olacaktı?..

İnce, zayıf parmakları Abdül'ün yakasından çözüldü. Elleri ile yüzünü kapatıp olduğu yere çöktü. İnleyerek, sarsılarak ağlıyordu. Mezar başında bulunanların yüzleri kaskatı kesilmiş, bakışlarını donmuştu.

Umutları, düşleri, sloganları, canları, kanları, sevdaları, her şey duvarlarda kalmıştı... Şişli, 2004

Hani Devrim Olacaktı, tarih yazan bir kuşağın
destansı öyküsü...

Sevinçleri, öfkeleri, inançları ve aşklarıyla birlikte
bir dönemin oyununu ve iktidarın ezberini bozan
bizim çocukların gerçek yaşam öyküsü...

Küçücük bir mahalleden çıkıp kocaman bir ülkeyi
kanatan, karanlığın aydınlık olacağına inananların;
yaşamı hiçe sayıp sonsuz güzelliklerin peşinde
koşan insanların öyküsü...

Nazmi Gökçeli'nin bire bir tanık olduğu bir
dönemin gözler önüne serildiği kocaman bir
devrim öyküsü...

ISBN 978-975-9187-93-4

BARKOD 978959187934

www.chiviyazilari.com

internetten satış:

www.kitapcidukkani.com